

RMK. I.

678

BRITANNIA
PSEPHOS
KRENTZLICH

1658.

CSECSEMŐ KERESZTYEN

Mellyet

Az Tekintetes és Nagyságos Vrak

AZ RAKOCZI { GYÓRGY
és
SIGMOND

Istennek segítségéből, az egész jelen valoknak nagy örvendezésekkel, dicséretesen és igen boldogul el mondottanak, mikor igaz vallásokban való szép épületekről abban az probában bizonságot tennének, mellyet az Erdély Országának Kegyelmes Fejedelme az Ur Vacsorája előtt kívánt hallani, Kis asz-fzony havának 15 napján, az 1637 esztendőben, melyre nézve ez ő Nagyságok két Fia másod nap az Ur vacsorájához való járulással az Fejér-Vári templomban legh elsőben hiteket megh pecsételték.

KERESZTURI PAL

Az Urak ő Nagyságok Mestere által.

Ex Museo
Hungarico

OS (*) 50

FEJER-VARAT

1638.

AZ FEJEDELMI MELTOSAGGAL
TÜNDÖKLŐ

RAKOCZI GYÖRGYNEK

ISTEN KEGYELMEBŐL

ERDELY ORSZAGANAK FEJEDEL-
MÉNEK, MAGYAR ORSZAGH RESZEINEK
URANAK, ÉS AZ SZÉKELYEK ISPAN-
NYANAK, &c.

NEKEM FIJUI BUZGOSAGGAL TISZ-
TELENDŐ ATYAMNAK ES URAM-
NAK.

EL HITTEM BIZONYARA KEGYEL-
mes Uram, hogy Nagyságod én velem együt fe-
lette igen csudálkozik ezen, hogy noha a kegyes
Isten sz. Lelkének ereje által ez mi nemzetünket
nygy megvilágosította, hogy ez egész ég alatt lévő akar mely
nemzettel elméjének serénységével könnyen el érkezik, min-
dazonáltal igen kevesen találkoznak, kiválképpen az fő ren-
dek között, kik az bölcséfégh titkainak vizsgálására fordita-
nák elméjeket. Jóllehet, ha valaki magában szálván erről
gondolkodik, mind azok az dolgok, mellyek az tudomány-
nak tanulására hasznoson tartoznak, mi nálunk bőfégesen
megh vannak, mely dolgoknak szükségé az természetnek a-
kar mely titkos dolgainak vizsgálására igyekező jéles elmé-
ket az ő virágzó állapartyokbā megfojt. Láttuk azt-is hogy
az jéles elmék, mellyek az mélységes dolgoknak vizsgálására
alkolmatosabbak, kiválképpen ha az igényes erkölczok-is
ékesítik, mely kívánatos böcsületnek nemével tiszteltetnek.
Mert mi közöttünk sokkal nagyob jutalmok, kedvesfégek, és
méltoságok vagyon az tudos embereknek, hogy sem mint
egyéb akar mely nemes nemzetek között. Mert soha nem
vólt, avagy ma-is nincsen (az mint az én údóm ítéletet tud
felőle tenni) oly tudomány követő ember, ki a Fejedelmek-
nek és egyéb kegyes embereknek magához való jó akar-
tyokat magán meg nem tapasztalta, csak hogy az természet-
nek ékes ajándékit valami rut vétkekkel megh ne mocskol-
ta légyen. Láttuk azt, hogy az megh ért elméjű emberek,
bár alaczony rendből származtak légyen-is, tudományok
után nagy böczületre emeltetnek, az kiket mindenek, még
azok-is kik régi nevezetes nemzetből vóttek eredetet, mint
valami éghből adatott Isteni jelenéssel tellyes elmét, oly

DEDICATIO.

nagy tisztelettel illetnek. De midőn ez mi nemzetünknek igyenerlen, és az gonoszra hanyatlot voltát naponként magamban elgondolom, legh elsőben két veszedelmes dolgot vészlek eszemben, mellyek ellen ha valaki ez mi nemzetünket megh védelmezné, és azokat, közzűle ki gyomlálná, örökké való dicséretre méltónak lenni itélnem. Azt reménleném bizonyára hogy az idegen nemzeteknek mi ellenünk való nehéz rágalmazások, kik minket csak úgy tartnak mint valami parasztságban nevededett ostoba nemzetet, rövid időn tudományunk feől való dicséretre változnék. Hogy ugyan szabadosban hozzá szollyak az dologhoz, ok ezeknek leghelsőben az atyáknak és anyáknak vétkekkel vádolható reftsegek. Mert némelleyek közzűlők oly igen tudatlanok, hogy Isten mi végre áldotta megh őket szép magzatokkal, semmiképpen nem tudgyák. Némelleyek közzűlők oly igen hajlandók az gonoszságra, oly igen készek életeknek rut vétkekkel való megh vesztegetésére, hogy az ő magzattyoknak minden időben a bujáságra, az játékra, és ez világi gyönyörűségekre szabad utat nyitnak. Ezeknek szándékok semmi nem egyéb, hanem hogy csak szemeket legeltesék, magzattyokat szeretgesék, néha nyájjas beszédekkel illesfék, néha gyengédeden ölelgesék, és hogy ölkben hordozák. Azt itelik magokban hogyők az ő szűléi tiszteknek elégekpen megh felnek, midőn az ő magzattyoknak csak testi szükségekre vigyáznak, midőn azokat nékik bővön. megh szerzik, mellyek ételekre, italokra, gyönyörűségekre, és külső ékesiségekre tartoznak. Azonközben nem vészik észekben mely tágas utat nyissanak ő nékik az vétkekre, és így az szabadfágnak engedelmevel az kisddek még az ő életeknek első idejében az igazfágnak cselekedetitől el fajulnak. Látták ezt gyakorta az atyák és anyák s-bánkodnak-is raj-

DEDICATIO.

rájta; de az ő magzattyokhoz való illetlen szeretetek, és vétkekkel vádolható kedvezések őket anyira meg vesztegette, hogy az ő magzattyokat kemény tilalommal az meg jobbúlára téríteni nem akarják, hogy őket szomorúsággal ne illesfék, mely cselekedetekkel a meg vesztegettetet erkölcsöket el fődözvő, szabad akarattyok szerént az vétkekre bocsáttyák, és így az atyai bujálkodás azt cselekeszi gyakorta, hogy az sok vétkekkel megh rakodot fiak siralmas esetre jutni kényszeritessenek. Sok atyáknak magzattyok mihelt az szollásra alkolmatosfok, mindgyarást az ő szűléjek ellen Isten-telen cselekedetekkel vétnek. Mert oly szoknak ki mondására szoktattyák nyelveket, mellyekkel az ő szűléjeket méltatlan boszszusággal illetik, ektelenül csufollják, szidalmazák, és utállják, mind az Isten s-mind az emberek parancsolattyát megh vetik, sőt még Isten ellen-is káromkodnak, mely fiaknak Isten-telen cselekedeteket mindazáltal az gomba atyák s-anyák nem csak megh nem tiltyák, hanem még örülnek rajta vélek eggyűt, az Istenr, ki ő nékik nyelvet adot az szollásra, nem isméri, nem tanulják az ő nevét szájakban forgatni, és így őtet az keservés boszszuállásra fel indittyák. Vajha tudnák azt az szűlék, mely igen megh bánttyákők az Istent ez illyé cselekedetekkel! Job volna ő nékik egész életekben házasfágh kívül élni, és ez világbol magtalan ki mulni, hogy nem mint ilyen gonosz Isten-telen magzatokat nemzeni. Mert innét vagyon az, hogy midőn ez világi gyönyörűségben neveltetnek fel, minden Isten ellen való dolognak cselekedői, végre mikor az ő gonosz cselekedeteknek büntetésére réa vonatnak, az ő szűléjeknek keservés siralmat szereznek, mert az gonosfágh miat megh vadulván az rut bujáságra vetemednek, az tobzodásra, másokat méltatlan gyalázattal és szidalommal való illetésre, lopásra, és egyéb

DEDICATIO.

egyéb Isten ellen való cselekedetekre, ugyanyira, hogy az magokéval megh nem elégedvén minden csalárdiággal és álnokfággal az mások javai után olálkodnak, mely dologért sokan közölők avagy örökké való tömlőczre vettetnek, avagy törvénytől megh sentenciáztatván, és hohéroknek kemény kezekbő akadván, kegyetlen halálnak nemével kell elvesznick, kiknek szomorú nézése az atyákat és anyákat akar mely halálnak neménél kegyetlenebbő gyötri, kínozza. Néha még ennél is nagyobb dolog történik, mert midőn ily szabadságban neveltetnek fel, az ő fel ferdült állapattyokban atyoknak parancsolattyát meg vetik, az fiúi engedelmeségnek igáját nyakokrol le vetik, végezetre igen késén és esztelenül őket keményeb szívtéssel félelemben tartani igyekeznek. De az meghátalkodot kemény nyaku mindgyárt ellenkezni kezd, az atyával bősízfzonto szokkal ingerkedik, minden erejével ellene tusokodik, fenyegetésével semmit nem gondol, az atyai vereséget békével nem szenyvedi, sőt néha az is történik, hogy hajában és szakállában is belékap, orcáját körmeivel térteti, és az házból is mint valami alá való szolgát kiűzi, ki tászigállya, így osztán az szülék is igen megh büstülván az haragtul arra indittatnak, hogy őket gyalázatos szidalommal illessék, átokkal az pokolra tászicsák, és minden szerencsétlenségnek esetit fejekre kívánnják. Oh embereknek megh vakult elméjek! Halljuk minden nap az Isten igéjének hirdetőjétől, valamennyiszer az prädikállo székéből az vétkek ellen fenyegetőzik, mely iszonyu vétkek legyen az atyáktul az ő magzattyoknak az vétkekre szabados menetelt engedni, sőt még az természet is ezt az atyák bolondságát, mellyel az ő magzattyokat az teremő Isten ellen még kicsinysegektől fogva rut vétkekkel megh rakodtattyák, felette igen utállja.

Az

DEDICATIO.

Az mindennapi dolgok és sok külömb külömb féle históriák mutattyák, mely súlyos csapással büntette meg Isten gyakorta, az fiakat az ő gonosz engedetlen voltokért, mindazáltal ily nagy gonofságnak ellene állani nem igyekeztünk. Mert midőn akar menyí idejű ember az gonofságra megh keményedik, jó moddal az ő maga dolgait igazgatni nem tudgya, de valamire fel ingerli őtet az ő fölöttéb való kívánsága, igen könnyen réa hajol. Az Eli Istennek kedves Papja, mikor igen engedelmesen viselné magát az ő fiaihoz, azokat naponként az vétkeknek cselekedetire inkább fel inditá, mely dologért az vétkekért igaz bősízsú álló Istent mind maga s mind háza népe ellen oly nagy haragra inditá, hogy őtet cégész háza népével együtt Istraélből ki gyomlálná. Ha az atyák ennyi gonofságokat megh előzni igyekeznének, annak véghez vitele né volna súlyos és nehéz dolog. Mert leg elsőben és kiválképpen arra kellene gondot viselni, hogy midőn leg elsőben az kisdédek szollani kezdnek, az szülék oly dolgokat beszélnének előttők, az mellyek az Isteni félelemre tartoznának, tudni illik, az Istennek nevét gyakorta emlegetni, az ő csuda cselekedetir elméjékben bé oltani, és így kicsinysegekben őket mindgyarást az Isteni szent tiszteletre szoktatni. Ezt kívánta regén Isten az ő népétől, hogy az ő esudálatos jó téteményit, mellyekkel őket minden népek fölöt meg áldotta volt, az ő fajoknak és leányoknak tudtokra adnák, ugymint, az veres tengert miképpen állatta két felé, az pusztában minémű utakon hordozta őket, miképpen táplálta, és végezetre miképpen vitte által őket az téjjel és mézzel folyó földre. Ha penigh (az mint immár szokás) az kisdédek gyermeket más idegen dajkának táplálására bizák, itt sokkal okosabban kell cselekedni hogy nem mint immár szokot lenni. Nagy vétkek, azt itélem, ha az tiszta

éle

életű szüléknek magzattyok valami rut vétkekkel megh kodot személytől tápláltatnak és neveltetnek. Mert micsoda külömbfögh vagyon az ember vérével való élésben, és az tisztátalan személyeknek tejjel való tápláltatásbá? Az én elmém igen idegen efféle dologtul, és az én ítéletem szerént a kegyes szüléknek az ő magzattyoknak társaságában nē kell el szenvedni az gonosz életű személyeket. Isten felő és tiszta életű dajkát fogadgyanak nékik, az ki beszédében tiszta, és cselekedetiben fegyhetetlen legyen, gyakorta Soltárokat énekellyen, imádságában buzgoságos és áhitatos legyen, hogy így az kisdéd gyermekben ugyan az ő tejjével egygűt az Isteni buzgoságot bé oltsa. Távul legyen innét az megh veztegettetet erkölcsű szolgáknak társasága, kiknek éktelen magok viselése igen megh szokta vesztegetni az gyenge elméket. Mert mi halandok egyebet semmit nem kívánunk, egyebet nem tudunk, nem értünk, hanem csak azokat az mellyeket másoktul hallunk, avagy szemcinkel látunk. Itt fokakat keményeb beszédekkel illerhetnék, az kik minden külömbfögh nélkül oly gonosz életű dajkákra bizzák magzattyokat, és oly szolgákat tartanak mellettük, az kik oly dolgokban foglalatosok, az mellyek mind Isten s mind emberek előtt utálatosok, kiktől az gyenge elme mérget vonson magához, és idején az fesslet erkölcsökre vetemedik. Okosabbaknak láttatnak ennékem lenni azok, az kik, mivel hogy ez az gonoszság ez világon úgy el áradot, hogy nincsen oly szeglet, oly ház, avagy oly társaság, az hol ez az gonoszság nem uralkodnék, az kik, mondom, az ő magzattyokat, kiket az gonoszoknak társaságoktul el nē tilthatnak, mikor osztán idejekben öregbűlnék, az joknak társaságokban szerzik, és azok mellé adgyák, hogy az mit az gyenge elme az gonoszoknak társaságában bé vőtt volt, az az jok

kő-

között üdössébb korában ki gyomlálatásfők. De az én ítéletem szerént valóban kell erre vigyázni, hogy tudni illik nem elég az, hogy az szülék csak arra viseljenek szorgalmatos gondot, hogy az ő magzattyok igyenes erkölcsökkel legyenek fel ékelítve, és az kegyességbé buzgoságosok legyenek, de ez is szinte ilyen szükséges, hogy mikor az fiak emberkorra jutnak, egyenlő serénfeggel az jóságos cselekedetekben az ő attyokhoz hasonlókka lenni igyekezzenek, hogy azoknak nyomdokoktul el ne távozzanak. Mert mit használ az atyáknak az ő fajok körül való forgolodások, midőn az ő magzattyoknak minden indulattya az vétkekre hajol? Gyakorta nagy szorgalmatos dolgokat vállalnak fel az szülék, mellyeket mindazonáltal az fiak gonosz cselekedetekkel hijába valókka tesznek. Sokan vannak az mint lárttyuk olyanak, az kik minden tehetségekkel azon vannak, hogy az ő fajoknak igyenes erkölcsöket az szép Déáki tudománnyal is ékecsék, hogy ez mesterfeggel fel épült elmék az jot az gonosztul megh tudnák választani, semmit el nem mulatnak valamit az ő előmenetelekre szolgálni itélnek, minden napi szükségekre nékik bő kölcséget szolgáltatnak, ruházattal és eledellel táplállyák, nagy fizetéssel tanito Mestereket fogadnak nékik, sőt hogy mindent ő kedvéért megh próbállyanak, az hireföb nemzetek köziben is, Német országnak, és egyéb külső tartományoknak szép tudományokkal virágzó fő iskoláiban nagy kölcségekkel el küldik, hogy más országh bélieknek erkölcsöket ezekben vévén, tanulásra való új indulatokkal, és új tanáccsal elméjüket az szép jóságos cselekedetekre fel indicsák. Azonközben szomorú foházkodásokat tesznek ha minden igyekezetek és fáradtságok hijában valóvá lészén. Melynek oka az fajoknak az jotul el fajult elméjük, éktelen restségek, és gonosz vakmerőségek. Mert oly

b

el

el vetemedet elmével birnak némellyek, hogy noha jól láttyák azt, hogy az nagy tisztességre nincsen egyéb út az jószágos cselekedetre való igyekezeten kívül, mindazáltal magokat anyira el hadgyák, hogy inkább mondhatná valaki fene vad dühösségének, hogy nem mint emberi jora való indulatnak. Mert mire való az fjakban az bolond vakmerőség, melyet semmi nem egyéb hanem csak bánat, siralom, és köny hullások követnek gyakorta? Az honnét az bölcs Salamon arra int mindeneket, hogy az vakmerőséget el rávoztassák. Jora-is int. Mert nincsen ez vilagon rutab és veszedelmest dologh az vakmerőségnél. Mert ez gonofság miat az mit az szülék fáradságos munkájok által sok őrök alatt szerettek, kevés őrök alatt el vész. Ez az gonofság az, mely az jószágos cselekedeteknek - is jeles első fengéjit is megh homályosította, undok gyalázatra változtattya, az nagy bűnsülettől megh fojtván gyalázatra juttattya, mindeneknek hozzájuk való kedveket el fogja, mind az jokat s mind az gonoszokat egyaránt megh utállyá, mindent szabadon cselekezik; mindent megh mér próbálni akarki ellen is, az honnét szokot lenni, hogy ez ilyen hívfágos dolgokban foglalatos emberek barátságokat, rokonságokat, attyokfiat, és az ő szüléket, sőt még az teremő Istent is ellene való gonosz igyekezetekkel megh bánttyák gyakorta. Oh nagy vakmerőség! Ha tudnák azt az emberek mely rettenetes nagy gonofságokat szokot nemzeni az vakmerőség, bizonyára ha bálványok nem volnának, az okos embereknek jó tanácsokat megh nem vetnék; kiválképpen az fjak, kiket mind az Isten s mind az emberek törvénye engedelmeségre kényszerit. Az restséget is az én ítéletem szerént kárhóztatni kell az fjakban, melynél, mind azok közt mellyek az emberi nemzettel ellenkeznek, alig lehet utálatosabb vétek.

Mert

Mert semmi oly nagy és erős dolgokat az régiek sérénységekkel nem szerzettenek, mellyeknek az restség miat könnyen romlások nem lenne. Soha senkihez Ura oly jó akaratlan nincsen, kit az szolga restsege megh ne báncon, megh ne séresen. Nincsen soha oly éles elme, melyet az restség rut tudatlanfággal meg nem moeskolna. Nincsen oly gazdag kinek hírét nevét megh nem homályosítaná. Erre sokan példák lehetnek azok, kiket az szerencze bő értékekkel és királyi gazdagsággal hirefekké tölt, és jeles elméjük által hazájok nagy hasznoson virágozott, kiknek jó emlékezeteket mindazonáltal a tunyaságra vetemedet maradékok méltatlanul megh homályosították. Boldogok hát az oly szüléktől származott fiák, kik minden tehetségekkel azon igyekeznek, hogy őket az jószágos cselekedetnek gyakorlásában, legh elsőben penigh az kegyeségben nevellyék. Mert mit használ a világi el mulando dolgok felől való tudomány, ha az Isten dolgainak vizsgálását el mulattyuk, megh utállyuk. Kerefd fel elméddel az természetnek minden titkait, tanuld megh az tündöklő csillagoknak rendit, meny fel elméddel szinten az holdigh, és annak folyását vizsgállyad, légy hires minden emberi bölcseséggel, fordicsad elmédet az tengerre, és vizsgáld megh minémű határokkal véterett környül: járd el az egész földet és az tengert, szemlélyed az egeknek minden részeit, avagy az egeken folyúl is terjeszd ki elmédet, vizsgállyad az Angyalokat, és egyéb lelkeket, értekezzél mind azok felől valamellyek az te nyughatatlan elmédnek tetezenek. Micsoda jó követ tégedet, kerlek, ennyi fáradságos munkaid után, ha azt az ki mindeneket teremtet, az Istent tudni - illik, nem tudod? Az őrök el mulik, és ennyi sok munka után semmi vigasztalást nem vehetz. Igen szép dologh ez világi dolgok felől való bölcseséggel fel ékesítet-

retni, mely az halando embereknek elméjeket nem csak megh ujittya, hanem felette igen gyönyörködteti is. Ez az bölcseség szerzet Salomonnak mindenek előtt nagy dicséretet, az ki minden fűveknek és fáknak erejeket jól tudta, sok külömb külömb féle példa beszédeket irr, nagy homályos meséket fejtet megh, és egy hires templomot építet, melynek csudálatos ékesége ez egész világon régen elhíresedet, mindazonáltal midőn látná hogy minden ez világi dolgok hijába valóság és romlandóság alá volnának vetetve, nagy foházkodással ezt mondotta: *Felette nagy hijában valóság, ezek mindenek hijában valóság.* Ki volt valaha bölcs Platonál, Aristotelesnél, Pythagorásnál, kiknek bölcseségeket mindenek csudállyák. El vesztenek mindazonáltal és mindnyájan örökké való veszedelemre jutottanak. Ha valaki ez világi dolgok felől semmit ne tudgyon, avagy csak fél részéért való tudománnyal birjon is, de ha az Isten dolgainak titkait szüntelen vizsgálja, és egész életet arra fordittya, hogy az Istennek és az ő titkos dolgainak ismértire jussön, bölcsesé léfzen az Platonál, Aristotelesnél, és minden egyéb világi bölcseséknél, kiknek az hijába való dolgoknak tudománya szomorú veszedelmet szerzet. Erre nézve immár most az kegyes szüléknek arra kell főképpen gondot viselni, hogy jó idején kegyes és Istenfélő Mestereket fogadgyanak, tanuló helyeket és scholákat építsenek, az hol az ő magzattyoknak elméjeket jó cleve az Isten dolgainak ismértire vezérellyék. Ez végre építette volt régen az feleséges Isten az Prophetáknak scholájokat, az holott minden jószágos cselekedeteknek ragyogo fáklyáját tartanák, és az jószágos cselekedetekkel ellenköző vétkeket tellyességgel elnyomnák. Innét vagyon az is hogy az scholákban mindenek jó rendel vannak helyheztetve, minden ahoz tarttya

ma,

magát az mit eleiben adnak, mindeneket törvény szerént cselekedeznek, mind egyik törvénytől kell függeniök, hogy így az jószágos cselekedetre való igyekezetben lévén foglaltosok, egyenlő buzgósággal tudományoknak jelét nagy hasznoson hadgyák az ő utánok valókra. Rend kívül itt semmi nincsen, nincsen semmi zűrzavar, semmi igénytelenység, nem esik itt semmi zajgás, kiáltás, haragh, gyűlötség, és semminémű irigység. Nincsen itt semmi boszúság, gonosz nyelveknek rágalmazása, avagy egymásra való törés, mellyeket egyebek másut szabadon cselekedetnek egyéb veteményes kerti az scholákon kívül, nincsen oly kedves társaság, melyben az emberi elme az tisztességnek kívánására, inkább gerjedezne, nincsen sohul oly jeles, és hasznos munka, mint az scholai munka, nincsen oly mesterfeges tudomány, mellyel az Isteni méltósághoz közeleb járulhatnánk mint a deáki tudománnyal. Mindenek bizonyára sötettségben lappanganának, és haszontalanok volnának, ha az scholáknak gyakorloi ez világra ki nem terjeszték azokat mellyektől az egész emberi társaság függ. Innét ered az hit és az igaz Isteni tisztélet, innét származik az jószágos cselekedet és az álhatatóság, az jó tanács és az okosság, az erősség és az égyeség, innét vannak végezetre mind azok mellyek az boldogh életnek megh maradására szolgálnak. Oh mely boldogok hát az scholákban tanuló ifjak! De boldogok azok az szülék is, kiket az ő magzattyok jó izo fogado engedelmeiséggel tisztelnek, komor kedvekkel és engedetlen voltokkal megh nem szomoritnak, és az ő attyok s-annyok parancsolatit csak nem mint Isten szavait úgy tarttyák s-ugy böcsüllik! Mert midőn az magokban fel fuvalkodott ifjak kevélységeket ki kezdi mutatni, és elhi-

b 3

re.

DEDICATIO.

tetik magokkal, hogy ők okossággal, és elméjüknek jóra való indulattal megh előzték az ő szülemeket; mint az esztelenek minden jó intést megh vetnek, és soha azon nem igyekeznek, hogy az ő szülemeknek jó magok vife-
lélt, és nyomdokokat követnék; mely dologért végre oly hanyarúságra jutnak, az melyből ki menekedniök fő-
lőtte nehéz dologh. De mi is Bátyám Uram és én tud-
ni-illik, igen boldogok vagyunk Kegyelmes Uram, kik-
nek Isten azt engedte, hogy oly Atyától s Anyától szár-
maznánk, kik mindgyárt még kicsinyiségünkben, mikor
Isten ez világnak ékeiséget minékünk látunk engedte, min-
den tehetségekkel azon igyekeztenek, hogy az Isteni félel-
met és tisztelést mi belénk bé oltanak, kegyes erkölcsök-
kel fel ékecsitenének, az jószágos cselekedetnek ösvényére,
és az üdvösségnek által uttyára igazgatnának, és kegyessen ol-
talmaznának attul, hogy gyengeségünk miat az gonoszság-
ra ne hajlanánk. Minckutánna penigh az üdövel együtt
elménk-is nevedeket volna, mindgyárat PRONAI MAT-
TYAS nem kicsiny fizetéssel táplálván, minékünk Mesterül
előnkben állatták, hogy mi réánk vigyázza és minket tani-
tana, az ki legh elsőb minket a Déáki tudománynak tanulá-
sára dicséretesen édesítet mind addig, mig Istennek kegyel-
méből Fejér Vára jóvén, KERESZTURI PAL Uram gondvise-
lése alá jutottuk, az ki mindgyárt azon igyekezet, hogy az mi
gyermeki tudatlanságunkat el üzvén szorgalmatos tanítása
által az Déáki tudomány minket nagy dicséretesen meg éke-
csitene, az honnét az Déáki tudománynak édesége minket
ferénységünkben az nagyob dolgokra való indulatban inkább
fel gerjesztet, fel inditor, hogy nem mint annak előtte, mely
szüntelen való tanítás az mi megh vadult tudatlanságunkat
lassan lassan oly szelidségre hozta, hogy nálunknál mind ü-
dös-

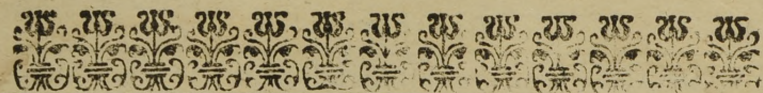
DEDICATIO.

dősbbeket meg haladni, mind tudósakat tudományun-
kal elérni láttatnánk. Vajha Nagyságtok-is mi rajtunk hasonlatoskép-
pen örvelezhetne! Ez mi nekünk főlőtte nagy ékecségünkre, és örökké való
vigasztalásunkra szolgálja. Mindazonáltal valamennyisz az mi bennünk lévő
indulatot magamban megh gondolom; Isten kegyelmességének bennünk oly
ajándékát érzem, mellyek az mi szorgalmatoskodó elménket jelesebb dolgok-
ra segítik, bátorittyák. Mert noha az mi gyenge, elménkben gyakran ujjobb
ujjabb háboruk ütköznék, ugyanyira hogy mindenkor más tanács adása nél-
kül szűkölködünk, mindazonáltal az tanácsokat és elméket igazgató Isten az mi
elménket úgy megh világosította, erkölcsünket ékecsítette, és minden illetlen
dologtul minket úgy megh tartoztatott, hogy jól tudom azt, hogy semmi
szándékból eset oly vétet nem cselekedtünk, mellyel Nagyságtok szülei
indulattal megh sértettük volna, avagy hozzánk való jó akarattal megh tar-
toztattuk volna, sőt inkább az menyire erőtelenségünk engedte, azt el távoz-
tatni szorgalmatosan igyekeztünk, hogy avagy engedetlen vakmerőségünkkel,
avagy rut restségünkkel, avagy titkos csalárdságunkal, keserves siralmat Nagy-
ságtokra ne hoznánk. Tudományunkban penigh az mi gyermeki üdönkben
menyt épültünk, azzal dicsekedni mi hozzánk nem illik. Egyebek között az mi
fél részt való Déáki nyelvünkön kívül, mellyet az dérék tudománnyal bíró
embereknek és az tudós Udvariaknak társaságok szüntelen gyakorol, hogy az
szent írásban-is épülhesünk, az kegyes Isten minékünk megh engedte, úgy
anyira hogy ebben az 1637. esztendőben, Kis asszony havának 15. napján,
az mi tudományunkban való épületünknek vizsgálására az Nagyságod Udvará-
ban bátran elő állanánk, az mely probában meg elégedünk mi azzal, ha Nagy-
ságtok előt tunyasággal nem vádoltatunk. Ezt azért az mi tudományunk viz-
gálását, tudni-illik az *Czecsemő Kereszttyént*, minden fiui engedelmeségünkkel
Nagyságodnak ajánlvuk, szentellyük, alázatosan kérvén ezen Nágodat, hogy
vegye kegyelmes kézzel, szerezse, és Fejedelmi kegyelmét tüle megh ne von-
nya. Végre zetre alázatos könyörgésünkkel ezen kérjük Istenünket, hogy az Je-
sus Christus kegyelméből nem csak ez jeles országnak, hanem az egész Magyar
nemzetnek, sőt az egész kereszttyénységnek előmenetelire, birodalmának virág-
zásával sok ideigh élyen Nagyságod.

Nagyságodnak
engedelmes Fia

RAKOCZI SIGMOND.

RAKOCZI SIGMOND

ORATIOCSKAJA, MELLYET AZ

EXAMEN ELŐT MONDOT.

V Alamenyiszer ez gonoszra hanyatlot világi dolgok miat elmémben megh háborodván Kegyelmes Uram, ez mi mostani üdönkről szorgalmatoson kezdek elmélkedni, sűrű köny hullatástul és keserves panaszokdástul magamat megh nem tartoztathatom; mivelhogy az emberi elme oly veszedelmes dolgokban foglalatos ez mostani üdőben, hogy immár majd senki oly nincsen, ki az ő maga szeretetinek szabados indulatitúl nem véseltetné, avagy az mely utálatosb dologh, egyebek jószágos cselekedetét semminek alitván, magát nem dicsérné, értelmes elmével, és jeles erkölcsökkel felékesítve lenni nem hirdetné. Mire nézve nem is cselekedné ezt? Mert oly igen nagy az emberi gyaroltságának mi volta, hogy megh átkodot szándékból mindenkoron arra ingerli ez ilyen embert, hogy másokat az földre letapodván, egyedül magának szerezzen dicséretet. Szemléld el kérlek ez mostani üdöbéli undok természetű embereket. Kicsodát környekezett megh oly igen az tudatlanságnak homálya, és az igazságnak ismeretítúl ki távozot el oly meszsze, az ki akar mely jeles tudos emberhez is nem merné magát hasonlítani? Bizonyára oly veszedelmes így érkezett ez mi üdönkre, hogy immár némellyek mint valami észtelenek, azokat kiket az jeles tudomány nagy bűsületre méltotatott, méltatlan rágalalmazással illetik. Az jeles tudományu emberek tudni illik olyanok magok viselésében, hogy minden beszédek egyebek előtt kedvesek és tisztességesek lévén, az rájuk törő gonosz erkölcsüvektől méltatlan bosszúságot szenvedgyenek, sőt né-

ha

ha ez ilyenek szájából származot alkotmatlan és szokatlan kiáltásokkal oly igen elnyomattatnak, hogy végre az szemérmeteségtől kényszerítettén le fűggesszert fövel előök föltre állanak. Ez az színes és csalárd bölcseség penigh annyira el hatalmazot, hogy midőn az értelmes és jeles elméjű emberek mind az földigh megh aláztatnak, azok, az kiket mindenek csalárdságnak vétkével inkább vádolhatnának, hogy nem mint okosságot tulajdonithatnának nekik, méltatlan voltokra nagy bűsületes méltosággal virágoznak. Közönsegesen mindenekre ki terjedett ez az gonosság, s-banom is; de kivált képpen az Királyok és Fejedelmek udvarában nagy bátran hatalmaskodik. Mert ez ilyen emberek oly igen szorgalmatosok az mások titkainak vizsgálásában, mellyel osztán az nagy embereknek kedveket magokhoz szokták vonni, hogy az kigyonál okosabbaknak és az rokanál ravaszabbaknak lenni láttatnak; az honnét mely nagy méltatlan háboru érkezék az igaz tudos emberekre, szég yenlem ki mondané. Ezek közül némellyeket fajtalan nyelvekkel rutul szidalmaznak, némellyeket undok szokkal mocskolnak, rágalmaznak, némellyeket süvöltésekkel gyálatatoson csufolnak mind addig is, mig avagy végső veszedelemre jut igyek, avagy az Udvarból ki költözni kényszerítetnek nyavalyások. Ez gonosság beferkezett, avagy igazabban meg vesztegette az scholákat, egyéb tanulo helyeket, és az tudos embereknek társaságát is, az holott is annyira nevededik immár ez az gonosság, hogy ha az észes emberek okossággal eleit nem vészik, mindent, valami az világon jonak lenni láttatik, megh háborit, megh veszteget. Mert kicsoda ma oly igen tudatlan, az ki magát az tudos emberek köziben nem merné számlálni. Mert némellyek az tudományuk megh csak az első kezdetinek ismeretire is aligh jutotának, kiknek felfuvalkodot kevélysege az fő tudos embereket semminék alittya. Kételkedel ez dologban? Keres oly ifjat, avagy megh állapotot idős ferfiat, az ki bár mindenek fölöt az restségnek adta is magát, bár tudatlan és ostoba legyen is; induly beszédben véle ha

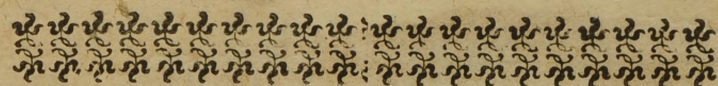
c

mé-

16
 méred, majd anyira juttat, el higg yed, hogy mit kellyen ellene mon-
 danod csak alig tudhatod. Ezt a gonosz cselekedetet pedig, miképpé az
 egyéb gonoszságok is, mellyek sokaknak elméjeket meg vesztegetik, az
 én ítéletem szerént a tudatlanoknak kell tulajdonítani, kiknek semmi
 egyéb az sok híjában való szó szaporításnál, és az beszédben való
 csifraságnál kedvek szerént nem esik. Mert ezek sokkal inkább szere-
 tik és dicsérik azoknál az kik derék tudománnyal bírnak, az bő beszé-
 dű embereket, kiket mindazonáltal nyelvek járása csak aligh külö-
 böztet meg az oktan állatoktól. Nem tudom micsoda gonosza va-
 ló indulatokat oltanak az ilyen emberekben, mellyek miat fel fuval-
 kodván annyira el mennek az dologban, hogy mind az nálok nál o-
 kosabbakat meg utállják, s mind magokat rut gyalázatra hozzák.
 Szemléld el, kérlek, az embereket, meg látod hogy azok mennek
 nagy méltóságos tisztelegre, a kik igazság szerént csak arra sem vol-
 nának méltok hogy az földnek porában hevernének, mely miat vége-
 zetre a magok kedveltető embereknek híz elkedő beszédek által esze-
 ket el felejtven, sokan szegény vallásra jutnak. Ezeknek minden dol-
 gok csak a mások után való veszedelmes elálkodás, és család híz elke-
 dős mind addigh, migh az magok gonosza fejekre fordulván, sze-
 rencsétlen eszétet jaj szóval siratták. Innen vagyon az, hogy sokan
 az fíjak közül, kiket avagy az gonosz társaság, avagy az magok
 tudatlansága veszteget meg, szülei nek és egybeknek felölök való
 reményeket félbe szakasztják. Mert midőn az haszontalan tudat-
 lanság egyszer elméjékből bé ferkezik, soha azt semmi fenyegetéssel,
 semmi sanjargatással belőle ki nem vész, hanem ha valami sze-
 rencsétlen eset éri őket, avagy üdő jártában az tanulásban való se-
 rénysegeknek jelét meg mutatni kényszerítettven, az tudós emberek
 elbűt csufokká tétetnek. Mikor erről magamban szorgalmasan el-
 mélekdem Keg yelmes Uram, minden erőm el szakad, és orca pirul-
 va magamban meg felelem. Mivel hogy jól tudom azt, hogy im-
 már régtől fogva sokaknak oly nagy az mi hozzánk való szeretetük
 és

17
 és kedvek, hogy mind arra az dicséretre és tisztelegre, mellyet va-
 laki tudományával érdemlet, minket érdemeseknek lenni ítélnék, ki-
 ket noha ez ilyen mi hozzánk való jó indulattyokért kárhozatni go-
 noszgh volna, mindazonáltal hogy ezt ő bennük jadvathassam, sem-
 mi mondgát nem látom. Mert valamenyisz az kegyes emberek-
 nek ennyi mi hozzánk való jó indulattyokat eszembe vöttem, mind-
 g járást néminémű titkon való szemérem avagy inkább félelem ma-
 gomban meg háborított. Mert fölötté igen rőtöttem attul, hogy va-
 lóha oly nap ne jöne fel, mely az mi tunyaságunkat avagy tudatlan-
 ságunkat nap fényre hozná, és így az mi életünk rut gyalázatra
 ne jutna. Mert micsoda az mi tehetőségünk; dicséretünk, és tudomá-
 nyunk? Az mi elménk bizonyára olyanok, az mellyek, mind az ter-
 mészet igazgatásából s mind az mi kicsiny üdönknek mi volta miat,
 az meg kettőztetett szót is aligh foghattyák meg, kiválképpen az
 Isten dolgainak vizsgálásában, mellyek meg az nagy tudós emberek-
 nek is elméjüket felül haladgyák. Rettegünk azért; mivel immár kö-
 zelget az mi pirongságunk, és tudományunkban való proba, mind-
 azonáltal igen bátorit minket az ti hozzánk való nagy indulatok,
 mellyet g yakorta rajtunk meg tapasztaltam, bátorit a mi Keg yelmes
 Urunknak is jelentétele, az ki mind az esésre meg hanyatlottat fel-
 emeli, s mind az veszedelemben forgonak segítséget nyújt kegyel-
 messen. Mit mulatok hát? Miért terhelem az jelenvalókat bő beszé-
 demmel? Meg szűnöm, és az mit az üdő hozott bátran
 hozzá kezdek.

OS (:) SO

AZ
KERESZTYENI VAL-
LASROL VALO CATECHI-
SMUS,

maid szinten az Heidelbergai Catechi-
smusnak rendi szerent.

AZ ISTENNEK ISMERETIRŐL.

*A' Keresztyéni vallásban mit kell annak keresni minde-
neknek élőt a' ki az örök életet el akarja venni?* R.GYÖRG.

Az Istennek igaz ismeretit, a' mint a' Christus mondgya:
Ez pedig az örök élet hogy tégedet eg yedül ismerjenek lenni Ian. 17. 3.
igaz Istennek &c.

Micsoda az Istennek igaz ismereti?

Az a' mellyet Isten az ő igéjében ki jelentet, a' mint
Christus mondgya: *Vagyon Mósesék és Prophetájok; halgaf- Luk 16. 29.*
sák azokat,

Mi módon jelentette meg magat az Isten az ő igéjében?

Ugy hogy az Isten egy legyen állattýában, és szemc-
lyeben három, a' mint szent Janos mondgya: *Hárman 1. Ian. 5. 7.*
vannak a' kik bizánságot tesznek a' menyben: Atya, Ige, és a'
szent Lélek, ez három egy.

Honnan vagy on az Istennek igaz ismereti?

Az Istenfől, a' mint szent Janos mondgya: *Es lésznek Ian. 6. 45.*
mindnyíjjan Istentől tanítottak.

*Előre tudni hogy az Isten állattýában egy, szemelyben
három?*

Nem clegh, (mert ezt az ördögök is tudgyak) de ki. Mark. 1. 24.
vántatik hogy ismerjem azt én Istennemnek lenni, én

A Attyám-

Atyámnak, hogy a' Fiu én érettem születtetet, eza' sz.
Lélek én bennem lakozik.

En Istenemnek lenni?

Ian. 20. 18. A' mint sz. Tamas mondgya: *En Uram, és én Istenem.*

En Atyámnak lenni?

2. Cor. 6. 18. Azt mondgya az Isten: *Lélek néktek Atyátok.*

A' Fiu én érettem születtetet?

Luk. 2. 11. A' mint az Angyal mondgya: *Születtetet néktek ma a'
megh tarto' (ki az Ur Christus) a' Davidnak városában.*

A' szent Lélek lakozik én bennem?

2. Cor. 3. 16. Azt mondgya sz. Pál: *Avagy nem tudjátok-e, hogy ti
az Istennek templomi vattok, és az Istennek Lelke lakozik ti
bennetek.*

Hány féle az Istennek ismérvi?

Világos és homályos.

Micsoda a' világos?

Az, az melly léfzen a' mas életben, a' mint szent Pál
1. Cor. 13. 12 mondgya: *Mostan látunk tükör által és homályos beszéd által,
1. Ian. 3. 2. de amakkor szemtől szembe.* És sz. Janos: *Megh láttuk őtet
a' mint vagyon.*

Micsoda az homályos?

Az, az mely vagyon ez életben, a' mint szent Pál
1. Cor. 13. 12 mondgya: *Mostan látunk tükör által és homályos beszéd által.*

Micsoda ez k'z'kel él az Isten hogy őtet megh ismerjük?

Az természetnek és kegyelemnek könyvével.

Hány féle a' természetnek könyve?

Belső és külső.

Micsoda a' belső?

Az embernek lelki ismérvi, a' mint sz. Pál mondgya:
Rom. 1. 19. *Mert a' mit Isten felől tudhatnak az emberek, nyilván volt ő
Rom. 2. 15. benne: Mert az Isten megh jelentette nekik.* És: *Ugy mint
kik megh jelentik hogy a' törvénynek cselekedeti, az ő szívekben*

*beirattatott, kiknek lelkek ismérvi egyetemben bizonságot te-
szen.*

Micsoda a' természetnek külső könyve?

Ez világh, a' mint szent Pál mondgya: *A' mi Istenben* Rom. 1. 20.
*lathatatlan, tudni illik az ő örökké való hatalma, és Isten-
sege, ez világnak alkotmányából, és a' teremtet állatokból megh
ertetven megh láttatnak, ez vegre hogy legyenek ők magok
menthetetlenek.*

Az kegyelemnek könyve hány féle?

Szinten ugy ez-is belső és külső.

Micsoda az kegyelemnek belső könyve?

A' sz: iras, a' melly az elő Istennek lelke által beiratta-
totta' szívekben. Mert ezt mondgya az Ur: *Be nyomom* Sid. 8. 10.
az én törvényemet az ő elméjébe, és az ő szívekbe be írom.

Micsoda a' kegyelemnek külső könyve?

R. SIGM.

A' törvény és az Evangéliom, az mint Esaias mon-
dgya: *Keressetek megh az Urnak könyvében és olvassátok meg.* Esai. 34. 16.
Ezek közönséges képpen szent iras könyveinek nevez-
tetnek.

Hány féle a' szent irasnak könyvei?

Két félek o' és új testamentom könyvei.

Az o' testamentom könyvei hány félek?

Canonikusok és Apocryphusok.

Az Canonikusok hány félek?

Historiaok XVII

Tanúsági könyvek V.

Prophetias könyvek XVI. a' mellyek ilyen rendel-
vannak:

Moses I könyve, Moses II könyve, Moses III könyve, Moses IV kö-
nyve, Moses V könyve, Josue könyve, Birak könyve, Ruth könyve, Sa-
muel I könyve, Samuel II könyve, Kiralyok I könyve, Kiralyok II könyve,
Chronica I könyve, Chronica II könyve, Efdras könyve, Nehemias köny-
ve,

ve, Esther könyve, Job könyve, Soltar könyve, Peldabeszédek, A' Prædikátor, Enekekneke, Esaias, Jeremias, Ezechiel, Daniel, Hofeas, Joël, Amos, Abdias, Jonas, Micheas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggeus, Zacharias, Malachias.

Mikor prophetaltanak az negy nagyob Prophetak?

Esaias és Jeremias az fogfagh előtt.

Ezechiel és Daniel a' fogfagban..

A' kisseb Prophetak mikor?

A' kilencz elsőb bek a' fogfagh előtt, a' három utolsobbak a' fogfagh után..

Mellyek az apocryphus könyvek?

Azok ily rendelkeznek:

Tobias könyve, Manassés imatsága, Judith könyve, Baruch könyve, Jeremias levele, Azarias imatsága, Három fiúk éneke, Susanna története, Bel története, a' farkas története, Esdras III könyve, Esdras IV könyve, Esther toldalekja, Machabeusok III könyve, Machabeusok I könyve, Machabeusok II. Bölcselkedés könyve, Jesus Syrac.

Az új testamentum könyvei hany félek?

Historias könyvek, Tanúsági könyvek, Prophecias könyvek.

Mellyek a' historias könyvek?

Az Evangeliomok és az Apostolok czelekedetiről irt könyv.

Mellyek az tanúsági könyvek?

Minden levelek; ugy mint sz. Pál kivalképpen való tizen negy levelei, és het közönfeges képpen való levelek.

Mellyek az prophecias könyvek?

A' sz. Janos jelenése.

Ezek az könyvek ilyen rendelkeznek:

Sz. Matthe Evangelioma, sz. Marc. Evangelioma, sz. Lukacs Evangelioma, sz. Janos Evangelioma, Apostolok czelekedeti, sz. Pál levele, Romában, Corinthusban I, Corinthusban II, Galatiában, Ephesusban, Philippiben,

lippiiben, Colosseban, Theffalonican I, Theffalonican II, Timotheushoz I, Timotheushoz II, Titusnak, Philemonnak, a' Sidoknak, sz. Jakab levele, sz. Petere I, sz. Petere II, sz. Janosé I, sz. Janosé II, sz. Janosé III. sz. Judase, sz. Janos jelenése.

Ezek a' könyvek mi módon adattathatnak előnkben röviden? R. GYÖRG.

A' Catechesisben..

Micsoda a' Catechesis?

A' keresztyeni vallásnak rövidben való összve foglalása..

Hány részei vannak az Catechesisnek?

Öt: tudni illik az Apostoli Credo, a' Keresztségh, az Úr vacsorája, a' tiz parancsolat, és a' Mi Atyánk.

Miért szükséges a' Catechesis?

Mert a' hit hallasból vagy, és az Isten azt mondgya: *Mosé a' könyv.*
A' te fíadnak *megh beszéled.* 13. 8.

Micsoda a' Catechesisnek vége és czélya?

A' mi üdvösségünk és vigasztalásunk.

AZ VIGASZTALASROL.

Micsoda ténéked egy yetlen egy vigasztalásod életedben és halalodban?

Ez hogy, *Akar ellyünk akar hallýunk az Úrre vagýunk.* És, *Rom. 14. 8.*
Az *Jesus Christusnak vere tisztít megh minket minden bűnünk* 1. *1an. 1. 7.*
ből. És, *A' szent Lélek teszen bizonságot a' mi lelkünkkel* *Rom. 8. 16.*
eggyút *hogý mi Istennek fiaí vagýunk.*

Micsoda a' keresztyeni vigasztalás?

A' bűn bocsánat felől való bizodalom, melly léfzen *Rom. 3. 24.*
kegyelemből egyedül az Christus érdemejert.

Hány részből áll?

Ebből a' háromból. 1. Mert az Atya békéltet meg *2. Cor. 5. 19.*
minket magával a' Jesus Christus által. 2. Meg jelent a' *1. 1an. 3. 8.*

A 3.

Chri-

2. Cor. 1. 22. Christus hogy az ördögnek munkait elroncza. 3. Az Isten adta a' léleknek zálogjat a' mi szívünkben.

Szüksége ez a' vigasztalás?

Galat. 5. 17. Szükséges, Mert a' test a' lelek ellen törekedik; És, A' ti ellenségek az ördög mint az ordító oroszlány szellel jár kevesben kit elnyeljen.

Hány dolgok kívántatnak szükséges képpen hogy tudgy ezzel a' vigasztalással?

Ephes. 2. 1. Három: 1. Hogy az nyavalyának nagy voltat megh tudgyad, hogy megh holtal a' bűnben. 2. Hogy a' Christus által adatik a' szabadulás. 3. Minemű halálátással tartozzal az Istennek a' megh szabaduláért, az Apostolnak amaz monda szerint: *Allásátok a' ti tagaitokat igazság-nak segyvere gyanant az Istennek.*

R. SIGM. AZ EMBERNEK NYAVALIAS VOLTAROL.

Honnan ismérved megh az te nyavalyás voltodat?
Rom. 3. 20. Az törvényből, mert az törvényből vagyon a' bűnnek ismereti.

Ma kíván mit tőlünk az Istennek törvénye?

Istenhez és felebarátunkhoz való szeretetet. Mert Matth. 22. 37. Christus így tanit az Mofes irásából: *Szeressed az te Uradat Istenedet tellyes szívvedből &c.*

Az te Vradat Istenedet?

Az az: Az kite Urad és te Istened.

Tellyes szívvedből?

Az az: Minden indulatoddal és hajlando voltoddal.

Tellyes lelkedből?

Az az: Erőddel és tehetségeddel.

Tellyes gondolatoddal?

Az az; hogy minden te gondolatidat arra fordítsad, hogy

hogy az Istent igazán és tökéletesen megh ismerjed.

Meg tarthatjuké az törvenyt tökéletesen?

Nem, mert természet szerint hajlandok vagyunk az Istennek és felebarátunknak gyűlöségére, Es, *Az Rom. 8. 7. testnek bölcsesége ellensége az Istennek.*

Az Isten az emberi hibáson teremtette volré?

Nem, mert az ő képére teremtette volt. *Minek után. Mof. 1. köny. 1. 27. 31. na meg tekintette volna az Isten valamit teremtet vala, imé igen jó vala.*

AZ EMBERNEK TEREMTE- TESERŐL.

Mineműen teremtette volt Isten az embert?

Épfebben, és az ő képére teremtette volt, az az, tö- *Mof. 1. köny. 1. 27. kélletes épfebben, igazságban, szentfebben.*

Mi végre teremtetet volt az ember?

Hogy az ő teremő Istenét igazán meg ismérné, sze. Eph. 4. 24. retné, tisztelné, és ő véle boldogul élne.

AZ ISTENNEK KÉPERŐL MELY R. GYÖRG. VOLT AZ EMBERBEN.

Micsoda az Istennek képe melly az emberben volt?

Az léleknek halhatatlan volta, értelemre való erő, bölcsesség, igazság, és szentfeg, az testnek jeles ajándéki, és minden teremtet állatokon való uraság.

El vesztette-e az ember az Istennek képét?

El, mind az által úgyhogy megh maradot az léleknek állattya, az akaratnak szabadsága, az Istennek homályos ismereti, az jószágos cselekedetekre és tudományra való hajlandóság, és az teremtet állatokon való neminé- mű uraság.

Mi módon állattai helye az Istennek képe?

1. Cor. 1. 30. Az Christus által, mert ő *lőc minékünk Istenből bölcseség, igazság, szentiség, és válság.*

Honnan vagyon az emberi természetnek gyarlosága?

Rom. 5. 12. Egy ember által jöt ez világra az bűn, és az bűnért az halál.

R. SIGM. AZ ESETRŐL AVAGY AZ EMBERNEK

ELSŐ BÜNERŐL.

Mi volt az első bűn?

Mof. 1. köny. 2. 17. Hihetetlen, mert azt mondotta az Isten: *Halál-
nak halálával hal/sz meg:* Az mely Isten szavainak nem hit
az első ember, hanem hit az ördögnek az ki ezt mon-
dotta: *Nem haltok meg.*

Mof. 1. köny.
3. 4.

Kicsoda oka az első bűnnek?

Jan. 8. 44. Az ördög, mert az eleitől fogva ember öldöklő volt. És az
Rom. 5. 12. ember, mert egy ember által jöt ez világra az bűn; és, egy
v. 19. embernek engedetlensége által sokan bűnösök lőtenek.

Mit szerez az első bűn?

Rom. 6. 23. Halált: *Az bűnnek földgya az halál,*

Mért engede meg Isten az bűnt?

Rom. 9. 22. 23. Hogy az ő irgalmaságát és igazságát ki nyilatkoztat-
ná, az mint az Apostol mondgya: *Meg akarván mutatni
az ő haragját, és megjelenteni az ő hatalmát, el szennyvedte
nagy bekeféjessén az haragnak edényit, mellyek veszedelemre
készítették; és hogy meg jelentene az ő dicsőségének gazdag-
ságát az kegyelemnek edényihez.*

AZ BÜNRŐL.

Micsoda az bűn?

1. Ián. 5. 4. Az törvénynek által hágása,

Hányféle az bűn?

Első, (az mely felől oda fellyeb volt emlékezet) vagy
abból

abból származot, és ez credendő, vagy cselekedet fze-
rént való.

Micsoda az credendő bűn?

Örökös nyavalya, avagy oly mocsok, az melybē min-
dnyájan fogantatunk és születettünk, az mint David
mondgya: *Az én anyám bűnben melegitet engemet az ő Solt. 51. 7.
méheben.* Es mondatik bűnünk való credendő bűnnek.

Micsoda az minékünk tulaydonittatot credendő bűn?

Az Adamnak engedetlensége, avagy az Istenből való
el szakadása, az menyiben minékünk tulaydonittatik,
az mint mondgya az Apostol: *Egy embernek engedetlen- Rom. 5. 19.
gefe által sokan bűnösök lőtenek.*

Az Adam bűne credendő bűné?

Nem, hanē olyan az melytől az credendő bűn szár-
mazik úgy hogy ez az kettő annyit különbözzön egy-
mástul mint a' szerző ok és a' szerzetet dologh.

Az credendő bűn büntetése avagy bűn?

Az Adamban mint egy törőkből való egész embe-
ri nemzetre nevezve, bűn, az mint szol az Apostol: *Kiben Rom. 5. 12.
mindnyájan vetkezünk: de a' romlot természetre nevezve,
a' melly mindenkiben vagyon, büntetes.*

Vagyone bűn mi bennünk?

Vagyon, mert Ha azt mondgyuk hogy, *ninczen bűn mi 1. Ián. 1. 8.
bennünk, igazsagh mi bennünk ninczen.* Es, *Az én anyám Solt. 51. 7.
bűnben melegitöt engemet az ő méheben.*

*Ugy meg romlottunk mi hogy a' jó cselekedetre tellyes-
séggel alkalmatlanok vagjunk?*

Ugy, mert *ninczen csak egy igaz-is: ninczen ki jöt cze- Rom. 3. 10.
lekednek ninczen csak egy-is.*

Micsoda a' cselekedet szérent való bűn?

Az, az mellyet mi magunk cselekeszünk, a' mint sz.
Pál mondgya: *Mindnyájan el hajlottanak.*

Rom. 3. 13.

B

Hány

Hany féle a' czelekedet szerént való bűn?

Rajtunk uralkodo, avagy nem uralkodo; lelki ismeret ellen valo, avagy nem lelki ismeret ellen valo; megh boczathato, avagy megh boczathatatlan.

Micsoda az uralkodo bűn?

Az, az mellynek nem allunk ellene.

Micsoda a' nem uralkodo bűn?

Az, az mellynek ellene allunk a' sz. Léleknek kegyelme által. Innet mondgya az Apostol: *Nem uralkodgyek, úgy mond, az bűn az ti halando testetekben. És, Az életnek lelkenek törvénye meg szabaditot engemet az bűnnek és halálnak törvényétől.*

Micsoda a' lelki ismeret ellen való bűn?

Az, az mellyet tudva és akartva czelekedünk.

Micsoda a' nem lelki ismeret ellen való bűn?

Az, az mellyet tudatlan és nem akartva czelekedünk, a' mint sz. Pál szol: *Tudatlanul mi veltem. és, Nem czelekeszem az jot mellyet akarnek, hanem a' gonoszt czelekeszem mellyet nem akarok.*

Vagyoné meg boczathatatlan bűn?

Vagyon, mert az szent Lélek ellen valo vetek sem ez vilagon sem az másikon meg nem boczattatik.

Miért mondatik szent Lélek ellen való veteknek?

Mert az sz. Léleknek kiválkeppen valo munkalkodása ellen vagyon.

Micsoda a' szent Lélek ellen való bűn?

Az meg ismert igazságot megh tagadni, és abban az hittől valo el szakadásban megh halni, a' mint szent Pál mondgya: *Mert ha szabad akaratunk szerént vetkezzünk az igazságnak ismeretinek utanna, nincsen, az után a' mi bűneinkert áldozat.*

AZ

AZ SZABAD AKARATROL.

R. GYÖRG

Micsoda a' szabad akarat?

Oly tehetőség avagy erő melly az emberi értelem-től mutatot dolgot el választhattya avagy megh veheti.

Vagyoné mi bennünk szabad akarat?

Nincsen a' jora, mert *Valaki bűnt czelekeszik szolgája a' Istennek: de vagyoni gonoszra, mert szabadon vetkezzünk.*

Az Istenben vagyoné szabad akarat?

Vagyon, mert mindent akarattya szerént czelekeszik mind a' mennyi seregben, s mind a' földnek lakosai között.

Miképpen ismertetik meg az embernek szabad akaratja?

Megh ismertetik az ő négy állapotja szerént. Mert az épp állapotban az szabad akarat hiba nélkül valo volt; az esetben meg romlot; a' kegyelemnek állapotban jobban jobban épül; a' diczőség állapotban tökéltetése tétetik, a' mint az irás mondgya: *Te remté Isten az embert az ő képére. Valaki bűnt czelekeszik szolgája a' bűnnek. Az hol az Istennek lelke vagy on ot vagy on a' szabadság. Hasonlítófok leszünk ő hozzája.*

Az Isten az embernek vetket büntetetlen hagyja?

Nem, de üdő szerént valo büntetéssel és őiökke való büntetéssel meg bünteti, ez szerént az Apostol mondása szerént: *Atkozot valaki meg nem marad mind azokban mellyek meg irattak a' törvénnek könyvében, hogy azokat czelekedgye.*

Irgalmas-e az Isten?

Az, de egy szers mind igaz-is, a' mint az irás mondgya: *Minden utai az Istennek irgalmasság és igazság. kik az ő firi.*

B 2

gyet

Solt. 119. v. *gyét és parancsolatit megh őrzik. És, Igaz vagy Uram és igaz a' te ítéleted.*

AZ NYOMORUSAGOKROL.

Hány félek a' nyomoruságok?

A' nyomoruságok örökké valók és üdő szerént valók.

Mel melyek az örökké valók?

Matth. 25. 41. *Az örökké való tűz, a' mint Christus mondgya: Menyetek el az örök tűzre.*

Mel melyek az üdő szerént valók?

Hadak, éhsegh, dőgh halál, egyeb állatok által való fanyargatás, Istennek csapása.

Micsodák okai az nyomoruságoknak?

2. Sam. 7. 14. *A' bűn, a' mint mondgya az Isten: Mikor gonoszul cselekeszik megh fenýitem őtet.*

Micsoda vigasztalás lehet az nyomoruságokban?

Solt. 32. 1. 2. *A' bűn bocsánat, és az érdemlet büntetésének megh engedése.*

Minden nyomoruságh bűnnek büntetése-e?

Sid. 12. 6. *Nem, mert a' hűveken való nyomoruságh csak attyaí fanyargatás; mert a' kit szeret az Ur megh dorgálja.*

AZ EMBERNEK SZABADULASAROL.

Vagyone' valami mod' mellyel meg szabadulhatunk az nyavalyatul?

Ian. 3. 16. *Vagyon, az Christus, mert ugy szerete Isten ez világot, hogy az ő egg yetlen egy születet Fiat adná, hogy minden valaki hiszen ő benne el ne veszsőn, hanem örök életet vegyen.*

Micsoda az embernek szabadulása?

3. Ian. 1. 7. *A' bűnőktől és büntetéstől való szabadulás; mert a' Jesus Christusnak vére tisztít megh minket minden bűnünk-ből. És, Semmi karhozatatók nincsen immar azoknak kik a' Jesus Christusban vannak.*

Lehet-

Lehet félese' az megh szabadulás?

Az, Mert a' mi a' törvénynek lehetetlen vala, mivel hogy Rom. 4. 3. erőtelen volna a' testnek miatta, az Isten az ő Fiat el bocsátván, a' bünt kárhoztatá az ő testében.

Szükségese' az meg szabadulás?

Szükséges, mert mindyajan átkozottak volnánk az Apostol mondása szerént: Átkozot valaki megh nem ma- Gal. 3. 10. rad mind azokban mellyek megh írtak a' törvénynek könyvében, hogy azokat cselekedgye.

Bizony se' az megh szabadulás?

Bizonyos, mert a' Christus az ő lelkét le tőtte mi é- Ian. 10. 17. rettünk.

Ebben az életben kelle' vární tökéletes szabadulást?

Nem kell; mert resz szerént vagyon bennünk az ismé- 1. Cor. 13. 9. ret, resz szerént a' profetálás.

Miképpen lehet minékünk szabadulásunk?

Halállal és elég h tétellel; amaz mondas szerént: Ha- Mos. 1. köny. 2. 17. lálnak halálával halvesz. És: Az Isten az ő Fiat el bocsátván Rom. 8. 5. bűnös testnek hasonlatosságában a' bűnért, a' bünt kárhoztatá az ő testében, hogy az törvénynek amaz kívánsága mi bennünk bé telnék.

Eleget tehetünk magunk által?

Nem, mert megh holunk a' bűnben.

Ephes. 2. 1.

Eleget teheté' mi erettünk az emberen kívül valamely teremtet által?

Nem, mert azt mondgya az Apostol: Mivel hogy an- Sid. 2. 8. 14. nakokaért a' szolgák testből és verből valók, ő-is hasonlatoskepen reszesse lőt ugyan azoknak, hogy az halálnak általa elrontana azt, az kinel az halálnak birodalma vala, az az, az ördögöt. Es megh szabaditána valakik az halaltul való felemnek miatta, tellyes életekben rabok valának. Mert nem az

B 3

Ar-

Angyalok természetit vőtte fel, hanem az Abraham magvat vőtte fel.

Maga az ember nem tehetne' eleget?

Solt. 130. 3.

Nem; mert ha az mi bűncinket megh tartándod Isten: Uram kicsoda maradhat megh.

Az Angyal eleget teheté?

Ezech. 18. 4.

Nem; mert az melly lélek vetkezik annak kel megh halni. És az embernek bűne véghetetlen volt, azért Ioha teremtet állat eleget nem tehetet volna.

Minemű közben-járot és szabaditor kell hát keresni?

Ollyant a' ki egy szer s-mind igaz Isten és igaz ember legyen.

Miért kellett annak embernek lenni?

Solt. 9. 22.

Azert, mert a' verontas nélkül nem leszen a' bocsánat.

Miért kellett Istennek lenni?

Apost. ezel. 20. 28.

Mert az veghetetlen büntetést teremtet állat el nem szenyvedhette volna. Annakokaért Isten az Anya szent egy hazat maga fáját vérével váltotta megh.

Kicsoda az a' közben-járo a' ki egy szer s-mind igaz Isten és igaz ember legyen?

Mat. 1. 23.

Az Christus; mert ő az, Immanuel, az az, Mi velünk

1. Tim. 2. 5.

Isten. És, Egy a' közben-járo is Isten között és emberek között, az ember Christus Jesus. És ez az, a' ki felől sz. Pál mondgya:

1. Tim. 3. 16.

Az Isten megh jelent a' testben.

R. SIGM.

AZ KOEZBEN-JAROROL.

Micsoda az közben-járo?

Kér egymással ellenkőző félt megh békeltető személy.

Kellé minékünk Közben-járo?

Rom. 5. 10.

Kell, mert mi az Istennek ellenségi voltunk, Mert a' Christus az ő ellenségiért holt megh.

Micsoda

Micsoda az mi Közben-járonknak tisztí?

Hogy magat megh áldozza, eleget tegyen mi crettünk, és csedezzék az Attyanal érettünk.

Az Közben-járo Isten s-emberé egy szer s-mind?

Az, mert amaz Ige testé lőtt.

Joh. 1. 14.

Vagyone' töb Közben-járo?

Nincsen, mert egy az közben-járo Isten között és emberek között, az ember Christus Jesus. 1. Tim. 2. 5.

AZ ISTENNEK AZ BÜNÖS EMBERREL

VALO FRIGY KÖTESERŐL.

Micsoda az Istennek a' bűnös emberrel való frigy kötése?

Két egymással ellenkőző félnek illyen okkal való egygyezése, hogy az Christusbán való kegyelmet a' bűnös ember hit által magához kapczollja.

Miképpen lehetet megh az Isten között és emberek között az frigy kötés?

A' közben-járo Christus által, mert ő ellenségiért holt megh. Rom. 5. 10.

Ez a' frigy kötés, csak egy-e?

Egy állattýara nevezve; mert egy az Isten, és egy az közben-járo is; de a' környűl álló dolgokra nevezve kettőfé, ugy mint o és uj. 1. Tim. 2. 5.

A' régi attýak az által a' Közben-járo által tartattaké megh?

Ez által, mert azt mondgya a' Christus: Senki nem mehet az Attyához hanem én általam. És sz. Peter azt mondgya: Sőt inkább az Ur Jesus Christusnak kegyelme által hiszszük hogy megh tartatunk miképpen azok is. 1. Joh. 14. 6. Apost. ezel. 13. 12.

Miképpen egygyez és külömböz az O és Uj frigy kötés?

Egyeznek a' szerző okra és a' megh igertetet kegyelemre nézve; de a' környűl álló dologra nézve külömböz.

bőznek; mert az o frigy kötes nezte az el jövődő Christust, az uj penigh néz az el jőt Christust.

Honnan tudod azt a' kegyelemnek frigy kérését?

Mof. 1. könyv.

8. 15.

Gal. 4. 4. 5.

Az Evangeliomból: *A' megh rontya te néked fejedet. Minek utánna el jőt az tellyes üdö, ki bocsátá Isten az o Fia; ki asz szonyi állattul lő, ki a' törvény alá adta magát, hogy azokat kik az törvény alatt valának megh váltaná, hogy fogadot fiaságot vennének.*

R. GYÖRG.

AZ EVANGELIOMROL.

Micsoda az Evangeliom?

A' Messias félől való örvendetes izenct.

Volt-e mindenkor az Evangeliom?

Volt az igeretre nézve, de nem volt a' ki adafra nezte.

Mit különböz a' törvény és az Evangeliom?

Luc. 10. 28.

Luc. 8. 50.

A' törvény ezt mondgya: *Azt mivel és élz; az Evangeliom penigh: Csak higgy és megh tartatik.*

Mit szerez az Evangeliom?

Rom. 1. 16.

Hitet és üdvösséget, Mert Istennek hatalma minden hívőnek üdvösségére.

Adatik-e mindennek üdvösség a' Christus által?

Marc. 16. 16.

Nem, hanem csak azoknak a' kik hisznek: *Az ki hisz és megh kereszteskedendik, üdvözül.*

Uj tudomány-e az Evangeliom?

Nem az igeretre nezte; mert még a' paradiczomban mondotta az Isten: *A' megh rontya te néked fejedet: de ki nyilatkozására nézve uj tudomány, a' mint az Angyal mondgya: Ime hirdetek nektek nagy örömet.*

Mof. 1. könyv.

3. 15.

Luc. 2. 11.

Honnan ismertetik megh az Evangeliomnak bizonyos volta?

Esa. 7. 14.

Az Prophetaknak jövődőlésekből: *Ime egy szep lőten szűz fogad az o meheben, és szűl fiat: és az jövődőléseknek be tellyesedéseből, mint ez az Esaiás jövődőlése be*

se be tellyesedet az Christusban, a' ki szűz Mariátul születtet.

AZ HITRŐL.

Micsoda a' Hit?

A' szent Lélektől indittatott tőkélletes bizodalom, mellyel el hiszem a' Christus érdeméért való bűnöm bocsánattját. Ez penigh üdvözítő hit, a' melly felől így szoll az Apostol: *Az melly életet most élek, az testben, az Isten Fiában való hit által élem, ki szeretet engemet, és adta o magat mi erettünk.*

Hány féle a' hit?

Négy féle, historiai, csudákat cselekedő, ideigh való, és üdvözítő.

Mit különböz a' remenség és a' hit?

Az remenség az jövődő dolgokra néz, a' hit penig a' jelen valokra.

Micsoda szerző oka a' hitnek?

Az Isten, és az Istennek igje; mert a' hit Istennek ajándeka; és hallástól vagy on.

Phil. 1. 29.

Rom. 10. 17.

Micsoda a' hitnek haszna?

Békeség, Megh igazulván azért a' hitnek általa békeségünk vagyon Istennel.

Rom. 5. 1.

Kiknek adatik a' hit?

Az választattaknak, Mert nem mindenké a' hit. Az Isten választottinak hitek szerént.

2. Thef. 3. 2.

Tit. 1. 1.

Mit kell minékünk binnünk?

Az Istennek minden beizédet, a' mint, szent Janos mondgya: Ezek penigh megh irattattak, hogy higgyetek, hogy az Jesus Christus Istennek Fia.

Ian. 20. 31.

Micsoda azoknak rövideden való summája a' mellyeket minékünk binnünk kell?

Az Apostoli Credo.

R. SIGM.

AZ APOSTOLI CREDOROL.

Mellyik az az Apostoli credo?

Híszek Istenben, mindenható Atyában &c.

Hány része vagyon az Apostoli credonak?

Három, 1. Vagyon az Atya Istenről, és az mi teremtetésünkről. 2. A' Fiuról. és a' mi válttságunkról. 3. A' sz. Lélekről, és a' mi meg szenteltetésünkről.

Miért nevez Atyát, Fiut, és szent Lelket?

Mert az Isten úgy jelentette meg magát az ő igéjében, hogy ez a' három meg különböztetet személy egy igaz és örökké való Isten legyen.

Mit különböznek Híszek Istent, és Híszek Istenben?

Hinni Istent a' historiai hitnek tudajdona, hinni pedig az Istenben tulajdona az üdvözítő hitnek.

Miképpen értetik itt az Istennek nevezetét?

Allattya szerént értetik az Atya, Fiu, és szent Lélek.

R. GYÖRG.

AZ ISTENRŐL.

A' Pogányok tudták az Istent?

Tudták hogy Isten legyen, de hogy ki volna az az igaz Isten nem tudtak. Ezért nem dicsőítettek őtet mint Istent, sem penigh néki hálákat nem adtanak, hanem az ő okoskodásokban hijába valokká lettenek, és az ő balgatagh szívek meg sötetedet.

A' Törökök ismerik az igaz Istent?

Nem, mert az igaz Isten Atya, Fiu, és sz. Lélek.

A' Törökök ismerik az Atyát?

Nem, mert az Atyát is senki nem ismeri hanem az Fiu, és a' kinek a' Fiu meg akarja jelenteni. És, az ki tagadja az Fiut az Atya is nincsen annál.

Az Isten miképpen jelentette meg magát a' szent írásban? Jövendőmondásokkal, és bizonyfagh tételekkel.

Micsoda

R. SIGM.

Micsoda jövendőmondásokkal?

Azt mondotta Isten Mósesnek és a' Prophetaknak, hogy ez avagy amaz dolgokat meg jelentenék és meg írának.

Micsoda bizonyfagh tételekkel?

Czelekedettel, csuda tételekkel, és meg jelenésekkel.

Miképpen jelentette meg magát czelekedettel?

Semmiből teremtötte ez világot. Hit által értjük hogy Sid. 11. 3. teremtetet ez világh Istennek beszéde által, hogy a' láthatatlanokból láthatok lennének.

Micsoda csuda tételekkel jelentette meg magát?

Ki szabadította az ő népét Egyiptomból.

Két felé oszlatta a' veres tengert.

Negyven éztendeigh ráplálta az Israél népét menyey kenyerrel.

Az napot meg állatta.

Micsoda jelenésekkel?

Meg jelent Adamnak mind az' eset' előtt s mind az' eset után.

Noénak mind a' vizözön előtt s mind a' vizözön után.

Abrahamnak tizszer.

Isáknak kétszer.

Jakobnak hétszer.

Mósesnek gyakorta.

Ez a' szo (ISTEN) miképpen vétetik az Írásban?

Allattya szerént és személye szerént; tulajdon képen és más értelemmel.

Bizonyít meg hogy állattya szerént vétetik?

Az Isten lelki állat.

Mof. 2. könyv.
20. 2.
Mof. 1. könyv
14. 21.
Mof. 2. könyv
16. 35.

Iof. 10. 12. 13

Ián. 4. 24.

C 2

Az

- Az Atyaért hol vétetik személy szerént?*
 1. Tim. 2. 5. *Egy az Isten, egy az közben járó is.*
- Az Fiúért hol vétetik személy szerént?*
 2. Tim. 3. 16. *Az mi hitünknek nagy titka ez: az Isten megh jelent a' testben.*
- Az szent Lélekért hol vétetik személy szerént?*
 Apost. czel. 3. 3. 4. *Monda penigh a' Peter: Anania miért foglalta el a' Satan a' te szívemet, hogy hazudnal a' sz. Lelek ellen? Nem embereknek hazudtal hanem Istennek.*
- Miképpen vétetik más értelemmel?*
 Solt. 82. 6. *Mikor teremtet állatoknak tulajdonittatik: En mondom Istenek vadatok.*
- Mellyek az Istennek nevei?*
 Isten, Lészek, Jehova, &c.
- Az Istennek nevei tulajdoníthatnaké teremtet állatoknak?*
 Ez a' nev Isten tulajdoníthatatik de nem tulajdoníthatatik képpen; de Lészek és Jehova nem tulajdoníthatatik.
- Miért nem tulajdoníthatatik Lészek?*
 Mert csak egy teremtetett állat sem mondhattya ezt hogy Lészek; mert micsoda a' ti életetek? olyan mint az pára, mely egy keves ideig tetozik, az után semmi ve lészen.
- Micsoda az Istennek állattya szerént való neve?*
 Esai. 42. 6. *Jehovah, En vagyok a' Jehova, ez az én nevem, és az én dicsőségemet másnak nem adom.*
- Ez a' nev Jehova tulajdoníthatatiké teremtet állatoknak?*
 ugyanott. *Nem, mert azt mondgya az Isten: En vagyok a' Jehova.*
- Ez a' nev Jehova hányképpen vétetik?*
 Neha állat szerént mind az három személyekért, neha személy szerént, az Isteniségnek egyik személyeért.
- Bizonyicz megh hogy állat szerént vétessék?*
 Mos. 1. köny. 6. 4. *Hallyad Israel a' mi Urunk Istenünk egyetlen egy Isten:*

ismet Szent, szent, szent az Ur a' seregeknek Ura; itt al. Esai. 6. 3.
 lat szerént vétetik mind az három személyekért.

*Bizonyicz megh hogy Esaiasnal a' hatodik részben való lo- R.GYÖRG.
 cus három személyekről szoll?*

Hogy az Atyáról szollyon abban fenki nem ketelkedik; hogy az Fiúról szollyon megh bizonyitom: mert ezt a' locust sz. Janos az Fiura magyarázza mikor ezt mondgya: Ezeket monda Esaias mikor látá az ő dicsőségét, és szolla ő földe. Hogy az szent Lélekről szollyon, megh bizonyitom, mert sz. Pál ugyan ezen locust az sz. Lelekre magyarázza, mikor így szoll: Jól szollot az Isten- Apost. czel. 28. 25.
 nek Leleke az Esaias Propheta által a' mi Atyáinknak.

Mutasd megh hogy ez a' nev JEHOVA személy szerént mondatik az Atyáról?

David mondgya: A' földnek Királyi öszve gyűlnek, és a' Solt. 2. 2.
 Fejedelmek tanácsot tartanak az Ur ellen, és az ő Christusa el-
 len.

Bizonyicz megh hogy személy szerént mondassék a' Fiúról?

Azt mondgya Moises: Es boczata az Ur Sodomara és Mos. 1. 18.
 Gomorrhára kenköves tüzet az Urul az egből, az az, a' Fiú az
 29. 24.
 Atyatul.

Bizonyicz megh hogy személy szerént mondatik a' szent Lélekről?

Azt mondgya az Apostol az sz. Lelekről: Holott megh Sid. 3. 9.
 kéfertékek engemet a' ti Atyáitok. Melly mondást a' David Solt. 95. 9.
 az Jehovanak tulajdonít.

Mellyek kivalképpen az Istennek állattya szerént való tulajdonfagi?

Tökelltelesség, Örökkevalóság, Véghetetlen-
 ség, Megh változhatatlanfág, Mindenhatófág.
 Mindentudóság, nagy Szentfég, Irgalmafág, és
 Igazfág.

Bizonyicz megh hogy az Isten tökéletes?
Matth 5. 46. *Legyetek azért ti tökéletesek mint a' ti menyei Atyátok tökéletes.*

Bizonyicz megh hogy az Isten örökké való?
9olt. 90. 2. *Öröktől fogva mind örökre te vagy Isten.*

Bizonyicz megh hogy az Isten veghetetlen?
9olt. 139. 7. 8 *Azt mondgya sz. David: Hová mennék a' te lelked előtt, és a' te orcsád előtt hová futnék. Ha a' menyben megyek-is ott vagy, ha az koporsóban vetem-is az én ágyamat, ott-is jelen vagy.*

Bizonyicz megh hogy az Isten megh változ hatatlan?
Mal. 3. 6. *Azt mondgya az Isten: Mert én Ur Isten megh nem változom.*

Bizonyicz megh hogy az Isten mindenható?
Mof. 1. köny. 17. 1. *Azt mondgya az Isten: En vagyok az erős mindenható Isten.*

Bizonyicz megh hogy az Isten mindent tud?
Apost. czel. 15. 18. *Azt mondgya az Apostol: Tudgya az Isten öröktől fogva minden ő czelekedetét.*

Bizonyicz megh hogy az Isten igen szent?
Iof. 24. 19. *Azt mondgya Josue az népnek: Nem szolgálhattok az Urnak mert szent Isten.*

Bizonyicz megh hogy az Isten igen irgalmas legyen?
Mof. 2. köny. 34. v. 6. 7. *Azt mondgya az Jehova Moisesnek: Jehova Jehova, erős, irgalmas, kegyelmes, késedelmes az haragra, nagy irgalmasságu és igazságú, ki megh tarttya irgalmasságát ezeriglen.*

Bizonyicz megh hogy az Isten igen igaz legyen?
Esa 45. 24. *Azt mondgya az Isten: Csak az Urban vagyon minden igazság és erő.*

AZ ISTENI SZEMELYRŐL

Micsoda az Isteni személy?

OL-

Ollyan mód a' mellyre nézve az Istennek állattyarol neminémű határozás képpen szolunk.

Személy tulajdonittat hatike az Istennek?

Igen-is mert a' miképpen a' személyt szoktuk megh magyarázni mi legyen, igazán tulajdonittatik az Istennek-is.

Ez a' szo Persona nincsen a' szent irásban?

Mert az *Persona*, az az személy, Deak szo, az sz. irás penig Sidoul és Görögül irattatot. Hozza hasonlo szot találunk Sid. 1. a' hol a' Fiu felől mondatik: *Annak személye* Sid. 1. 3. *nek ki meczet belyege.* És, *Nincsen Isté előtti személy valogatás.* Rom. 2. 11.

Ez a' szo-is Haromság nincsen a' szent irásban?

Vagyon. mert vagyon három szám, a' honnan könnyen ki hozhatni az háromságot; mint, *Hárman vannak* 1. Jan. 5. 7. *az kik bizonságot tesznek a' menyben: Attya, Ige, és a' sz. Lélek, ez három egy.*

Ez a' szo-is Allat, nincsen a' szent irásban?

Vagyon, mert azt mondgya az Isten: *Lefszek.* Sz. Janos Mof. 2. köny. 3. 14. *a' menyei jelenefről irt könyvben azt mondgya: A' ki lan. jcl. 1. 4. vagyon, a' ki vala, és a' ki eljövendő.*

Micsoda az Istennek állattya?

Önnön maga az Isten, avagy maga az Istenfégh, mellyel az Isten magátul és maga által vagyon, a' mint Moisesnek mondotta: *Ehejeh, afcher Ehejeh*, az az, *Léfszek* a' ki léfszek.

Mit különböznek egymástul az állat és az személy?

Az állat köz az személyekkel; az személy penigh nem lehet köz mással.

Micsoda a' személyeknek belső különbsége?

Szülni, születtetni, leheltetni, mert az Atya szül, a' Fiu születtetik, a' sz. Lélek leheltetik.

Mico-

Ian. 5. 36. és
106. 7.

Micsoda a személyeknek külső különbsége?
Az Atya küldi a' Fiut, és a' sz. Lélek küldetik az Atyatul és a' Fiutul.

Miért kell megh tartani a' szent Háromságról való tudományt?

Mat. 28. 19.

Mert az Isten így jelentette megh magat az ő igejében, és a' sz. Háromságh felől való tudománj az üdvösfegnek fundamentoma.

R. SIGM.

AZ ATYAROL

Micsoda az Atya?

Solt. 2. 7.

Az Istenféggben való első személy, ki öröktől fogva szület az ő Fiát.

Az Apostoli Credóban ez a' szo, Atya, csak az Atyának tulajdonittatiké?

Ugy, mert az után nevezet szerént vagyon a' Fiu és a' sz. Lélek.

Ez a' szo. Atya, mindenkor csak egyedül az Atyának tulajdonittatiké?

Mat. 2. 10.

Nem, mert néha állat szerént vétetik mind a' három személyekért, a' teremtet állatokra nézve tudni illik: Vallyon nem mindnyajjan egy Atyánk vag yone mi nekünk? a' vagy nem ugyan azon egy Isten teremtette minket?

Miért mondatik Atyának az Istenféggben való első személy?

Solt. 2. 7.

Mert szület az ő Fiát, az mint David mondgya: *En Fiam vagy te, én ma szültelek tégedet.*

Mikor jelentette megh az Atya hogy ő szülte a' Fiut?

Matth. 3. 17.

Akkor, mikor az Fiu megh keresztkedet az Jordán vizében, mikor az ő szinét el változtatta az hegyen, és mikor az Atya fel támasztotta az halottak közzül.

Rom. 8. 4.

AZ

AZ ISTENNEK GOND VISELESERŐL.

Micsoda az Istennek gondviselése?

Az Istennek olly ereje, mellyel mindeneket bir és igazgat.

Vag yoné valami Isteni gondviselés?

Vagyon, Mert ő általa élünk, mozgunk, és vag yunk.

Apost. czel.
17. 28.

Micsoda haszna vag yon az Isten gondviselésének?

Hogy meg ismerjük azt hogy mi az ő gondviselése nélkül semmit sem cselekedhetünk. Peld. 21. 1.

AZ ISTEN FIAROL.

Micsoda az Isten Fia?

Az Istenféggben való második személy, ki öröktől fogva születet az Atyatul. Solt. 2. 7.

Hányképpen mondatik valaki Isten Fiának?

Háromképpen: ugymint a' születésre nézve, teremtesre nézve, és a' fiuvá való fogadásra nézve. A' Christus Ian. 1. 18. Isten Fia az születésre nézve; az Angyalok és az emberek Ian. 1. 6. Isten Fiai az teremtesre nézve; mi penigh, a' kik hiszünk Luc. 3. 38. a' Christusban, az fiuvá való fogadásra nézve vag yunk Ian. 1. 12. Isten fiai.

A' Christus miképpen eg yetlen egy születet Fia az Istennek?

Isteni természet szerént: mert az Atyának állattya-ból születtetet.

Bizonyicz megh hogy a' Christus az Istennek eg yetlen egy születet Fia?

Az Istent soha senki nem latta, amaz eg yetlen egy születet Fiu, ki az Atyának kebeleben vag yon, a' beszellelte megh minékünk. Ian. 1. 18.

Bizonyicz megh hogy az Istennek tulajdon saját Fia?

A' ki penigh az ő tulajdon Fiának nem engedet, hanem adta azt mi erettünk mindnyájan. Rom. 8. 32.

D

AZ

R. GYÖRG

AZ CHRISTUSROL.

Micsoda a' Christus?

Az Istennek egyetlen egy szülőt Fia, a' ki mi eretünk emberrelött, és felkenettet az Istenül, hogy Propheta, Pap, és Király lenne.

Miért nevezetik Christusként?

Sid. 1. 9.

Mert felkenettet az Attyatul, az Apostol mondá: *Annakokaért kent meg tégedet az Isten, a' te Istened örömmel olajával, a' te tarsaidnak felette.*

Micsoda a' Christus kenetése?

A' tisztre való fel szentelés, és bő ajándékokkal való meg ajándékozás.

Mi módon kenettet meg a' Christus?

Tisztre való fel szenteléssel, melly vagy szeme-lye szerént, és bőségesen való meg ajándékozással, melly vagy emberi természet szerént.

Hány dolgot kell meg gondolnunk a' Christusbán?

Személyét és tisztit.

A' Christus személyében hány dolgot kell meg gondolnunk?

Hármat: hogy Isten legyen, hogy ember legyen, hogy Isten és ember legyen egyszer mind.

Bizonyicz meg hogy Isten legyen a' Christus?

Ian. 1. 18.

Rom. 8. 32.

Mert az Istennek tulajdon és egyetlen egy szülőt Fia.

Es Menynek és földnek teremője.

Mindeneket tart és igazgat.

Csudákat cselekedet tulajdon erejével.

Végzetlen, mindenható, szentül imádtatik, örökké való, sziveket és veséket vizsgál.

Bizonyicz meg hogy teremő legyen?

Sid. 1. 10.

Es te kezdetben Uram fundálád a' földet, és a' te kezdeknek mivei az egek.

Mind

Mind az által mi nekünk egy Istenünk vagy, amaz Atya 1. Cor. 8. 6. az kitől mindenek, mi-is abban vagyunk. Es egy Ur az Jesus Christus, ki által mindenek vannak, mi-is az által vagyunk.

Bizonyicz meg hogy mindeneket tart és igazgat?

Az én Atyám mind ez ideig munkalodik, én-is munkalom. Ian. 5. 17. Uram tarcz meg bennünket mert el veszünk. Marth. 8. 25.

Bizonyicz meg hogy csudákat cselekedet?

Halottakat támasztot.

Marth. 9. 25.

Ordögöket űzött.

Marth. 8. 31.

Sokakat csak egy szavával gyógyított meg.

Marth. 9. 29.

*Bizonyicz meg hogy végzetlen legyen?**Ime én ti veletek vagyok minden nap világig vegeig.* Marth. 28. 20.*Bizonyicz meg hogy örökké való legyen?**En vagyok az A és az Ω, az az, kezdet és végezet.* Ian. jel. 1. 8.*Bizonyicz meg hogy mindenható legyen?**A' ki vagyok, a' ki vala, és a' ki eljövendő az mindenható.* Ian. jel. 1. 8.*Bizonyicz meg hogy szentül imádtassék?**Es imádg yak ötet mind az Istennek Angyal.* Sid. 1. 6.*Bizonyicz meg hogy sziveket és veséket vizsgál?*

Es meg tudg yak minden gyülekezetek hogy én az vesék. Ian. jel. 2. 23. *nek és sziveknek vizsgálója vagyok.*

Bizonyicz meg hogy a' Christus Isten és ember?

Az Isten anyja szenteg yházának legeltetésere, mellyet tulajdon vérével keresett. A' mi hitünknek nagy titka ez, az Isten meg jelent a' testben. Apost. csel. 10. 28. 1. Tim. 3. 16.

A' CHRISTUS TISZTIRÓL.

Hány féle a' Christus tiszt?

Három féle: Prophetai, Papi, és Királyi.

Bizonyicz meg hogy Prophetá legyen a' Christus?

Prophetát támaszt tenéked a' te Urad Istened te közzüled, a' te atyád fia közzül, a' miképpen engemet, azt halgassátok. Mos. 5. köny. 18. 15.

D 2

Bi

- Sid. 5. 6. Bizonyicz megh hogy Pap lég yen?
Te vag y örökké való Pap Melchisedechnek rendi szerént.
- Ian. jel. 17. 14 Bizonyicz megh hogy Király lég yen?
Uraknak Ura, és Királyoknak Királya.
- R. SIGM. A' Christus személye különbözé az Atyától és a' szent Lélektől?
- Matth. 3. 17. Külömböz; mert Fia az Atyának, és a' sz. Leleket el
Ian. 15. 26. küldi.
- Ian. 5. 19. A' Christus egyenlőé az Atyával?
Egyenlő, Mert valamit az Atya cselekeszik, ugyan azo-
Phil. 2. 6. nokat hasonlatosképpen a' Fiu is cselekeksi. és, Ki mikor Isten-
nek formájában volna, nem alitá ragadomanyának lenni az
Istennel való egyenlőséget.

A' CHRISTUSNAK FOGANTATA

SAROL.

- Hány dologh vag von befoglalva a' Christusnak foganta-
tásában?
- Luc. 1. 35. Kettő. 1. A' magótságban lakozo Istennek ereje ár-
nyékozta megh a' Szűzet. 2. Megh szentelte a' Christus-
nak testét és véré.
- Micsoda ez. Szent Lélektől fogantatott?
- Az az, a' sz. Léleknek hatalmátul és megh szentelé-
setül fogantatott.
- Mi hasznod vag von a' Christusnak fogantatásában?
- Rom. 4. 7. Hogy az ő szentségével az én bűncimet el fedezi.
- Miért kellett a' Christusnak bűn nélkül valónak lenni?
- Tit. 2. 14. Hogy az ő tisztaságával minket is megh tisztitana.
- R. GYÖRG. A' CHRISTUSNAK SZENVEDESERŐL.
- Mit hisz mikor ezt mondod: Szenvedet?
- Gal. 3. 13. Ezt hiszem, hogy a' Christus én érettem atokká lőtt.
- Mit értesz a' szenvedésnek nevezetén?
- Minden nyavalyákat a' büntül ki válva, ez szerént az

Apo-

- Apostol mondása szerént: Ki megh kifiztetett mindenek-
ben hasonlatosképpen, büntül megh válva. Sid. 4. 15.
- A' Christus mind a két természetben szenvedeté?
- Nem, hanem az testben szenvedet mi érettünk. 1. Pet. 4. 1.
- Mi volt indító oka az Christus szenvedésének?
- Az Istennek szerelme: Mert ug y szerete Isten ez világot
hogy az ő eggyetlen egy szülött Fia adná. Ian. 3. 16.
- Micsoda a' Christus szenvedésének vége?
- Hogy minket az Istenhez vezérelne. 1. Pet. 3. 18.
- A' Christus miért szenvedet Pilatus ítéleti alatt?
- Hogy ő ártatlan lévén minket az Isten ítéletiből ki
vönne. Ian. 18. 38. 2. Cor. 5. 21.
- Nag yobbé az, hogy a' keresztfára feszítettet, hogy nem
mint ha más halálnak nemével holt volna megh?
- Nagyob, mert így atokká lett én érettem. Galat. 3. 13.

AZ CHRISTUSNAK HALALAROL ES

EL TEMETTETESERŐL.

- Szükség volté a' Christusnak mi érettünk megh halni?
- Szükség volt, mert megh mondotta volt Isten A-
damnak hogy: Halálának halálával halvesz megh. Mos. 1. köny. 5. 27.
- Megh holté a' Christus minden emberekért?
- Nem, mert azt mondgya: Nem ez világért könyörögök,
hanem azokert az kiket nekem adtál. És, Soha nem ismértelek
titeket. Ian. 17. 9. Matth. 7. 25.
- Miért temettetet el?
- Hogy azzal meg bizonyítaná, hogy valóságosan meg
holt. Apoff. esel. 13. 29.
- Mi haszna vag von a' Christus halálának?
- Ez, hogy a' mi ő emberünk ő vele eggyüt megh fe-
szítettet, és a' bűn sem uralkodik immar mi rajtunk. Rom. 6. 6. Rom. 6. 12.

D 3

AZ

A' CHRISTUSNAK POKOLRA VALO

ALA MENETELIRÖL.

Ex a' szo Infernus, hány dolgot jegyez?

Hármát, Mert neha a' pokolnak nevezetén kopor-
 Mof. 1. köny. 42. 38. so értetik, mint: *Az én véségemet nagy keserűséggel bo-
 csátanak a' koporsóban.*

Fajdalmak; *Az pokolnak keserűségi el foglaltak vala
 Solt. 116. 3. engemet.*

Az el karhozottaknak helye; mint a' gazdag a'
 Luc. 16. 23. pokolban volt: *Es az pokolban fel emelven az ő szemeit.*

Miképpen vétetik itt a' Christusnak poklokra való szállása?
 Vétetik az iszonyu gyötrelmekert mellyeket lelke-
 ben szenvedet, és a' legh utolsó gyalazatert, mellyer
 az ő egész szenvedésének idején szenvedet, amaz
 90. 116. 3. mondas szerént: *Az pokolnak keserűségi el foglaltak vala
 engemet.*

Miért nem vétetik itt koporsóért?

Mert oda fellyeb vagy on már arról emlékezet, mi-
 kor azt mondgyuk: *El temettetek.*

Nem leheté annak magyarázata ez, Szálla pokolra?

Nem lehet, mert homályosab ez, Szálla pokolra, hogy
 nem mint, *El temettetek.*

Szenvedeté lelkében a' Christus?

Matth. 26. 38 Igen-is mert azt mondotta: *Mindenfelől szomorú az én
 lelkem haláligh.*

Miért szenvedet lelkében?

Matth. 20. 28 Mért ő neki a' mi lelkünket-is megh kellett váltani,
 nem csak testünket, amaz Christus mondasá szerént:
*Felleyetek attul a' ki mind a' testet s mind az lelket el vesztheti
 a' gheennaba.*

A' Chri-

A' Christus ugyan hely szerént menté alá a' poklokra?

Nem, mert az Istenfégh alá nem szállhat, mert min-
 denűt vagy on; a' test sem szállot alá, mert a' koporfo-
 ban volt; sem a' lélek, mert azt mondotta: *Atyam a' te ke- Luc. 23. 46.
 zaidben teszem le az én lelkemet.* és a' tolvajnak ezt mon-
 dotta: *Ma velem leszel paradicsomban.* ugyanot v. 43

A' pokolban-is ugyan az Atya kezében lött volna?

De nem örömmel és szabadulással lett volna; mikor
 penigh ezt mondgya: *Ma velem leszel paradicsomban,* Luc. 23. 43.
 örömet és szabadulást ért rajta.

*A' Christus lelke azért szállot pokolra hogy ott az ő
 hatalmát ki nyilarkoztatná.*

Nincsen ez az sz. irásban; a' Christus penigh eléggé
 megh mutatta az ő hatalmát a' keresztfan, mikor megh Col. 2. 15.
 fosztvan a' birodalmakat és az hatalmaságokat, azokat nyil-
 van mutogatta, diadalmat vévén azokon a' keresztfán által.

*A' léleknek gyötrelmi miért tetetnek a' testnek faidalmi
 után?*

Azert; mert a' testnek szenvedését eleb eszeben ve-
 hetti az ember, hogy sem mint a' léleknek szenvedését.

*Ezeket az igekeket: Szálla alá poklokra, utánna kellene te-
 hat tenni ennek: el temetteté, mert a' Christus
 semmit sem szenvedet temetése után?*

Nem, mert utánna tetetik, nem azért mint ha teme-
 tése után szenvedet volna a' Christus; hanem azért hogy
 az Apostoli Credoban elsőben azok számlaltatnak elő,
 a' mellyek a' Christus testi álaztatásához tartoznak, és
 azok után számlaltatnak elő az ő lelkében való szenvedé-
 s mint ha mondaná: Nem csak testben szenved-
 det, nem csak megh holt, nem csak el temettetet, de
 még az pokolnak-is iszonyu kínait szenvedte.

Isten

*Isten ellen való dologé el hinn, hogy a' Christus lelke
ugyan hely szerént alá szállt?*

Nem az, mert sok kegyes és tudos emberek ezt el
hittek, de a' sz. irasbol megh nem bizonyithatni, sőt in-
kab ellene vannak a' sz. irasbeli locufok, mint ez: *Ma
velem lesz esz paradicsomban.*

A' Christus mikor szállt poklokra?

Halála előtt, mikor az pokolnak kinaít szenvedte lel-
keben; és halála után, mikor az halálban, teste az ko-
porfoban lévén, a' lélek el vált volt.

Miért szállt poklokra?

Hogy minket az pokolnak kinaírtul megh szabadi-
tana.

A' CHRISTUS FEL TAMADASAROL,

Hány reszből áll a' Christushnak felmagasztaltatása?

Negyből: a' mellyek ilyen rendel vannak.

Matth. 20. 19.

Harmadik napon fel tamadot az halottak között.

Apost. czel.

Fel ment az egben.

1. 11.

Sid. 1. 3.

ült az Atya Istennek jobbjára,

Ian. 14. 3.

Eljő az iteleltre.

Mit hasznal minékünk a' Christus fel tamadása?

Rom. 4. 25.

Fel tamadot a' mi igazulásunkért.

Fel tamadot-e a' Christus valóságosképpen?

Matth. 28. 6.

Fel tamadot, mert azt mondgya az Angyal: *Nincsen
itt mert fel tamadot.*

Miképpen tamadot fel?

Mind testből és lelkeből, az mint ő maga mondgya:

Luc. 24. 39.

Látsátok megh az én kezeimet és labaimat, mert én vagyok.

Miért tamadot fel a' Christus?

Rom. 6. 4.

Rom. 4. 25.

Fel támasztatot a' Christus az Atyának dicsőségére. és, Fel
tamadot a' mi igazulásunkért.

AZ

AZ CHRISTUSNAK MENYBEN

R. SIGM.

MENETELERŐL.

Ki ment fel az egben?

Az Christus, *Mert senki nem ment fel menyben hancm* Ian. 3. 13.
a' ki le szállt menyből, tudni illik az embernek fia.

A' Christus az egbe vag yone test szerént?

Ott vagy on, amaz mondas szerént: *Kinek az égtől bé* Apost. czel.
kell fogattatni mind az ideigh miglen meg építettnek minde- 3. 21.
nek.

Hova ment a' Christus?

Ugyan azon a' ki fel is ment sokkal fellyeb minden egeknél, Eph. 4. 10.
hog y mindeneket be töltene.

A' mennyekben ment hogy meg jelenyék most Istennek előtt. Sid. 9. 24.
te mi érettünk.

Mi módon ment fel?

Emberi természeti szerént: *Szegények mindenkor van-* Ian. 12. 8.
nak veletek, én penigh nem mindenkor vag yok. Mert Isten se-
ge felől azt mondgya: Es imé én ti veletek vag yok minden Matth. 28. 10
nap vilagh végéigh.

Hely változtatás képpen mente fel a' Christus?

Ugy, az Christushnak amaz mondása szerént: *Ismet el* Ian. 16. 28.
hagyom ez világot és el megyek az Atyához.

Velünk vag yone a' Christus?

Velünk vagy on Isten sege szerént, Lelkével, és ke-
gyelmével, a' mint maga mondgya: *Imé én ti veletek va-* Matth. 28. 20
g yok minden nap vilagh végeigh. De nincsen velünk em-
beri természet szerént, az mint mondgya: *Szegények* Ian. 12. 8.
mindenkor vannak veletek, én penigh nem mindenkor vag yok.

Nem válik-e így el az két természet egy másfól?

Semmiképpen nem, Mert, mivel hogy az Isteni ter-
mészet véghetetlen, azért egészen vagy on az emberi

E

ter-

természetben kívül, és egészben az emberi természetben: *Mert ő benne lakozik az Isteniségnek minden teljessége allattya szerént.*

A' Christus miért ment fel az eghen?
 Ephes. 4. 10. *A' ki fel is ment sokkal feltyeb minden egeknel hogy mindeneket be töltene. és, Esedezik mi erettünk. És, Elmegyek*
 Rom. 8. 34. *hog y megh készítsem nektek a' helyet.*
 Ian. 14. 2. *Micsoda különbség vagyon a' mi menybe menetelünk közöt és a' Christusé közöt?*

A' Christus maga erejével ment fel, a' mint mondgya:
 Ian. 3. 13. *Mert senki nem ment fel menyben, hanem a' ki le szállt menyből, tudni illik az embernek fia, maga erejével tudni illik.*
 Mi penigh a' Christus erejével megyünk fel, az mint
 Ian. jcl. 3. 21. *mondgya: A' ki g józódelmes leszen, eggýt ültetem vele az az én királyi székemben.*

Micsoda haszna vagyon a' Christus menybe menetelnek?
 Rom. 8. 34. *Esedezik mi erettünk, és ajándékokkal be tölti az*
 Sid. 9. 24. *Anyja szentegyházat: A' menyegben ment, hogy megh jelenyék most Istennek előtte mi erettünk. És, A' ki fel is ment*
 Eph. 4. 10. *sokkal feltyeb minden egeknel hogy mindeneket be töltene, ajándékokkal tudni illik.*

R.GYÖRG. A' CHRISTVSNAK AZ ATYANAK JOB- JARA VALÓ ÜLESERŐL.

Miért adatik az Apostoli Credokhoz: űl az Atya Istennek jobban?

Hogy megh tudgyuk hogy csak egyedül a' Fiúnak adat az, a' mint sz. Pál mondgya: Mellynek mondotta penigh az Angyalok között valaha: uly az én job kezem felől, miglen vetendem a' te ellenségedet a' te talpad alá samolyul.

Az Istennek job keze mit teszen?

Az Istennek hatalmát birodalmát, és erejét teszi.

Bi-

Bizonyícz megh hogy hatalmat és birodalmat teszen?

Monda az űr az én űramnak: uly az én job kezem felől Solt. 110. 1.
miglen vetem a' te ellenségedet a' te lábod alá.

Bizonyíts megh hogy erőt teszen?

A' te job kezed űram megh rontotta az ellenséget.

Mof. 2. köny
15. 6.

Az Istennek vag yone job keze?

Nincsen tulajdonképpen; mert az Isten véghetetlen Lélek, be tölti mind az eget és a' földet.

Itt az Istennek job keze mit teszen?

Nagy méltóságot, dicsőiséget, és felseget részen.

Micsoda űlni az Istennek job keze felől?

Semmi nem egyeb mint oly személynek lenni, az ki egyenlő hatalmu és dicsőségű az Atyával, a' ki által az Atya mindeneket igazgat.

Miben áll az Christusnak az Istennek job keze felől való
ülése?

Az ő Isteniségnek az emberi természetben való megjelenésében, mellyet a' megh aláztatot állapotban el rejtöt vala.

Az emberi természetnek fel magasztaltatásában.

A' közben jároi tisztnek méltóságában.

A' böcsületnek és tiszteletnek méltóságában.

Miképpen áll az emberi természetnek fel magasztaltatásában?

Mert ő benne lakozik az Isteniségnek minden teljessége al- Col. 2. 9.
latya szerént. És, Az ő teljességből vóttunk mindnyajjan ke- Ian. 1. 16.
gyelmet is kegyelemet. Mert az Isten annak nem mértékkel Ian. 3. 34.
adgya az ő lelket.

Miképpen áll a' közben jároi tisztnek méltóságában?

Mert az Christus igen tökéletesen jár el az ő három tisztiben, mikor azt mondgya: Teljes hatalom adatot né- Matth. 28. 18
kem menyen és földön.

E 2

Mi-

Sid. 1. 6. Miképpen áll az tisztelgetnek és bocsületnek méltóságában?
Azt mondgya az Atya: Es imádgják őtet mind az Istennek Angyalai.

ül-e a' Christus Isteni természet szerént az Istennek job keze felől?

Jan. 16. 5. űl, nem dicsőségének változásával, hanem ki nyilatkoztatásával, a' mint Christus mondgya: Mostan annakokért dicsőits megh engemet Atyám te magadnál azzal a' dicsőséggel, melly dicsőségem volt te nálad minckéltte ez világh lenne.

Az Istennek job keze mindenűt vagyon, azért a' Christus is mindenűt vagyon?

Mindenűt vagyon a' Christus, de nem emberi természet szerént.

Emberi természet szerént is az Istennek jobján űl?

Sid. 8. 1. Vgy, de az égben. Mert a' Christus nem mondatik csak űlni az Istennek jobján, hanem mondatik az égben űlni az Istennek jobján.

Mit használ minckünk a' mi fejünknek a' Christunak dicsősége?

Solt. 2. 9. Ajándékokat ad minckünk, és megh őltalmaz el lenségünk ellen: Megh rontod amazokat vas veszfzövel, és mint egy cserepet megh töröd őket.

Mivel vigasztal régedet a' Christunak ítéletre való jóvetele?

Luc. 21. 28. Ezzel, hogy akkor el közelget a' ti váltáságtok. És: Ki el változtatya a' mi alázatos testünket, hogy hasonlós legyen az ő dicsőült testéhez.

AZ VTOLSO ITELETRŐL.

Lészene utolsó ítélet?

Sid. 9. 27. Lészén. Es miképpen hogy el végezet dologh az emberek között hogy egyszer megh hallyanak, az után lészén ítélet.

K

Ki lészén az ítélő Biro?

A' Christus, Mert az Atya nem ítél senkit, hanem az tel. Jan. 5. 22. lyes ítéletet az Fiúnak adta.

Honnan jó el a' Christus?

Az égből, Mert mi ugy mint mennyei polgarok vagjunk: Phil. 3. 20. honnat a' mi megh tarto Vrunk Jesus Christust is várjuk.

Szinten az földigh jóé alá?

Nem, hanem az levegő égbe jó.

1. Thef. 4. 17.

Mi képpen jó el?

Az ő dicsőséggével, és mind a' sz. Angyalok ő véle. És, Matt. 25. 31. Miképpen a' villámás ki jó nap keletről, és megh teczik nap Matth. 24. 27 nyugotra is, ugy lészén az embernek fiának eljövetele is.

Kiket ítél megh?

Elvéneket és holtakat: Ki megh itéli az élőket és a' holtakat, amaz ő eljövetelekor, és az ő országában.

Kik által állatnak az Istennek ítélőszéki eleiben?

Az Angyalok által, mert ők szolgáló lelkek.

Sid. 1. 14.

Minémű sententia lészén?

Jertek el, Mennyetek el.

Matth. 25. 34. 41.

Mi formán lészén az ítélet?

Királyi székben űl, az könyvek megh nyittatnak, és a' szíveknek titkai ki nyilatkoztatnak, el választya a' választottakat a' hitetlenektől.

Miért lészén az ítélet?

Hogy megh fizessen mindennek az ő cselekedeti szerént. Rom. 2. 6.

Mikor lészén az ítélet?

Amaz napot penigh és orát senki nem tudgya, megh a' me. Matth. 24. 36 nyei Angyalok is, hanem csak az én Atyám egyedül.

Miért akarta Isten, hogy mi megh ne tudgyuk az ítéletnek napját?

Hogy vigyáznánk és imátkoznánk.

Luc. 21. 36.

Miért balasztya Isten az ítéletet?

Hogy az választottaknak száma be tellyesedgyék.

E 3

Kel.

Kel-e kívánni az utolsó ítéletet?

- Phil. 1. 23. Azt mondgya szent Pál: *Kívánván el költözni és lenni*
 Jan. jel. 3. 20 *Christussal. És sz. Janos: Jövel Uram Jესus.*
Látharo képpen jő el az Christus?
 Jan. jel. 1. 7. *Es minden szem megh láttya őtet, még a' kik őtet által szeg-
 geszték-is.*

Micsoda az utolsó ítélet?

- Matth. 25. 33 Olly törvényi dologh, mellyel Christus az utolsó
 napon minden embereknek sententiát mond, és el vá-
 lasztja az választottakat a' hitetlenektől.

Miért akarja Isten hogy az ítélet felől bizonyosok legyünk?

- Rom. 2. 6. A' hűeknek vigasztalásokert. Mert *megh fizet minden-*
 Matth. 25. 34 *nek az ő cselekedeti szerént. És megh hallják akkor: Jer-*
tek elén Atyámnak áldottai.

R. SIGM.

AZ SZENT LELEKRŐL.

Hány féle az lélek?

Két féle, Teremtetet és Teremtetlen.

Micsoda az teremtetlen Lélek?

Az Isten, meg pedig úgy, hogy ez az szó, *Isten állatya*
 és személye szerént véteffék.

Az teremtetet lélek hány képpen véteffék?

Öt képpen. 1. A' jó és gonosz angyalokért. 2. Az em-
 bernek lelkéért. 3. Indulatért. 4. Szélért. 5. A' sz. Le-
 leknek ajándékiért.

Bizonyicz megh hogy jó angyalokért véteffék?

- Sid. 1. 14. Szolgáló lelkeknek mondatnak.

Bizonyicz megh hogy az gonosz angyalokért véteffék?

- Matth. 12. 43 *Mikor penigh az tisztátalan lélek ki megyen az emberből.*

Bizonyicz megh hogy emberi lélekért véteffék?

- Luc. 23. 46. *Atyám a' te kezeidben téstem le az én lelkemet.*

Bizonyicz megh hogy indulatért véteffék?

- Matth. 5. 3. *Bóldogok a' lelki szegények.*

Bizo-

Bizonyicz megh hogy szélért véteffék?

A' szél a' hová akar funi, fu.

Jan. 3. 8.

Bizonyicz megh hogy a' sz. Lélek ajándékiért véteffék?

*Mert a' test a' lélek ellen törekedik, a' lélek penigh a' test Galat. 5. 19.
 ellen.*

Micsoda a' sz. Lélek?

Az Isten segnek harmadik személye, ki az Atyától és
 Fiutól öröktől fogva származik.

Miért hívatik léleknek?

Mert az Atyától és Fiutól leheltetik.

Bizonyicz megh hogy az Atyától származék?

Azt mondgya a' Christus: *Ki az Atyától származik.* Jan. 15. 26.

Bizonyicz megh hogy az Fiutól származék?

Mert Fiúnak Lelkének mondatik: *A' kiben mincse a' Christus Lelke, az nem övé.* Rom. 8. 9.

A' sz. Lélek egyenlő az Atyával és Fiúval?

Egyenlő, mert örökké való, veghetetlen, minden-
 ható, mindentudo, megh változhatatlan.

Bizonyicz megh hogy örökké való légyen?

*Az Urnak beszéde által löttének az egek, és az ő szájá- Solt. 33. 6.
 nak Lelkével minden ő seregek.*

A' Urnak Lelke tápláltya vala az vizeket.

Mos. 1. köny.

Bizonyicz megh hogy veghetetlen légyen?

1. 2.

Az Istennek Lelke lakozik ti bennetek.

1. Cor. 3. 16.

Bizonyicz megh hogy mindenható légyen?

*Az Urnak beszéde által löttének az egek, és az ő szájának Solt. 33. 6.
 Lelkével minden ő seregek.*

Bizonyicz megh hogy mindentudo légyen?

*Mert a' Lélek mindeneket vizsgál megh az Istennek mély- 1. Cor. 2. 10.
 segít-is.*

Bizonyicz megh hogy megh változhatatlan?

Az ajándékokban pedig külömbsegh vagyon de ugyan azon 1. Cor. 12. 4.

Lélek

1. Cor. 12. 11. lélek Es, De mind ezeket cselekeksi ugyan azon egy Lélek, osztogatván azokat kiválképp mindeneknek az mint akarja.

Micsoda tisztí vagy az sz. Léleknek?

Tanít, tájjonnan szül, és vigasztal.

Bizonyízz meg, hogy tanítson?

Ian. 16. 13. Azt mondgya a Christus: Minden igazságra vezérel titeket.

Bizonyízz meg, hogy tájjonnan szül?

Ian. 3. 5. Ha valaki nem születendik víztől és sz. Lélektől, nem mehet be az Isten országába.

Bizonyízz meg, hogy vigasztalljon?

Ian. 14. 16. Más vigasztalót bocsát néktek.

Kiül adatik a sz. Lélek?

Az Atyától és a Fiától.

Bizonyízz meg, hogy az Atya adgya a sz. Lelek?

Ian. 14. 16. En pedig kerem az Atyát és más vigasztalót bocsát néktek.

Bizonyízz meg, hogy a Fiú adgya a sz. Lelek?

Ian. 15. 26. Kit én bocsátok néktek az Atyától.

Kiknek adatik a sz. Lélek?

Rom. 8. 15. Az Isten fiainak; mert ez által kiáltjuk: Abba, az az, szerelmes Atya,

Luc. 11. 13. Azoknak a kik kérik: Menyivel inkább a ti menyiei Atyátok ad sz. Lelek azoknak a kik őt tőle kérendik.

A hitetleneknek nem adatik a sz. Lélek?

Ian. 14. 17. Nem, amaz mondás szerént: Mellyet ez világh be nem vehet,

Miképpen adatik?

Rom. 8. 9. Látható képpen és láthatatlan képpen. Látható képpen, mikor külső jelkkel térszen bizonságot az ő ajándékirol mint az Apostoloknak Pünkösdi napján. Láthatatlan képpen adatik mindenkor világh kezdetiül fogva mind világh végeigh, mert a kiben nincsen a Christus Lelke a nem övé.

Mi-

Miképpen marad meg nálunk a sz. Lélek?

Könyörgéssel, a' mint David mondgya; A' te szent Solt. 51. 13. Lelkedet ne vedd el én tőlem.

Miért szükséges a' szent Lélek?

Ezért, mert Ha valaki nem születendik víztől és szent Ian. 3. 5. Lélektől, nem mehet be az Isten országába.

Honnan ismered meg, hogy te benned vagy az szent Lélek?

Az Istenhez és felebaratomhoz való szeretetem. Rom. 5. 5. ből; Mert az Istennek szerelme ki ontatot az mi szívéünkbe a' szent Lélek által.

Miképpen vétetik el az szent Lélek?

Hittel: Kiben minek utánna hittetek, megpecsétellette. Eph. 1. 13. tek az ígéretnek szent Lelkevel.

Mikor adatik a szent Lélek?

Mikor az ő ajándékot adgya, az mellyeket osztogat 1. Cor. 12. 11. mindennek a' mint akarja, és a' mikor akarja.

A' kiknek Isten egyszer az ő szent Lelket adgya, el veszi-e ismét valakitől?

Nem, mert azt mondgya az Christus: Más vi. Ian. 14. 16. gasztalot bocsát néktek hogy veletek maradgyon mind örökké.

Hány félek a' szent Léleknek ajándéki?

Kétfélék. Mert némelleyek közönségesek a' hivekkel és hitetlenekkel, mint a' közönséges képpen való megvilágosítás, a' szent Lélek ajándékinak megköszönlése, a' mint mondgya az Apostol: Mert lehetetlen dologh Sid. 6. 4. 5. hogy a' kik egyszer megvilágosítottak, és megköszönték a' menyiei ajándékot, és részefi lőttek a' szent Léleknek. Es megköszönték az Istennek jó beszédet, és a' jövőendő világnak ereit. Ha elvesznek hog' yismit megnyitassanak a' megköszönlés által. Némelleyek penigh csak a' hivekre tartoznak, mint a'

E

megh

megh igazítás, az ujjonnan való szülés, a' hit, a' remén-
ség, és a' szeretet.

AZ ANYASZENTEGYHÁZROL.

Micsoda az Anyaszentegyház?

Az Anyaszentegyház azoknak serege az kik az tani-
tok által hivattattak az Isten igéjének halgatására.

Hanyféle az Anyaszentegyház?

Győződelmes, vitézkedő, és ez az vitézkedő látha-
to, láthatatlan, közönséges, bizonyos helyben levő.

Micsoda az győződelmes Anyaszentegyház?

Sid. 12. 22.
23.

Oly gyülekezet, az mely az boldogh Angyalokkal
eggyüt győződelmeskedik az égben.

Micsoda a' vitézkedő Anyaszentegyház?

2. Cor. 5. 16.
17.

Oly gyülekezet, a' mely itt ez vilagon az ördögh, a'
test, és a' világh ellen vitézkedik.

*Micsoda az látható s-egyszer s-mind vitézkedő Anya-
szentegyház?*

Rom. 2. 28.

Azoknak gyülekezeti, a' kik a' törvénynek és Evange-
liomnak igaz tudományat vallyák. A' honnet sz. Pál azt
mondja: *Nem az Sido a' ki kívül annak mutattya magát, sem
penig né az a' környülmetélkedés a' mely kívül vagyon a' testé.*

*Micsoda a' vitézkedő s-egyszer s-mind láthatatlan Anya-
szentegyház?*

Rom. 2. 29.

A' választottaknak és ujjonnan születetteknek gyüle-
kezeti. A' honnet azt mondgya sz. Pál: *Hanem a' ki belől
titkon való Sido, az az igaz Sido, és az ember szívenek lelek-
ben való környülmetélése, nem az külső környülmeteles az
igaz, környülmetélkedes.*

*Micsoda a' közönséges s-egyszer s-mind láthatatlan Anya-
szentegyház?*

Apost. ezcl.
20. 29.

A' választottaknak gyülekezeti, a' kik voltak világh
kezdetitül fogva és lefznek mind világh végéigh.

Mi-

*Micsoda a' látható s-egyszer s-mind bizonyos helyben levő
Anyaszentegyház?*

Azoknak bizonyos helyben levő gyülekezeti a' kik
az igaz tudományt vallyák: mineműck a' sz. Janos jelle- Ian. jcl. 2. és
néfében való hét Ecclesiák.

*A' bizonyos helyben levő Anyaszentegyház mondattha-
tik-e láthatatlannak?*

Mondathatik a' hitre nézve, és a' menyiben a' hívők Rom. 2. 29.
az láthatatlan Anyaszentegyháznak tagjai.

Mit különböz az látható és láthatatlan Anyaszentegyház?

Az láthatatlan Anyaszentegyház vagyon az látható-
ban; mely dologrol az Enekeknek énekében vagyon em-
lekezet.

A' más életben látható lesz-e az Anyaszentegyház?

Látható lesz, mert ott csak az első születetteknek gyü- Sid. 12. 23.
lekezeti lesz, kik bé irattanak menyben.

*Mit ertsz ezen mikor ezt mondod: Híszem az közön-
séges Anyaszentegyházat?*

Minden választottaknak gyülekezeti ertem, mert Eph. 5. v. 26.
csak az az Anyaszentegyház szenteltetet megh. 27.

*Miképpen hivattatnak bé az emberek az Anyaszentegy-
házban?*

Az választottak belsőképpen és külsőképpen hi- Matth. 20. 16
vattatnak, az kép mutatok penigh csak külsőképpen és 22. v. 11.
az Isten igéje által. 12. 14.
2. Cor. 3. 3.

*Az Anyaszentegyház mindenkor látható és dicsőféges
volt-e?*

Nem, mint Illyes idejében, mikor azt mondgya: Rom. 11. 3.
Csak én maradtam eg jedül.

Az Illyes csak az Prophetákat erti?

Nem, mert az Isten nem csak az Prophetakrol szol-
lot mikor így felelt: *Hadtam magamnak hét ezer ferfiakat, ugyanot v. 4.
kik nem hajtottak terdet az Baalnak.*

F 2

Hol

Hol volt az előtt a' mi Anyaszentegyházunk?
 A' Pápistafágban, avagy a' pufztalágban.
Ian. jcl. 13. 6.
Miképpen volt az Pápistafágban?
 El volt rejtve mint a' buza a' polyva közöt.
Vallották-e azok az igaz hitet?
 Vallották egymás közöt tudni illik, de nem mindenek előtt.
Volt-e eggyeségek az Pápistakkal?
 Volt a' külső társalágra nézve, de nem volt belső a' vagy lelki eggyeségek.
Mind üdvözülnek-e azok az kik az Anyaszentegyházban vagynak?
 Üdvözülnek azok a' kik a' láthatatlan és közönséges Anyaszentegyházban vagynak, de nem mind üdvözülnek azok a' kik a' látható és bizonyos helyben lévő Anyaszentegyházban vagynak. *Erre megh tanít az buzáról és konkolyról való példa beszéd.*
Matth. 13. 25.
Mikor kezdet az Anyaszentegyház az igazságtul el állani?
 El hasonlításának kezdetir megh nem mondhatni, mert nem mindjárt egyszer s-mind állot el az igazságtul, hanem lassan lassan, miképpen az alma szokot megrothadni. Tudgyuk azért azt, hogy már az Apostolok idejében az alnokságnak titka cselekedett.
2. Theff. 2. 7.
Micsoda az Anyaszentegyháznak fundamentoma?
 A' Christus: Mert más fundamentomot senki nem vehet a' kívül a' mely egyszer vettetet: Melly az Jesus Christus.
1. Cor. 3. 11.
 Az igaz tudomány is mondathatik Anyaszentegyház fundamentomának: Kik felépítették a' Prophetáknak és Apostoloknak fundamentomán.
Eph. 2. 20.
Szent Peter mondathatik-e fundamentomnak?
 Mondathatik az menyiben azt az tudományt tanította, melly az Anyaszentegyháznak fundamentoma.

AZ

Az Angyalok tagjai-e az Anyaszentegyháznak?
 Nem, mert az Isten tulajdon vérével kereszte az Anyaszentegyházat. És, Hogy azt meghszentelné, megh tisztítván viznek fürdőjével az igének általa; mely az Angyalokrol nem mondathatik.
Apost. csel. 20. 28. Eph. 5. 26.
A' Christus közbenjárók-e az Angyaloknak?
 Nem, Mert egy az Isten, egy az közbenjáró is, Isten közzött és emberek között, az ember Christus Jesus.
1. Tim. 2. 5.
Egy-e az Anyaszentegyház?
 Egy a' közönséges Anyaszentegyház, mert létszen egy akol és egy pásztor.
Ian. 10. 16.
Szente az Anyaszentegyház?
 Az, Hogy azt meghszentelné megh tisztítván viznek fürdőjével az igének általa.
Eph. 5. 26.
Micsoda formája az Anyaszentegyháznak?
 A' Chriffussal való eggyesülés: a' mint a' szőlő töről és szőlő vesszűzokről való példa beszéd tanít.
Ian. 15. 1. 8.
Miképpen eggyesülünk a' Chriffussal?
 Hit által, A' ki eszi az én testemet, és iszja az én véremet, én bennem lakozik és én is abban.
Ian. 6. 56.
Az hívők miképpen eggyesülnek egymással?
 A' szeretet által.
1. Cor. 12. 14.
Vagyon-e üdvösség az Anyaszentegyházon kívül?
 Nincsen, mert azt mondgya a' Christus: En' vagyonok a' szőlő tő, ti szőlő vesszűzök, az a' ki én bennem marad, és a' kiben én maradok, sok gyümölcsöt terem, mert én nálam nélkül semmit nem cselekedhettek.
Ian. 15. 5.
Az Anyaszentegyház miért mondatik közönségesnek?
 Mert el terjedtet ez egész földnek kerekfégén, mindenféle nemzetből áll, mindenkor volt és létszen.
1. Cor. 12. 13. 1. Cor. 10. 3. 4.
A' Pápisták hány jelét mondgyák lenni az Anyaszentegyháznak?
 Tizenötöt, mi peng kettőt, az Isten igéjének igaz.

Matth. 28. 19. 20.
 228

zan való Prædikállását tudni - illik, és a' Sacramen-
tomokkal való jól élést.

REGYÖRG. AZ ANYASZENTEGYHAZNAK TUDOMANYAROL.

Micsoda az Anyaszentegyháznak tudománya?

A' törvénynek és evangéliomnak vetek nélkül való
tudománya, a' mint sz. Janos mondgya: *Ha valaki ti
hozzatok meg yen, és ez tudomant nem viszi köz zetek; ne fo-
gadgyátok azt hazatokba, és ing yen se köszönyetek neki.*

*Hány részei vagynak az Anyaszentegyház tudományá-
nak?*

Kettő, a' Törvény (a) és az Evangéliom. (b)

*Mivel különböz az Anyaszentegyháznak tudománya
az egyéb idegen tudomántul?*

Az Anyaszentegyház tudománya a' szent Lélektől
vagyon (a), egyéb idegen tudomány pedig emberi ta-
lalmány. (b)

*Az Anyaszentegyház tudománya mit különböz az em-
beri bölcseségtől?*

Az emberi bölcseség éppen természet szerént va-
ló, de az Anyaszentegyház tudománya menyei, melyet
az Atyának kebeléből hozott a' Fiú.

A' SZENTEKNEK EGGYESSÉ- GERÖL.

Micsoda a' szenteknek eggyessége?

Minden hiveknek a' Christussal való eggyesületek,
mely hit által vagyon, és egymás között való eggyesü-
lések, mely a' szeretet által vagyon.

AZ BŰN BOCZANATROL.

Mit hisz ez a' bűn bocsánat felől?

Ezt hiszem, hogy az Isten ingyen megh bocsátta
az én bűncimet egyedül a' Christus érdeméért; mert ő
a' mi bűneinkert engesztelő.

Micsoda

Micsoda az bűn bocsánat?

Az érdemlet büntetésnek el engedése, és a' Christus Rom. 4. 6. &c.
igasságának nekünk való tulajdonitása.

Kitől vagyon az bűn bocsánat?

Az Istentől mert azt mondgya: *En vag yok ki el törölöm* Esa. 43. 26.
a' te alnokságodat én magamért.

Miokért bocsátta megh Isten minekünk a' mi bűneinkert?

Ingyen egyedül a' Christus érdeméért; mert ő a' mi
bűneinkert engesztelő.

A' bűn bocsánat hozzá illike az Isten igasságához?

Hozzá illik; mert a' Christus adta önnön magát mi Eph. 5. 2.
erettünk ajándekul és aldozatul Istennek.

A' bűn bocsánat kegyelemből vag yone?

Kegyelemből vagyon mi reánk nézve de a' Chri- Matth. 20. 28
stusra nézve nem, mert ő az ő lelket le tőtte mi eret-
tünk.

Kiknek adatik a' bűn bocsánat?

Azoknak a' kik hisznek, a' mint az iras mondgya: *Er-* Apost. cred.
ről mind a' Prophetak is bizonságot tesznek, hogy bűnnek bo-
csánattya veszi az ő neve által minden a' ki hiszen ő benne.

Miképpen adatik az bűn bocsánat?

Hit által, a' mint megh teczika a' felső bizonságból. ugyanott.

Mikor adatik a' bűn bocsánat?

Mikor hiszünk, a' mint sz. Pál mondgya: *Megh iga-* Rom. 5. 1.
zulván azért az hitnek általa, bekecségünk vag yon Istennel.

Micsoda vigasztalásod vag yon az bűn bocsánatból?

Ez, hogy bekecségünk vag yon Istennel. ugyanott.

AZ ELEVE VALO EL REN-

DELESRÖL.

Vag yone eleve való el rendes?

Vagyon a' mint az Apostol mondgya: *Ki választot* Eph. 1. 5,
minket, kiket fiaiva fogadna a' Jesus Christus által ő magaban,
az ő akarattyanak jó kedve szerént.

Micsoda

Micsoda az elől való elrendelés?

Matth. 11. 23

269

Az Istennek örökké való és meg változhatatlan tanácsa, a' mellyel minden értelmes teremtettt állatokat bizonyos végre el rendel.

Hány részei vagynak az elől való elrendelésnek?

1. Theff. 5. 9.

Kettő, az el választás és a' megh vetés.

Vagy-on-é el választás?

Eph. 1. 4.

Vagy-on, mert azt mondgya az Apostol: *Miképpen választott minket ő benne, minek előtte ez világnak fundamentomi fel vettetnének.*

Micsoda az embereknek el választása?

Rom. 9. 21.

23.

Az Istennek örökké való és megh változhatatlan decretoma, mellyel csak egyedül az ő kegyelméből némely embereket az veszedelemnek sárából ki választott.

Micsoda az embereknek megh vettetése?

Rom. 9. 22.

23.

Az Istennek örökké való és megh változhatatlan decretoma, mellyel némely embereket a' veszedelem sárjában hagyot.

Micsoda szerző oka az elől való elrendelésnek?

Eph. 1. 5.

Egyedül csak az Istennek jó teczése, a' mint szent Pál mondgya: *Ki választott minket kiker fiaivá fogadna a' Jesus Christus által ő magában, az ő akarattyának jó kedve szerént.*

Micsoda szerző oka az megh vettetésnek?

Rom. 9. 18.

Ugyan ezen Istennek jó teczése: *A' kin akar könyörülni könyörül, a' kit akar megh keményíteni mi keményit.*

A' bűnert veti-é megh Isten az embereket?

Rom. 9. 11.

23.

Nem, mert így minden embert megh vetet volna, mert mindnyájan bűnösök voltunk. És az Isten-is azt mondgya: *Mert mikor meg az gyermekek nem születtek volna, és semmi jót vagy gonoszt nem cselekedtek volna, Ja- cobot szerettem az Esavot g yúlöltem.*

Kár-

Kárhoztattya é Isten az embert a' bűnert?

Kárhoztattya, de más az kárhoztatás, s-más a' meg verés.

Micsoda vége az választásnak?

Az Istennek dicsőségge, és a' mi üdvösségünk.

Micsoda hasznai vagynak az elől elrendelésnek?

A' mi üdvösségünk, hit, reménység, és szeretet.

Az elől való elrendelés megh változhatatlan-é?

Megh változhatatlan, mert azt mondgya az Isten:

Az én tanácsom megh áll. És, Az Istennek erős fundamen- toma megh áll, melynek peczéti ez: Tudgya az Isten kik leg je- nek övei.

Megh tudhattuké mi az eleve való elrendelést?

Meg mert a' szent Lélek részen bizonságot a' mi lelkün- kel egygüt, hogy mi Istennek fiaí vagunk. És ezt mond- gyuk: *Hiszem az örök életet.*

A' választottak tagjai-é mindenkor az Anyaszentegy- haznak?

Nem, hanem mikor a' szent Lélektől megh ujittat- nak mert a' kiből nincsen a' Christus lelke a' nem öve.

A' választottak elálhatnake az Anyaszentegyhaztul?

Nem, mert azt mondgya a' Christus: *Soha senki ki nem ragadgya azokat az én kezemből.*

Micsoda haszna vagyon az eleve való elrendelésnek?

Ez, hogy csak egyedül az Istennek tulajdoniczuk az dicsőséget, az Apostol mondása szerént: *Micsodád va- gyon penigh a' mit nem vöttél volna? hogy ha vötted, mit kevélykedel mint ha nem vötted volna.*

AZ TESTNEK FEL TAMADASAROL. R. GYÖRG.

Mivel vigasztal téged a' testnek fel támadása?

Ezzel, hogy az én testem ílmét egyesül az én lel- kemmel, és hasonlóvá tétetik a' Christus testéhez.

G

Hal-

Halhatatlan-e a lélek?

Észd. 12. 9. Az, mert *Az lélek megh térjen az Istenhez a' ki adta volt azt.*

Holott él az lélekha az testül el válik?

Luc. 16. v. 22. 23. A' hiveknek lelkek az Abraham kebelében, a' hitet-
leneképenigh a' gehennában, a' mint a' Lázárnak és
Gazdagnak példája tanította.

Micsoda a' fel támadás?

1. Cor. 12. 42. 43. Ugyan azon testnek fel épülése, és az ő elébbeni lel-
kével való egyesülése.

Honnan tudod hogy fel támadás lesz?

Ian. 6. 44. Azt mondgya a' Christus: *En penigh fel támasztom azt
amaz utolsó napon.*

Hány féle a' fel támadás?

Négy féle: Első és második, köszönséges és rész szer-
ént való.

Micsoda az első és második fel támadás?

a Eph. 2. 5. 6. b Matth. 22. 23. &c. Az első a' bűnből való fel támadás, (a) a' második az
halálból való fel támadás. (b)

Micsoda a' köszönséges és rész szerént való fel támadás?

21. Cor. 15. b Ian. 11. 3. 5. Matth. 27. 52. 53. Az köszönséges fel támadás lesz az világh végén,
(a) a' rész szerént való penigh volt a' Lázár fel támadá-
sa és egyebeké. (b)

Micsoda testek támadnak fel?

Iob. 19. v. 25. Ugyan azok a' kik megh halnak, a' mint Jób mond-
gya: *En is jól tudom, hogy az en megh váltom él, és hogy az
utolsó ember a' földből fel támad. Továbbá minék utánna a' fer-
gek az én testemet megh rágják, és minék utánna fel ébredek,
ebben az testben megh látom az Istent.*

Minemű testek támadnak fel?

1. Cor. 15. 44. 2. 30. Lelkiek, azaz, romolhatatlanak, dicsőségek, gyor-
sak; mert hasonlatosok leszünk a' boldog Angyalokhoz.

Micsoda

Micsoda a' lelkes test?

Az, a' mellyel a' lélek bir ez világon, úgy hogy az lé-
lek adgyon a' testnek életet, mely étel és ital nélkül
szükölködik.

Miképpen lesz az fel támadás?

*Az Ur onszolásának kiáltásával, és Archangyalnak szá- 1. The. 4. 16. 17.
vával, és Istennek trombitájával le száll az égből: és a' kik
megh holtak volt a' Christusban, fel támadnak először. Az u-
tán mi elők kik meg maradtunk volt, el ragadtatunk azokkal
egyetemben a' ködökbe, az Urnak eleiben az egekbe: és ek-
képpen mindenkoron az Urral leszünk.*

Mikor lesz a' fel támadás?

Az világh végén, a' mint Christus mondgya: *En pe- Ian. 6. 44.
nig fel támasztom azt, amaz utolsó napon.*

Az Atya nem támasztja-e fel az holtakat?

Az Atya a' Fiu által támasztja fel az holtakat, a' Fiu Ezech. 37. 2. &c.
az ő Lelke által, a' szent Lélek penigh minden czköz Ian. 6. 39.
nélkül.

Micsoda a' fel támadásnak vége?

A' választottaknak üdvösségek, és a' megh vettet- Ian. 5. 29.
teknek örök halálok; mert a' választottak az életre
támadnak fel, a' megh vettettek penigh a' kárhozatra.

AZ ÖRÖK ÉLETRŐL.

Micsoda az örök élet?

Az Isten képének tökéletesen való helyre állatása, 1. Cor. 15. 49.
és örökké való öröm. Solt. 16. 11.

Kiől adatik az örök élet?

Az Istentől; *Az Istennek pedig ajándéka az örök élet.* Rom. 6. 23.

Kiknek adatik az örök élet?

A' Christus juhainak, a' mint maga mondgya: *Es én Ian. 10. 28.
örök életet adok nékik; és soha el nem vesznek.*

G 1

Miért

Miért adatik az örök élet?

Rom. 6. 23. Ingyen adatik, mert az Istennek ajandéka az örök élet.

Miképpen adatik az örök élet?

Ian. 6. 47. Hit által, A' ki én bennem hiszem örök élete vagyon.

Bizonyosok lehetünk-e az örök élet felől?

Ian. 10. 28. Bizonyosok lehetünk; mert a' Christus azt mond-
Ian. 6. 47. gya: En örök életet adok nékik. És, Az ki én bennem hiszem örök élete vagyon.

Mikor adatik az örök élet?

2. Cor. 5. 2. 3 Kezdet szerént ez életben, (a) tökéletesen penigh
1. Cor. 2. 9. a' más életben adatik. (b)

Miért mondod ezt: Hiszem az örök életet?

Az az: Hiszem hogy örök élet legyen, és hogy én-
nekem-is megh adassék, a' mint szent Pál mondgya:
2. Tim. 4. 8. Végezetre el tetetett énnékem az igazságnak koronája, mellyel
megh ad énnékem az Ur.

*Micsoda hasznod vagyon tenéked ebben az örök élet felől
való czinkelyben?*

Ian. jcl. 2. 17. Ez, hogy jól tudom én azt, hogy én örökösök vagyok
az örök életnek.

R. SIGM.

AZ MEGH IGAZITASROL.

Micsoda a' megh igazítás?

Az Istennek oly kegyelmes sententiaja, mellyel az em-
bert igaznak mondgya a' Christus igazságaért, a' mint
Rom. 4. 6. mondgya az Apostol: Mint a' David-is boldognak mon-
dgya az olyan embert, kit Isten igaznak tulajdonit cselekedet
Rom. 4. 7. nélkül. És, Boldogok ug ymond a' kiknek megh bocsattattak az ő
hamisságok, és az kiknek el fődöztetek az ő bűnök.

Hány féle a' megh igazítás?

Rom. 10. 3. Két féle: Törvényből való, és Evangeliomból való.
Phil. 3. 9.

Micsoda a' törvényből való megh igazítás?

Luc. 10. 28. A' bűnnek kárhoztato erejétől való megh oldozás,
mely

mely az embernek tulajdon maga igazságaért szokot
lenni; a' mint Christus mondgya: Azt miveld és élj. Luc. 10. 28.

Micsoda az Evangeliomból való megh igazítás?

A' bűnnek kárhoztato erejétől való megh oldozás,
mely a' Christus igazságaért vagyon, a' mint szent Pál
mondgya: Megh igazulván penigh ingyen, Isten kegyelmé- Rom. 5. 2. 4.
ből az Jesus Christusban lott valtságoknak általa.

Az megh igazítás micsoda szo?

Törvényhez való szo, mert miképpen hogy az földi
törvényben a' biro igaznak mond valakit, így az Isten
az menyei törvényben igaznak mondgya lenni az em-
bert egyedül az Christus érdeméért.

Mit kélomböz a' megh igazítás és a' megh szenteles?

Az megh igazítás tökéletessen vagyon, nem-is ne-
vekedik, az Apostol mondaia szerént: Megh igazulván Rom. 5. 1.
azert a' hitnek általa bekefegünk vagyon Istennel. Az megh
szenteles penigh rész szerént való, és nevedik az A-
postol mondaia szerént: Annakfelette ha az mi külső em- 2. Cor. 4. 16.
berünk megh romol-is, az belső mind az által minden nap épül.

*Mikor Isten az embert megh igazítja, igazza a' tefzié va-
loságos képpen?*

Ugy a' Christus igazságaért, de nem a' benne való igaz-
sáért; a' mint sz: Pál mondgya: Mint az David-is bol- Rom. 4. 6.
dognak mondgya az olyan embert, kit Isten igaznak tulajdo-
nit cselekedet nélkül. És, Boldogok ug ymond a' kiknek megh Rom. 4. 7.
bocsattattak az ő hamisságok, és az kiknek el fődöztetek az ő
bűnök.

*Az-e az megh igazítás hogy az Isten igazságot önt az
emberbe?*

Nem, hanem az embert igaznak mondani az Chri-
stus igazságaért. Noha penig mi belénk uj indulatok-is

Öntetnek, mind az által azok minket megh nem igazithatnak, mert nem tökéletes képpen valok, amaz A-
1. Cor. 13. 9. postol mondása szerént: *Mert rész szerént vagyon ben-
nünk az isméret, rész szerént a' prophetálás.*

Micsoda az igazság?

Az Istennel és az Isten törvényével való egyenlő-
1. Jan. 2. 29. segh, a' mint szent János mondgya: *Tudjátok hogy va-
laki igazságot cselekszik ő tőle születet az.*

Hány féle az igazság?

Rom. 10. 5, 6. Két féle. Törvényi, és Evangeliomi.

Micsoda a' Törvényi igazság?

Az törvénynek attól való be töltése a' ki igaz akar
Luc. 10. 28. lenni a' mint Christus mondgya: *Azt mivel és él sz.*

Micsoda az Evangeliomi igazság?

Matt. 5. 17. A' törvénynek a' Christus által való be töltése, mely
Rom. 3. 23. minékünk tulajdonittatik.

Micsoda a' mi igazságunk?

1. Cor. 1. 30. A' Christus az ő jó teteménnyel egygüt; mert ő lőtt
mi nekünk Istentől bölcsesegh, igazság, szentség, és válság.

*Mit különböz eg ymástul az igazság és az megh igaz-
ítás?*

Az igazság oly dologh, a' mellyel igazak vagyunk:
A' megh igazítás penjgh a' bűnnek erejétul való megh
oldozás, mely a' Christus igazságaért vagyon.

*Más igazsággal igazittatunk-e mi megh avagy a' ma-
gunkéval?*

Más-é arra nézve hogy másban vagyon, a' Christus-
ban, de miénk mert minékünk tulajdonittatik, a' mint
Phil. 3. 9. sz. Pál mondgya: *Es találtaffam ő benne, mivel hogy nin-
czen nekem igazságom mely a' törvényből volna, hanem melly
a' Christusban való hit által vagyon, az az, Istentől való igaz-
ságom hit által.*

Mi-

Miképpen vagy igaz az Isten előtt?

Hit által; *Megh igazalván azért a' hitnek általa, békesé-* Rom. 5. 1.
günk vagyon Istennel.

Miert mondatunk eg jedül hit által igazaknak lenni?

Mert csak egjedül a' hit oly czköz, a' mellyel a' Chri- Gal. 2. 20.
stus érdemét megh fogjuk.

*Miert tulajdonítja mi nekünk az Isten a' Christus igaz-
ságát?*

Ingyen, a' mint sz. Pál mondgya: *Megh igazulnak pe-* Rom. 9. 26.
nigh ingyen Isten kegyelméből.

*Miképpen kapczolják mi hozzánk az Isten az
Christus igazságát?*

Azt minékünk tulajdonítván, a' mint az Apostol
mondgya: *Mint a' David-is boldognak mondgya az olyan* Rom. 4. 6.
embert, kit Isten igaznak tulajdonit cselekedet nélkül.

Mi miképpen kapczoljuk magunkhoz?

Hit által, a' mint sz. Pál mondgya: *Es találtaffam ő ben-* Phil. 3. 9.
*ne, mivel hogy nincsen nekem igazságom, melly a' törvényből
volna, hanem melly a' Christusban való hit által vagyon, az
az, Istentől való igazságom hit által.*

*Két féle-é tehát a' Christus igazságának mi hozzánk való
kapczolása?*

Két féle, az Istené tudni illik, és miénk. Az Istené,
mert azt mondgya az Apostol: *Mint a' David-is boldog-* Rom. 4. 6.
nak mondgya az olyan embert kit Isten igaznak tulajdonit.

A' miénk: mert azt mondja az Apostol: *Es a' melly életet* Galat. 2. 20.
*most élek az testben, az Isten Fiában való hit által élem, ki sze-
retett engemet és adta ő magát mi éröttünk.*

A' Christus igazsága és elég rétele miképpen lehet miénk?

Minékünk tulajdonítva, a' mint az Apostol mond-
gya: *De annak a' ki nem munkálodik, hanem hiszen abban a'* Rom. 4. 5.
*ki megh igazította a' hitetlen embert, tulajdonittatik az hit
igazság gyanánt.*

Miert

Miért szükség minékünk a Christus gáspaga?

Mert a mi törvényből való igazságunk csak kár, sőt ganéy, de a Christus igazsága jeles dolog, és nyereség,

1. Ján. 3. 9. az mint nyilván tanította az Apostol.

*Az ingyen való bűn bocsánat, az embereket az vétek-
nek cselekedetire batorította?*

Matth. 7. 18.

Nem; mert nem teremthet az jó fa hiván g yümölcsöket.

Tit. 2. 14.

És, Tisztitana magának kiválképpen való népet, jó cselekedetre igyekdőt.

*A jó cselekedetek miért nem lehetnek minékünk igazsá-
gunk?*

Isai. 64. 6.

Mert minden mi igazságunk olyan, mint az meg fertőztetett ruha.

Az jó cselekedetekért Isten jutalmat ígér?

Rom. 6. 23.

Ugy, de kegyelemből való jutalmat, mert az Istennek ajándéka az örök élet.

Miért ígéri az örök életet, ug y mint, jutalmat?

2. Tim. 2. 5.

1. Mert az örök élet annak adatik a ki harczol. 2. Mert

2. Tim. 4. 7.

szinten oly bizonyosan meg adatik mint ha jutalom

Matth. 20. 9.

volna. 3. Mert az munkának végbe vitelekor adatik.

AZ SACRAMENTOMOKROL.

Micsodák a Sacramentumok?

Mos. 1. köny.

17. 10. 11.

Rom. 4. 11.

Luc. 22. 20.

Az Istentől ez végre szereztetet szent és látható jegyek, hogy lennének az frigykötésnek jegyei.

Hány dolgot érthetni a Sacramentumon?

Négyet, Az külső czeremoniat, a jegyet, a jegyeztetet dolgot, a jegyet és jegyeztetet dolgot egyszer s mind.

Mi vége vagyon a Sacramentumoknak?

Rom. 4. 11.

Hogy az frigykötésnek jegyei legyenek, és hogy a hitet megh peczeteljük.

Mit különböznek egymással a Sacramentumok és az áldozatok?

A Sacramentumokat minékünk adgya az Isten, (a) az áldozatokat penigh mi tölünk vészti. (b)

*a Mos. 1. köny.
17. v. 10. 11.
b Solt. 4. 6*

Mit különböz a Sacramentum és az ige?

A Sacramentumok csak hozzá adatnak az ígéhez, mint szinten az pecsét a levelhez.

Rom. 4. 11.

Mit különböznek az új testamentombéli Sacramentumok az ó testamentombéliektől?

Az ó testamentombéli Sacramentumok jegyzeték az eljövendő Christust; az mi Sacramentumunk penigh az eljött Christust.

Hány dolgot kell megh gondolnunk a Sacramentomban?

Kettőt; az jegyeket tudni illik, és az jegyeztetet dolgokat.

Matth. 3. 11.

Micsodák azok az jegyek és az jegyeztetet dolgok?

Az jegyek az éltető állatok, és az éltető állatoknak elvétele, az jegyeztetet dologh penigh az Christus, az ó jó téteményivel együtt.

Matth. 26. 16

*Mos. 5. köny.
30. 6.*

Minemű eggyeségek vagyon egymással az jegyek, és az jegyeztetet dolognak?

Nem testi eggyeségek vagyon, hanem titkos. Mert áll az jegyek, és az jegyeztetet dolognak hasonlatossá-
ban; (a) az Istennék ígéletiben, (b) és annak hiti-
ben a ki azzal él. (c)

*a 1. Cor. 5. 7.
b Matth. 26.
v. 26. 28.
c 1. Cor. 11. v.
24. 25.*

Miképpen kell a Sacramentumokkal élni?

Az Istentől adatot rend tartás szerént kel ki szolgál-
tatni, (a) és hittel kel venni. (b)

*a 1. Cor. 11. 34
b 1. Cor. 10. 5*

Az hitetlenek mit vesznek a Sacramentomban?

Csak az jegyet vészti, az mint sz. Pál mondgya: Valaki ejendi ez kenyeret, és yángya az Urnak pohárát méltatlan.

1. Cor. 11. 27.

Az Sacramentumok és az ige az Christus áldozattjához igazgatták-e az mi hitünket?

Oda mert az mi üdvösségünk az Christus áldozattjában lőtt megh tőkélletesen.

Micsoda az Sacramentum szerént való szollásnak módgya?

Az, mikor az jegynek olly dologh tulajdonittatik: mely kiváltképpen az jegyeztetet dologra tartozik, mint, *Az léfzen az én köztem és ti köztetek való szövegségnek jele.* Ismét: *Az Urnak Pesája az, mert által megyek az Egyptom folden az éjjel.* Ismét, *Keresztelkedgyél meg, és mosd el az te bűneidet.*

Mof. 1. köny.
17. 11.
Mof. 2. köny.
12. 11.
Apost. czel.
22. 16.

Hány Sacramentum vagyon az új testamentumban?

Kettő: Az Kereszttség és az Ur Vacsorája; mellyek megh felelnek az ő testamentombéli két Sacramentumnak, az Környűmetélkedésnek tudni illik, és a Kereszttségnek.

R.GYÖRG.

AZ KERESZTSEGRŐL.

Micsoda az Kereszttség?

Uj Testamentombéli Sacramentum, az mellyel vizzel való mosodás által, Atyának, Fiunak, és szent Léleknek nevében, a' bűn bocsánat megh peccéttetik.

Apost. czel.
2. v. 38. 39.

Micsoda vége az Keresztységnek?
Az Anyaszentegyházban való bé fogadrtás, és az bűn bocsánatnak megh peccéttelése.

Micsoda az Christus vérével és Lelkével való mosodás?
Az bűn bocsánatnak az Christus véréért való el vétele.

Apost. czel.
16. 36.

Miért nem kell gyakran keresztelkedni?
Mert az Kereszttség az Anyaszentegyházban való bé menetel, oda penigh elég egyfzer bé menni.

Az

Az Janos Keresztsege, és az miénk miképpen különböznek egymástul?

Mind egy állatt yok szerént; az különbsegh ebben vagyon, hogy Janos az halálra menendő Christus nevében keresztelt, mi penig az megh holt és az fel támadot Christus nevében.

Apost. czel.
19. 4.

Micsoda keresztelkedni az Christus halálában?

Az Christus halálának erejével megh ölni az testnek kivanságit.

Rom. 6. 3.

Hány féle az Keresztseghen való mosodás?

Két féle; külső, viznek általa, és belső, az Christus vére és Lelkének általa.

Matth. 3. 11.

Micsoda az Christus vérével való mosodás?

Az Jesus Christus véréért való bűn bocsánat.

Sil. 12. 24.
1. Pet. 1. 2.

Micsoda az Léleknek mosogatása?

Az szent Lélek által való ujjonnan születtetés.

Ian. 3. 5.
1. Cor. 12. 13.

Hol igérté mi nekünk az Christus hog y minket az ő vérevel és Lelkével mosogat?

Az Keresztseghnek szerzésében: *Azért el menvén ti a' nicasatok minden népeket, meg keresztelvén őket Atyának, Fiunak és szent Léleknek nevében. Az ki híjend és megh keresztelkedendik üdvözül.* Innét mondgya az Apostol: *Keresztelkedgyél meg és mosd el az te bűneidet.*

Matth. 28. 19

Mare. 16. 16.

Apost. czel.
22. 16.

Miképpen kell az Keresztseget igazán ki szolgálatni?

Az Istentul adatot rend tartás szerént.

Apost. czel.
2. 38. 39.

Az külső keresztsegh az bűnből való mosogatattatásé?

Nem, mert *Az Jesus Christusnak, az ő Fianak vére tisztit meg minket minden bűnünkből. És, Mely bárkához hasonlo keresztseghnek példája mostan minket is megh tart, nem az a keresztsegh mellyel az testnek szennyei el mosattatnak, hanem az melly által léfzen, hogy az jo lelki ismeret Istentul kerdgyen.*

1. Ian. 1. 7.

1. Pet. 3. 21.

H 2

Miért

*Miért neveztetik hát az Kereszttség az újjonnan való
születésnek mosodásának?*

Tit. 3. 5. Azért, hogy az miképpen az víz az testnek szennyét
el mossa, azon képpen az Jéhus Christusnak vére meg
tisztít minket a mi bűncinktől.

Az kisdedeket megh kelle keresztelni?

Matth. 28. 19 Megh teczik: *Tanítzatok minden népeket megh keresztel-
vén őket Atyának, Fiúnak, és sz. Léleknek nevében. Hadg ya-
tok békét a gyermekeknek és ne tiltsátok meg őket hogy hozzá
ne jöjjenek, mert ilyeneké az menyeknek országa.* Egész haz
1. Cor. 1. 15. népet kereszteltének megh az Apostolok, az hol hihe-
tő hogy kisdedek is voltak.

Mof. 1. kön. Az o Testamentomban környűlmetélkettének az
17. 12. kisdedek.

v. 7. Az kisdedekre is tartozik az Istennek frigy kötése,
azért az frigy kötésnek jegyetől, mely az kereszttség, el
nem kell őket tiltani.

Kiket kell megh keresztelni?

Matth. 28. 19 Minden népeket: *Elmenvén tanítzatok minden népeket,
megh keresztelvén őket Atyának, Fiúnak &c.*

Micsoda helyében állatot az Kereszttség?

Col. 2. 11. 12. Az környűlmetélkedés helyében...

Eggyezze az Kereszttség az környűlmetélkedéssel?

Eggyez, mert mind az kettőben megh pecseteltetik
a Col. 2. 11. 12. az Christusért való kegyelemnek ígérati, (a) de külö-
b Mof. 1. kön. böz tülle, mert csak az firfiak metélkedtenek környűl,
17. v. 10. 11. (b) meg penig az eljövendő Christusban. (c)
c Rom. 4. 11.

AZ KÖRNYŰLMETELKEDES RÓL.

Mi volt az Környűlmetélkedés?

Mof. 7. köny. Az Környűlmetéletlenségnek el meczése, hogy az
17. 11. jegye lenne az frigy kötésnek.

Miért

Miért szerezetet volt az környűlmetélkedés?

Hogy jegye lenne az frigy kötésnek, (a) mellyel az a Mof. 1. kön.
Sidok megh különböztetnének egyéb nemzeteiktől, 17. 11.
(b) és az mellyel az romlot természet szemek eleiben b v. 14.
adattatnék, (c) és végezetre az mellyel megh peczétel- c Mof. 5. köm.
tetnék az szűnek környűlmetélése, mely vagyon az d Rom. 3. 28.
Christus Lelkének általa. (d) 29.

Miért téttetett le az környűlmetélkedés?

Mert eljött immar az Christus, az kit jelentet. Col. 2. 11. 12.

Az Christus miért metélkedett környűl?

Hogy megh erőssitené az atyáknak tött ígéretek, Rom. 15. 8.
és hogy megh bizonyítaná hogy ő Jüda nemzetiségéből
való volna.

Miért keresztelkedet megh az Christus?

1. Hogy megh bizonyítaná, hogy ő az meg kereszt- Luc. 2. 24.
telkedet népnek tagja volna. 2. Azt kívánta mind az
Christus tisztis-mind az Janosé, az mint mondgya: *Igy* Matth. 3. 14.
*ill. k mi nekünk az mi tisztünknek minden igazságát be tölte-
nünk.* 3. Hogy az Janos kereszttséget megh erőssitené. v. 16.

AZ ÚR VACZORAJAROL.

R. SIGM.

Micsoda az Úr vaczorája?

Uj Testamentombéli Sacramentom, mellyet a' Chri-
stus az ő halálának emlékeztetire, és hitünknek erőssi-
tésére szerzet, az mint sz. Pál mondgya: *Valamenyisz* 1. Cor. 11. 26.
*ejénditek ez kenyeret és itangyátok ez pohárt, az Urnak halá-
lát hirdesétek az migh eljövend.*

Miért mondatik Vacsorának?

Mert az Christus vacsorának idején szerzette. v. 25.

Miért mondatik Ur Vacsorájának?

Mert az Úr szerzette az mint az Apostol mondgya:
Mert én az Urul vöttem, mellyet néktek előtökbe is adtam. ugyanott.

Minemű étel vagyon az Úr Vacsorájában?

Matth. 26. 26
Marc. 14. 22.
Luc. 22. 19.

Lelki és testi.

Micsoda az lelki étel?

Az Christus az ő jo téteményivel egygűt, az mint
Ián. 6. 63. maga mondgya: *Az beszéd mellyet én szollok tinéktek lé-
lek és élet.* Ertipenig azt az beszédet az mellyet ez előt
V. 55. mondot vala: *Az én testem bizony étel.*

Az Christus miért mondatik lelki ételnek?

Mért lelki szájjal eszszük, hittel tudni-illik.

Micsoda az testi étel?

1. Cor. 10. 16 Az kenyér, az mint az Apostol mondgya: *Az kenyér
az mellyet megh szegűnk, avagy nem Christus testével való
közösülésünk-e?*

Micsoda az Úr Vacsorájának szerző oka?

1. Cor. 11. 23 Fő szerző oka az Christus, az mint az Apostol mond-
gya: *En az Urul vöttem mellyet néktek előtökbe is adtam.*

Miből áll az Úr Vacsorája?

Matth. 26. 26
35. 50. &c. Külsőképpen kenyérből és borból; belsőképpen az
Christusból minden ő jo téteményivel egygűt.

Micsoda az Úr Vacsorájának formája?

1. Cor. 10. 16, Matth. 26. 26 Az külső formája vagyon az külső cselekedetben,
Ián. 6. v. 29. ugymint az megh áldásban, az kenyérnek megh szegé-
35. 50. &c. sében, az osztogatásban, és az el vételben; az belső for-
mája penigh az jegy közöt, és az jegyeztetet dologh kö-
zöt való egygyességh, az az, az megh áldot kenyér közöt
és a' Christus teste közöt való egygyességh, és az megh
áldot bor közöt, és az Christus vére közöt való egygyes-
ség; az melly áll a' Christus ígéretiben, és az véle élő hi-
veknek hitekben.

Megh kelle szegni az kenyéret?

Luc. 22. 19. Megh kell, mert a' Christus meg szegte, és azt mon-
dotta: *Ezt mivellyétek.*

Az

Az Christus teste nem törtettet meg?

Meg törtettetet; mert dárdával meg lyukasztatot, Ián. 19. 1. 34.
vereségekkal szagattatot, vas szegekkel sértegettettet, Ián. 20. 27.
mind lelkének testétől való el válásáig. Matth. 27. 50.

Miért kell ennünk az Christus testét?

Hogy eggyesűllyünk az Christussal, az mint az Apo-
stól mondgya: *Az kenyér az mellyet megh szegűnk, avagy
nem Christus testével való közösülésünk-e?* 1. Cor. 10. 16

Micsoda lelki-képpen enni az Christus testét?

A' bűn bocsánatot hit által el venni, és az Christus-
sal eggyesűlni, az mint az Christus mondgya: *Az ki eszi
az én testemet és iszja az én véretem, én bennem lakozik és
én is abban.* Ián. 5. 56.

Az kenyér az megh szentelés után kenyér-e avagy test?

Kenyer, mert azt mondgya az Apostol: *Az kenyér
az mellyet megh szegűnk, avagy nem Christus testével való
közösülésünk-e?* 1. Cor. 10. 16

Miért nevezi az Christus az kenyéret ő testének?

R. GYÖRG.

1. Hasonlatosságra nézve, mert az miképpen hogy Ián. 6. 51.
az kenyér és a' bor legelteti az mi testünket, így az Chri-
stus teste és vére legelteti a' mi lelkünket az örök életre. 1. Cor. 10. 16

2. Hogy bizonyosfokká tégyen minket ezzel az lát- Ián. 6. 29.
ható jeggyel, hogy mi szinte olly bizonyosson részesü-
lünk a' Christus testével és vérével az szent Lélek mun-
kálkodála által, az mely bizonyosson az külső jegyeket
testi szájjunkal veszzük.

Kiknek kell az Úr vacsorájához járulni?

Az kiknek hitek vagyon, az mint sz. Pál mondgya: 1. Cor. 11. 28
*Ti magatokat késefcseitek megh hogy ha nem vattoké az hit-
ben, ti magatokat próbálljátok megh.* 2. Cor. 13. 5.

Az hitetleneket oda kell-e az Úr Vacsorájához bocsátani?

Nem, mert itélelet esznek magoknak.

1. Cor. 11. 29

Az

Az hitetlenek mit vesznek az Ur vacsorájában?

2. Cor. 11. 27 Csak kenyeret, mert azt mondgya szent Pál: *Valaki ejéndi ez kenyeret és yángya az Urnak pohárát méltatlanul, vétkezik az Ur testének és vérének ellene.*

Miért hogy csak egy kenyeret vött az Christus és nem többet?

Hogy megh mutatná hogy az Ur vacsorájában ő véle való egyesülés, és az hivek között egymással való egygyesség vagy, az mint az Apostol mondgya: *Mert egy y. 16. kenyér és egy test vagyunk sokan.* És, *Az kenyér az mellyet megh szegünk, avagy nem Christus testével való közösülésünk-e?*

Az Christus azon az vacsorán etté kenyeret és ivott-e bort?

Chrysostomus úgy itél felőle.

Jelen volt-e Judas az vacsorán?

Ian. 13. 30. Nem mondhattuk hogy jelen volt volna: mert mi-helt az falatot el vőtte, mindgyarást ki ment az Ur vacsorájának szerzése előtt.

Az Ur vacsorájával csak éhomra kelle élni?

Matth. 26. 26 Szabad akar mikor, mert az Christus az husvéti bárányak megh étele után szerzette az Vacsorát, és az első Ecclesiában is az keresztyéni vendégfegy után szokták volt ki szolgáltatni az Ur vacsoráját.

Micsoda az Ur vacsorájával való éles?

1. Cor. 11. 25 Ez hogy hit által véteffék az Christus halálának emlékezetire, és hogy megh tartassék az Christustul szerzetet rend tartás.

Micsoda az embernek magát megh próbálni?

1. Cor. 13. 5 Ez hogy jól meg vizsgálja magában ha vagyóné hiti, az mint az Apostol mondgya: *Ti magatokat kéférsétek megh hogy ha nem vattoké az hitben.*

Az

Az kenyér teste léfzen-e az Ur Vacsorájában?

Nem, mert az kenyér az megh szentelés után is őt- 1. Cor. 11. 26
szőr mondatik kenyérnek. 27. 28.
1. Cor. 10. 16.

Az Christus jelen vagyon-e az Ur Vacsorájában?

Jelen vagyon Istenségével, kegyelmével és Lelkével. Matth. 18. 20

Test szerént nincse jelen az Ur Vacsorájában?

Nincsen testi szájunknak, de hitünknek jelen va- Ian. 6. 29. 61.
gyon, mert az Christust, ki az égben ül hittel fogjuk 62. 63.
meg és magunkhoz kapcsoljuk. Jelen vagyon azért az Christus teste az Vacsorában, de nem az kenyérben.

Mellyek az meghszentelő igék?

Mind azok valamelly szokkal az Christus szerzette 1. Cor. 11. 23
az könyörgéssel egygyüt. &c.

Micsoda értelme vagyon ezeknek a szókak: Ez az én testem?

Az az, Ez az kenyér jegye avagy Sacramentoma az én testemnek, avagy: Ez az kenyér jegyzi az én testemet. Mely megh teczik imez igékből: *Ez, tudni illik az Matth. 26. 27
pohár, én vérem, mely új testamentomnak vére.* Ezekből is megh teczik: *Ez pohár amaz új testamentom az én vérem.* Luc. 22. 26.
ben.

Ezfizük-e az Christus testét az Vacsorában?

Ezfizük de csak hittel, mert az Christus testét mely Ian. 6. 29. 91.
az égben vagyon, hittel fogjuk megh és magunkhoz &c.
kapcsoljuk.

Hanyszor kell az Ur Vacsorájával élni?

Gyakran, mert azt mondgya sz. Pál: *Valamenyiszor* 1. Cor. 11. 26
ejénditek ez kenyeret.

Az Ur vacsoráját ki kelle egynek szolgáltatni?

Nem, mert azt mondgya az Apostol: *Egy kenyér és 1. Cor. 10. 17.
egy test vagyunk sokan.* És, *Mikor egy ybe gyűltök az ételre* 1. Cor. 11. 53.
egy mást megh várjátok.

I

Ma

Mit különböz az Ur vacsorája az Misétől?

Az Misében az Christus gyakorta megháldoztatni és imádatni mondatik: az Ur vacsorájában penigh meghpecseteltek az bűn bocsánat az Christus testének egyszeri áldozatjáért.

Sid. 10. 14.

Az Christus kovász nélkül való kenyérrel szórótt-e az Vacsorát?

Azzal.

Miért nem élünk hát mikovász nélkül való kenyérrel az Ur vacsorájában?

Azért, mert azt csak az hufvétnek alkalmatossága cselekedtette az Christussal, mert immár az kovász ki tisztított volt, és az kovázatlan kenyér, azon az innepeni tudni illik, szokot eledel volt az Isten parancsolatya szerént.

Miért szerzette az Christus kenyérrel és nem hussal?

Mert az kenyér inkább táplál, nagyobb hasonlatossága is vagyon az Christus testével.

Miért szerzette borral?

Solt. 104. 15. Mert az bor az szomjúságot meghenyhíti, az szívet meghvidámittya, és az félelmet elűzi: így az Christus vére ezeket cselekeszi lelkiképpen.

Az Ur Vacsorájában veres borral kellelünk vagy fehérrel?

Mindenikkel egyaránt; nem is tudhattuk ha veres-fel szerzette-e az Christus avagy fehérrel.

Az hufvét az Ur Vacsoráját ábrázolta-e?

1. Cor. 5. 7.

Nem, hanem az Christust.

R. SIGM.

AZ HUSVETROL

Mit tért az Hufvét?

Mof. 2. köny. 12. 11.

Atal menetelt.

MI

Mi volt az Hufvét?

Az báránynak minden esztendőnként szokot megétele volt, Egyptombol való ki szabadulának emlékeztire.

Mof. 2. köny. 23. 15.

Micsoda haszna és vége volt az Hufvétnek?

Ez hogy az általmenetelnék emlékezeti lenne, és jegyzene az Christus megháldoztatását.

Mof. 2. köny. 12. V. 13. 27. 1. Cor. 5. 7.

Le tétetett-e az Hufvét?

Le, mert az Christus, immar megháldoztatott.

ugyanott.

Az báránynak minéműnek kellett lenni?

Esztendőnek, himnek, épnek, &c.

Micsoda az bárány között és az Christus között való hasonlatosság?

Az bárány nyájbol való volt, így az ember Christus az emberek között való volt.

Mof. 2. köny. 12. V. 13. 27.

Epp, és az nyájtul külön választatott, így a Christus bűn nélkül való.

Meg kellett öletetni és megsűrtetni, így az Christus meghholt, és szenvedet.

Csak az környűlmetéltettek ötétek; így az Christust csak az választattak eszik.

Csonttyai megh nem törtetettek; így az Christus csonttyainak töredelme nélkül szenvedett.

Eltve felé ötétek megh; így az Christus világh vége felé szenvedet.

Keserű fűvekkel ötétek; így az Christus az keresztfán szenvedett.

Kovász nélkül ötétek; így az Christust kép mutatás nélkül.

I 2

AZ

AZ MENYORSZAGH KOLCZAI- NAK HATALMAROL,

Micsodák az menyország kolcsai?

Matth. 18. 19. Az Evangeliomnak Prædikállása, és az Anyaszent-
egyháznak fenytéke.

*Miképpen nyitattik és zároltatik be az menyország az
Evangeliomnak prædikállása által?*

Ian. 20. 23. Az bűnnek bocsánattyának avagy megh tartásának
Isten igéjéből való hirdetésével, az mint szent Janos
mondgya: Valakiknek megh bocsáttatnak bűnöket megh bo-
csáttatnak nékik, az kinek megh tarttatók, megh tartatnak.

*Az Egyházi szolga maga hatalmával bocsátja-e megh
az bűnt?*

Luc. 24. 47. Nem, hanem mint Istennek szája és követé, csak hir-
detésével, szent Lukácsnak amaz mondása szerént: Es
prædikállani az ő nevében az pœnitentiát, és az bűnnek
bocsánattyát minden pogányok közt. És intésével, az sz.
2. Cor. 5. 20. Pál mondása szerént: Kérünk az Christus képeben hogy be-
kéllyetetek megh Istennel.

*Miképpen nyitattik és zároltatik be az menyország
az Egyházi fenyték által?*

Matth. 18. 17. Erre így tanít az Christus: Hogy ha azoknak is nem
fogadgya szavakat, mond meg az gyülekezetnek, hogy ha az
gyülekezetnek is nem fogadgya szavát, legyen te előtted ol-
lyan mint valamely pogány vagy fukar.

Micsoda az menyország kolcsainak hatalma?

Matt. 18. 18. Az Egyházi személyeknek szolgálai hatalmok, mely
felől azt mondgya a Christus: Valakiket meg kötöztök ez
földön, menyben is kötözve lesznek, és valakiket megh oldoz-
tok, oldozva lesznek menyországban is.

Mel mely az kolczok hatalmának részei?

Az Evangeliomnak prædikállása, és az Egyházi fe-
nyit-

nyiték, az melynek része az gyülekezetből való ki re-
kesztés.

Micsoda az gyülekezetből való ki rekesztés?

Valakit az Sáránnak adni, az mint az Apostol mond-
gya: Ez ilyen ember adattasék az Sáránnak az ő testének ve-
szedelmére, hogy az lélek megh tartasék az Ur Jესusnak amaz
napján. 1. Cor. 5. 5.

*Szükséges-e az Egyházi fenyték és az gyülekezetből való
ki rekesztés?*

Szükséges, mert az Christus parancsolja: Hogy ha
az gyülekezetnek is nem fogadgya szavát, legyen te előtted
olyan mint valamely pogány vagy fukar. Matth. 18. 17.

Kiknek adatott ez az kolczoknak hatalma?

Az Isten igéjének prædikállása csak az Anyaszent-
egyháznak Páfztorira tartozik, de az Egyházi fenyték
tartozik az egész gyülekezetre.

*Miképpen tartozik az Egyházi szolgálóra, s miképpen az
egész gyülekezetre?*

Minden Egyházi szolga hirdetheti az Istennel ha-
ragját az pœnitencia tartatlanok ellen; de az gyüleke-
zetnek ítéletiben az hirdetés nem lehet csak egy sze-
mélytől, hanem az egész gyülekezettől, avagy azoktól
az kiket az gyülekezet választ.

*Kik ellen szokot lenni az gyülekezetből való ki rekesz-
tés?*

Azok ellen, az kik az gyülekezet szavát nem fogad-
gyák, az mint Christus mondgya: Hogy ha az gyülekezet-
nek is nem fogadgya szavát, legyen te előtted olyan mint va-
lamely pogány vagy fukar. ugyanott.

Micsoda vége az gyülekezetből való ki rekesztésnek?

Az meg térés, az mint az Apostol mondgya: Ez ilyen 1. Cor. 5. 5.

ember adattafek a Sátánnak az ő testének veszedelmére, hogy az lélek megh tartafek az Ur Jესusnak amaz napján.

Micsoda rendel kell az Egyházi fenytéssel élni?

Matth. 18.
2., 16. 17.

Ha penigh vétkezik te ellened az te felebarátod dorgáld meg őtet, csak te köztötte és ő közte, hogy ha szodat fogadgya megh nyerted az te felebarátodat. Ha penigh szodat nem fogadgya, vég y melléd egy avagy ket embert, hogy két vagy három bizonyágnak vallása után akar melydologh bizonyosb lészen. Hogy ha azoknak is nem fogadgya szavakat, mond meg az gyülekezetnek; hogy ha az gyülekezetnek is nem fogadgya szavát, legyen te előtted olyan mint valamely pogány vagy fukar.

Mit k' lömböz az kolcsoknak hatalma az külső rendnek hatalmátul?

Az kolczok hatalma az Anyaszentégyházzal vagon, az külső rendnek hatalma penigh a' külső tisztviselőknél,

R. GYÖRG.

AZ HALAADASROL.

Micsoda az haladás?

Közfőnleges képpen az el vőtt jó téreményt megh ismérő jószágos cselekedet, és azért való barátságos szolgálatnak igyekezeti, az mint David mondgya: *Es híj engemet segétségül az te nyomorúságnak idején, meg szabadditlak téged, es dicsőítesz engemet.* Kiváltképpen penig az ingyen való váltságának ismérési, az Isten akarattya szerint való életre, és a jó cselekedetekre való igyekezet.

Miért kell jot cselekednünk?

Hogy az Istenhez való háláado voltunkat megh mutassuk, hogy mi általunk magasztaltassék, és hogy felebarátunkat Istennek megh nyercük.

Mert

Mert árron vétettetek, dicsőítsétek azért az Istent az ti ^{1. Cor. 6. 18.} testetekben és az ti lelketekben mellyek Istené.

Ugy fenylyék az ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák ^{Matth. 5. 15.} az ti cselekedeteket, és dicsőítsék az ti mennyei Atyákat.

Te annakokáért idővel meg fordulván, a te atyádsait erőf- ^{Luc. 22. 32.} sítsed.

Nem idvözülhetnek-e azok az kik az vétkekben élnek?

Nem, mert Tudgyuk penig hogy az Isten a bűnösöket meg ^{Jan. 9. 31.} nem halgattya.

AZ EMBERNEK MEG TERESERŐL.

Miben áll az embernek meg térése?

Az ő embernek meg öléseben, és az új embernek meg elevenítésében, az mint szent Pál mondgya: *Ha* ^{Rom. 8. 11.} az lélekkel az testnek cselekedetét meg ölitek, éltek.

Micsoda az ő embernek meg ölése?

Az bűnön való igaz bánat, és annak el távoztatása. ^{2. Cor. 7. 10.}

Micsoda az új embernek meg elevenítése?

Az szent életre, és az jó cselekedetekre való igyekezet, az Apostol mondása szerént: *Tudni illik, hogy le kell* ^{Eph. 4. 22.} ^{24.} *vetkezni amaz régi élet szerént való ő embert, melly megh vész az csalárd gonosz kívánságok miat, és fel kell öltözni őtök amaz új embert, melly Isten szerént teremtetet az igazságra és az valóságos szent életre. Es, Elek penig többé nem én, hanem* ^{Galat. 2. 20.} *élén bennem az Christus.*

Szükség-e az meg té? és?

Szükséges, mert ha meg nem tértek mindnyájan ha- ^{Luc. 13. 8.} sonlatosképpen el vésztek.

Micsoda az embernek Istenhez való meg térése?

Az gonosztul való meg szűnés, és az jónak cselekedeti, az mint szent Peter mondgya: *Távozzál el az go-* ^{1. Pet. 2. 11.} *nosztul és cselekedgyél jot.*

Kicsó.

Kicsoda szerző oka az meg térésnek?

Főképpen való oka az Isten, à mint Ieremias mond-
gya: *Téríts meg engemet és meg térek.*

Micsoda külső eszköz által léfzen az meg térés?

Rom. 3. 20. Az törvény, és az Euangeliom által, mert az bűnnek
isméreti az törvény által vagyon. Es, Térjete meg és higgye-
tek az Euangeliomnak.

Micsoda belső eszköz által léfzen?

Apost. czel. 15. 9. Az hit által, Meg tisztítván azoknak szívüket hit által.

Micsoda segítők okai az meg térésnek?

Solt. 119. 71. Kerezt, nyavalya, à mint David mondgya: *Ió énnékem
hog y engemet meg aláz tál, hogy meg tanulná a te parancsola-*

Micsoda az meg térésnek használ? (ridat.

Rom. 5. 2. Az lelki isméretnek békefége, mert meg igazulván
az hitnek általa békefegünk vagyon Istennel.

Vagyon-e tökéletesképpen való meg térés itt ez világon?

1. Cor. 13. 9. Nincsen, Mert rész szerént vagyon bennünk az ismé-
ret, rész szerént az prophetálás.

Az meg térést a törvény előzi-e meg, vagy az Euangeliom?

Rom. 3. 20. Az törvény, mert az bűnnek isméreti az törvény által
vagyon; az Euangeliom követi, az honnét az meg téré-
ember ilyen örvendetes izenetet vészén, hogy ingyen
igazulunk megh, ismét követi az Törvény ez végre,
hogy az meg tért ember életének igazgatója legyen.

*Mit különböz az híveknek meg térése, az hitetlen-
eknek meg térésektől?*

Mos. 1. köny. 4. 14. Az hitetlenek csak az büntetésre nézve bántódnak
bűnökön, mint Cain: *Imé elűsz engemet most ez föld-
nek szinéről.* Az hívек pedig azért bántódnak bűn-
kőn, hogy az Atyát megh bántotrák, az mint David
mondgya: *Könyörűl én rajtam én Istenem az te irgalmassá-
god szerént, Tenéked csak tenéked vétkeztem.*

AZ

AZ JO CZELEKEDETEKRŐL.

R. SIGM.

Mellyek az jo cselekedetek?

Az mellyek hitből vagynak, az Isten törvénye sze-
rént, az ő dicsőségére, mert, Valami hitből nincsen, bűn az. Rom. 14. 23.
Ismét, Híjába tisztelnék penig azzal is ha oly tudományokat Matth. 23. 9.
sanitnak, mellyek embereknek parancsolati. Es, Azert akar 1. Cor. 10. 31
eszték, akar isztok, akar mit cselekeszték, mindeneket az I-
sten dicsőségére mivellyetek.

Miképpen lehetnek az jo cselekedetek?

Az Isten az, az ki azt cselekeszi bennetek, mind hogy a- Phil. 2. 13.
karjátok mind hogy véghez vigyétek. Es, Cselekedvén ti ben- Sid. 13. 21.
metek azt, az mi ő előtte kedves.

Az ujjonnan születetteknek cselekedetek jo-e tökéletesen?

Nem, mert azt mondgya David: *Es ne pöröly az te Solt. 143. 2.
szolgáddal, mert egy igaz sem találta ti te előtted az élők
közül.*

*Miképpen lehetnek hát kedvesek az mi jo cselekedetink
az Isten előtt?*

Az Christusbán, mert ő általa adgyuk Istennék az di- Sid. 13. 19.
cséretnek áldozatnyát.

Szükségeseké az jo cselekedetek?

Szükségesekek, mert az cselekedetek nélkül való hit meg 1. Cor. 13. 2.
holt állat.

Erdemeséke az jo cselekedetek?

Nem, mert nem tökéletesek, Istené, és adosságok.

Bizonyicz megh hogy nem tökéletesek?

Mert rész szerént vagyon bennünk az Isméret, rész sze- 1. Cor. 13. 9.
rént az prophetálás.

Bizonyicz megh hogy Istené?

Az Isten az, az ki azt cselekeszi bennetek, mint hogy akar- Phil. 2. 13.
játok mind hogy véghez vigyétek. Es, Cselekedvén ti bennetek Sid. 13. 21.
azt az mi ő előtte kedves.

K

Bi-

Bizonyízz meg, hogy adósságok legyénnek?

Luc. 17. 10. Ha mind azokat meg cselekedénditek is az mellyek néktek parancsoltattak, azt mondgyátok: Haszontalan szolgák vagyunk, mert az mit kellett cselekednünk azt cselekedtük.

AZ ISTENNEK TÖRVENYERŐL.

Micsoda az Törvény?

Tisztefféges dolgokat parancsola, és az embert engedelmességre kötelező sententia.

Honnet mondatik az Törvény?

Mos. 5. köny. 31. v. 11. 12. Az olvasástul, mert közönséges helyen kellett az Törvént olvasni. El olvasd ez Törvént az egész Israel előtt az ő hallásokra, gyűjts egybe az népet, férfiakat és asszonyiálatokat, az te kicsinyeidet és jövevényidet, kik a te kapuid között vagynak, hogy hallják és tanuljanak.

Ez az szó Törvény, hány dolgot tért az irásban, és az irás magyarázatánál?

Solt. 1. 2.

Ian. 15. 25.

Luc. 16. 16.

Hatot, Mert jegyzi az Istennek minden tudományát, az ő Testamentom könyveit, az Moises könyveit, az Ceremoniákrol adatot törvényeket, az erkölcsökre tartozó és az külső rendekre néző törvényeket.

Ki volt szerzője az törvénynek?

Rom. 2. v. 14

15.

Mos. 5. köny.

10. 2.

Az Isten, ki az tereméskor azt az embereknek elméjében bé írta, és az után az Sinai hegyen le írta két kő táblára.

Kik által adta ki Isten az törvént?

Gal. 3. 19.

Sid. 2. 2.

Moises által, és az Angyalok által: Az Törvény Moises által adatot. És, Az mely törvény ki mondatot az Angyaloktól.

Micsoda az erkölcsökre tartozó törvény?

Mos. 2. köny.

20.

Mos. 5. köny.

Az, az mellyet az tiz parancsolatokban foglal bé az Isten.

Micsoda

Micsoda az Ceremoniákrol adatot Törvény?

Az, az melly az Christust ábrázolta; mint az husvéti bárányrol, az két két bárányoknak minden napon való megháldoztatásokról, az népnek bűneit hordozó bakrol való törvény &c.

Mos. 2. köny.

12.

Mos. 4. köny.

28. 3.

Mos. 3. köny.

16. 22.

Ian. 1. 17.

Micsoda az itélethez való Törvény?

Az, az mely az külső Polgári társaságban igazgatta az Sidokat. Az hová tartoznak az Királyokrol, Birákrol, szolgákrol, szegődésekről, házasságbéli személyeknek egymástul való elválásokrol, az szombatoknak meghszegésekről, az atyafiaknak magtámasztásokrol, és az tiz parancsolatok ellen vétkezteknek büntetésekről való törvények.

Mos. 2. köny.

21.

Micsoda hasznon az erkölcsökre tartozó törvénynek?

1. Az bűnnek ísméretit az törvény által vagyon. 2. Az törvény elijeszt az bűnnek cselekedetiül: Atkozot valaki meghnem marad mind azokban, mellyek megirattattak az törvénynek könyvében, hogy azokat cselekedgye.

Rom. 3. 20.

Gál. 3. 10.

Micsoda hasznok volt az Ceremoniákrol adatot törvénynek?

Ez volt, hogy az belső tiszteletnek mint egy leírot képei volnának, és azokban mint egy tükörben úgy néznék az eljövendő Christust. Az törvény mely az következendő joknak arnyéka volt.

Sid. 10. 1.

Micsoda haszna volt az itéletekhez való törvénynek?

Ez, hogy az Sido népnek közönséges társaságában jó rend tartás lenne, és hogy megkülönböztetnének az pogányoktul.

Mos. 2. köny.

12. és az több.

Miert mondatik erkölcsökre való törvénynek?

Mert az külső és belső erkölcsöknek regulája.

Matth. 5. 21.

&c.

Az erkölcsökre való törvény és az természetnek törvénye mit különböztet egymástul?

Mind egy volt az épp természetben, de az meghrom-

Rom. 1. és 2. Iot természetben az természet törvényének legh nagyobb része megh homályosodot.

Le tétetett-e az törvény?

Az Ceremoniákrol adatot törvény egészízen le tétetett, az ítéletekhez való törvény-is le tétetett arra az részére nézve, mely à Moisesül szereztetet kölségi rēd tartásra tartozot, az mint szent Pál mondgya: *Nem vattok az törvény alatt, hanem az kegyelem alatt.* Es, *Az Prophetak mind, és az törvény kereszttelő Janosigh prophetaltanak.*

Le tétetette az erkölcsökre tartozó törvény?

Rom. 8. 1. Le tétetett az kárhoztatásra nézve, mert *Semmi kárhoztatások nincsen azoknak kik az Jesus Christusban vagynak.* De az menyiben az életnek igazgató regulája, nem tétetett le: *Az törvént azért hiába valóvá teszszük az hit által? távul légyen az, sőt inkább az törvént erősítjük.*

Az erkölcsökre való törvény engedelmeséget kíván?

Azt kíván, de nem úgy mint egy kegyetlen Fejedelm; mert az Lélek által akaratumk szerént engedünk az törvénynek.

Micsoda az törvény vége?

1. Tím. 1. 5. Az törvény vége az szeretet.

Rom. 10. 4. Az törvény vége az Christus.

Micsoda az tíz parancsolat?

Mof. 2. köny. 20. Az erkölcsökre való törvényeknek summája, mely ugyan ezen tíz parancsolatokban foglaltatik be.

Mi képpen osztatnak az az tíz parancsolatok?

Mof. 5. köny. 2. Két táblákra osztatnak, az mint Isten azokat két ködtáblára le írta.

Mi vagyon az első táblán?

Matth. 22. 37 Az mi Istenhez való tisztunk és hivatalunk, az mint Christus mondgya: *Szeressed az te Uradat Istenedet teljes lelkedből és teljes elmédből.* *Mi*

Mi vagyon az második táblán?

Celebarátunkhoz való tisztunk, az mint Christus mondgya: *Szeressed az te felebaratodat mint te magadat.* Matth. 22. 39

AZ ELSŐ PARANC SOLATROL. R. GYÖRG.

Mit kíván Isten az első parancsolatban?

Hogy el távoztassuk az bálvány imádást, az Őrdön gőtséget, az bővölést bájölást, és az szenteknek segitsegül való hívását.

Oltalmazátok megh magatokat az bálványoktól.

Ne mennyetek az nézőkhöz.

Atkozot az férfit ki bizik az emberekben.

Micsoda az bálványimádás?

Idegen Istennek tiszteleti, és más tiszteletnek mod- gya azon kívül az mellyet Isten kíván. Gal. 4. 8.

AZ MASODIK PARANC SOLATROL.

Mit kíván az második parancsolat?

Ezt, hogy az Isten semminémű képpel ki ne ábrázoljuk, és hogy ne-is tiszteljük más módon azon kívül az mint ő maga parancsolta. Mof. 2. köny. 20. 4.

Kellé írott képeket tartani?

Tarthatni az historiának és az külső rendeknek szokások szerént külön való helyen; de nem tarthatni Isten tiszteletinek okáért, és az templomban. Mof. 4. köny. 26. 1.

Az Isten ki kellé képekkel írni?

Nem, mert azt mondgya: *Ne csinály magadnak faragot képet.* Es, *Mihez hasonlítottok tehát az Isten? és micsoda hasonlatosságot hasonlítottok ő hozzája.* Mof. 2. köny. 20. 4. Efel. 40. 18.

Szabade tisztelni az képeket?

Nem, mert azt mondgya az Isten: *Ne hajoly megh azok előtt, és ne tiszteljed azokat.* Mof. 2. köny. 20. 5.

Meg vagyone tiltva minden faragott képekelst való imalkozás?

Mof. 3. Köny. 26. 1. *Megh vagyon, merr azt mondgya az Isten: Ne csinál-
lyatok magatoknak bálványokat és faragott képet. Ismét az fa-
ragott képek utálatosságok.*

Mof. 3. Köny. 32. 16. *Az képek az küségnek könyvek helyet vagynak?*
Luc. 16. 29. *Vagyon Mosefiek és Prophetájok halgassák azokat, És azt
Jerem. 10. 8. mondgya az Isten: Hiyába valóságna tanit az fa. És, Az
Hab. 2. 18. öntött kép mely hazugságra tanit.*

Miért kell az képeket az templomtól ki hánni?
Mof. 3. Köny. 7. 5. *Mert az Isten azt mondgya: Az ő képeket el törjétek, és
az ő bálványokat tűzzel meghégesétek.*

Miképpen kell ki hánni az képeket?
Ugy, hogy elsőben az prädikallas által hanyattafsa-
nak ki az embereknek elméjeből, mint Josias csele-
kedett.

Kiknek kell az képeket ki hánni az templomból?
Nem tiszt nélkül való embernek, hanem Isten szol-
gájának, az tiszt viselőnek: mint az Ezechias példája
mutattya.

AZ HARMADIK PARANCSOLATROL.

Mit kíván Isten az harmadik parancsolatban?
Az ő nevének szentül való fel vételét, az Christus
mondása szerént: *Semmiképpen ne esküdgyetek.* Ismét, *A
ti beszédeitek legyen, úgy úgy, nem nem, ennek fölötté valami
esik az gonosztul vagyon.* Az honnét ez az parancsolat il-
lyen szokkal vagyon: *Az te Uradnak Istenednek nevéet hji-
jában ne vegyed.*

*Vétkezik é az, az ki az hamisan esküvőt megh nem
feddi?*
Mof. 3. Köny. 3. 1. *Vétkezik, mert azt mondgya az Irás: Ha hallotta az
ka-*

káromló beszédet, és ő bizonságh lehetne hogy hallotta, vagy
hog y bizsonnyal tudgya: ha megh nem mondgya azt, annak
az bűnnek büntetését hordozza.

Meg kell é azt büntetni az ki az Istenet átkozza?
Megh kell, mert azt mondgya az Irás: *Valaki az Isten ellen* Mof. 3. Köny. 24. v. 16. 16.
*karomlast szoll, az ő bűnének büntetését hordozza, és va-
laki szidalmazza az Urnak nevéet, meg ölettefsek.*

Esküdhetünk é az Isten nevére?
Esküdhetünk, mikor az tiszt viselők kívánnák avagy
egyéb szükség, az hit, és az Istennek dicsősege, a mint
az Irás mondgya: *Féllyed az te Uradat Istenedet, és ötet tiszt* Mof. 3. Köny. 6. 13.
tellyed, és az ő nevére esküdgyél.

Szabade eskünni az szentekre, avagy egyéb teremtet
állatokra?
Nem, mert *Féllyed az te Uradat Istenedet, és ötet tiszt* egyanor
tellyed, és az ő nevére esküdgyél. És az esküvés Istennek se-
gitsegül való hívása, mely az teremtet állatokhoz nem
alkalmaztathatik, az mint Christus mondgya: *Az te Uradat Istenedet imádgjad és csak ötet szolgállyad.* Matth. 4. 10.

Micsoda az esküvés?
Az Istennek segitsegül való hívása, melyben az eskü-
vő ember arra kéri az Istent, hogy bizonságot tégyen
az igazságról, és hogy az esküvő embert meg büntesse
ha tudva cselekefzi az csalárdságot, az mint szent Pál
mondgya: *En penigh az Istent hívom bizonságul az én lel- kem ellen.* 2. Cor. 1. 23.

Kire kell eskünni?
Az Isten nevére: *Féllyed az te Uradat Istenedet, és ötet*
tiszteltyed, és az ő nevére esküdgyél.
Hány féle az esküvés?
Kétféle, egyik á megh lőtt dolognak megh erőstíté-
lére Mof. 1. Köny. 6. 12.

sére, második penigh a lejendő dolog felől való ígére-
re tartozik.

Micsoda dolgokban szabad az ígért tévő esküvés?

Mof. 1. Köny.
24. v. 22. 23.
és 26. 13.
Ios. 2. 14. és 9.
256

Az lehetséges, bizonyos, és szabados dolgokban, az
mint az szenteknek példájok mutatták.

Meg kellé tartani minden esküvést?

Solt. 1. 4.

Igen-is megh kell az lehetséges, bizonyos, és szaba-
dos dolgokban, de ha külömben vagy a dologh, nem
kell megh tartani, az mint David mondgya: *Kinek sze-
mei előtt utálatos az gonosz, de az Isten felöket tiszteli, és es-
küvést káraval is megh állja, és megh nem változtattya.*

*Az kényszeritesből lött Isten ellen való esküvést megh kelle
tartani?*

Job megh halni hogy nem mint Isten ellen való do-
logra eskünni; ha penigh az ilyen esküvés felelemből
avagy gyarlóságbol megh történnék, megh kell vetni
az esküvést, amaz mondás szerént: *Az gonosz ígéretekben
meghszegjed hitedet.*

R. SIGM.

AZ NEGYEDIK PARANCSOLATROL.

Mit parancsol Isten az negyedik parancsolatban?

Mof. 2. Köny.
20. 1.

Meg emlékezzél az szombatrol hogy azt meghszenteltyed.

*Az szombatnak szentelése az erkölcsökre tartozik-e vagy
az Ceremoniakra?*

2. Jer. 1. 10.

Hogy egy héten egy napot szenteltyünk meg, az er-
kölcökre tartozik; de hogy ez avagy amaz napot szen-
teltyük megh, az Ceremoniakra tartozik.

Miképpen erted ezt: Semmi dolgot ne tégy?

Matth. 23. 11.

Az az, semmi szolgálai munkát. Szabad azért az szere-
tetnek munkait cselekedni; mint ha valakinek ökre
avagy szamára az veremben elik, szabad kivonni.

Mi-

Miképpen erted ezt: Meg nyugovék az Isten heted napon?

Az az, megh szünt, nem az munkálodástul, mert azt
mondgya az Christus: *Az én Atyám mindez ideigh mun-
kálodik én-is munkálodom; hanem az teremtettt állatoknak
ujjjob nemének teremtetésül.*

AZ SZOMBATROL.

Micsoda az szombat?

Az dologtul való megh szünés és nyugalom.

Hány féle az szombat?

Belső és külső.

Micsoda az belső szombat?

Az büntül való megh szünés, mint az Christus mond-
gya: *Többé ne vétkezzel.* Ismét: *Minden holnaprol holnapra
és szombatrol szombatra, elő jó minden test, hogy az Urat
imádgya.*

Micsoda az külső szombat?

Az dologtul való megh szünés.

Mof. 2. köny.
20. 10.

Tartozik-e mi nekünk az szombat?

Tartozik közönségesképpen, de kiváltképpen nem,
az mint sz. Pál mondgya: *Senki azért titeket ne kárhoz-
tasson az ételért avagy italért, vagy az innep napra, vagy
uj holdnak napjára, vagy szombatnak napjára nézve.*

AZ EGYHAZI SZOLGALATROL.

Micsoda az Anyaszentegyház belső szolgálat?

Az Isten igéjének prädikálására, és az Sacramen-
tomoknak ki szolgáltatására való hatalom és tiszt: *El
menvén tanácsotok minden népeket megh keresztelvén őket
Atyának, Fiúnak, és szent Léleknek nevében.*

Miért szereztetett az Egyházi szolgálat?

Az Istennek dicsőségéjért, és az Anyaszentegyház-
nak meg maradásáért. *Az ő dicsőreti zengjen az ő szen-*

Solt. 149. 1.

L

ter-

Eph. 4. 11.

teinek, gyülekezetekben. Es ő adott némellyeket Apostolokat, némellyeket pedig Prophetákat, némellyeket pedig Evangelistákat, némellyeket pedig Pásztorokat és Doctrokat, a szenteknek egy testben való kötözésekre.

Micsoda külömbség van az Egyházi szolgák között?

Némellyek ezek által, némellyek pedig ezek nélkül hivattattak az Istenül.

Kik hivattattak ezek nélkül?

Az Propheták és az Apostolok.

Kik hivattattak ezek által?

Az Evangelisták, az Püspökök avagy Pásztorok, az Doctrok, az gondviselők, és az Diaconusok.

Kicsoda az Propheták?

Az kik az Moises írásra, és az Messias felől való igéretekre tanították az népet az szent Léleknek jelentéséből.

Kicsoda az Apostolok?

Az kik külömb külömb féle gyülekezetekben prädikáltak az eljött Messias felől való tudománt minden tévelygés nélkül.

Kicsoda az Evangelisták?

Apost. csel.
21. v. 8. 9.
2. Tim. 4. 5.

Az Apostoloknak segítői voltak, kiket ők elküldöztének külömb külömb féle gyülekezetekben hogy tanítsanak:

Kicsoda az Püspökök avagy az Pásztorok?

Tit. 1. v. 5. 6.

Az kik az Anyaszentegyházról hivattatnak az Isten igéjének bizonyos gyülekezetben való prädikálására, és az Sacramentomoknak ki szolgáltatására. Ezek Egyházi szolgáknak-is mondatnak.

Kicsoda az Doctrok?

Rom. 12. 7. 8.

Az kik igazán adhatták előnkben az mennyei tud-

dománynak fundamentomit, noha abban a tudományban cselekedetekkel, az az, intésekkel, nem foglalatosok mint az Pásztorok.

Kicsoda az Gondviselők?

Az kik az Anyaszentegyházról választattak az gyülekezet rend tartásának gondgya viselésére. Ezek Egyházi szolgáknak-is mondatnak.

Kicsoda az Diaconusok?

Az kik a gyülekezettől választattak az szükölködőknek gondgyok viselésére, és az alamisnának osztogatására.

Micsoda tisztek vannak az Egyházi szolgáknak?

Az tanítás, és az Sacramentomoknak ki szolgáltatása. Elmenvén tanácsatok minden népeket, megh keressz tevényt Math. 28. 19 őket Atyának, Fiúnak, és szent Léleknek nevében.

Kikre kell bízni az Egyházi szolgálatot?

Férfiakra, nem asszonyokra, az mint sz. Pál mond-gya: Az asszonyjáltnak nem engedem hogy tanítszon. 1. Tim. 2. 12.

Reá bízhatni-e minden férfura?

Nem, hanem csak azokra az kiknek jó bizonyosságok 1. Tim. 3. 7. vagyon az kívül valoktól. Es az ki meg győzhesse az ellen-kezőket. Tit. 1. 9.

AZ CEREMONIAKRÓL.

R. GYÖRG.

Micsoda az Ceremoniák?

Az Anyaszentegyházban rendtartásnak avagy jegyzésnek okáért szerzetet külső cselekedetek.

Mit különböznek az Ceremoniák az erkölcsökre tartozó dolgoktól?

Az Ceremoniák ideig valók, az erkölcsökre tartozó dolgok pedig örökké valók.

Hány félek az Ceremoniák?

Két félek, Istentől és emberektől szerzettetek.

Mel melyek az Istentől szerzett Ceremoniák?

Mof. 3. köny.
1. és az több.
Mof. 2. köny.
23.

Az áldozatok, és az Sacramentumok.

Az Ceremoniák Istennek tiszteleté?

Azok az mellyeket Isten szerzet; de nem az másféle Ceremoniák.

Meg változhatnak-e az Ceremoniák?

Az mellyeket Isten szerzet meg változtathatnak de csak egyedül az Istentől.

Az mely Ceremoniákat az Anyaszentegyház szerzet meg változhatnak-e?

Meg változtathatnak azon Anyaszentegyházról illendő okokra nézve.

Az Anyaszentegyház szerzhet-e Ceremoniákat?

Szerzhet, ha az gyülekezetnek épületire valok lesznek; mert mindennek épülésre legyenek.

AZ ÖTÖDIK PARANC SOLATROL.

Mit parancsol minékünk az Isten az ötödik parancsolatban?

Atyáinknak és anyáinknak tiszteletit; az mint ennek az parancsolatnak szavai jelentik: Tisztellyed az te Atyádat és anyádat, hogy hosszú ideig élly ez földön.

Kik értetnek az atyáknak és anyáknak nevezetint?

Mindenek az kik mi nálunknál, előbb valok, az mint az Apostol szoll: Adgyátok meg azért mindennek az mivel tartoztok, az kinek adóval, adot; az kinek vámmal, vámmot: az kinek félelemmel, felelmet: az kinek tisztességgel, tisztességet.

Miért név az atyát és anyát?

Mert az atyánkhoz s-anyánkhoz legh nagyob köteletségünk vagyon.

Hány

Hány részei vagynak az ötödik parancsolatnak?

Kettő, Parancsolat és ígéret, mely hosszú életet ígér.

Nem bünteti-e meg Isten azokat az kik atyákat s-anyákat nem tisztelik?

Meg bünteti, mert azt mondgya az Irás: Az ki meg csufolgya atyát, avagy meg utállgya anyjának tanítását, szemét ki vájjik az völgynek holloí. És, Az ki az ő atyát vagy az ő anyját meg átkozza, annak meg oltatik szővétneke az sőtetségnek homályosságában.

AZ HATODIK PARANC SOLATROL.

Mit tilt meg az Isten az hatodik parancsolatban?

Az öldöklést, haragot, gyűlöseget, és az boszszuállást, az mint Christus mondgya: Hogy ha valaki haragszik felebarátyjára ok nélkül, méltó ítéletre. Jol tegyetek azokkal az kik titeket gyűlölnék. Enyim az boszszu állás én megfizeték.

Ez az parancsolat csak az gyilkosságot tiltja-e?

Nem csak azt, Mert az gyilkosságnak gyökere az harag, gyűlöség, és az boszszu állásnak kívánsága: Mert az ferfinak haragja az Isten igazságát nem cselekejszi. Valaki gyűlöli az ő atyát, gyilkos.

Elég-e az ha senkit meg nem ölünk?

Nem elég, hanem az-is kívántatik hogy ellenfeünkkel jol tegyük; az mint Christus mondgya: Imát- kózzatok azokért az kik titeket háborgatnak és kergetnek.

Csak az külső cselekedeteket tiltja-e az Isten?

Nem, hanem még az belső gondolatokat-is, ugyanint az haragot, gyűlöseget, &c.

Miképpen érted ezt: Ne ölly.

Az az, se temagadat, se mást; se cselekedetteddel, se gondolatoddal ne ölly. Te magadat ne öld meg, mert

L 3

fi 20.

Eph. 5. 30. ti magatok-é vattok. Mert árron vétettetek. És, Mert az ő testénk tagjai vagynok. Mást ne öly, mert az néked felebarátod.

AZ HETEDEK PARANC SOLATROL.

Mit parancsol Isten az hetedik parancsolatban?

1. Thes. 4. 7. Az szűzeféget; Mert nem hívott minket az Isten tisztálanságra, hanem szentiségre.

Csak az paráznaságot és egyéb káros fertelmességeket tilt-e itt az Isten?

Eph. 4. 29. Nem, hanem az trágár beszédet, illetlen magunk viláfelését, és az undok kívánságokat-is. *Semmi tisztátalan* meghevészett beszéd az tisztátozókól ki ne származzék. És, *Tit. 2. 12.* Mértéketlenül igazán és szentül éllyünk ez jelen való világban. *Eph. 5. 4.* Es rutságh, és bolond beszéd, és trágárságh, mellyek nem illenek.

Hány féle az szűzefégh?

Kétféle: Nőtelen, és házasságbéliek közt való.

R. SIGM.

AZ HAZASSÁGROL.

Micsoda az házasságh?

Egy férfinak és egy asszoninak egybe foglalása az emberi nemzetnek szaporodáért; mint az Irás mondgya: *Es lesznek egy testé.*

2. 24. Gyümölcsözözetek és sokasodgyatok: Ismét az egymás között való segedelemért.

1. 28. *2. 18.* Mellyek az törvény szerént való házasságok?

Az mellyek két személyek közt vagynak, mint szent Pál mondgya: *Es lesznek ketten egy test:* és az mellyek az rokonságnak rendin kívül vagynak.

Eph. 5. 31. *Mof. 3. Köny. 13. 6.* Az Isten félt ember veheté magának pogány házastársot?

1. Cor. 7. 14. Nem, mert azt mondgya az Apostol: Szabadok hogy

elmennyen az kihez akarja, csak az Urban. És, Ne szerkeztetek az hitelenekkel fele másigát. *2. Cor. 6. 14.*

Ki szerette az házasságot?

Az Isten, mert azt mondgya: *Es lesznek egy testé.* És, *Mof. 1. Köny. 2. 24.* Az mit Isten egybe szerkeztetett az ember el ne válassza. *Match. 19. 6.*

Micsoda vége az házasságnak?

Az emberi nemzetnek szaporodása, az tiszta élet, és az egymás között való segedelem, mint az Isten mondgya: *Gyümölcsözözetek és sokasodgyatok.* És, *Az paráznaságnak el távoztatásáért minden férfinak tulajdon felesége legyen.* És, *Szerzek nekie segitőt.* *Mof. 1. Köny. 1. 28.* *1. Cor. 7. 1.* *Mof. 1. Köny. 2. 18.*

Oly dolog-e az házasságh az mellyet az ember meghe is cselekedhet s elis mulathat vétek nélkül?

Az kiknek vagyon magok meghe tartoztatásának ajándéka, jo azoknak az házasságh nélkül el lenni; de az kiknél nincsen ez az ajándék, nem jo házasságh kívül élni; Mert job házassághban élni hogy nem mint égni. *1. Cor. 7. 1.*

Micsoda tisztek az házasságbéli személyeknek?

Az szeretet, és az egymás között való segedelem, az mint az Apostol mondgya: *Férfiak szeressétek az ti feleségeket, miképpen Christus-is szerette az ő Anyaszentegyházát.* *Eph. 5. 28.*

Micsoda ellenkezek az házassággal?

Az paráznaság, az ok nélkül való el válás, és az személyeknek törvény kívül való egybe adattatások.

AZ NYOLCZADIK PARANC SOLATROL.

Mit tilt meg az Isten az nyolczadik parancsolatban?

Az lopást és az ragadozást, midőn ezt mondgya: *Ne lopt.* *Mof. 1. Köny. 20. 15.*

Erak

Csak az lopást tiltja?

Nem, hanem az lopásnak nevezetű bé foglal mindeneket, mellyekkel az máfén kapdofunk, családsgot, meg nyomorítást, főlvénseget, mint az Irás mondgya: *Senkit meg ne ronszatok, senki ellen ne parvarkodgyatok, és meg elégedgyetek az ti soldotokkal.* És, *Az fősvénnek ki bálványimádo, nincsen öröksége az Christusnak és az Istennek országában.* És, *Az különböző font és különböző mértékutálatosok az Urnál egyaránt mind az kettő.*

Luc. 3. 14.

Ephes. 5. 5.

Peld. 20. 10.

Mit parancsol Isten az nyolczadik parancsolatban?

Hogy felebarátodat semmiképpen meg ne sérsed, Matth. 7. 12. az mint Christus mondgya: *Valamit akartok azért hogy cselekedgyenek az emberek ti veletek, azont cselekedgyetek ti is azokkal.*

R. GYÖRG.

AZ KILENCZEDIK PARANC SOLATROL.

Mit kíván az kilenczedik parancsolat?

Mos. 2. 8 ny.
20. 16.

Hogy felebarátunknak jot akarjunk és ötet segitsük, és senki ellen hamis tanu bizonságot ne mondgyunk.

Mit tilt meg?

Az hamis itéletet, hamis tanu bizonságh tételt, rágalmazást, és hazugságot.

Az hamis itéletet tiltja?

Matth. 7. 1.

Ne itellyetek, hogy ti is ne ítéltesetek.

Az hamis tanut tiltja?

Peld. 19. 5.

Azt mondgya Salamon: *Az hamiságnak bizonsága büntetetlen nem leszen.*

Az hazugságot tiltja?

Peld. 19. v. 9.

Azt mondgya Salamon: *Az hazugságnak gondolója el vész.*

Az 10.

Az rágalmazást tiltja-e?

Azt mondgya David: *Az ki tőkélletességbe jár, né rágal- Solt. 15. 23. maz nyelvvel, nem cselekedik felebarátjának gonoszt.*

Vétek-e az barátságos hazugság?

Vétek, mert nem cselekedszünk gonoszt hogy abból jo kö- Rom. 3. 8. verkezzék. De az nem hazugságh, ha az ékecsen szollásnak mestersege által olyat mond valaki, hogy más meg nem érti.

Szabad-e egymásra gyanakodni?

Szabad elégseges okokra nézve, az mint Christus mondgya: *Legyetek azért okosok mint az kígyók.* És, *Megh oltalmazátok magatokat az emberektől.* Matth. 10. 16. Matth. 10. 17.

AZ TIZEDIK PARANC SOLATROL.

Mit tilt meg az tizedik parancsolat?

Az rendeletlen kívánságot, az mint az Apostol mondgya: *Mert az gonosz kívánságot is nem tudtam volna, ha az törvény nem mondotta volna: Ne kívánnjad.* Rom. 7. 7.

Csak egy parancsolat vagyon-e az kívánságról?

Egy vagyon, mert Moses egy versben foglallja bé, és az sz. Pál is azt egészszén egy parancsolatban foglallja bé, midőn azt mondgya: *Mert az gonosz kívánságot is nem tudtam volna, ha az törvény nem mondotta volna: Ne kívánnjad.* ugyanott.

Be tölthetjük-e ezt az törvént?

Nem; Mert jól tudgyuk hogy az törvény lelki állat: de én Rom. 7. 14. testi vagyok, és rekesztetem az bűn alá.

Miért radikaltattya hát az Isten az törvént olyan igen, ha senki bé nem töltheti?

Hogy meg ismérjük az bűnt, szomjuhozzuk az igazságot, és hogy magunknak semmit se tulajdonicsunk, az mint az Apostol mondgya: *Az bűnnek ismérési az törvény.* Rom. 3. 20.

M

vény

Matth. 5. 7. *vénnyel vagyon. Boldogok az kik éheznek és szomjuhozának az igazságot, mert ők megelégtettek. Micsodád vagyon penigh az mit nem vöttél volna, hogy ha vötted mit kévélykedel mint ha nem vötted volna.*

R. SIGM.

AZ KÖNYÖRGESRŐL.

Micsoda az könyörgés?

Solt. 50. 15. *Az Istennek segítségül való hívása: Híj engemet segítségül az te nyomorúságodnak idején meghszabadítsalak tégedet, és dicsőíts engemet.*

R. GYÖRG.

*Mellyik az az könyörgés az melyre Christus tanított bennünket?**Mi Atyánk ki vagy az menyégben, meghszenteltesd az te neved &c.**Hol vagyon meghírva ez az Könyörgés?*

Matth. 6. 9. &c. Luc. 11. 2. &c.

Miért parancsolja hogy így imádkozzunk: Mi Atyánk.

Matt. 7. 9. 11. *Hogy mi bennünk meghalgattatás felől való bizodalmat indicson, az mint Christus mondgya: Kicsoda az ti közzületek ki az ő fiának követ adgyon, ha ő tőle kenyeret kér, menyivel inkább az ti menyei Atyátok adjokat azoknak, az kik ő tőle kérik,*

Miért mondgya hogy: Mi Atyánk, és nem: En Atyám.

Ephes. 4. 6. *Hogy meghtudgyuk hogy minékünk egy Atyánk vagyon, hogy atyafiak vagyunk, és hogy egymást szeressük, mint az Apostol mondgya: Egy az Isten és mindeneknek Attya. És sz. Péter azt mondgya: Az atyafiságot szeressetek.*

R. SIGM.

1. Thess. 5. 18.

Ioh. 16. 24.

Hány része vagyon az könyörgésnek? Kettő, az háláadás, és azérés: Minden dolgokban hálaát adgyatok. És, Kérjetelek és elvészítek.

Miért

Miért szükséges az könyörgés?

Az Istennek parancsolattya nézve, és az mi szükségünkért: Kérjetelek és elvészítek. Mindenek vétkeztenek, és az Isten dicsőségétől elmaradtak.

Ioh. 16. 24.
Rom. 3. 23.*Micsoda könyörgés kedves az Istennél?*

Az mely hitből vagyon az közben járó Christus által, mint az Apostol szoll: Valami penigh hitből nincsen, bűn az. Valamit kérendetek az Atyától az én nevemben, megadgya néktek.

Rom. 14. 23.

Ioh. 16. 23.

Micsodák azok az mellyeket kell kérnünk?

Minden mi testi és lelki szükségünk, az mint sz. Jakab mondgya: Minden jó adomány, és minden tökéletes ajándék onnan folyúl vagyon, mely le száll az világosságnak Atyától, kinél nincsen változás vagy változásnak árnyéka.

Iac. 1. 17.

Miért adatik ez hozzá: Ki vagy az menyégben?

R. GYÖRG.

Hogy az mi gondolatunkat fordítsuk az éghben az mint Esaiásnál mondgya az Isten: Az menyország énnekem ülszékem.

Esai. 66. 1.

*Hány része vagyon az tőrtul tanult könyörgésnek?**Kezdő beszéd, kérések, és bérekefztő szók.**Hol vagyon az kezdő beszéd?**Itt, Mi Atyánk, ki vagy az menyégben.**Hány kérések vagynak?**Hat.**Mellyik az első kérés?**Meghszenteltesd az te neved.**Micsoda az Isten neve?*

R. SIGM.

Maga az Isten, az Istenek parancsolattya, tiszteleti és vallása, mint David mondgya: Eneklek az felféges Istennek nevének.

Solt. 7. 18.

*Micsoda ez: Meghszenteltesd az te neved?**Az az, adgyad hogy ismérjelek meg, és dicsérjelek tégedet*

M 2

1. Cor. 9. 23. 24. *gedet: Ne dicsekedgyék az bölcs az ő bölcseségében, és az erős az ő erősségében, se ne dicsekedgyék az kazdag az ő kazzadasságában. Hanem ebben dicsekedgyék az ki dicsekedik, hogy ismér- Luc. 1. 46. 47. *jen és tudjon engemet. És az mint Maria mondgya: Magasztallja az én lelkem az Urat, és őrvendez az én lelkem az én megh tarto Istenemben.**

Hány képpen mondatik szentnek valami dolog?

Természetre nézve, mint az Isten.

Hasonlatosságra nézve, mint az szentek.

Szent dologra való rendelésre nézve, mint az templomok, oltárok, Papok. Így szentelte megh Isten az hetedik napot. Mos. 2. Köny. 20. 11.

Mellyik az második kérdés?

Jöjjön el az te országod; Az az, tartsd megh és őregbicsd az te Anyaszentégyházadat, ronczt el az őrdögnek munkáit, és tedd hijjában valóvá az mi ellenfegűnknek tanácsát.

Hány féle az Istennek országa?

Harom féle, hatalmának, kegyelmének, és dicsőségének országa.

Micsoda az hatalomnak országa?

Solt. 103. 9. *Az mely vagyon minden teremtet állatokon, kiket Isten bir, tart, és el ront valamint akarja.*

Micsoda az kegyelemnek országa?

Rom. 14. 17. *Mellyet az Christus ez világon igazgat az Anyaszentégyházban mint az Apostol mondgya: Az Istennek országa nem ételben nem italban áll, hanem igazságban, béke-
ségben, szent Lélek által való örömben.*

Micsoda az dicsőségnek országa?

Luc. 1. 33. *Mellyben az Christus uralkodik, ez élet után az menyégben, az melyről azt mondgya az Irás: Az ő országának vége nem lesz.*

Kicsoda

Kicsoda Királya és feje az kegyelem országának?

Az Arya az Fiuban az szent Lélek által, de kiválképpen az Christus, az mint sz. Pál mondgya: *Es mindeneket Eph. 1. 22. vetet az ő lábai alá, és őtet tőtte mindeneknek fölötté az Anyaszentégyháznak fejévé.*

Kicsodák ennek az országnak lakosi?

Az jo angyalok, és az választot hivek.

Col. 1. 13. &c

Micsoda törvények vagynak benne?

Az törvény és az Evangeliom.

Micsoda jokat ad az Király Christus az ő alatta valoknak?

Igasságot, békeséget, és örömet: *Az Istennek országa Rom. 14. 17. nem ételben nem italban áll, hanem igazságban, békeségben, szent Lélek által való örömben.*

Kicsodák az Christus országának ellenségei?

Az őrdög, ez világh, és az test: *Az ti ellenségtetek az őrdög mint az ordito országlány szellel jár, keresvén kit el nyel- 1. Pet. 5. 8. lyen.*

Az test az lélek ellen törekedik.

Gal. 5. 17.

Mivel hogy nem ez világhol valok vattok, hanem én vá- 1. Jan. 1. 3. 19. lasztottalak titeket ez világh közzül, annakokáért gyűlöl titeket ez világh.

Hol vagyon birodalma ennek az országnak?

Kezdet szerént ez életben vagyon; tökéletes képpen pedig az más életben, az mint sz. Janos mondgya: *Szerelmest mostan Isten fiait vagynak, de még nem jelent 1. Jan. 3. 2. megh micsoda leszünk, tudgyunk penigh hogy mikor ő megh jelenendik, hasonlatosok leszünk ő hozzája, mert megh lártjuk ő-
ret az mint vagyon.*

Meddigh áll fen az Christus országa?

Az kegyelemnek országa világh végeigh áll fenn;

M 3

Mi-

1. Cor. 15. 24. *Mikorom kezéhez adgya Christus az országot az Istennek, és
Luc. 1. 33. az Atyának. De az dicsőiségnek országa örökké fen áll:
Az ő országának vége nem lesz.*

R. GYÖRG. *Miképpen jó mi hozzánk az Isten országa?*

*Az Isten igéjének prädikállásával, meg téréssel, az
Zach. 1. 3. hitben való öregbüléssel, és tökéletes tellyeséggel:
Térjete meg én hozzám azt mondgya az seregeknek Ura, és
ti hozzátok térek.*

Ian. jel. 22. 11 *Az ki igaz igazította meg ez után-is.*

2. Cor. 13. 10. *Minek utánna eljövendő az tökéletes tellyesség, el törölte-
tik az mi rész szerént vagyon.*

Mellyik az harmadik kérdés?

*Légyen meg az te akaratod miképpen menyben azonkép-
pen ez földön-is. Az az, Adgyad hogy mindenecket cse-
lekedgyünk az te akaratod szerént, az miképpen az
Angyalok cselekedsznek az égben az mint David szoll:
Sol. 103. 26. Algyátok az Urat ő Angyali, kik erővel hatalmasok vattok,
kik az ő parancsolattját mivelitek, engedvén az ő beszédének
szavának.*

Itt micsoda az Istennek akarattya?

1. Az Isten parancsolattya, avagy ki jelentetet aka-
1. Theff. 4. 3. rattya, az mint sz. Pál mondgya: *Es az Isten akarattya az
ti meghszenteleste, hogy meg oltalmazzatok magatokat az
paráznaságtul.*

2. Az Isten akarattjának végbe menetele, az mint
Luc. 22. 42. Christus mondgya: *Nem az én akaratom hanem az te aka-
ratod légjen.*

Mellyik az negyedik kérdés?

*Az mi minden napi kenyérünket ad meg minékünk ma, az
az, Szolgáltatás ki minékünk mindenecket mellyek ez é-
letre szükségesek.*

Mit

Mit értesz az kenyérnek nevezetén?

*Ez életre való minden lelki és testi szükséges dol-
gokat.*

Hány féle az lelki kenyér?

*Két féle, Isten igéjének kenyeré, és meg elevenítő
kenyér, az mint az Irás mondgya: Megh elégítterünk az
te házadnak javával. És, En vag yok a kenyér az mely meny-
országba szállot.*

Miért mondatik miénknek?

*Mert miénk Isten ajándékából: Micsodád vagyon
penigh az mit nem vöttél volna? hogy ha vötted mit kedély-
kedel mint ha nem vötted volna.*

Miért mondgya ezt: Minden napit?

1. Hogy az mi kívánságunkat meg zabolázza: az
mint az Agur Propheta mondgya: *Gazdagságot ne adgy Peld. 30. 8.
énnekem: táplálly engemet hozzám illendő eledellel.*

2. Hogy egyszer s-mind könyörögjünk, hogy Isten
szegénységgel meg ne látogasson; az mint ezen Agur
mondgya: *Szegénységet ne adgy énnekem, táplálly engemet
hozzám illendő eledell.* ugyanok.

3. Hogy minden nap kérjük: *Szüntelen imádkozzatok.* 1. Theff. 5. 17.

Szabadé gazdagságot kérni Istenül?

*Szabad, de nem fölöttéb valot, hanem csak annyit
az menyivel ember szükségét bé éri, mert Az kik meg
akarnak gazdagulni, esnek kesértetben és törben, és sok balga-
tagh és káros kívánságokban, mellyek bé meritik az embert ve-
szedelembe.* 1. Tim. 6. 9.

Szabadé valamit más napra el tenni?

*Szabad, az mint Christus mondgya: Szedgyétek fel az
maradék darabokat, hogy semmi el ne vesszen benne. Es sz.
Pál: Nem az fiak gyűjtnek az atyáknak kincset, hanem az
atyák* 1. Jan. 5. 12. 2. Cor. 12. 14.

atyák az fiaknak. De az igaz keresztnény legyen, és abban ne-is helyheztesse bizodalmat.

R. SIGM.

Mellyik az ötödik kérdés?

Bocsásd meg minékünk az mi vétkeinket, miképpen mi-is meg bocsátunk ellenünk vétkeztéknek. Az az: Az te irgalmaiságodbol bocsásd meg az mi bűneinket, az miképpen mi-is oly jo igyekezetet érzünk magunkban, hogy azoknak meg engedünk, az kik minket meg bántottak, mint az Christus mondgya: *Ha meg nem bocsátjátok az embereknek az ő vétkeket, az ti mennyei Atyátok-is nem bocsátja meg az ti vétkeiteket.*

Matth. 6. 15.

Mit értesz az adóságon?

Az vétkeket, az mellyek adósokká tesznek minket Isten előtt, mind az engedelmeslégnek el mulatásával s-mind az szennyvedendő büntetéssel, az mint sz. Pál mondgya: *Atkozot valaki meg nem marad mind azokban, mellyek meg irattak az törvénynek könyvében, hogy azokat cselekedgye.*

Gal. 3. 10.

Micsoda meg bocsátani az bűnt?

Rom. 4. 8.

Azt minékünk nem tulajdonítani: *Boldogh ember az kinek nem tulajdonítja Isten az bűnt.*

Miért mondgya ezt: Bocsásd meg minékünk?

Luc. 23. 34.

Arra tanit bennünket hogy másokért-is imátkozzunk, nem csak jo akaroinkért, hanem meg ellenségin-kért-is, az mint Christus imátkozott: *Atyám bocsásd meg nékik, mert nem tudják mit cselekefsznek.* Így szent István és egyéb szentek.

Apost. csel.

7. 60.

Mellyik az hatodik kérdés?

Ne vigy minket az kísértetben, de szabadicz meg az gonosz tul. Az az, ne kíséres minket erőnk fölött, ne-is engedgyed hogy az Sátántul, az testül, és ez világtul meg kísértessünk.

Hány

Hány féle az kísértet?

Két féle, az Istené és az ördögé. Az Istennek kísértése az hitnek meg kémlése, meg próbálása, az mint David mondgya: *Uram te meg kísértettél és ismérsz engemet.* Az ördögnek kísértése pedig az bűn tételre való izgatás, az mint izgatta őñön magát az Christust, hogy az földre le borulván imádná őtet, *Matth. 4. 9.*

Ezekben az szokban: Szabadics meg minket az gonosz tul, micsoda értetik az gonosz nak nevezet in?

Az gonosz bűn és gonosz büntetés, de kiválképpen az Sátán értetik, az ki leg inkább mondatik gonosznak, az mint sz. Janos mondgya: *Irok néktek ifiak mert amaz gonoszt meg győztetek.* *1. Jan. 2. 13.*

Miképpen rekesztet be az te könyörgésedet?

Mert tiyéd az ország, a hatalom, és a dicsőség, mind örök-kün örökké; az az, mivel hogy te vagy az mi Királyunk, és hatalmas vagy, az te dicsőségedért kérjük, ad meg azért minékünk az mit kérünk. *1. Chron. 2. 8. V. 11. 12.*

Miért hadta el sz. Lukács ezeket az szokot?

Mert ő csak szinte az kéréseket akarta le írni; nem is tartoznak ezek az könyörgésnek mivoltához, de sz. Mathe hozzá adta.

Mit akar ez az czitkely: Amen?

Jelent mind kívánságot, hogy valóságosan meg legyen az mit kérünk, mind penigh bizodalmat, mellyel azt jelentjük, hogy mi tőkélletesen el hittük azt, hogy az Istentul meg halgattatunk könyörgésünkben.

VEGE AZ CATECHISMUSNAK.

N

AZ

AZ

VALLAS DOLGABAN

VALO VETELKEDŐ KERDESEK.

Nagyob részre Bellarminus ellen, majd éppen
az maga irásának rendi szerént.

A KERDESEKNEK SUMMA

Szerént való rendi.

R. SIGMOND.

Az Istenről.	114.
Az Isten igéjéről.	123.
Az Christus lelkének tudományáról.	130.
Az Christusnak pokolra való szállásáról.	130.
Az Christus érdeméről.	132.
Az Közbenjárórol.	132.
Az Anyaszentégyháznak hatalmáról.	132.
Az Antichristusrol.	135.
Az Gyűlésekről.	135.
Az Anyaszentégyházrol.	137.
Az Papokrol.	146.
Az Barátokrol.	149.
Az Purgatoriumrol.	153.
Az Szentek köziben való számláltatásrol.	154.
Az Szentek tiszteltiről.	154.
Az Szenteknek segítségül való hívásáról.	154.
Az	

Az Szenteknek közbenjárásokról.	155.
Az Ereklýékről.	155.
Az Képekről.	155.
Az Keresztéről.	158.
Az Templomokrol.	158.
Az Innep napokrol.	159.
Az Sacramentumokrol közönségesen.	159.
Az Keresztiségről.	162.
Az Úr Vacsorájáról.	167.
Az Miséről.	179.
Az Christus két természetinek egymás- sal való közöltetéseiről.	183.
Az Bérnálásrol.	185.
Az Pœnitentia tartásrol.	185.
Az Végso kenetről.	186.
Az Fel szentelésről.	186.
Az Gyónásrol.	185.
Az Házaságrol.	187.
Az Bűnért való elégvételről.	187.
Az Bűnről.	188.
Az Szabad akaratrol.	190.
Az Meghigazításrol.	192.
Az Törvényről.	196.
Az jó cselekedetekről.	197.

N 2

Az

Az Bőjtről.	199.
Az Eleve való el rendelésről.	200.
Az Közönfeges kegyelemről.	201.
Az Szarándok járáiról.	200.
Az Megh vétésről.	202.

AZ KERDESEK EGYENKENT REN-
DEL IGY KÖVETKEZNEK.

R. GYÓRGY.

AZ ISTENRŐL.

- Volt-e az Christus Maria előtt? Volt.
- Két természet vagyon-e az Christusban? Kettő.
- Az szent Lélek igaz Isten-e? Az.
- Személye az szent Lélek? Az.
- Az szent Lélek megh különböztetett személye az Atyától és az Fiutól? Az.
- Az szent Léleknek imádásáról vagyon-e valami emlékezet az szent írásban? Vagyon.
- Az szent Lélek mennynek és földnek teremője-e? Az.
- Az Atya, Fiú, és szent Lélek egy igaz Isten-e? Az.
- Bizonyos megh az személyeknek több voltát az ő testaméntomból?
- Bizonyos megh az új testaméntomból?
- Bizonyos megh időfőséges okoskodásokkal 1. hogy egy az Isten.
2. Hogy több személyek legyenek az Isteniségben.
 3. Hogy harmadik személy is legyen az Isteniségben.
 4. Hogy az Isteniségben csak három személyek vannak né több.

AZ

AZ SZENT ÍRASROL.

- Homályos-e az szent Írás? Nem.
- Szabade hozzá adni az szent Íráshoz? Nem.
- Szabade az községnek az szent Írást olvasni? Szab.
- Az Anyaszenteg yházat függé az szent Írásnak méltóságát? Nem.
- Megh vagynak-e mindenek az szent Írásban valamellyek az üdvösségre szükségesek? Megh vannak.
- Kelle az szent Írást különb különb féle nyelvekre fordítani? Kell.
- Olly nyelven kelle az szent dolgokat ki szolgáltatni az Anyaszenteg yházban mellyet közönfegeszen az halgatók meg ércsenek? Ollyanon.
- Szükségese az szent Írás? Az.
- Az a Deák Biblia mellyet vulgarának hinak minden hitelre méltó-e? Nem.
- Az hetven magyarázoknak fordítások minden hitelre méltó-e? Nem.
- Az szent Írásnak Chaldeai nyelvre való fordittatása minden hitelre méltó-e? Nem.
- Az Siriai nyelvre való fordítás minden hitelre méltó-e? Nem.
- Az szent Írásnak csak egy értelme vagyon-e? Csak egy.
- Egy embertől függé az szent Írásnak magyarázatja? Nem.
- Az Baruch könyve canonicus-e? Nem.
- Az Bölcseséghnek könyve canonicus-e? Nem.
- Az Tobias könyve canonicus-e? Nem.
- Az Judith könyve canonicus-e? Nem.
- Az Jesus Sirach könyve canonicus-e? Nem.
- Az Maccabaeusok könyvei canonicusok-e? Nem.
- Az Esther toldalékja canonicus-e? Nem.
- Daniel Prophetához adatot toldalékok canonicusok-e? Nem.

N 3

AZ

AZ CHRISTUS LELKENEK TUDO- MANYAROL.

Az Christus nevekédette bölcseségeben? Nevekédet.

AZ CHRISTUSNAK POKOLRA VA- LO SZALLASAROL.

Az Christusnak lelke hely változtatás szerént menté alá az pokolban? Nem.

Az Christus meg szenvedte azokat a büntetéseket mellyeket az kárhozott lelkeknek kellene szenvedni? Megh.

Az poklok az koporsótul meg különböztetett föld alatt való helyek-e? Nem.

Az szenteknek lelke az éghen voltak-e Christus menybe mentelének előtte? Ott voltak.

Az Christus meg holte mindenekért? Nem.

AZ KÖZBEN JÁROROL.

Az Christus közbenjáró-e mind az két természet szerént?

Az.

Vagyone több közbenjáró? Nincsen.

AZ CHRISTUS ERDEMERŐL.

Erdemletté valamit magának az Christus? Nem.

AZ ANYASZENTEGYHAZNAK HA- TALMAROL.

Az Ecclesiának hatalma abban áll-e, hogy legyen valaki az ki mindenek fölött egyedül uralkodgyék? Nem.

Szent Peter beszöröztet-e az Anyaszentegyháznak fejedelemsége? Nem.

Volté Szent Peter Romában? Nem.

Az Papa követközike sz. Peter helyében az Anyaszentegyháznak fejedelemségében? Nem.

Az Papa meg ítéltethetik-e mástul? Megh.

Az

Az Papa adhaté olyan törvényeket az mellyeknek meg tartására kárhozat alatt kötelesek az emberek? Nem.

A Papanak két fele hatalma vagyone tudni-illik lelki és testi? N.

A Papa Egyházi és külső rēdbéli Fejedelmé egyszer s mind? N.

Az Püspökök az Papatul vészik-e az ő méltóságokat? Nem.

Az Papanak vagyone üdö szerént való hatalma az Királyokon, és egyéb külső rendeken? Nincsen.

Az Papa fejeé az Anyaszentegyháznak, és a Christus ugy rendelteé, hogy ő néki vicéje legyen ez földön? Nem.

AZ ANTICHRISTUSROL.

Eljött-e immár az Antichristus? Eljött.

Az Antichristus egy kiváltképpen való személyé? Nem.

AZ GYŰLESEKRŐL.

Szükségeseke az Ecclesiái gyűlések? Nem.

Az keresztényen Császárokra és Fejedelmekre tartozik-e hogy az Ecclesiában gyűléseket hirdessenek? Azokra.

Az Ecclesiái gyűlésekben csak egyedül az püspököknek értelmektől függ-e minden állandó ízelet? Nem.

Az Papanak kell-e az gyűlésben leghfőbnek lenni? Nem.

Az Papanak hatalma fellyeb való az Ecclesiái gyülekezethek hatalmánál? Nem.

Az Papatul meg erősítettet gyűlések vétkezhetnek? Vétkezhetik-e az Papa? Vétkezhetik.

AZ ANYASZENTEGYHAZROL.

Az meg vettettek az Anyaszentegyházban vannak-e? Nin.

Az nyilván való bűnösök az Anyaszentegyházban vannak-e? Nincsenek.

A titkon való hitetlenek az Anyaszentegyházban vannak-e? N.

A kiket még meg nem kereszteltének és a kiket a hitnek ágazatira ujjonnan tanítanak, ha hitet vagy on ben vannak-e az Ecclesiában? Ben vannak.

Az

- Az Ecclesiából ki rekesztetet emberek közül vannak-e valakik, kik az Ecclesiában volnának? Vadnak.
- Az eretnekek és hittől szakadtak az Anyaszentegyházban vannak-e? Nincsenek.
- Az közönséges Anyaszentegyház látható-e? Nem.
- Az látható Anyaszentegyház elálthaté az igaz vallás mellől? Elvétezhetik-e az Anyaszentegyház? Vétezhetik.
- Az Anyaszentegyháznak közsziklája szent Peteré? Nem.
- Ez az mondás: Legeltesd az én juhaimat, csak egyedül szent Peternek mondatott-e? Nem.
- Ebben az mondásban az juhoknak nevezetén az egész Anyaszentegyház értetik-e? Nem.
- Ez az szó: Legeltesd, mindenek felet való hatalmat jelenté? Nem.
- Csak egyedül szent Peternek mondotta-e az Christus ezt: Néked adom az mennyeknek országának kulcsát? Nő.
- Az Püspököknek személy szerént egy helyben egy más után való következése bizonyos jele-e az igaz Anyaszentegyháznak? Nem.
- Tagadgyátok-e hát hogy az igaz Apostoli egymás után való következése szükséges legyen az Ecclesiában? Nem.
- Az felszentelésnek mindenkor három Püspököktől kelle lenni? Nem.
- Az Egyházi szolgáknak hivatalokhoz kívántatik-e az Püspököknek meghszűnés nélkül egymás helyében való következés? Nem.
- Luthernek és Calvinusnak volté igaz törvény szerént való felszenteltetések? Volt.
- Elhatrák azok azt az törvény szerént való felszenteltetést a mellyet vőttek volt? Nem.

AZ

AZ PAPOKROL.

- Az Papoknak szükségesképpé kell-e nőteleneknek lenni? Nem.
- Az Clerus nevezetivel igazán különböztetnek-e megh az Egyházi szolgák az kösségtől? Nem.
- Az Egyházi szolgáknak felszentelések tartozik-e az kösségre is? Tartozik.
- Az Egyházi szolgáknak választása tartozik-e az kösségre? Tartozik.
- Az Egyházi szolga és az Püspök mind egy-e? Egy.
- Az olyan személynek, az ki az első feleségének halála után mást veszen, meg kell-e engedni az egyházi szolgálatot? Meg kell.
- Az Egyházi szolgáknak javok, mind azok az mellyek az gyülekezet számára valók, s mind azok az mellyek a magok személyét illetik, szabadosk-e a Fejedelmeknek adójátul? Nem.

AZ BARATOKROL.

- Cselekedhetik-e valaki többet annál az menyivel tartozik az Istennek törvénye szerént? Nem.
- Az tökéletességnek kereseti olyan jó cselekedet-e az mellyet Isten nem parancsolt, hanem csak javallot? Nem.
- Szabad-e az keresztyén embernek fogadást tenni? Szabad.
- Az olyan dolog az mely fogadásból vagyon, Isten tisztelteti-e, bár Isten ne parancsolta legyen is? Nem.
- Az fiaknak, leányoknak, és házasságbeli asszonyoknak szabad-e az o attyok, annyok, és ferjek akarattya ellen fogadást tenni? Nem.
- Az az ígeret melly az keresztségben szokot lenni, tulajdon képpen való fogadás tétel-e? Az.
- Az elöttünk járokhoz való kegyes engedelességre fogadás tétellel kell-e magunkat kötelezni? Nem.

O

Még

Meg kötelezik-e az lelki isméreret minden fogadások, és minden fogadást meg kell-e tartani? *Nem.*

Kell-e embernek fogadás tétellel magát arra kötelezni, hogy szüzességben megmarad? *Nem.*

Kell-e fogadás tétellel valakinek az kulduláfra magát kötelezni? *Nem.*

Az szegénységre kell-e valakinek magát fogadás tétellel kö-

Az Barátok szerzeti Istenes dolog-e? *Nem.* (telezni? *Nem.*

AZ PURGATORIUMROL.

Vagyon-e Purgatorium? *Vagyon s-nincsen.*

Vagyon-e Limbusok az kis gyermekeknek és az régi atyáknak? *Nincsen.*

AZ SZENTEK KÖZIBEN VALÓ SZAMLALTATASROL.

Kell-e valakit az szentek köziben számlálni, úgy hogy azoknak Isteni tisztelgetet tulajdonicsunk? *Nem.*

AZ SZENTEK TISZTELETIRŐL.

Valamelly teremtet állatot tisztelhetnek-e az keresztyének Isteni tisztelettel? *Nem.*

AZ SZENTEKNEK SEGITSEGÜL VALÓ HIVASAROL.

Kell-e az szenteket segítségül hini? *Nem.*

AZ SZENTEKNEK ESEDEZESEKRŐL.

Az megholt szentek imádkoznak-e és esedeznek-e mi éretünk? *Nem.*

AZ EREKLYEKRŐL.

Kell-e az ereklyéket tisztelni? *Nem.*

AZ KEPEKRŐL.

Szabad-e képeket tartani Isteni tisztelgetnek okaért? *Nem.*

Sz. A.

Szabad-e ki írni az Istennek képét? *Nem.*

Az kép, ábrázat, és bálvány valóságosképpen különböznek-e egymástul? *Nem.*

Az képeket igazán helyhez tethetni-e az templomban? *Nem.*

Az Christus képét és az szenteket kell-e tisztelni? *Nem.*

AZ KERESZTRŐL.

Az keresztt elűzi-e az Sátánt? *Nem.*

Kell-e az keresztnak képét tisztelni? *Nem.*

AZ TEMPLOMOKROL.

Jóbb-e az templomban imádkozni megh egyedül levő embernek-is, hogy nem mint egyéb helyen? *Nem.*

Az templomokat nap keletre kell-e építeni, hogy mikor imádkozunk arra legyünk arccal fordulva? *Nem.*

Az templomok igazán szenteltetnek-e az szenteknek? *Nem.*

AZ INNEP NAPOKROL.

Az emberektől szereztetet innep napokat meg kell-e tartani? *Nem.*

Az innep napok szentebbek-e az egyéb napoknál? *Nem.*

AZ SACRAMENTOMOKROL KÖZÖNSEGESSÉN.

Az Sacramentumok jezyek-e, és pecsét-e? *Azok.*

Az Sacramentumok az Egyházi szolgának hititől és kegyességetől függenek-e? *Nem.*

Az Sacramentumnak állattayához szükségesképpen kívántatik-e az Egyházi szolgának gondolattya, igyekezeti? *Nem.*

Az Sacramentumok szerzőkai-e az kegyelemnek? *Nem.*

Az Sacramentumokat; az pradicatio után kell-e ki szolgáltatni? *Az után,*

O 2

Az

Az O testamentombéli Sacramentomoknak egyenlő hatható erejek vólt-e az mi Sacramentominkal? Egyenlő vólt.
 Az Sacramentomok el törölhetetlen bélyeget nyomnak-e az mi lelkünkben? Nem.

Hét Sacramentomok vagynak-e az új testamentomban? Nem.

AZ KERESZTSEGRŐL.

Olly szükséges-e az keresztség, hogy ha valaki meg nem keresztelkedik el vész? Nem.

Szabad-e az közönséges férfiaknak avagy az aszszonyoknak keresztelni? Nem.

Az keresztségnek hatható ereje ki terjed-e az hívőknek egész életekre? Ki terjed.

Az Janos keresztsége egy vólt-e az Christus keresztségével? Egy vólt.

Az Janos keresztsége után szükségesképpen kell-e keresztelkedni az Christus keresztségével? Nem.

Meg kell-e keresztelni az kis gyermekeket? Meg.

Az meg keresztelkedet kisdédet, ha fel nevedeknek, meg kell-e ismét ujjabban keresztelni? Nem.

Az keresztség el veszen-e minden bűnöket, úgy hogy teljességgessen ne legyenek? Nem.

Az keresztséggel törölhetetlen bélyeget nyom-e az mi lelkünkben? Nem.

Az martíromság lehet-e keresztség helyet? Nem.

Az keresztségben béöntetik-e az kisdédekben az hitnek, reménységnek, és szeretetnek állattya, valósága? Nem.

Az kisdédeknek vagyon-e munkálkodó hitek? Nincsen.

AZ VR VACSORAIAROL.

Szent Janosnál az hatodik részben az Ur vacsorájáról vagyon-e emlékezet? Nem.

Az

Az kenyér állattya szerént Christus testévé változik-e? Nem.

Az asztalon és az szelenczében lévő kenyér és bor Sacramentom-e, az vele való élésen kívül is? Nem.

Az Ur vacsorájában az bort meg kell-e vízzel elegyíteni? Nē.

Az hitetlenek észik-e az Christus testét? Nem.

Az Christus teste valóságosképpen jelen vagyon-e az kenyérnek és az bornak színe szízi alatt? Nem.

Egy test lehet-e jelen egyszer s-mind sok helyeken? Nem.

Az Ur vacsorájában mind kenyeret s-mind bort kell-e venni? Ugy.

Kell-e az Ur vacsorájában lévő kenyeret és bort imádni? Nē.

Az Christus az vacsorát kovász nélkül való kenyérrel szerzette-e? Azzal.

Minékünk is, arra nézve hogy az Christus ugy szerzette, kovász nélkül való kenyérrel kelle hát az Ur vacsorájában élnünk? Nem.

Az Ur vacsorája használ-e minden vétkek ellen? Használ.

Ez az szó, Ez, mit mutat?

Az Ur vacsorájában az szájokban kell-e az embereknek adni az kenyeret? Nem.

Csak ezek az kevés szók-e, Ez az én testem, az meg szentelő igék? Nem.

Ebben az Sacramentomban lévő szók tulajdon értelem nélkül való szók-e? Azok.

Az meg szentelő igéket csak futtogva kell-e ki mondani? Nem.

Ezek az igék, Igyatok ebből mindnyájan, parancsoló igék-e? Azok.

Az Istennek hatalma által az kenyér el változhatik-e Christus testévé, avagy lehet-e az Christus teste az kenyérben, az kenyérrel, és az kenyér alatt? Nem.

O 3

Csu-

Csuda tétel által az kenyér elváltozhatike Christus testévé,
avagy leheté az Christus teste az kenyérben, az ka-
nyérrel, és az kenyér alatt? Nem.

AZ MISERŐL.

Mit kell érteni az Misének nevezeti felől?

Az Míse az élőkert és holtakért való külső, valóságos, és en-
gesztelő áldozat-e? Nem.

Az Misében vag yone áldozat? Nincsen.

Az új testamentomban vannaké tulajdon-képpen való Pa-
pok? Nincsenek.

AZ CHRISTUS KÉT TERMESZETINEK

EGYMASSAL VALO KÖZÖLTETESERŐL.

Az Christushan való két természetnek tulajdonsági valósá-
gokon közösültek-e egymással? Ugy s-nem.

Az Christus teste mindenütt vag yone? Nincsen.

AZ PAPISTAKTUL SZÓRÓZTETET

SACRAMENTOMOKROL.

Az Bermálás Sacramentomé? Nem.

Az Penitencia tartás Sacramentom-e? Nem.

Az vegső kenet Sacramentom-e? Nem.

Az fel szentelés Sacramentom-e? Nem.

Az házasság Sacramentom-e? Nem.

AZ GYONASROL.

Az fülbe való gyonás szükségese? Nem.

AZ ELEGHTETELRŐL.

Az megh bocsáttatott véteteknek creje megh maradé az idő sze-
rént való büntetésre? Nem.

Azért az büntetésért, mely az megh bocsáttatott vétetek után
megh marad, eleget tehetünk-e? Nem.

Az könyörgés, böjtölés, és alamisza elég tévő cselekedeteké?
Nem.

Az

AZ BŰNRŐL.

Halálosé minden bűn? Az.

Az kívánsággh valóságos vétete? Az.

Vag yone eredendő bűn? Vag yon.

Az Maria eredendő bűn nélkül volté? Nem.

Az eredendő bűn követéssel még yené által az fiakna avagy szá-
porodással? Szaporodással.

Az eredendő bűn avagy az kívánsággh az keresztségh után
valóságos vétete? Az.

Megh bocsáthato-e az sz. Lélek ellen való véték? Nem.

AZ SZABAD AKARATROL.

Az lelki dolgokban, az embernek akarattjátul sügge hogy az
Istennek kez yelme hathato lég yen? Nem.

Adatike minden embereknek elégseges kez yelem az megh té-
résre? Nem.

Az kedvesé tévő kez yelem bennünk vag yone? Nincsen.

Az szabad akarat megh állhaté egy jút valanni szükséges do-
loggal? Megh állhat.

Az szabad akarat igazán mondatiké szolgának az bűnnek ál-
lapattyában? Igazán.

Az ujjonnan nem születetet ember hit nélkül és kíválképpen
való kez yelem nélkül cselekedhetik-e olyan jot melly az
Istennek tesék? Nem.

AZ MEGH IGAZITASROL.

Az megh igazito hit eg yé az historiai, csúdat cselekedő, és an-
ideigh való hittel? Nem.

Az megh igazito hit bizodalom-e? Az.

Csak az hit igaz t-e meg? Csak,

Az bennünk való igazság-e szerző oka az meg igazításnak? N.

Bizonyosok lehetünk-e az idvőss. g felől? Bizonyosok.

Az

Az hitvek bizonyosok lehetnek-e az hitben való végig megmaradás felől? Bizonyosok lehetnek.

Az hit, eggyező értelem-e a nagy ismeret-ös? Az.

Az hit az mire néz az Istennek minden igéje-e? Az.

Az meg igazító hit az Istennek kiváltképpen való irgalmasságában helyhez tetett bizodalom-e, mellyel valaki bizonyos lehet az ő idvössége felől? Az.

Az hitvek elszakadhatnak-e az hittől? Nem.

Az hit elválhatik-e az szeretettől és egyéb jó cselekedetektől? Nem.

Az megh igazítás csak egyedül az bűn bocsánatban áll-e? Abban áll.

AZ TÖRVENYRŐL.

Az erkölcsökre tartozó törvény le-tétetette? Le-s-nem.

Be-tölthetjük-e az törvént? Nem.

AZ JO CSELEKEDETEK RŐL.

Az jó cselekedetek megh igazítanak-e minket Isten előtt? Nem.

Az igazaknak jó cselekedetek tökéleteseké? Nem.

Az jó cselekedetek érdemeské az örök életnek elvételére? Nem.

Az jó cselekedetek szükségeseké az üdvösségre, annak megh szerzésére nézve? Nem.

AZ BÖJT RŐL.

Az ételben való válogatás igaz böjt-e? Nem.

Az-e az böjt, hogy valaki elfogja magát az ételtől, de nem az italtól? Nem.

Erdemes-e és elég tévő cselekedet-e az böjt? Nem.

Az Pápisták böjti Isteni tisztelet-e? Nem.

Az negyven napi böjtöt meg kell-e tartani? Nem.

AZ SZARANDOK JARAS ROL.

Kell-e szarándokságot járni az szent helyekre, és az szenteknek ereklyéjekhez? Nem.

AZ

AZ ELŐL VALO EL RENDELES ROL.

Az elől való elrendelésnek vagyon-e valami oka mi bennünk?

Nincsen.

Az eleve láttatott hit-e oka az elválasztásnak? Nem.

Az eleve láttatott jó cselekedetek-e okai az elválasztásnak? N.

Az elválasztásban való kegyelem mindenekre tartozik-e? N.

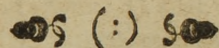
Az elválasztás megh változhatatlan-e? Az.

AZ MEGH VETES ROL.

Vagyon-e megh vetés? Vagyon.

Az bűn-e oka az megh vetésnek? Nem.

Az megh vetés felől való Isten decretoma megh változhatik-e? Nem.

P

AZ

R. SIGM.

AZ ISTEN FIAROL.

Volt-e az Christus Maria előtt? Völt.

1. Az kezdetben vala amaz ige, és az az ige vala az Istennél, és az az ige Isten vala.
2. Kinek az ő ki jöveteli eleitől fogva, és örök üdöktől fogva vannak.
3. En Fiam vagy te, én ma születek tégedet.
4. Az Ur bir vala engemet az ő utának kezdetiben: az ő munkái előtt, minden üdöknek előtte.
5. Örök üdöknek előtte fel kenettetem: az kezdetnek előtte: az földnek le tételének előtte.
6. Még mikor semmi mélységek nem volnának, születtettem vala, és mikor semmi források viz zel tellyesek nem volnának.
7. Még mikor nem lőtt volna hogy az magos heg yek fekünnének az földön, az halmoknak előtte lőttem.
8. Még nem csinálta vala az földet, a vagy az mezőket: sőt az kezdetit ez világnak porát.
9. M. kor ő készíti vala az egeket ot valék, mikor fel vetné az mélységeknek színén az határt.
10. Mikor megh erősitén az felső egeket ot fenn, mikor megh erősitén az mélységeknek forrásit.
11. Mikor fel vetné a tengernek határit és az vizeknek, hogy által ne hágnák az ő szájának parancsolattyát, mikor rendelné az földnek fundamentomát.
12. Az ki le szállt menyből.
13. En magamtul nem jöttem hanem az küldött engemet.
14. Azt mondgya az Christus: Minekelőtte Abraham volna én vagyok.
15. Az Atyát is senki nem isméri hanem az Fiu, és az kinek az Fiu megh akarja jelenteni. Hát az ő testamentombéli atyák ő általa ismérték az Atyát.

16. Az

16. Az Prophetak az Christus Lelke által prophétáltak:

Az Christusnak ő benne való jövendő mondo szent Lelke. 1. Pet. 1. 11.

17. Az Christust ne késécsük mint ő közzülök némellyek késérték, az pusztában tudni illik.

18. Es te az kezdetben Uram fundálád az földet: és az te ke. zidnek mivei az egek.

Két természet vagyone az Christuban? Kettő.

R. GYÖRG.

1. Isten és ember fiának mondatik.
2. Két formája vagy on: Isteni és szolgai formája.
3. Megh jelent az testben.
4. Az Abraham magvát vőtte fel.
5. Davidnak mind fia s-mind Ura, az mint mondgya: Monda az Ur az én Uramnak.
6. Minek előtte Abraham volna, én vagyok, azt mondgya az Christus.
7. Ki az örökké való Lélek által, önnön magát ártatlan lévén, meg áldozta az Istennnek.
8. Ki megh holt test szerént, de az Léleknek általa megh elevenítettet.
9. Melyben el menvén, az lelkeknek-is mellyek vannak az tömlőczben pradikállot. Kik régen engedetlenek valának, mikor az Istennek tüérése eg yszer az Noenak idejében várja vala őket.
10. Az Isten Anyaszenteg yházának legeltetésére, mellyet tulajdon vérével kereset.
11. Vagyon hatalmam le tenni azt, és visszontaght fel venni.
12. Roncsátok el ez templomot, és harmad napra fel épitem azt.
- Az hol más természet az az ki épít, s-más az, az ki építettik.

Rom. 1. 34.

1. Ian. 3. 8.

Phil. 2. v. 6. 7.

1. Tim. 3. 16.

Sid. 2. 16.

Matth. 22. 48.

Solt. 110. 1.

Ian. 8. 58.

Sid. 9. 14.

1. Pet. 3. 18.

v. 19. 20.

Apost. esel. 20. 28.

Ian. 10. 18.

Ian. 2. 18.

P 3

AZ

R. SIGM.

AZ SZENT LELEKRŐL.

Az szent Lélek igaz Istene? Az.

1. Mert az ki az Isráel népét ki hozta Egyptomból, az igaz Isten, mint meg teczik az Moises V. könyvének 32 részéből az 12 versből: *Ugy az Ur önnön maga hordozta őtet, és nem volt ő vele idegen nemzetiségnek Istene.* De a szent Lélek hozta ki Esa. 63. 14. *Ugy viselte őket az Urnak Lelke: Így vezérletted az te népedet, hogy magadnak dicsőséges nevet szereznel.*
2. Az ki bőszerűséggel illerttet az Isráel népétől, az igaz Isten, mint meg teczik Mos. V. köny. 9. 7. *Emlekezzél meghrola és el né feledgyed hogy haragra indítottad az te Uradat Istenedet az pusztában.* De az szent Lelket hasonloképpen illertték bőszerűséggel, Esa. 63. 10 *Ők pedig engedetlenek voltak, és megh haragították az Istennek szent Lelkét.*
3. Az ki régen szollot az Propheták által, az igaz Isten, mint meg teczik Sid. 1. 1. *Minekutánna az Isten sok rendben és sok-képpen szollot volna régen az atyáknak az Propheták által.* De az sz. Lélek szollot az Propheták által. Apost. czel. 1. 16. *Szükség volt betelni ez irásnak mellyet meg jövendolt az szent Lélek az David szája által.*
- Jan. 15. 26. 4. Az sz. Lélek az Istentől származik. Azért igaz Isten; mert avagy úgy származik mint teremtet állat, avagy mint teremtetetlen állat. Nem származik úgy mint teremtet állat, mert magában vagyon az Istenben, az Istenben penigh nincsen teremtet állat; Azért az szent Lélek az Istenben vagyon úgy mint teremtetetlen állat és így Isten az szent Lélek.
5. Az kinek az Istennek nevei, az Istennek állattya szerint való tulajdonsági, Isteni cselekedetek, és Isteni

tiszt-

tisztelet tulajdonittatik, az igaz Isten. De az szent Léleknek tulajdonittatik.

Az Istennek nevei.

Ur, Esa. 6. 9. Apost. czel. 28. 25.

Isten, Apost. czel. 5. 4.

Az Istennek tulajdonsági. Mert ő

Örökké való, Mos. 1. köny. 1. 2.

Véghetetlen, 1. Cor. 3. 16.

Mindenhato, 1. Corinth. 12. 11.

Mindentudo, 1. Corinth. 2. 10.

Megh változhatatlan. 1. Corinth. 12. 4. 11.

Isteni cselekedetek. Mert az szent Lélek

Teremt, Job. 26. 13.

Tart, táplál, Mos. 1. köny. 1. 2.

Csudákat cselekeszik, 1. Corinth. 12. 4.

Az bünt megh bocsáttya, Corinth. 6. 11.

El küldötte és megh kente az Christust, Esa. 61. 1.

Isteni tisztelet. tudni illik

Az Keresztsegh, Matth. 28. 19.

Az Isteni félelemmel való imádás. 2. Corinth. 13. 13.

*Sz. Jan. jel. 1. 4.**Személy-e az szent Lélek? Az.*

1. Mert keréztelkedünk az szent Léleknek nevében. Matth. 28. 19
2. Az ki ellen hazudot Ananias, az személy. De az sz. Lélek ellen hazudot Apost. czel. 5. Azért az szent Lélek személy. Ez az oka; mert nem hazudhatunk az ellen az mi nem személy.
3. Az szent Lélek magában való, értelmes, és mással közölhetetlen állat, nem más része, mástul sem tartatik. Azert személy. Megh bizonyitom hogy magában való állat légyen; mert lélek, Mos. 1. köny. 1. 2.

Értelmes; mert az bölcseségnek és jelentéinek szer-

P 3

20

zók, és vagyon akarattya, *Eph. 1. 17. 1. Corinth. 12. 11.*
Mással közölhetetlen; mert magában lévő állat, *Jan. 14. 16.*

Mástul nem tartatik; mert mindeneket tart. *Solt. 33.*

6. és 139. 7.

Az szent Lélek megh külömböztetett személye az Atyától, és az Fiuul? Az.

*Jan. 15. 27.
Gal. 4. 6.*

1. Mert az Atyának és az Fiuinak lelke, senki penig nem lehet ő magának lelke.

Jan. 16. 7.

2. Mert küldetik az Atyától és az Fiuul, senki penigh nem küldethetik ő magátul.

Az szent Léleknek imádasáról vagyon valami emlékezet az szent irásban? Vagyon.

Matth. 23. 19

1. Mert parancsolja a Christus hogy kereztelkedjünk az szent Léleknek nevében, hát annak imádatát is parancsolja, mert az keresztségben az szent Lélek az Atyával és az Fiuval egyenlő-képpen hivattatik arra az segítségre, hogy mind az megh kereszttelendőt s mind az megh keresztteltettet az ő oltalma alá vegye.

2. Mert az keresztségben egyenlő-képpen köteleztetünk az szent Lélekben való hitre, annak tiszteletire, és segítségül való hívására, mint szinten az Atyának és az Fiuinak tiszteletire és segítségül való hívására.

3. *2. Cor. 13. 13.* Az Atyától, az Fiuul, és az szent Lélektől egyenlő képpen kíván üdvösseget az Apostol, mikor azt mondgya: *Az Ur Jesus Christusnak kegyelme, az Isten szerelme, és az szent Léleknek veletek való közösülésé legyen mindnyájatok ti veletek.*

4. Hiszünk az szent Lélekben.

1. Jn. 1. 4.

5. *Kegyelem néktek és békeség attul az ki vagyon, az ki vala, és az*

és az ki eljövendő, és az hét lelkektől, mellyek az ő székinek előtte vannak, mellyet az Fiurol nem érthetni, mert mindgyárt utánna mondgya: Es az Jesus Christustul; az Angyalokrol sem érthetni, mert az kegyelmet és az békeséget csak egyedül az Istentől kell kérni. Hét Lelkeket penigh azért említ, mert az szent Lélek ajándékira nézve fok félc.

Az szent Lélek menynek és földnek teremője-e? Az.

1. *Az Urnak beszéde által lóttének az egek, és az ő szájának Solt. 12. 6.*
lelkével minden ő feregek.

2. *Az ő Lelkével ékesítette az egeket.*

Job. 26. 13.

3. *Az erős Istennek lelke csinált engemet, és az mindenható Istennek réam való lehellése adott én belém életet.*

13. 4.

4. *Kicsoda igaz gatta az Urnak lelkét, vagy ki adott neki tanácsot?*

Elm. 40. 14.

Az Atya, Fiu, és szent Lélek egy igaz Isten-e? Az.

1. Mert egy az igaz Isten. De az Atya igaz Isten, mellyet minden megh enged, az Fiu igaz Isten; *1. Jan. 5. 20.* az szent Lélek igaz Isten, az mint megh bizonyítottuk. Azért az Atya, Fiu, és szent Lélek egy igaz Isten.

2. Az Jehova egy igaz Isten. Az Atya Jehova, mellyet minden megh enged: az Fiu Jehova, *Esa. 6. 1.* az szent Lélek Jehova, az mint megh bizonyítottuk. Hát az Atya, Fiu, és szent Lélek egy igaz Isten.

3. Az menynek és földnek teremője egy igaz Isten. Az Atya menynek és földnek teremője, mellyet minden megh enged; az Fiu menynek és földnek teremője, *Sid. 1. 10.* az szent Lélek menynek és földnek teremője, az mint megh bizonyítottuk. Hát az Atya, Fiu, és szent Lélek egy igaz Isten.

Bizs.

Bizonyítz meg az Istenségben lévő személyeknek több voltát az ő testamentumból?

- Mof. 1. köny. 1. *Kézdetben teremté az Elohim az mennyet és az földet.*
 1. v. 1.
 v. 26. 2. *Teremcsünk embert az mi ábrázatunkra.*
 Mof. 1. köny. 3. *No azért szálljuk alá, és veszessük eszét ott az ő nyelveknek.*
 11. 7.
 Solt. 33. 6. 4. *Az Urnak beszéde által löttének az egek, és az ő szájának lelkével minden ő seregek.*

Bizonyítz meg az új testamentumból?

- Math. 28. 19. 1. *Megh kerestélven őket Atyának, Fiúnak, és szent Léleknek nevében.*
 Math. 3. v. 16 2. *Mikor az Christus megh kerestélkedet, alá szállott az szent Lélek galamb képében, és az Atya az égből kiáltot: Ez amaz én szerelmes Fiam, kiből én meg engeszteltettem.*
 3. *Hiszunk az Atyában, az Fiuban, és az szent Lélekben.*
 2. Cor. 13. 13 4. *Az Ur Jesus Christusnak kegyelme, az Isten szerelme, és az szent Léleknek veletek való közösülése legyen mindnyájat ti veletek.*

R. SIGM.

Bizonyítz meg ádvóféges okoskodásokkal hogy az Isten egy legyen?

1. Az legh tökéletesb valóságos állat nem lehet több egynél, mert ha mindenikben minden tökéletes jó fággh meg volna, így valamely tökéletes jó fággh az egyikbe volna, az másikban-is meg volna az, és így mindenikben ugyan azon egy tökéletes jó fággh volna. Ha penigh egyikbe nem volna az az tökéletes jó fággh, mely az másikban vagyon, így hát egyikbe sem volna az legh tökéletesb jó fággh.
 2. Nincsenek több mindenhatók. Mert ha többen volnának, az egyiknek hatalma az másik-é lenne, és így nem lennének egymástul meg különböztetett hatalmak, hanem ugyan azon egy hatalom lenne. Hogy
 ha egyben

ha egyben volna mindenhatóság, mely az másikban nem volna, így hát egyikbe sem volna mindenhatóság.

Az Istenségben vannak-e egynél több személyek? Vannak.

2. Az véghetetlen hatalom az semmitül véghetetlenképpen vagyon távul. De ha az Isten magátul természet szerint semmit nem nemzhet, tehát az Istennek hatalma az semmitül nincsen távul véghetetlenképpen, és így az Istennek nem léfzen véghetetlen hatalma.
 2. Nemesebb állat az, az mely jó és jot nemz, az mely véghetetlen es véghetlent nemz, az mely örökké való és örökké valót nemz; hogy nem mint az mely jó, véghetetlen, örökké való, és nem nemz jot, véghetlent, és örökké valót: egyéb képpen az, az mi nincsen, job volna annál az mi vagyon. De az Isten jó, véghetetlen, örökké való. Azért jot, véghetlent, és örökké valót nemz. Nem nemzhet penigh olyat az ki nem véghetetlen; mert ez dologban nem lenne egyenlő az ő cselekedetivel az mely véghetetlen; nem-is közlené véle az ő állattját az mely véghetetlen.

Az Istenségben vagyon-e harmadik személy? Vagyon.

Az miképpen hogy természet szerint, véghetetlenképpen, és öröktől fogva szüli az Atya az Fiut, így természet szerint, véghetetlenképpen, és öröktől fogva szereti az ő Fiát, mert véghetetlenképpen, és öröktől fogva való jó. És ellenben: Az miképpen természet szerint, öröktől fogva, és véghetetlenképpen születik az Fiu az Atyátul, így az Fiu természet szerint, öröktől fogva, és véghetetlenképpen

Q

Szereti

szereti az Atyát, mert véghetetlen jó. Hat az Atya közöt és az Fiu közöt oly természet szerint való, véghetetlen, és örökké való szeretet vagyon, az melynek személynek kell lenni. Mert ha személy nē volna, tehát abban az szeretetbē nem volna oly egyenlő jószág és véghetetlenség, mint abban az ki szeret, és abban a kit szeret. Szinten olyan vagyon pedig; mert az az szeretet minden meg határozás nélkül való, holot véghetetlen jonak szereti. Mert mindent anyiba kell szeretni az menyiben méltó az szeretetre. Az Isten pedig méltó az véghetetlenképpen való szeretetre. Hát az szeretetnek is véghetetlennek kel lenni. Im már:

Ha az a szeretet olyā hathato munkálkodásu mint az az ki szeret, és az kit szeret, és szinte oly véghetetlen, tehát szinten olyan annak az szeretetnek mi volta, mint az Fiúnak születtetése, és így ha az nemzés által személy születetik, az szeretet által is személy származik.

Az Istenégekben csak három személyek vannak-e?

1. Az legh nemesebb és leg szükségesebb dologban legh nemesebb és leg szükségesebb számnak kell lenni. Az legh nemesebb és leg szükségesebb szám pedig az három szám, mert semmi dologh nem lehet el az három szám nélkül, mert minden dolognak vagyon oly határa az honnér cred, az hova megyen, és vagyon ez két határok közöt való őszve foglalás.
2. Ha az Istenben több személyek vannak háromnál, szükséges képpen vannak, mert az Istenben nincsen semmi történet. Ha szükséges képpen vagyon az, hogy az Istenben több személyek legyenek háromnál,

nál, innét vagyon hát, hogy az Atya nem legh főb jó, nem véghetetlen, és nem örökké való; az Fiu is nem legh főb jó, nem véghetetlen, és nem örökké való, és az sz. Lélek is nem legh főb jó, nem véghetetlen, és nem örökké való. Ez pedig nem igaz; mert az Atya oly igē jó és véghetetlen, hogy valami az Atyasághoz kívántatik, minden igen és véghetetlen képpen megh találtatik az Atyában; így az Fiuban, és az szent Lélekben is. Hát csak egy az Atya, egy az Fiu, egy az szent Lélek.

AZ SZENT IRASROL.

Homályos-e az szent irás? Nem.

1. Ez parancsolat az melyet parancsolok én ma te néked, *nem* Mof. 3. köny. 30. 11. titkoltatot el te tőled.
2. Hogy ha homályos az mi Evangeliomunk, azoknak homályos az kik el vesznek. 2. Cor. 4. 3.
3. Az Prophetáknak beszédek, melyet hogy követitek mint sőt 2. Pet. 1. 19. tétsegekben az lámpást.

Szabade hozzá adni az szent iráshez? Nem.

1. Ez igéhez melyet én parancsolok ti néktek, semmit ne tegyetek, semmit se vegyetek el abból. Mof. 3. köny. 4. 2.
2. Ha szinte mi is, a vagy az menyei Angyal hirditne tinek- Gal. 1. 8. tek valamit az kívül az melyet hirdettünk néktek legyen átok.
3. Az tellyes irás Istentől ihletet, és hasznos az tanításra, az 2. Tim. 3. 16. megh jobbitásra, az fegyelemre, mely igazságban vagyon, hogy tőkélletes legyen az Isten embere, &c.
4. Ezek pedig megh irattattak, hogy higg yetek hogy az *Jesus* 1. Jan. 20. 31. Christus Istennek fia, és hogy azt híven örök életet vegyetek az ő neve által.

Szabadé az köségnek az szent irást olvasni? Szab.

Mof. s. köny. 1. *El olvasd ez törvént az egész Israel elöt az ő hallásokra.*
 31. v. 11. 12. *Gyűjcs egybe az népet, férfiakat és aszszonyi állatokat, az te kicsinkéidet és jövedényidet, kik az te kapuid között vannak, hogy hallják és tanulmányanak.*

Apost. esel. 2. *Az Berrea városbeliek vizgálták az irást, és dicserették érette.*
 17. 11.

6. 28. 3. *Az Szerecsen fő ember olvasta az irást, és használt néki.*

Az Anyaszentégyházat függé az szent irásnak méltósága? Nem.

Eph. 2. 20. 1. *Az sz. irás fundamentoma az Anyaszentégyháznak.*

Ian. 5. 47. 2. *Hogyha az Moyses beszédének nem hisztek, mi módon hisztek az én beszédemnek.*

7. 34. 3. *En penigh nem keresem az embereknek bizonságokat; De ennékem vagyon nagyb bizonságom.*

Megh vannak-e mindenek az szent irásban valamelyek az üdvösségre szükségek? Megh vann.

Mert az szent irásban megh vannak mindenek az mellyeket hinni és cselekedni kell: az törvény és az Evangelion, és mind azok mellyeket az hit, reménység, és szeretet kíván. Az honnét azt mondgya az Apostol: hogy az szent irás téfzen minket bölcsökké az üdvösségre, és hasznos az tanításra, az fenyítékre. &c.

Kell-e az szent irást külömb külömbféle nyelvekre fordítani? Kell.

1. Mert az Isten igéje külömb külömbféle nyelveken praedikáltatik.

Mof. s. köny. 2. *Az szent irást közönséges helyen kell olvasni. Ugy*
 31. v. 11. 12. *kell hát fordítani hogy mások-is megh ércsék.*

3. Az Apostolok közönséges nyelven irtanak.

Oly

Oly nyelven kelle az szent dolgokat ki szolgáltatni az Anyaszentégyházban mellyet közönségesen az halgatok megh ércsenek? Ollyanon.

Mindenek épülésre legyenek. De az ki idegen nyelven 1. Cor. 14. 28 *szoll, nem épít az mást.*

Szükségese az szent irás? Az.

1. *Tevélyetek mivel hogy nem tudgyátok az irásokat.* Math. 22. 29.

2. *Ha hinnétek Moysesnek ennékem-is hinnétek, mert én felí- Ian. 5. 46. lem irt ő.*

3. *Mert az melyek régen megh irattattak, az mi tanúságunkra* Rom. 15. 4. *irattattak megh.*

Az Deak Biblia, mellyet vulgátának, hinak minden hitelre méltó-e? Nem.

1. Nagy része annak az munkának nem Hieronymusé, az mint megh vallya Bellarminus.

2. Hieronymus sem Propheta, sem Apostol nem volt. Azért nem fordithatta ugy hogy azon minden megh nyughassék.

3. Abban az munkában sok vétkesek vannak.

4. Ezt az igéretet: *Az megh rontya tenéked fejedet,* az Mof. 1. köny. 3. 16. *ki régen Deak nyelvre fordította az irást, az Mariara vífszi, holot az Christusrol szoll.*

5. *Nagy job az én büntetésem hogy nem mint bocsánatot érdemlenék.* Nincsen az Sidoban ez az szo érdemlenék. Mof. 1. köny. 4. 13.

6. *Az ki az embernek vérét ki ontja, ontassék ki visszontag* Mof. 1. köny. 9. 6. *nak vére, elhatta ezt: ember által; holot az Sidoban ott vagyon.*

7. *Minden irgalmaságos jó tétemenynek helyt adgy, mert ki-* Sirach. 16. 28 *ki az ő cselekedetinek érdeme szerent véssen jutalmat. Itt az Görögben nincsen az érdem, hanem az ő cselekedeti szerent.*

Q 3

Az

Az betven magyarázoknak fordítások minden hitelre méltó-e? Nem.

Az az fordítás immár megh vesztegetődött, az mint megh vallya Bellarminus.

Az szent írásnak Chaldeai nyelvre való fordítását minden hitelre méltó-e? Nem.

Mert tellyes az Sidoktul költött dolgokkal, az mint megh vallya Bellarminus.

Az Siriai nyelvre való fordítás minden hitelre méltó-e? N.

Mert Epiphanius és Hieronymus idejében nem volt az szent írás azon az nyelven, az mint megh vallya Bell.

Az szent írásnak csak egy értelme vagyon-e? Csak.

1. Az szent Lélek csak egy értelmet kíván.
2. Egy dolognak csak egy formája vagyon. De az szent írásnak értelme formája az szent írásnak. Hát csak egy értelme vagyon.

Egy embertől függ-e az szent írásnak magyarázattya? N.

1. *Megh probállyatok a lelkeket hogy ha Istentől vannak.*
p. 1. Th. 4. 7.
2. *Mindeneket megh probállyatok, az mi jo azt megh tarsátok.*
p. 1. Th. 5. 21.
3. *Az törvényre és annak tanítására halgassatok: Valaki nem szolland annak beszéde szerént, nem léssen annak világossága.*
M. 1. 1. 20.
4. *Vagyon Mosefek és Propheták, halgassák azokat.*
Luc. 16. 29.
5. Az kitől fűgh az szent írásnak magyarázattya, annak az hitnek igazgatójának kell lenni. Az Papa penigh nem igazgatója az hitnek, mert az Papák nem egyeznek egymással, holott ugyan azon egy dologról egymással ellenkező értelmekeket állatnak.

Meg bizonyitom ezt.

Gelasius Papa azt állattá hogy az Ur vacsorájában az pohárt is oda kell az kösségnek adni, az több Papak penig meg nem engedték.

Az

Az harmadik Gergely Papa azt állattá, hogy ha valakinek hosszú betegségben sinlik az felesége, szabad legyen más feleséget venni; az Tridentumi gyűlésnek végezése ellen.

Az Baruch könyve canonicus-e? Nem.

1. Sem Baruch sem Jeremias nem írta azt az könyvet; mert Görögül irattatott, az mint Hieronymus bizonyította, és Bellarminus is megh engedi 1. könyvének 8. részében. Baruch penig az mit irt mind Jeremias szavai, és Sidoul írta.
2. Az vagyon írva ez felől az könyv felől, hogy ezt az Sido nép veszedelme után őt esztendővel az Jechonias király előtt, és az egész nép előtt Babyloniában el olvasta Baruch. Ez penigh nem lehetet, mert Baruch Jeremiással együtt el vitetett volt Egyiptomban az Godoliafnak veszedelme után, az mely megh teczik Jerem. 40. Hogy penigh onnét Babyloniában megh tértnék lenni mondatik az Jeremias halála után, az csak merő vélekedés, holott az Jeremias halálának ideje sem irattatik megh.

Az Bölcseségnek könyve canonicus-e? Nem.

1. Nem Sidoul irattatott.
2. Azt mondgyák hogy Philo írta. Az penigh nem volt az Anyaszentegyházban, és az Christus után Caligula idejében élt. Hogy penigh más régieb Philo volt volna, az csak költői dologh.

Az Tobiás könyve canonicus-e? Nem.

Hazugfágh taláztatik benne, mert az 3. részben azt mondgya az Sara felől, hogy Ragesban Mediának városában lakott. Az 7. részben penig azt mondgya hogy Ecbaranában lakott. Hogy penig ilyen két városok voltak volna, az csak költői dologh.

Az

Az Judith könyve canonicus-e? Nem.

1. Agoston és Hieronymus tagadgya canonicusnak leñi.
2. Azt kéri Judith az Istenül hogy áldgya megh az házugságokat, midőn azt mondgya: *Adgy ennékem beszédet és álnokságot*, az 9. részben, 12. versben.
3. Az 1. részben azt mondgya: hogy ez az historia az Babyloniai foglágnak előtte volt, Nabucodonozor birodalmának tizenkettődik esztendejében. Az 5. részben penigh az templomnak romlása után, sőt az foglágbol való meg térésnek utánna mondgya hogy volt.

Az Jesus Sirach könyve canonicus-e? Nem.

1. Hamisságh vagyon benne; mert azt mondgya Samuel felől, hogy halála után profetált, az mely házugságh.
2. Az Prophetak után irattatot Ptolomæus Evergetes idejében, mely megh teczik az 1. részből.

Az Maccabæusok könyvei canonicusok-e? Nem.

1. Hieronymus azt mondgya hogy Josephus írta.
2. 2. Macc. 32. 43. Dicserterik Maccabæus azért hogy az holtakért aldozatot tött. Ez penig Isten ellen való dologh, mert azok halálos vétekben holtanak megh, az ilyenek penigh el kárhoznak. Mert ha azt mondgyak-is hogy halálok oráján megh térhettének, az semmi, mert bizontalan dolog, és erre nézve akar mely nagy vétekben élők felől is olyan ítéletben lehetnénk.
3. 2. Macc. 14. 37. & 6. Razaja dicsértetik azért hogy ő magát megh ölte; az penigh megh nem menti őtet, hogy erős ferfihoz illendő dolgot cselekedet, az mint Bellarminus akarja, mert Isten parancsolattya ellen cselekedet.

Az Esther toldalékja canonicus-e? Nem.

1. Házugságh vagyon benne, mert az 2. részben úgy va-

gyon

- gyon, hogy az két Hopmesternek pártútése volt az Assverus birodalmának hetedik esztendejében. Az toldalékban penig az 11. & 12. részben úgy vagyon, hogy második esztendejében volt. Bellarminus így akarja menteni, hogy az álom látás második esztendőben volt, és az pártútés az hetedikben. De nem igaz, mert így őt esztédők töltének volna el az álom látás között és az pártútés között. Csak egy nap tölt penig az mint az 11. részből megh teczik.
2. Azt mondgya Esther felől az 15. részben, hogy oly haraggal fogadta az Király, hogy az félelem miat el cset. Az igaz historia penigh azt mondgya: hogy kegyesen fogadta.
 3. Az 12. részben úgy vagyon, hogy Mardochæusfra azért haragut volt megh Haman, hogy az Hopmestereknek árultatását az Királynak megh jelentette. Az igaz historia penigh ezt az okát adgya, hogy ő neki térdet nem akart hajtani.

Daniel Prophetához adatot toldalékok canonicusok-e? N.

1. Az igaz historia azt tarttja hogy Daniel az oroszlanok vermében csak egy éjjel volt, az 6. részben. Az hamis historia penigh azt mondgya, hogy hat nap volt. Hogy penigh két Daniel volt volna, nem igaz; mert más Daniel felől sohul semmi emlekezet nincsen, és ha szente volna-is, miért foglalnék őszve égyyiknek cselekedetét az másikéval.
2. Az sem igaz hogy kétszer vettetet volna az oroszlanok vermében, holot az szent írásban nincsen semmi emlekezet felőle.

R

AZ

AZ CHRISTUS LELKENEK TUL-

DOMANYAROL.

Az Christus nevekedetté bölcsességben? Nevekedet.

Luc. 2. 40. 1. *Az kis gyermek penigh nevekedik és öröködik vala lélekben, és tellyesedik vala bölcseséggel.*

v. 52. 2. *Jesus penigh gyarapodik vala bölcsességben, testének állapattyában, és Isten előtt s-emberek előtt való kedvességben.*

Marc. 13. 32. 3. *Az ítéletnek napját és óráját nem tudta az Christus.*

AZ CHRISTUSNAK POKOLRA VALO

SZALLASAROL.

Az Christusnak lelke hely változtatás szerént menté alá az pokolban? Nem.

1. *Sohul nem állattya azt az szent irás.*

2. *Ha alá ment, avagy Istenfége szerént, avagy teste szerént, avagy lelke szerént ment alá. Istenfége szerént nem ment, mert mindenütt vagyon, teste az koporsóban volt, lelkét az Atyának ajánlotta.*

*Az Christus megh szenvedte-e azokat az büntetéseket mellyeket az kurhuzot lelkeknek kellene szenvedni?**Megh.*

Matth. 26. 38. 1. *Mindenfelől szomorú az én lelkem haláláig, azt mondgya az Christus.*

Esai. 53. 4. 2. *Megh ostromoztatot és megh verettetet s- megh nyomorittatot Istenül. Hát né csak az emberektől szenvedet testben, mert az emberektől csak testben szenvedet.*

Matth. 27. 47. 3. *En Istené, En Istenem miért hagyál el engemet.* Holot meg jelentí az Christus, hogy ő az Istennek haragját érzette. Mert ha csak testbē szenvedet volna, miért kiáltot volna fel így? Az üdvözült tolvaj egyenlő avagy még nagyobb testi fájdalmakat szenvedet, sz. Peter fővel alá fordítva feszítettet fel az keresztfára; mégis egyyk sem kiáltot fel ilyen szókkal. Hát az Chri-

sus

stus nagyobb kint szenvedet az testi fájdalomaknál,
4. *Megh halgattatot az ő félelméből. Félelemben volt hát. sid. 5. 7.* És megh szabadult az félelemtől. Nagyobtul félt hát hogyan mint az testi halál tört volna, mert nem szabadult megh az testi haláltul.

5. *Mi érettünk lőtt atok, mely az Christusnak nem csak Gal. 3. 13.* testben való szenvedését foglallya bé.

Az poklok az koporsótul meg különböztetet föld alatt való helyek-e? Nem.

1. *Boldogok lesznek ez után az halottak, kik az Urban halnak Ian. jel. 14. 13.* megh, mert megh nyugosznak az ő fáraságoktul.

2. *El jó az békefégh, nyugosznak az ő ágyas házokban, az ki Esai. 57. 2.* járánd ő előtt.

3. *Ha ez mi földi házunknak hajléka el bomol, épülésünk lé. 2. Cor. 5. 1.* szen Istenül, nem kézzel csinált házunk, hanem örökké valómenyben.

Az szenteknek lelkek az égben voltak-e Christus menybe menetelének előtt? Ott voltak.

1. *Megh nem bizonyíthatni az szent irásból hogy ott nem voltak volna.*

2. *Enoch és Illyes fel mentenek az égben. Nyitva volt hát az menyország az szenteknek az ő testamentomban. Mert hogy azt mondgyák felőlők hogy az paradicsomban vitettek volna, hijjába való dologh; mert Isten az paradicsomot plántálta volt Edenben nap kelet felől. Illyes penig szélvélzben ment fel az égben. Másodszor, az vízözön el rontotta az paradicsomot, mert minden hegyeken, mellyek az ég alatt voltak, folyúl áradot, az mint Moyses mondgya.*

Az Christus megh holte mindenekért? Nem.

1. *Nem ez világért könyörgök, hanem azokért az kiket nékem Ian. 17. 9.* adtál.

2. Az Christus az Ő atyafiáiért, barátiért, juháiért, és népeért holt meg. Az hitetlenek pedig ebek, disznók, keczkék, és az Christusnak ellenségi.

AZ KÖZBENJAROROL.

Az Christus közbenjáró-e mind az két természeti szerént? Az.
 Apost. ezel. 20. 28. 1. Melyben az szent Lélek titeket vigyázokká tőtt, az Isten Anyaszentegyházának legeltetésére, mellyet tulajdon vérevel kereset.

Ian. 10. 19. 2. Az életemet leteszem, hogy ismét fel vegyem azt.

Ugyon-e több közbenjáró? Nincsen.

1. Tim. 2. 5. Egy az közbenjáró is Isten között és emberek között, az ember Jesus Christus.

R. GYÖRG. AZ CHRISTUS ERDEMERŐL.

Az Christus érdemlett-e valamit magának? Nem.
 Luc. 2. 11. Minékünk születettet, mi érettünk holt meg, és mi érettünk vettettet az törvény alá.
 Rom. 4. 25.
 Gal. 4. 4.

R. SIGM. AZ ANYASZENTEGERHÁZNAK HATÁLMAROL.

Az Ecclesiának hatalma abban áll-e, hogy legyen valaki az kimindenek fölött egy jedül uralkodgyék? Nem.
 Math. 20. 25. 1. Az pogányoknak Királyi uralkodnak az pogányokon. De nem úgy lesznek ti köztetek.

Eph. 1. 22. és 2. 23. 2. Az Christus feje az Anyaszentegyháznak, az Papa penigh fohun nem mondatik az Anyaszentegyház fejének.

Szent Peterben szöröztet-e az Anyaszentegyháznak fejedelemsége? Nem.

1. Mindenik tanítványnak mondotta ezt az Christus; Valakiket megh kötöztök ez földön, menybenn is &c.
 Math. 18. 18.

2. Vegyetek szent Lelket. Valakiknek megh bocsáttátok bűnök, megh bocsáttatnak nékiek.
 Ian. 20. 23.

3. Szent

3. Szent Pál azt mondgya: *En semmivel nem voltam alá* 2. Cor. 11. 5.
való az fő Apostoloknál; és Petert megh feddette. 2. Cor. 12. 11.
 Gal. 2. 12.

Volt-e Szent Peter Romában? Nem.

1. Szent Pál Rom. 16. sokakat köszönt az kik Romában voltak, de Peter felől semmi emlekezeter nem tést.

2. Ha volt volna Romában az ellen az végezés ellen cselekedet volna, az mellyet tőtt szent Pállal Gal. 2. mert Peternek oly végezése volt szent Pállal, hogy Ő az Sidok Apostola lenne.

Az Romai Papa következik-e Szent Peter helyében az Anyaszentegyháznak fejedelemségében? Nem.

1. Nem égyeznek meg azon; hogy mely időben ment volna Peter Romában.

2. Azt mondgya Bellarminus: hogy Peter az Püspöki széket Kelemenre hatta, de Kelemen Peternek halála után alázatosságából Linusnak engedte, Linust Cletus követte, és az után Kelemen.

Az honnét így argumentálunk:

Ha Petert igaz ok vitte arra hogy Kelemen válassza, Kelemen nem igaz ok vitte arra hogy megh vesse azt az tisztet. Így hát avagy Peter avagy Kelemen vétkezett.

3. Az szent Peter fejedelemsége nem való dologh, és az Papa nem következik Peter helyében, mert az Ő tudományátul el távazot.

Az Papa megh ítélhetetik-e mástul? Megh.

1. Szent Pál megh feddette Petert. Gal. 2. 14.
 2. Honorius Papa megh ítélteret és kárhoztatot az hatodik sinattul.

3. Salomon az Abiathar Papot ki vetette tisztiból, és az Sadochot állatta helyében.

R. 3.

A. Min.

- Rom. 13. 1. 4. Minden lélek az felső hatalmaságnak engedelmes legyen.
 1. Az Christus Pilatus hatalma alá vettetett volt. Hát az Papa inkább alája vettetik az keretsztyén Fejedelmeknek.

Az Papa adhat-e olyan törvényeket az, melyeknek megh tartására kár hozat alatt kötelesek az emberek? Nem.

- Math. 23. 23. 1. Tanítván őket hogy meg tarcsák mind azokat mellyeket én parancsoltam néktek.

- Math. 15. 9. 2. Híjjába tisztelnék pedig azzal-is, ha oly tudományokat tanítnak mellyek embereknek parancsolati.

Az Papának két féle hatalma vagyon-e, tudni illik lelki és testi? Nincsen.

- Math. 23. v. 1. Az pogányoknak Királyi uralkodnak a pogányokon. De nem úgy leszen ti köztetek.

1. Tim. 2. 4. 2. Senki nem elég yiti magát ez életnek szorgalmatosságiban az ki vitez kedik.

Az Papa lehet-e Egyházi és külső rendbéli Fejedelem egy szers-mind? Nem.

1. Az Christusnak semmi üdő szerént való hatalma nem volt ez földön, mert az ő országa nem ez világról való volt. Hát az Papa sokkal inkább nem lehet Fejedelem.

2. Sz. Peternek semmi üdő szerént való hatalma nem volt; nem-is hatalmaskodot soha. Hát az Papa sem hatalmaskodhatik.

Az Püspökök az Pápától vészik-e az ő méltóságokat? Nem.

1. Az Apostolok az Christustól vötrék az ő hatalmokat minden czköz nélkül, az mint Bellarminus megh vallya. Hát az Püspökök-is.
 2. Az Püspökök az Isten házában forgolodo gondviselők. Hát az Istentől vagyon minden méltóságok.

Az

Az Papának vagyon-e üdő szerént való hatalma az Királyokon és egyéb külső rendeken? Nincsen.

1. Az pogányoknak Királyi uralkodnak az pogányokon. De nem úgy leszen ti köztetek. Math. 23. 7. 23. 26.
 2. Senki nem elég yiti magát ez életnek szorgalmatosságiban az ki vitez kedik. 2. Tim. 2. 4.
 3. Kicsoda tölt engemet ti köztetek birová, azt mondgya az Christus. Luc. 12. 14.

Az Papa feje-e az Anyaszentegyháznak, és az Christus úgy rendelte-e hogy ő neki vitéje legyen ez földön? N.

1. Az közönleges Anyaszentegyház láthatatlan. Nem lehet hát látható feje.
 2. Az Apostolok ő magokat az Anyaszentegyház szolgáinak vallyák lenni. 2. Cor. 4. 6.
 3. Ha az Papa feje az Anyaszentegyháznak, hát valamikor két feje volt az Anyaszentegyháznak, mert egy üdőben, egy szers-mind két Papa volt, tudni-illik Felix és Liberius.

AZ ANTICHRISTUSROL.

R. GYÖRG.

El jött-e immár az Antichristus? El jött.

Az Apostolok idejében kezdet lenni az Antichristus, az mint sz. Pál mondgya, és sz. Janos azt mondgya: 2. Theff. 2. 7. 1. Jan. 2. 18.
 hogy az ő idejében sok Antichristusok voltak.

Az Antichristus egy kiválképpen való személye? Nem.

Ugyan azon az felelet.

R. SIGM.

AZ GYŰLESEKRŐL.

Szükségese-e az Ecclesiai gyűlések? Nem.

1. Mert az Anyaszentegyház az Christus után három száz esztendeigh volt gyűlés nélkül. Annak-utánna hirdettetett ofztán az Niceai gyűlés.
 2. Mert sem az Christus sem az Apostolok nem parancsol-

1. Cor. 11. 29.

csoltanak gyűléseket hirdetni. Mind azon által hasznosok, sőt néha szükségesekek is az rész szerént való gyűlések is ha közönségesek nem lehetnek. Mert szükség, hogy eretneklégek legyenek, azért gyűléseknek kell lenni, hogy az Anyaszentegyház az eretnekektől tisztán maradjon.

Az keresztény Császárokra és Fejedelmekre tartozik-e hogy az Ecclesiában gyűléseket hirdessenek? Azokra.

1. Chron. 13.

V. 1. 2.

23. V. 2.

1. Kir. 8. 1.

2. Chr. 29. 4.

2. Kir. 23. 1. 2.

1. Az David, Salamon, Ezechias, és Josias hirdettek gyűléseket.

2. Az első gyűléseket az Császárok gyűjtötték egybe, mint a Niceai Constantinus Magnus gyűjtötte egybe, az Constanczinápolyi az Öreg Theodosius, az Ephesumit az ifju Theodosius, az Chalcedonit Martinus Császár.

Az Ecclesiái gyűlésekben csak egyedül az Püspököknek értelmétül függ-e minden állandó ítélet? Nem.

Apost. cscl.

14. 23.

Az Apostolok gyűlésében ki mondották az magók értelmét az Apostolokkal együtt az Presbyterek és egyebek is.

Az Papanak kell-e az gyűlésben legh főnek lenni? Nem.

1. Az Papa vétkekkel vádoltator fél. Azért nem fő az gyűlésben.

2. Az Niceai gyűlésben az Császár volt fő, mint Eusebius bizonyította.

3. Az Constanczinápolyi első gyűlésben Nectarius volt fő, az melyben sem maga személyében, sem követi által az Papa nem volt jelen.

Az Papanak hatalma folyeb való-e az Ecclesiái gyűléseknek hatalmánál? Nem.

Math. 18. 17.

1. Az vétkes atyafi meg lehet tethetik az Anyaszentegyházról. De az Papa vétkes atyafi.

2. Az

2. Az Papa tagja az Anyaszentegyháznak, hát kisebb az Anyaszentegyháznál, mert az dolognak valamely része kisebb magánál az egész dolognál.

Az Papatul meg erősítettet gyűlések vétkezhetnek-e?

Vétkezhetnek.

1. Mert az ő testamentombéli Pap vádoltatik latorfág- Ezech. 22. 26
nak, tudatlanfágnak, és tévelygőnek vétkeivel.

2. Mert az Sidok gyűlése, mely az Cajaphas fő Paptul Matth. 26.
függőt, vétkezet az Christusnak kárhoztatásában.

3. Az Constanczinápolyi gyűlésnek végezése azt tart-
tya, hogy fel bomolhat az az házasság az melyben
lévő személyeknek egyike eretnek; az Christus-
nak amaz mondása ellen: *Az mit Isten egybe szerkéztet, az ember el ne válassza.* Matth. 19. 6.

Vétkezhetik-e az Papa? Vétke.

Az huszon kettődik Janos Papa azt állatta, hogy az szenteknek lelkek nem élhetnek az Istennek színe látásával az ítéletnek napja előtt, melyet meg vall Belarmin. 4. könyvének 14. részében, az Romai fő Paptul. De így menti, hogy halálának előtt meg tért, és azt mondotta hogy ő más értelemben inkább akarna lenni, ha az Anyaszentegyház ez felől valaha mást végezne. Az honnét két dolgot mondok.

1. Ha meg tért vétkezet hát.

2. Nem legh fellyeb való bíró hát az Papa; mert azt mondotta hogy ő más értelemben akarna lenni, ha valaha az Anyaszentegyház ez felől mást végezne.

AZ ANYASZENTEGYHAZROL.

Az meg vettettek az Anyaszentegyházban vannak-e? Nincsenek.

1. Az Anyaszentegyház az Christusnak teste. Az meg Ephes. 1. 23.
vettettek penigh az ördögtől valók.

S

2. Mi-

1. Ian. 2. 19. 2. Miköz zülünk mentenek ki, de nem mi köz zülünk valók valának.

Az nyilván való bűnösök az Anyaszentégyházban vannak-e? Nincsenek.

- Rom. 8. 9. 1. Az kiben nincsen az Christus lelke, az nem övé.

1. Cor. 6. 15. 2. Micsoda eggyesége vagyon Christusnak az Beliállal, a- vagy micsoda köz i vagyon az keresztyénnek az hitetlenhez.

Az titkon való hitetlenek az Anyaszentégyházban vannak-e? Nincsenek.

- Eph. 5. 26. 1. Szent az Anyaszentégyház. De az hitetlenek nem szentek.

- Ezech. 4. 7. 2. Mindene stül szép vagy te én mátkám, és semmi szeplő nincsen te benned.

- Eph. 1. 23. 3. Az Anyaszentégyház az Christusnak teste.

Az kiket még meg nem kereszteltek, és az kiket az hitnek ágazatira ujjonnan tanítanak, ha hitük vagyon ben vannak-e az Ecclesiában? Ben vannak.

1. Ian. 3. 15. Valaki hiszen ő benne el ne veszzen, hanem örök életet végyen. De fok kereszteletleneknek, és azoknak az kik az hit dolgát ujjonnan tanulják, vagyon hitük, és hisznek.

Az Ecclesiából ki rekesztetett emberek köz zül vannak-e valakik, kik az Ecclesiában volnának? Vannak.

Mert némelyeknek vagyon hitük, és hisznek, és ezért eggyesülések vagyon az Christussal.

Az eretnekek és hitül szakadtak az Anyaszentégyházban vannak-e? Nincsenek.

- Tit. 3. 10. 11. Mert az eretnekeket el kell távoztatni, és az magok ítéleti szerént is el kárhoztak.

Az közönséges Anyaszentégyház látható-e? Nem.

1. Pet. 2. 5. 1. Mert az Anyaszentégyház lelki ház.

2. Hinni kell az közönséges Anyaszentégyházat. Hát nem látható.

3. Nem

3. Nem jó elug y az Istennek országa hogy ember eszébe vehetné. Luc. 17. 20.

4. Mindene stül fogva dicsőséges az Királynak leánya belől. Sol. 45. 14. *Az látható Anyaszentégyház el álhat-e az igaz vallás mellől? El álhat.*

1. Illyés idejében nem volt látható Anyaszentégyház. Rom. 11. 3.

2. Az Christus idejéből kevesen voltak az Christussal.

Vétkezhetik-e az Anyaszentégyház? Vétke.

1. Moises idejében az egész Anyaszentégyház el szakadt volt az igaz vallástul, mikor az öntőt borjut imádrta. Mos. 2. köny. 37. 4.

2. Az Sidóhágbéli Anyaszentégyház vétkezet, mikor megh tagadta az Christust.

3. Rész szerént vagyon bennünk az isméret. Vétkezünk hát azokban az melyeket nem tudunk. 1. Cor. 13. 9.

Az Anyaszentégyháznak kö sziklája szent Peter-e? Nem.

1. Mert az Christus nem azt mondgya hogy Te kö szikla vagy, és te read kö sziklára; sem penigh, Te Peter vagy, és te read Peterre; hanem, Te Peter vagy, és ezen az kö szá- lon épitem az én Anyaszentégyházamat. Az holot mind nevét s-mind személyét megh változtattya. Math. 16. 19.

2. Añak uráña Peter az Christustul Sátánnak mondatik. V. 23.

3. Annak utánna háromszor tagadta meg az Christust. Math. 26. 70.

4. Szent Pál megh feddette őtet az vétékért. Gal. 2. 11.

5. Nem igyenessen járt mint az Evangeliomnak igazságához illendő volt volna. V. 13.

Ezért sem kö szála Peter az Anyaszentégyháznak hogy az Peter kö szálat té szen.

Oka ez

1. Mert más Peterék is foka vannak, mindazáltal nem kö szálai az Anyaszentégyháznak.

S 2

2. Mert

2. Mert az név és az neveztetet dologh nem mondat-hatik ugyan azon egyől. Mert nem mind egy az me-stersegh és az mester ember. Az kőszál penigh név, az honnét az Peter neveztetik, és szintén ugy kü-lömböz mint az mester ember és az mestersegh. Ha azért az mester ember nem mondathatik mestersegh-nek, Peter sem mondathatik kő szálnak.

Math. 16. 18. 3. Mert Christus nem azt mondotta Peternek hogy: *Te Peter leszel*, hanem, *Te Peter vagy*. Ha azért az Pe-ternek nevezetiért mondatik az Anyaszentegyház kőszálának leüi, hát mindgyarást kőszál volt. Ez pe-nigh nem igaz, mert annakutánna megh tagadta az Christust; Bellarminus-is megh vallyá hogy nem ak-kor lőt Peter kőszállá, hanem az Christus fel táma-dásának utánna. Hát az Peternek nevéből semmi il-lyen dologh nem jó ki.

Ex az mondás; Legeltefd az én juhaimat, csak ég jedül sz. Peternek mondatott. é? Nem.

Apost. czel. 1. Mert az többi-is mindnyájan legeltetnek.

2. *Legelteftek az Istennek seregét, mely az ti gondviseléstek alát vagyon.*

3. *Melyben az szent Lélek titeket vigyázokká tótt, az Isten Anya szentégyházának legeltetésére.*

4. Mindeniknek mondatik ez: *Tanicsatok minden népeket.*

5. *Miképpen el bocsátot engemet az én Atyám, akképpen én-is el bocsátlak titeket.*

Ebben az mondásban az juhoknak nevezet in az egész Anyaszentégyház értetik-é? Nem.

1. Bellarminus azt mondgya: hogy még à tanítványok-is sz. Peterre bizattattak: De mi tagadgyuk; mert az Apostolok csak egyedül à Christus juhait né egyébé.

2. Mert nem azt mondgya az Christus Peternek hogy:

Legel-

Legeltefd minden én juhaimat, az mint másut, Tanicsa- Jan. 21. 6.
tok minden népeket. Math. 28. 19.

3. Ha Peterre bizta volna Christus az tanítványokat, Peternek kellett volna hát à tanítványokat el küldeni az külömb külömb féle gyülekezetekben. De nem ő küldötte hanem az Christus, *El menvén mind ez széles világra, és, Miképpen el bocsátot engemet az én Atyám, akképpen én-is el bocsátlak titeket.* Marc. 16. 19.
Jan. 20. 22.

4. Ha az Christus Peterre bizta minden juhait, hát ő néki kellett minden juhait legeltetni. Nem legeltette penigh mert megh osztozot szent Pállal.

5. Azt mondgya szent Pál: *Semmi vel nem voltam aláb való az fő Apostoloknál.* Gal. 2. 9.
3. Cor. 11. 5.

6. Az Apostolok Petert Samariában küldötték Apostol. czel. 8. Nem volt hát nagyob az többinél.

Vélcem eszembe hogy abban mondanak titkot lenni, hogy az Christus kétszer említ bárányokat, mellyel az pogányokat, és az Sidokat jelenti juhokat penig egyszer említ, az mellyel mintha az Apostolokat jelentené. De ez igen hijába való dologh.

1. Mert nem kétszer említ bárányokat hanem csak egyszer, juhokat penigh kétszer. Nincsen-is itt semmi titok dologh, mert azon egy dologhoz mind az juhoknak s-mind az bárányoknak nevezeti hozzá-illik, az mint Christus mondgya az tanítványoknak: *Imé én el bocsátlak titeket mint juhokat az farkasok köziben.* és, *Imé én el bocsátlak titeket mint bárányokat à farkasok köziben.* Jan. 21. 15.
cs 16. 17.
Luc. 10. 3.

2. Miért né mondanak ebben titkot leüi, hogy à Christus így változtattya az szót: *Szeretesz-é engemet, és, kedvelesz-é engemet.* Jan. 21. v. 16.
17.

Ez az szo-is. *enyimeket, nem jelent mindeneket.*

S. 3

3. Mert

1. Mert Matth. 23. 27. *Kellet volna az én pénzem az pénz váltoknak adnod.*
- Rom. 11. 9. 2. *Az te Prephetáidat megh őlték.*
- Isa. 15. 14. 3. *Ti én barátim lesztetek.* Voltak mindazáltal más baráti-is, mint Abraham &c.
1. Pet. 5. 2. 4. *Legeltesétek az Istennek seregét.*
5. Így Ezech. 34. ez az szó, *Enyimék, rész szerént vétetik.*
- R. GYÖRG. Ez az szó: *Legeltesd, mindenek fölös való hatalmat jelenté?*
1. Nem; hanem minden lelki Pásztorhoz illendő cselekedetet.
2. Ha fölőtte nagy hatalmat jelent, hát minden Apostolok igen nagy hatalmuak voltak, mert mindnyájan legeltetnek.
1. Pet. 5. 2. 3. Az ki az ő Urának nyájjár legelteti, az nem nagy hatalmu. De Peter az ő Urának nyájját legeltette nem az magáét. Hát nem nagy hatalmu volt.
4. Ha szolgák azok az Egyházi emberek, az kik az Christus juhait legeltetik, ninczen nagy hatalmok. Szolgák penigh, nem csak az Christusra nézve, hanem az Anyaszentegyházra nézve-is, az mint az Apostol mondgya: *Nem mi magunkat prédikállyuk, hanem az Jesus Christust az mi Urunkat, mi magunkat pedig ti szolgaitoknak lenni az Christusért.*
2. Cor. 4. 5. Csak egyedül Peternek mondotta az Christus ezt: *Néked adom az menyeknek országának kulcsat?* Nem.
- Matth. 16. 16. 1. Mert mindeniket kérdi: *Ti kinek mondotok engemet.*
7. 20. 2. Mindeniket megh tiltja, hogy valakinek megh ne mondanák őtet Isten fiának lenni.
3. Mert azt mondgya hogy: *adom jövendőben.* Nem adta penigh Peternek külön, hanem az több tanítványokkal együtt adta.

4. Az mi Matth. 16. Peternek mondatik, tudni-illik, *Valamit megh kötőzendész.* az Math. 18. mindeniknek mondatik: *Valakiket megh kötőztök.*

Az Püspököknek személy szerént egy helyben egymás után R. SIGM. való következőse bizonyos jele az igaz Anyaszentegyháznak? Nem.

1. Az személyeknek egymás után való következőse semmi az igaz tudománynak megh tartása nélkül.
2. Nem részes az az Peternek öröklégében, az kinél az Ambrosius, Peter vallása nincsen.
3. Nem az személyekért kell az hitet javallani, hanem Tereull, az hitért az személyeket.
4. Azt mondgya az Isten: *Mivelhogy te megh vetetted az* *igaz tudománt, én-is megh vetlek tégedet hogy Papom ne legy énnékem.* Hát az személyeknek egymás után való következőse az igaz tudománynak megh tartása nélkül csak lélek nélkül való dőgh.
5. Az Anyaszentegyház jelének el válhatatlannak és örökké valónak kell lenni. De az Püspököknek személy szerént egymás után való következőse nem el válhatatlan és nem örökké való: Mert az Apostolok Anyaszentegyházának kezdetiben nem volt az személyeknek egymás után való következősek; mindazáltal igaz Apostoli Anyaszentegyház volt. Ez sem állhat ellene, hogy akkor kezdetet légyen az Anyaszentegyház. Mert ugyan ez következik onét hogy igaz Anyaszentegyház volt az Püspököknek egymás után való következőse nélkül.
6. Az Sidok Anyaszentegyházában mind az Christufig volt az Papoknak egymás után való következőse, mert azt mondgya az Christus: *Az Mozeszékiben ül-*

nek az Irastudók és az Phariseusok, &c. Mindazáltal nem volt az igaz Anyaszentegyház, mert az Christust kárhoztatta.

7. Az Görögöknél vagy az egymás után való következés az Apostolok idejétől fogva mind eddigh az mi üdönkigh, mindazáltal az ő gyülekezetek nem igaz Anyaszentegyház.

Hogy penigh azt mondgya Bellarminus hogy csak Constantinus idejétől fogva vagy nálók az egymás után való következés, nem igaz; mert Nicephorus 8. könyvének 6. részében, András Apostoltul fogva huszon három Constanczinapolyi Püspököket számlál elő.

Tagadgyátok-e hát hogy az igaz Apostoli egymás után való következés szükséges legyen az Ecclesiában? N.

Nem tagadgyuk, sőt azt állattyuk hogy a Christus igaz Anyaszentegyházában kell lenni az igaz Apostoli egymás után való következésnek, hanem annak módgyáról vagy minékünk különböző értelmünk: mert ti három dolgot mondotok.

1. Egy helyhez és egy gyülekezethez kötelezitek az egymás után való következést.
2. Azt vitattyátok, hogy azon egy lako helyben megh szűnés nélkül kell az személyeknek egy más után való következésének lenni.
3. Azt állattyátok, hogy az fel szentelésnek három Püspököktől kell lenni.

Mi tagadgyuk ez három dolgot szükséges képpen tarozni az Anyaszentegyháznak mi voltához, és így fordittyuk el értelmeket.

Emberi találmány nem kívántatik szükséges képpen

az

az Anyaszentegyháznak mi voltához. De ez három dologh emberi találmány.

Ezt így bizonyítom meg.

Az mi az sz. írásban nincsen, és jó következés által ki sem hozhatni onnét szükséges képpen, az emberi találmány. De az az három dologh nincsen az szent írásban, ki sem hozhatni onnét jó következés által szükséges képpen. Hát emberi találmány.

Az fel szentelésnek mindenkor három Püspököktől kell lenni? Nem.

1. Mert az csak hozzá adatott külső ékeffégh.
2. Emberi találmány, nincsen is az szent írásban.
3. Azt mondgya ő maga Bellarminus 4. köny. 8. rész, hogy néha az fel szentelés csak egy Püspöktől is meg lehet.

Az Egyházi szolgáknak hivatalokhoz kívántatik-e szükséges képpen az Püspököknek megh szűnés nélkül egymás helyében való következés? Nem.

Emberi találmány. Mert az Egyházi szolgákról vagy emlekezet 1. Tim. 3. Tit. 1. 1. Cor. 12. Eph. 4. De ez ilyen egymás helyében való következés felől semmi emlekezet nincsen.

Luthernek és Calvinusnak volt-e igaz törvény szerént való fel szenteltetések? Volt.

1. Az kiknek a szent írás szerént való fel szenteltetések vagy az azoknak rend szerént való hivatallyok vagy. De azoknak az szent írás szerént való fel szenteltetések vagy, mert valamelyek mondatnak, 1. Tim. 3. Tit. 1. 1. Cor. 12. Eph. 4. mindenek megh találatnak azokban. Hát &c.
2. Az kiknek azon egy fel szenteltetések vagy az Pápistákkal, azoknak, az ő értelmek szerént, törvény

T

szerént

ízerént való fel szenteltetések vagyon. De Luthernek és Calvinusnak azon egy fel szenteltetések vagyon az Papistákkal. Hát.

Elhattak azok azt az törvény szerént való fel szenteltetést az melyet vőttek volt?

1. Tagadom azt; mert nem a fel szenteltetést hatták el, hanem az fel szentelőket. *Meg bizonyítom:* Mert Ők nem az meg vesztegetet tudománynak, hanem az tiszta és igaz Evangeliomi tudománynak predikállására szenteltetnek fel az Papistáktul. De az tiszta és igaz Evangeliomi tudományt meg tarttyák. Hát meg tarttyák az fel szenteltetést.

Ezech 44. 2. Azok voltanak az igaz Leviták, a kik az bálványozo Papokkal nem égyeztenek.

Mof. 2. köny. 64. 3. Azok voltanak az igaz Leviták, a kik az bálványozo néppel és az Aronnal nem égyeztenek. Így Luther és Calvinus azért igaz Pásztorok, hogy azokkal nem égyeztenek, a kik az igazság mellől el távoztanak.

AZ PAPOKROL.

Az Papoknak szükséges képpen kellő nőteleneknek lenni? Nem.
1. Tim. 4. 1. 3. 1. Örögi tudományhoz figyelmeznék kik megb tilttyák az házasságot.

1. Tim. 3. 2. 2. Szükség az Püspököknek felelőtlenné lenni, egy feleségű férfiaknak.

Sid. 13. 4. 3. Tiszteletes mindenek között az házasság.

1. Cor. 7. 9. 4. Szent Pál mindenek föl azt mondgya: *Hogy ha magokat meg nem tarthattya, házasságban ellyenek, mert jó házasságban élni, hogy nem mint égni.*

Az Ceruának nevezetivel igazán kőbőzöztetnek-e meg az Egyházi szolgák az kösségtől? Nem.

1. Mert az egész Anyasz: egyháznak tulajdonittatik ez a szó: *Semper inquam uti dominum in aeternum.*

2. Pet. 3. 1.

2. Mers.

2. Mert ez az szó sem tisztet sem munkát nem téfzen. Azért csak ő nékiem nem tulajdoníthatni.

Az Egyházi szolgáknak fel szentelések tartoznak-e az kösségre is? Tartozik.

3. Mert az Apostolok az kösségnek egygyezélemből vá. Apost. c. 2. 14. laztottanak Egyházi szolgákat kinek kinek akarattyanak ki mondása által.

2. Rend szerént az Püspököknek Püspököktől kell fel szenteltetni, az fel szentelésben lévő külső cselekedetre nézve, de az Anyaszentegyháznak nevével az kinek fel szenteltetnek, mert az fel szentelésnek jussa és ereje az egész Anyaszentegyházra tartozik.

Az Egyházi szolgáknak választása tartozik-e az kösségre? Tartozik.

1. Mátyást és Barnabást az egész gyülekezet választotta. Apost. c. 2. 1. ra nem csak az Apostolok.

2. Az Apostolok az kösség egygyezélemből választottanak Egyházi szolgákat kinek kinek akarattyanak ki mondása által. 14. 21.

3. Az kösségnek kell meg próbálni az lelkeket. 1. Jan. 4. 1.

4. Az egész keresztyéneknek sokasága választotta az Apost. c. 2. 6. hét Diaconiokat, az kiket annakuránna az Apostolok kezeknek rájuk való vetése által jó moddal szenteltetnek fel.

3. Illendő dolog az hogy az lelki Pásztorok az egész gyülekezettől választassanak, mivel Ők az egész gyülekezetnek szolgái, hogy ismérletlenek ne legyenek, hogy gyanólag hozzájuk ne férjen, és hogy az kösségre kedve ellen ne vetessének.

6. Ez az Anyaszentegyházban való rend tartás ezer három száz esztendeig tartot. Mert Fridericus idejében rekeztet ki az köz nép az választásból, mely

T 2

meg

megh bizonyittatik az kilenczedik Gergely Papanak az décrétomok felől irt leveleiből, az ki Fridericus idejében uralkodot.

7. Cyprianus azt mondgya: *Lattyuk azt Istenes dolognak lenni, hogy az Pap az községnek jelen lételeben mindeneknek szemek előtt választassék, es közönséges itélettel alkotatosnak ítéltesék.*

8. Theodoretus azt mondgya: *Mélto hogy hatalmatok legyen arra, hogy akar kit választaszatok.*

Az Egyházi szolgáknak hivatalynak vagy kérdések tartozik-e az községre? Tartozik.

Az belső küldés és hivatal az Istenre tartozik, mert azt mondgya az Apostol: *Mi módon predikállanak hanem küldetnek, az Istentől tudni illik. Az külső hivatal és küldés az községre is tartozik, az mint fellyeb megh bizonyítottuk.*

Az Egyházi szolga és az Püspök mindegyé? Egy.

Phil. 1. 1. 1. Egy gyülekezetben lévő Egyházi szolgák Püspököknek és Diaconusoknak nevezetnek. Hát az Apostol az Püspökökön érti az Egyházi szolgákat.

Tit. 1. v. 5. 7. 2. Püspökök az Presbyterek.

1. Tim. 3. 2. 8. 3. Az Apostol csak az Püspökökről és Diaconusokról ad parancsolatot. Hát az Püspökökön érti az Presbytereket, egyébképpen el hatta volna őket.

1. Tim. 4. 14. 4. Timotheusra az Presbyterek vetették kezeket. Hát az Püspökök nem voltak nagyobbak az Presbytereknél.

1. Pet. 5. 1. 5. Peter Presbyternek mondgya magát.

Apost. czef. 20. 17. 6. Peter hivatta az gyülekezetnek Seniorit.

Az olyan személynek, a ki az első feleségének halála után mászt veszén, meg kell-e engedni az Egyházi szolgálatot? Meg kell.

1. Tim. 3. 2. 1. Az egy feleségű férfi valamely véteknek ellenében

tétetik

tétetik, holot soha nem volt vétek, ha valakinek egy más után több felesége volt-is.

2. Semmi okát nem adhatni, miért kellyen azt el tiltani az Egyházi szent szolgálattul, az kinck egymás után több felesége volt.

Az Egyházi szolgáknak javok, mind azok a mellyek az gyülekezet számára valok, s mind az mellyek az magok személyét illetik; sz. adásoké az Fejedelmeknek adójátul? N.

1. Minden lélek az felső hatalmaságnak engedelmes lég y en. Rom. 13. 2.

2. Önnön maga az Christus Pilatus hatalma alá vette-tet volt. Jan. 19. 13. 14.

3. Nem adot Isten olyan törvént, mellyel az Egyházi személyek ki vétetnének az Fejedelmeknek hatalmok alol.

AZ BARATOKROL.

R. GYÖRG.

Cselekedhetik-e valaki többet annál az mennyivel tartozik Istennek törvénye szerint? Nem.

1. Ha mind azokat megh cselekedenditek is az mellyek néktek parancsoltattak, azt mondgyátok: haszontalan szolgák vagyunk, mert az mit kellett cselekednünk azt cselekedtük. Luc. 17. 10.

2. Az törvént sem tölthettyük bé. Hát fokkal inkább nem cselekedhetünk többet, mert bűn nélkül való az az ki az törvént bé tölti. Az ki penigh magát bűn nélkül valonak mondgya lenni hazug az. Jan. 1. 9.

Az tökéletességnek kereseti olyan jo cselekedet-e az mellyet Isten nem parancsolt, hanem csak javallot? Nem.

1. Szerezsd az te Uradat Istenedet tellyes lelkedből és tellyes elmédből, az törvény szerint. Hát minden jo cselekedet bé foglaltatik az törvényben. Math. 22. 37.

2. Azt parancsolgya az Christus, hogy minden nap keressük bűnünknek bocsánattját. Mat. 6. 12.

3. Parancsolat az hogy ugy szeressük felebarátunkat mi- Jan. 13. 12.

képpen az Christus szeretet minket; az mely szeretetnél nincsen nagyobb.

Szabad-e az keresztyén embernek fogadást tenni? Szab.

1. Azt mondgya David: *Tegyetek fogadásokat, és adgyátok meg azokat az ti Uratoknak Isteneteknek; melyet az Doktorok Agoftonnal együtt az keresztyéneknek fogadás tételekről magyaráznak.*

2. Azt mondgya az Jehova: *Fogadást tésznek az Istennek és*

3. Jacob fogadást tőtt az dézma adásról. *(meg adgyák.*

4. Fel fogadta volt Anna hogy Samuelt az Urnak adgya. Továbbá csak azokat kell Istennek fel fogadnunk mellyekre mind az természet s mind az Istenek kegyelme kötelez bennünket, és az köz dolgokat, az menyiben az Isten dicsősége és az építésre szolgálnak.

Az olyan dologh az mely fogadásból vagyon Isten tiszteleté, bár Isten ne parancsolta legyen-is? Nem.

Hanem ha igaz fogadás, és oly dolog, az melyre mind az természet s mind az Istenek kegyelme kötelez bennünket, avagy köz dologh, az menyiben Isten dicsősége, és felebarátunk hasznára szolgál.

Az fiaknak, leányoknak és házasság béli aszszonyoknak szabad-e az ő attyok anyyok és férjek akarattya ellen fogadást tenni? Né.

1. Az atyák, anyák akarattya ellen, vagy hírek nélkül iőt házasságok nem állottak meg az ő testamentomban.

2. Az aszszonyiállat nem bir az ő saját testével, hanem az férjén. Nem tehet hát fogadást az aszszonyi állat az ő férjének akarattya ellen, az ideigh való magának megh tartoztatásáról, hanē ha egyező akaratból léfzen.

Az az ígériet mely az keresztségben szokot lenni, tulajdon képpen való fogadás tétele? Az.

1. Az mellyek kegyes, szent, és tisztességes dolgok, azok

rol fogadást tehetni. De az mely dolgokat a keresztségben ígérünk kegyes, szent, és tisztességes dolgok.

2. Az mely dolgokat az keresztségben ígérünk, azokat a Christus parancsolatyából ígérjük. Hát sokkal inkább tulajdon képpen való fogadás tétel ez, hogy nem mint az Barátok fogadás tételi, mellyek csak emberek parancsolatyából vannak.

Az elöttünk járokhoz való kegyes engedelmessegre kötelezhetjük-e magunkat fogadás tétellel? Nem.

1. Parancsollya az Apostol hogy engedelmesseggel legyünk az mi elöttünk járokhoz. Hát annak parancsolathol kell lenni nem fogadásból.

2. Ez az fogadás emberek szolgálivá tészen; mert az szolgálknak Urok ő elöttök jároknak mondatnak. De ennek az Apostol ellene mond, mert azt mondgya: *Ne legyetek embereknek szolgái.*

3. Az ilyen fogadás Isten ellen való dologh, mert az Istennek, Marianak, minden szenteknek, és annak az ki fogadást tétel, azt fogadgyák fel, hogy ő az ő elöttök jároknak egy ártallyában mindē parancsolattyokat véghez viszik, bár arra kényszerittessenek is hogy Királyokat őllyenek meg, az ői ők életnek reménsege alatt.

Megh kötelezik-e az lelki ismeretet minden fogadások, és minden fogadást meg kell-e tartani? Nem.

Megh kötelezik ha oly dolgokrol vagyon az fogadás az mellyek Isten elöt kedvesek, és lehetőségek; külföldben nem; az mint David megh vetette az illetlen fogadás tételt; és Isidorus azt mondgya: *Az gonosz igeretekben megh szegjed hitedet, az rút fogadás tételben megh változtassad szándékodat.*

Kella

Kell-e embernek fogadás-tétellel magát arra kötelezni hogy szüzességben megh maradjon? Nem.

1. Cor. 7. 9. 1. *Job házaságban élni, hogy nem minnégni.*
 ugyanott. 2. *Hogy ha magokat meg ne tarthatják, házaságban éljenek.*
 Math. 19. 11. 3. *Az embernek szüzességében való megh maradása Isten ajándéka, mely senkinél nem lehet, hanem csak az kinek Istentől adatik.*

Kell-e fogadás-tétellel valakinek az koldulása magát kötelezni? Nem.

- Mos. 5. köny. 1. *Megh tiltotta Isten az koldulást.*
 15. 4. 2. *Az erős maga biro Barátok boszszuságot tesznek az igaz szűkölködőkön az ő koldulásokkal.*

Az szegénységre kell-e valakinek magát fogadás-tétellel kötelezni? Nem.

1. Thess. 3. 10 1. *Mert az akarat szerént való szegénységet kárhoztatja az Apostol.*
 Peld. 30. 8. 2. *Az hivek könyörgéssel kérik Istentől hogy el távoztassa tőlök a szegénységet. Nem kell hát fel fogadni.*
 3. *Az ki fel fogadgya az szegénységet, az avagy gazdag, avagy szegény. Ha szegény, semmit sem fogad; ha gazdag, azért fogadgya fel hogy mindenét közre tegye, és bátorságosabban éljen; és így nem szegénységet fogad fel, hanem bizonyos állapotot szerez magának.*

Az Barátok szerzeti Istenes dolog-e? Nem.

1. *Mert minden Isteni tisztelet és vallás csak egyedül az Istentől vagyon, de az Barátok életéről semmi parancsolat és semmi példa nincsen az egész szent írásban.*
 2. *Az Pál, kit Bellarminus első Remetének mond lenni, Diocletianus és Galerius idejében élt; és Antal élt Diocletianus idejében; az kik üldözői voltak az*

Anya-

Anyaszentegyháznak. Annakokáért többekkel együtt az üldözésnek miatta el rejtőztenek a pusztákon, kiket annakutánna mások illetlen indulatból követtenek, az mint Hieronymus és Eusebius bizonyították.

AZ PURGATORIUM ROL.

R. SIGM.

Vagy-on-e Purgatorium? Vagy-on s-nincsen.

Vagy-on igaz Purgatorium, mely meg vagy-on az szent írásban.

1. *Az Jesus Christusnak az ő Fiának vére tisztít meg minket 1. Jan. 1. 7. minden bűnünkől.*
 2. *Megh tisztítván azoknak szívüket hit által.* Apost. 2. zel. 15. 9.
 3. *Az Isten ígéje-is tisztít minket: Immár ti tisztátok vattok az beszédért, az mellyet szoltam tőnétek.* Jan. 1. 3.
 4. *Az sz. Lélek úgy tisztít minket mint az víz és az tűz.* Matth. 3. 11.
 5. *Az nyomorúságok-is tisztítanak minket. Mi képpen ült az ezüstnek olvasztója és tisztítója, úgy megh tisztította az Levi fiait.* Jan. 3. 5. Malach. 3. 3.

De nincsen olyan az minémű felől az Papisták álmadoznak.

1. *Boldogok lesznek ez után az halottak, kik az Urban halnak 1. Jan. jel. 14. 13. megh, mert megh nyugosznak az ő fáradságoktól.*
 2. *El jő az békeség, nyugosznak az ő ágyas házokban az Efa. 57. 2. ki járándó előtte.*
 3. *Mert tudgyuk mi, hogy ha ez mi földi házunknak hajléka el bomol, épülésünk lesz on Istentől, nem kézzel csinált házunk, hanem örökké való mennyben.* 1. Cor. 5. 1.
 4. *Csak két helyről vagy-on emlekezet az szent írásban, az örök életéről tudni illik és az gehennáról, az mint Christus mondgya: Jertek el én Atyámnak áldottai: At-* Math. 25. 34.
koztok mennyetek el én tülem. 41.

U

Ua.

Vagy-on-é limbusok az kis gyermekeknek és az régi atyáknak? Nincsen.

Mert csak két helyről vagy-on emlékezet az szent irásban.

R. GYÖRG.

AZ SZENTEK RÖL.

Jól cselekszik-e a Papisták hogy valamely megholt embert bizonyoson azok az üdvözült lelkek közé számlálnak kiket ők tisztelnek, és kiknek oltárokát, és templomokat szentelnek?

- 1- Sem példa sem parancsolat nincs róla az sz. irásban.
2. Az embereknek igaz kegyelmeget senki nyilván nem tudhatta az Istenen kívül.

Valamely teremtet állatot tisztelhetnek-e az keresztyének Isteni tisztelettel? Nem.

1. Mert avagy latriával az az csak tisztelettel, avagy dulia-val, az az, szolgai tisztelettel tiszteljük. Nē latriával, mert a csak egyedül az Istené. Dulia-val sem, mert az dulia nagyobb hogy nē az latria. Mert az latria csak tiszteletet téfzen, az dulia penigh nem csak tisztelet-hanem szolgálatot-is téfzen.

2. Mert mind az latria s mind az dulia Istennek tulajdonnítottatik. Az te Uradat Istenedet imádg yad és csak ötet szolgállyad. Az Görögben latria vagy-on. Nem szolgálhattok Istennek és ez világi gazdagságnak. Az Görögben dulia vagy-on.

Kellé az szenteket segítségül hini? Nem.

1. Az te Uradat Istenedet imádg yad és csak ötet szolgállyad.
2. Mimonon hívják azért segítségül az kiben nem bízendek.
3. Nem tudgyák az szentek az mi gondolatinkat, mert csak egyedül az Isten látta az embereknek sziveket.
4. Semmi parancsolat, sem példa, sem ígér-et nincsen erről.
5. Híj engemet segítségül az te nyomorúságodnak idején, megh szabaditlak téged, Az

Solt. 50. 15.

Az megholt szentek imádkoznak-e és esedeznek-e mi érettünk? Nem.

1. Egy az Isten, egy az közkenjáró-is Isten között és emberek 1. Tim. 2. 5. között, az ember Christus Jesus.
2. Nem adatot az emberek között eghalat más név, mely által Apost. czel. 4. 12. kellene megh tartatnunk.
3. Az Christus esedezik mi érettünk. Rom. 8. 34.
4. Nem bizonyithatni megh azt az szent irásból.

Kellé az ereklýeket tisztelni? Nem.

1. El rejtette volt Isten az Moises testét, hogy azt az Si-Mof 5. köny. 34. 6. dok ne imádnák.
2. Mi ez után senkiről nem téfzünk ítéletés külső testi ábrázat 2. Cor. 5. 16. szerint.
3. Kárhoztat az Apostol minden szabad akarat szerint Coloss. 2. 22. való tiszteletet, az az, mely az Istenül nē rendeltet.

AZ KEPEKRÖL.

R. SIGM.

Szabadé képeket tartani Isteni tiszteletnek okáért? Nem.

1. Ne csinály magadnak faragot képet. Mof. 2. köny. 20. 4. Efsai. 40. 18.
2. Mihöz hasonlittatók tehát az Isten?
3. El rontotta Ezechias az réz kigyot, mert azt tisztelni 2. Kir. 18. 4. kezdették volt.
4. Az képlék nélkül való állat. Nem veheti hát fel az tiszteletet.
5. Az ember Istennek képe: mindaz által nem tisztelik Isteni félelemmel.

Szabadé kiírni az Istennek képét? Nem.

1. Mihöz hasonlittatók tehát az Isten. Efsa. 40. 18. Mof. 2. köny. 20. 4.
2. Ne csinály magadnak faragot képet.
3. Kicsoda csinál azért Isten, vagy öntött bálvánt, mely sem mit nem használ? Imé mind annak az ő társai megh szégyentülnek. Efsa. 44. 10. 11.

V 2

4. Mert

Dan. 7. 12.

Math. 3. v. 16.
17.Mész. köny.
20. 4.

4. Mert lehetetlen dologh az Isten képét ki írni. Jól lehet ez mostani időben úgy írják ki az szent Háromságot, hogy vén embert írnak egy ifjuval és egy galambbal egyűt. Illyen historia penig sohul nem volt az egész világon. Mert úgy vagyon Danielnél az Isten úgy jelent meg mint vén ember, de nem volt ott ifju és galamb. Az Jordán vizében jelen volt az ifju Christus és az galamb, de nem volt vén ember. Másodszor az szent Háromságban egy állatnak is kell lenni, az mely nem teczik meg az ő irot képekben. Az honnét nyilván való káromkodás jó ki az szent Háromságnak tudománya ellen, mint ha az Isteni hárő személyeknek külön való állattyok volna. Végezetre az Fiu nem ifjab az Atyánál, holot örökké való az Atyával egyűt. Bellarminus azt mondgya, hogy azokban a parancsolatokban, mellyeket ez ellen elő hozunk, nem a képek, hanem csak a bálványok értenek, mellyek semmit nem jelentenek, de nem igazán mondgya, mert így vagyon az parancsolatban: *Né csinálj magadnak faragot képet, és semmi hasonlatosságot azoknak formájára mellyek oda fel az égből vannak, se azoknak formájára mellyek az földön itt alatt vannak, se azoknak mellyek az vízben a föld alatt vannak.*

Azt sem jól mondgya, hogy az törvényben azok értetnek az kik imádgják az olyá képeket, mellyeket őik igaz Istennek ítélnék lenni. Mert így az Sidok nem voltak volna bálvány imádok, mert nem hitték őik azt az őntört borjut annak az igaz Istennek lenni, az ki őket Egyiptomból ki hozta; mert az után formálták volt őik az borjú képet. Ugy vagyon az igaz Istent el hadni mondatnak; de ennek más értelme vagyon; mert tud-

ni-illik.

ni-illik az Isten parancsolattya ellen tisztelik vala az Jehovát, annakokáért igazán mondhatni felőlők hogy el hatták az Jehovát.

Az kép, ábrázat, és bálvány valóságos-képpen különböznek-e egymástul? Nem.

Mind egy mivoltokra nézve, de az vélek való élésben különböznek, mert mindē bálványnak mondatik, valamelynek Isteni tiszteletet tulajdonit valaki Istenen kívül. Így az réz kigyó, kigyónak képe volt; de minek utána az Isráel népe azt imádni kezdette volna, mindgyarást bálvánnyá változot. Csak költőt dologh azért az, hogy Bellarminus azt mondgya: hogy az való dolognak lehet képe, az mely kép penigh semmi dolgot nem jelent, az a bálvány. Mert:

1. Az ki az teremtet állatnak Isteni tiszteletet tulajdonit, az bálvány imado, és az teremtet állatból bálvánt csinál.
2. Az Arianusok, az kik az Christust csak tiszta embernek mondották lenni, s még-is imádták, az Niccai gyűléstől bálvány imádoknak neveztettenek.
3. Az Pogányoknak némely bálványok valamit jegyzettenek, úgy mint embereket, fenevadakat, mindazáltal igazán mondatnak bálványoknak.

Az képeket igazán helyhez tethetni-e az templomban? N.

Mert Isten azt mondgya: *Az ő képeket el törjétek, és az ő bálványokat tűzzel meg égeszitek.* Mész. köny. 7. 5.

Az Christus képét és az szentekét kellé tisztelni? Nem.

1. Mert azt mondgya az Isten: *Ne hajoly meg azok előtt, és ne tisztellyed azokat.* Mész. köny. 20. 6.
2. Azt mondgya David: *Hasonlatosok leg yennek azokhoz az kik azokat csinálják, és mind az kik azokban bíznak.* Selt. 11. 6.

3. Az képek aláb valok az embernél, holot az ő megh tartatásokra ízüködnek az ember gondviselése nélkül. Hát nem kell őket tisztelni.

AZ KERESZTRŐL.

Az keresztről, el hízie az Sántát? Nem.

1. Pet. 5. 9. 1. Kinek ellene állatok erősek lévén az hitben.
Iac. 4. 7. 2. Allyatok ellene az ördögnek, és el fut ti tültek.
1. Ian. 5. 4. 3. Ez az diadalom mely meg győzte és világot tudni illik az ti hitőtök.
1. Pet. 5. 9. 4. Az hivek hit által üzhetik el az Sántát; az hitetlenek semminémű keresztekkel el nem üzhetik.

Kelle az keresztnék képét tisztelni? Nem.

1. Az keresztről fájdalmat és gyalázatot hozot az Christusnak. Hát nem kell tisztelni.
2. Az fiúnak né kell szeretni azt az akasztó fát, az melyre az ő attyát akasztottrák fel. Azért nekünk is nem kell azt a fát szeretnünk, melyre az mi Christusunkat feszítették.
3. Ha az keresztről azért imádgátok, hogy az Christus rajta függöt, hát minden koporsót imádgátok, mert koporsóban is fekütt.
4. Semmit nem cselekedhetik az keresztről, hát babonassággal imádgátok.

R. GYÖRG.

AZ TEMPLOMOKROL.

Jobb az templomban imádkozni még egyedül lévő embernek is, hogy nem mint egy helyen? Nem.

- Math. 6. 6. 1. Te penigh mikor imádkozol, meny be az te titkos házában, és ajtód be zárva imádgád az te Atyádat.
Iac. 4. 21. 2. El jött az ora, melyben sem ez helyen, sem Jérusálemben nem imádgátok az Atyát.
1. Th. 2. 13. 3. Akarom annakokáért hogy az férfiak imádkozzanak akar mely helyen. Az

Az templomokat nap keletre kelle építeni, hogy mikor ott imádkozunk arra legyünk arczal fordulva? Nem.

Mert semmi példa sem parancsolat nincsen felőle az új testamentomban. Hát emberi találmány. Híjába Math. 15. 9 tisztelnék penigh azzal is, ha oly tudományokat tanítanak, mellyek embereknek parancsolati.

Az templomok igazán szenteltetnek-e az szenteknek? Nem.

1. Az templomban nem az szentek igéjét hirdetik, hanem az Istenét.
2. Az templom Isten háza, Az én házam imádkozásnak Math. 21. 13 házának mondatik.

AZ INNEP NAPOKROL.

R. SIGM.

Az emberektől szereztetett innep napokat megh kelle tartani? N.

1. Az ki egy napot másnál bocsúltesbnek alit, az Urért csele- Rom. 14. 6 keszi, az ki penig nem földlyeb bocsúl egy yet másnál, az is az Urért cselekeszi.
2. Senki azért titeket ne kárhoztasson az ételért a vagy italért, Col. 2. 16. vagy az innep napra, vagy új holdnak napjára, vagy szombatnak napjára nézve.
3. Az napokat megh tarttjátok, és az holnapokat, üdöket és az Gal. 4. 10. esztendőket.

Az innep napok szentebbek-e az egyéb napoknál? Nem.

1. Mert az új testamentomban az innep napok az emberektől szereztettek, az emberek penigh az szenteknek nem sáfári.
2. Az sz. Pál ez illyeneket erőtelen és szegény bötü- Gal. 4. 9. nek mondgya.

AZ SACRAMENTUMOKROL KÖ.

R. GYÖ.

ZÖNSEGESSEN.

Az Sacramentumok jegyek-e és pecséték-e? Azok.

1. Az környölmetékedés az hitnek igazságának megh Rom. 4. 11. pecsételésének mondatik.

2. AZ

2. Az emberek között is valami külső jeggyel szokot lenni az szerződés és alkuvás. Az Isten frigy kötése is így vagyon mi velünk.

Az Sacramentumok az Egyházi szolgának hititűlés kegyességétől függenek-e? Nem.

1. Az Isten igéje hatható képpé predikáltatik az gonosz Egyházi szolgák által, az mint Christus mondgya: *Math. 23. 2. 3.* *Az Moyses székiben ülnek az írás tudók és az Phariseusok. Mindeneket azért valamelyeket néktek parancsolnak hogy meg tartásatok, meg tartásatok, és azt cselekedg yétek, de az ő cselekedetek szerent ne cselekedg yétek.*
2. Judas hitetlen volt, de még is hatható képpen keresztelt, az mint Augustinus mondgya.

Az Sacramentumnak állattya-hoz szükséges képpen kívántatik-e az Egyházi szolgának akarattya, szándéka és gondolattya? Nem.

1. Az Isten igéjében nem kívántatik az Egyházi szolgának gondolattya, mintha a nélkül nem volna fogantatos.
2. Ha az Egyházi szolgának gondolattya-tul függ az Sacramentum, az következik, hogy senki nem lehet bizonyos abban, hogy ha igaz sacramentumot vőtté, mert senki nem tudgya bizonyoson az Egyházi szolgának az Sacramentum ki szolgáltatófában való gondolattya-t, szándékát.

Az Sacramentumok szerző okai-e az kegyelemnek? N.

- Rom. 1. 17.* 1. *Az igaz ember hitből él.*
- Rom. 4. 16.* 2. *Az Ábrahám nem az környűlmetélkedésben igazítottat meg, hanem az környűlmetélkedés előtt.*
- Mat. 16. 16.* 3. *Az ki híjénd és meg keresztelkedendik üdvözül, az ki penig nem híjénd, el kárhozik.* Nem mondgya hogy: Az ki meg nem keresztelkedendik el kárhozik.

Az

Az Sacramentumokat az pradicatio után kelle ki szolgáltattani? Az után.

1. Őszve foglallya az Christus az tanitást és az keresztelést, mikor azt mondgya: *Tanicsatok minden népeket* *Math. 28. 19.* *meg keresztelvén őket.*
2. Valamenyifé az Christus és az Apostolok Sacramentumokat szolgáltattanak ki, elsőbe mindenkor predicációt történek.

Az ő testamentumbeli sacramentumoknak egyenlő hathato erejek voltak az mi sacramentumunkal? Egyenlő volt.

1. Az környűlmetélkedésben ilyen ígérlet volt: *Hogy* *Mo. 1. köny.* *legyek tenéked Istened, és az te magodnak te utánad,* *17. 7.* *az mely ígérletben vagyon az örök élet, az mint Christus tanit: Az Isten nem holtaknak hanem élőknek Istene.* *Math. 22. 32.*
2. *Az mi atyáink mindnyájan egy lelki eledelt ettek mi velünk,* *1. Cor. 10. 1.* *és mindnyájan egy lelki italt ittanak: Ittanak penig az lelki kősziklábol, mely őket követi vala, az kőszikla penig Christus vala.* *3. 4.*
3. Az környűlmetélkedésnek és az kereszttségnek azon *Coloss. 2. 12.* egy erőt tulajdonít az Apostol.
4. Aldozatokkal tisztítottattanak ki az vétkek. *Mo. 3. köny.*

Az Sacramentumok eltörölhetetlen bélyeget nyomnak-e az mi lelkünkben? Nem. *4. v. 2. 3.*

Annak az bélyegnek nincsen semmi haszna, és az sz. írásban semmi emlékezet nincsen felőle.

Hét Sacramentumok vannak-e az új testamentumban? N.

Az Ur az szent írásban csak két sacramentumokat szerzet, az mellyekhez ígérletet, látható jegyeket, és parancsolatot adott. De az többi nem szereztettének az Ur-tul, nincsen is azokban ígérlet, látható jegyek, és parancsolat.

X

AZ

AZ KERESZTSEGRŐL.

Oly szükségese az kereszttség, hogy ha valaki meg nem keresztelkedik, él vész? Nem.

Mof. 1. köny. 1. *Hogy legyek teneked Istened, és az te magodnak te utánad.*
17. 7.
1. Cor. 7. 15. 2. *Az ti gyermektek tisztátalanok volnának, de azok szentek.*

2. Sam. 12. 18 3. *Az Sidok kis gyermeki kik az környülméletkedés el-
lőt holtanak meg, nem vesztenek el, mint az David
fia. Hát azok sem vesznek el kik az kereszttség előtt
hálnak meg.*

4. *Nem fér az az Isten kegyelméhez, hogy az hiveknek
minden keresztletlen magzattyok el vészzen.*

5. *Honnét bizonyítottok meg, hogy minden kereszt-
letlen kisedek el vesznek? Mert ezekben az Chri-
stus Izavaiban: Ha valaki nem születendik víztől és szent
Lélektől, nem mehet be az Isten országába, az kisedeki ől
semmi emlékezet nincsen, hanem mindenről va-
gyon itt az szo. Ti penigh azt mondgyátok, hogy az
őregek az kereszttség nélkül üdvözülhetnek hit ál-
tal, és pœnitentia tartás által, az mely nincsen eb-
ben az sz. írásbéli locusban.*

*Szabad-e az közönfeges férfiaknak, avagy az aszszonyok-
nak keresztelni? Nem.*

Math. 28. 19. 1. *Ezeket az szokat: Tanítsatok minden népet meg ke-
restelvéni, csak egyedül az Apostoloknak mon-
dotta az Christus, nem az közönfeges embereknek,
sem nem az aszszonyoknak.*

ugyanott. 2. *Azok keresztelhetnek az kiknek hatalmok vagyon
az tanításra, mert így mondgya az Christus: Tanítsa-
tok minden népet meg keresztelvéni őket. Az aszszon-
yoknak penigh az tanítás meg nem engedtetik.*

1. Tim. 2. 12. 3. *Az Ur vacsoráját közönfeges ember nem szolgál-
tathatja ki, hát az keresztletet sem.* 4. *Senki*

4. *Senki nem vészí ő magának ez tisztetséget, hanem az ki hi-
vattatik Istentől, miképpen az Aaron,* Sid. 1. 4.

*Az kereszttségnek hathato ereje ki terjedé az hiveknek
egész élethe? Ki terjed.*

1. *Bellarminus 2. köny. 19. rész. az sacramentomoknak
hasznáról azt mondgya: hogy az kereszttség el tő-
rölhetetlen bëllyeget nyom bé az lélekben, és az ő-
rökké meg marad, hát az ő értelme szerént is az
kereszttségnek ereje ki terjed egész életére az ember-
nek.*

2. *Az Scholasticusok azt tanították; Hogy ha valaki kép
mutatásból vészí fel az Sacramentomot, és annak u-
tánna halálos vétke cselekedik, az után az kép mu-
tatást el hogyván, az kereszttségnek hittet és törcdel-
mességel egyűt, hathato ereje vagyon.*

3. *Valakik az Christusban meg keresztelkedtetek, az Chri- Gal. 3. 27.
stus őltöztétek fél.*

4. *Az Isten frigykötése örökké meg marad mi velünk,
az kereszttség penigh az Isten frigy kötésének jegye.*

*Az Janos keresztsege egy volté az Christus keresztsege-
vel? Egy.*

1. *Az Janos keresztsegeben azon tudomány volt, és a Math. 3. 2.
zon kegyelem adatot mely az Christus keresztse- 10. 7.
geben. Hát egy volt az Christus keresztsegevel. Luc. 10. 9.*

2. *Nagy vigasztalás az ha azt hiszszük hogy az Christus
azon keresztseggel keresztelkedet meg, az mellyel
mi keresztelkedünk.*

*Az Janos keresztsege azon hathato ereje volt-e mely
az Christus keresztsege? Azon volt.*

1. *Janos predikállotta az bűnből való meg térésnek Mar. 1. 4.
keresztseget, az bűn bocsánatra, mint az Christus.*

2. *Az kiket ő meg keresztelt intette hogy hinnének az Apost. csel.
el jövődó Christusban.* X 2 Az 19. 4.

Az kiket János megkeresztelt szűkekesképpen kellett, é azoknak ismét keresztelkedni az Christus keresztségével? N.

Apost. ezel.
18. 25.

Az Apollós csak az János keresztségével keresztelkedet meg, mindazáltal annakutánna nem keresztelkedet meg ujjobban, hanem csak jobban meg tanított.

Meg kell keresztelni az kis gyermekeket? Meg kell.

Math. 28. 19.

1. Tanítsatok minden népeket meg keresztelvén őket Atyának, Fiúnak, és szent Léleknek nevében.

Math. 19. 14.

2. Haggyatok békét az gyermekeknek, és ne tilósátok meg őket hogy hozzám ne jöjjenek.

2. Cor. 1. 16.

3. Az Apostolok egész ház népet kereszteltek meg: az melyben hihető hogy kicsiny gyermekek is voltak.

Mos. 1. köny.
17. 1.

4. Az ő testamentomban környűlmetélkedtenek az kisdédék.

17. 7.

5. Az kisdédék az Isten frigy kötésében vannak. Hát az frigykötésnek jegyétül, mely az keresztség, el nem tilthatni őket.

Az meg keresztelkedett kisdédéket, ha fel nevednek, meg kell ismét ujjobban keresztelni? Nem.

1. Az keresztség az Anyaszentegyházban való bé menetel, de elég oda egy ízér bé menni.

2. Cor. 11. 26.

2. Az Ur vacsorája felől azt mondgya szent Pál: Valamenyiszerejénditek. De az keresztség felől semmi effélét nem mond.

3. Az keresztség az fiuvá való fogadásnak sacramentoma, az fiuvá való fogadás penigh mindenkor meg marad.

Az keresztség elvész-e minden bűnüket ug y tellyeséggel ne legyenek? Nem.

1. Jan. 1. 8.

1. Ha azt mondgyuk hogy nincsen bűn mi bennünk, magunkat meg csalljuk, és igazság mi bennünk nincsen. 2. Az

2. Az bűnnek soldgya az halál. Sokan penig az kisdédék között az keresztség után hamar meg halnak, mi nek előtte cselekedetekkel vétkeznek. Vagyon hát benne eredendő bűn.

3. Ha minden bűn el vétetik az keresztség által, hát mindnyájan meg igazittatnak azok az kik meg keresztelkednek, még az hitetlenek is, mert az hitetlenek között fokban meg keresztelkednek.

Az Keresztség el törölhetetlen bűlyeget nyom-e az mi lelkünkben? Nem.

1. Az Christus keresztsége nem nyomott ilyen bűlyeget az meg keresztelkedteknek lelkében. Hát az mi keresztségünk sem nyom.

2. Az szent írásban sohul ilyen bűlyegről nincsen emlekezet, és Scotus, Durādus, és Gabriel azt állattyák, hogy azt a sz. írásból meg né bizonyithatni; és hogy az harmadik Inocentius hozta bé ezt az vélekedést.

Az martíromság lehet-e keresztség helyett? Nem.

1. Mert az martíromság nem annyiban mondatik keresztségnek, az menyiben az keresztség Sacramentom, hanem az menyiben vízben való be merülés, és az mint hogy az keresztségben való víz nagy veszedelmeket jegyez, így az martíromság külső veszedelem.

2. Mert az martíromok szintén oly nedvesek az vértől, mint szintén az meg keresztelkedtek az víztől.

3. Mert az martíromság azokban is keresztségnek mondatik az kik az martíromság szenyvedésnek előtte meg keresztelkedtek.

Az penitencia tartás lehet-e keresztség helyett? Nem.

1. Mert ha az meg térés keresztség helyett vagyon, hát senki azok között az kik meg térnek, nem megyen

Purgatoriumban, mert azok az kik az keresztség után mindgyárt meg hálnak, nem mennek Purgatoriumban, holott semmi bűnök sem büntetések nincse.

2. Job hát meg térni a keresztségnek fogadásával, hogy sem mint valóságosan meg keresztkedni, és több ideig élni, mert így eleget kell tenni az keresztség után tölt bűnökért.

3. Sokan szent Léleknek keresztségével meg keresztkednek, minek előtte vízzel keresztkednek meg. Hát azokban az Pœnitentia tartás nem lehet keresztség helyett. Így Cornelius Apost. csel. 10. 47. immár vőtt volt szent Lelek.

R. SIGM.

Az keresztségben bé öntetik-e az kisdedekbe az hitnek, reménységnek, és szeretetnek állattya, valósága? N.

1. Mert ha az hit beléjek öntetnék, hát a Törököknek és Sidoknak magzattyokat még az attyok s anyok akarattya ellen-is meg kellene keresztkelni. De azokat nem kell addig meg keresztkelni, migh fel nem nevednek, és az hit dolgáról vallást nem tehetnek.

2. Ha az hit beléjek öntetnék, hát ha mindgyarást a keresztség után oly helyekre vitetnének, az hol az Christus felől semmit nem hallanának, ha ofztán ott fel nevednének, hinnének a Christusban, mert az az hit nevedik. Senki pedig úgy nem hiszen, hanem ha lstennek rendkívül való munkálkodásból lenne. Hát az hit nem öntetik beléjek az keresztségben.

3. Ennek az tudománynak fundamentoma ez, hogy az kisdedek üdvözülnek, holott senki hit nélkül nem kedves lsten előtt. Ez az fundamentom penigh nem jo, mert az szent irás nem mondgya azt, hogy az üdvözül

vözül az kiből az hit vagyon, hanem az ki valóságosan hiszen, az mint Christus mondgya: *Az ki hívőnd és meg keresztkedik üdvözül.* De az kisdedek nem lehetnek valóságosan, a mint meg vallya Bellarminus.

4. Az az kisdedekben lévő hit sem nem rend szerént való sem nem rend kívül való. Nem rend szerént való, mert nem hallásból vagyon. Nem-is rend kívül való; egyéb képpen az következnek hogy minden kisdedeknek rend kívül való hitek vagyon.

Az kisdedeknek vagyon-e munkálkodo hitek? Nincsen. R. GYÖRG

1. Ha minden kisdedeknek munkálkodo hitek volna, mindnyájjan valóságos-képpen volnának Christus tagjai; mert valóságos-képpen hívénnek, és így mindnyájjan üdvözülnének. De nem mindnyájjan idvözülnek. Hát &c.

2. Ha minden kisdedeknek valóságos hitek volna, hát az hit mindenké volna. De az hit nem mindenké.

3. Ha munkálkodo hitek volna, volna isméretek; és az jo és gonosz között tudnának külömbséget tenni. De ezt nem cselekedhetik, mert nem élhetnek az okossággal.

AZ UR VACSORAJAROL.

R. SIGM.

Szent Janosnál az hatodik részben az Ur Vacsorájáról vagyon-e emlekezet? Nem.

1. Az ki észli azt az kenyeret, örökké él. De nem minden él az, az ki az Ur vacsorájában lévő kenyeret észli.

2. Ott csak arról az ételről vagyon emlekezet, az mely hittel vétetik el. Hát nem az Ur vacsorájáról. Hogy penigh azt mondgya Bellarminus, hogy az negyven eggyedik versigh nem az Ur vacsorájáról szoll, de az következő versékben arról szoll, meg nem alhat. Mert:

1. Az

1. Az negyvéggyedik verstül fogva az ötvennyolczadik verfigh ugyan azon egy kenyérről vagy on emleket. Oka ez: Mert az 41. versbē zugolodtak az Sidok hogy Christus azt mondotta: *En vagyok az kenyér az mely menyországbol szállot.* Az kiknek zugolodásokra felel megh az Christus az ötven nyolczadik verfigh. De az Sidok kérdése és az Christus feleletti azon egy kenyér felől vagy on.

2. Az negyven égygyedik, ötvenedik, ötvenégygyedik, és ötven nyolczadik verfek tellyesféggel égygyeznek; mert mindenikben így vagy on: *En vagyok az kenyér az mely menyországbol szállot.*

3. Ha bötű szerént érted ennek az sz. Janos Evnageliomának 6. részét, nem üdvözölnek hát azok az kik az Ur vacsorájában nem vészik az pohárt; mert az vérnek itállya nélkül nem adatik az élet.

Az kenyér állattya szerént Christus testévé változik-e? Nem.

1. Ha az Ur vacsorájában nincsen az kenyérnek állattya, hát nem sacramentom, mert az sacramentomban földi dolognak kell lenni, az melyhez hozzá járul az ige.

2. Ha az kenyérnek állattya el változik, és csak színe s-izi marad megh, hát örökké megh tarthatni minden romlás nélkül, mert az szín s-iz megh nem romol addigh, migh az megh nem romol az mibe vagy on. Az Christus teste penigh meg nem romol.

3. Ezt az kenyérnek Christus testévé való változását az Isté igéjéből ki nē hozhatni. Meg vallyá ezt ő maga is Bellarminus, mert azt mondgya hogy ő az kenyérnek Christus testévé való változását csak az Ecclesiának meltoféagáért tarttyák.

4. Ha

4. Ha az kenyér Christus testévé változik, hát véghetetlen-képpen meg öregbül és meg sokasodik az Christus teste; mert az kenyérnek állattya nem léssen semmivē, hanem Christus testévé léssen. Hát ha az kenyérnek állattya valóságos-képpen hozzá adatik az Christus testéhez, neveddik az Christus teste.

Az asztalon és az szelenczében lévő kenyér és bor sacramentom-e az véle való élésen kívül-is? Nem.

1. Azt mondgya az Christus: *Vegyétek, egyétek.* Hát mi. *Math. 26. 26.* kor nem veszfűk, s-nem eszfűk, nē sacramentom.

2. Az keresztfegh csak akkor sacramentom mikor keresztfelnék. Mert nem az víz sacramentom, hanem az keresztfegben lévő vízzel való élés. Így az kenyér és bor-is.

3. Az kenyér nem sacramentom, mert az mint ti mondgyátok, nem marad megh az kenyér; az Christus teste sem sacramentom, mert, az mint ti meg engeditek, az sacramentomnak láthatonak kell lenni; az kenyérnek színe s-izi sem sacramentom, mert ezek között és az Christus teste között semmi hasonlatosság nincsen.

Az Ur Vacsorájában az bort megh kellé vízzel elegyíteni? N.

1. Sem az Christus, sem az Apostolok nem cselekedték azt, nem-is parancsolták.

2. Az bor az megh szentelés után szölő tőnek gyümöl. *Math. 24. 29.* csének mondatik.

Az hitetlenek észik-e az Christus testét? Nem.

1. Az kenyér az megh szentelés után kenyérnek mondatik: *Az kenyér az mellyet megh szegünk &c.* *1. Cor. 10. 16.*

3. Az drága gyöngyöt nem kell az díznok cleibe háni. *Math. 7. 6.*

3. *Ha valaki észik ez kenyérben él örökké.* *Ian. 6. 51.*

Y

4. Ha

4. Ha éhzik, hát fogokkal török az Christus testét.

Az Christus teste valóságos-képpen jelen vagyon az kenyérnek és az bornak színe s-íze alatt? Nincsen.

Math. 15. 17. 1. *Az mi embernek száján be megyen az embernek gyomrába, és onnét az árnyék székbe megyen.*

Luc. 24. 39. 2. *Látsátok meg az én kezeimet és lábaimat, mert én vagyok, tapogassátok meg engemet.* Hát az Christus testének igaz valóságos volta az látásból és az illetéssel meg bizonyíttatik. De az Christus testének az Ur vacsorájában való jelen létele sem az látásból sem az illetéssel meg nem bizonyíttathatik.

Jan. 16. 28. 3. *El hagyom ez világot és el megyek az Atyához.*

1. Cor. 11. v. 4. *Az kenyér az meg szentelés után is háromszor mondatik kenyérnek.*

Egy test lehet jelen egyszer s-mind sok helyeken? Nem.

Math. 28. 6. 1. *Nincsen itt mert fel tamadt: azt mondgya az Atya az Christus teste felől.*

2. Ha egy test több helyeken lehetne egyszer s-mind, hát azon módon mindenütt is lehetne.

3. Egy test nem lehet egyszer s-mind különb-külömb-űdőkben. Hát különb-külömb helyeken sem lehet.

4. Hát azon egy test egyszer s-mind lehetne ben az házban és kívül az házon.

Jan. 20. 26. 5. *Az Christus bé ment a házban.* Nem volt hát ott; mert az hol valaki vagyon, nem mehet odá akkor.

Az Ur Vacsorájában mind kenyeret s-mind bort kellé venni? Ugy.

Math. 26. 27. 1. *Igyatok ebből mindnyájján; az pohár felől mondatik.*

1. Cor. 11. 25. 2. *Ezt cselekedjétek.* De a Christus azt cselekedte, hogy mind az kenyeret s-mind az bort adta.

v. 24. 25. 3. *Szent Pál mind az kenyeret s-mind az bort adta.*

Math. 26. v. 4. *Az Christus mikor az vacsorát szerzette, mind az kenyeret s-mind az bort adta.*

5. Ha

5. Ha el vehetni az Ur vacsorájátul az pohárt, hát az kenyeret is el vehetni, csak hogy adassék az pohár.

Hogy penigh itt azt mondgya Bellarminus, hogy nem az példákbol hanē az előnkben adatot rend tartásból kell itéletet tenni, az csak nevetsegh.

1. Mutasson az Christustul adatot valami rend tartást az Ur vacsorájának csak kenyérrel való ki szolgáltattásáról, és az kenyérnek el tételéről.

2. Avagy oly család példaé az Christusnak cselekedeti, hogy ebből itéletet nem tehetnénk.

3. Ehez az példához parancsolat is adatott: *Ezt cselekedjétek.* Tudom hogy Bellarminus azt állattya, hogy ezt csak egyedül az Apostoloknak mondotta az Christus De nem igaz. Mert azt mondgya az Apostol: *Az Urnak halálát hirdessétek az migh el jövendő, tud.* 1. Cor. 11. 26. ni-illik az i. életre. Az Apostolok penigh immár meg holtanak.

Hogy penig azt mondgya, hogy a Papok viselik, imár az ő személyeket, nem álhat meg, mert ezt mondom ellene. Ha az Papok viselik az Apostolok személyét az Ur vacsorájában, avagy azok viselik az kik hozzájuk vészik az Ur vacsoráját, avagy azok az kik ki szolgáltatták és meg szentelik. Nem viselik azok az kik ki szolgáltatták és meg szentelik, mert az Apostolok az első vacsorát nem szolgáltatták ki, nem szentelték meg, hanem hozzájuk vőtrék. Az Ur vacsoráját hozzájuk védő Papok sem viselik az Apostolok személyét tinálatok, mert azoknak is csak az kenyeret adgyátok.

6. Azt mondgya sz. Pál: *En az Urul vőttem, melyet néktek* 1. Cor. 11. 23. *előtökbe is adtam.* De sz. Pál mind az kenyeret s-mind

az bort adta. Így felel sz erre: Azt mondgya az Apostol: *Néktek előtökbe adtam*, csak adomány hát, nem parancsolat. Erre ezt felelem: Hogy az Ur vacsorájának szerzőjéről mondgya ezt hogy *adtam*. Hát egészzen az Ur vacsorája nem léfzen parancsolva, ez sem *Egyétek*. Másodszor.

Azt mondgyátok hogy az Anyaszentegyház rendelési nem kisebb méltolágua az sz. írásnál; hát az Apostolok rendelési félől miért nem mondgyátok azt,

7. Az *Historicusok* azt tanítták, hogy ez az rend tartás az Anyaszentegyházban tiz avagy tizenkét száz esztendeigh volt. Mert Thamas legh régib, az ki az Vr vacsorájának meg kisebbítettéről emlékezik. Az penig élt az ezer és háromszáz esztendőnek vége felé.

Kellé az Ur vacsorájában lévő kenyereit és bort imádni? N.

Math. 26. 26. 1. Az Apostolok nem imádták, hát minékünk sem kell imádnunk.

1. Cor. 11. 24. 2. Nem mondgya az Christus hogy *Egyétek, imádg yátok*, hanem *Egyétek, egyétek*.

Az Christus az vacsorát kovász nélkül való kenyérral szerzette. é? Azzal.

Mert hét napigh nem volt szabad kovászos kenyérral élni, az mint Moisés mondgya: *Hét napon egyétek kovász nélkül való kenyeret: meg az első napon kihánnjátok az tiházatokból az kovászt. Mert valaki eszendik kovászt az első naptul fogva az hetedik napigh, kőrőlterik az á lélek az* Math. 26. 17. *Izraél között.* Az Christus penig az pogácsás. innepeknek első napján szerzette az vacsorát.

Minékünk is, arra nézve hogy az Christus ugy szerzette. kovász nélkül való kenyérral kelle hát az Ur vacsorájában élnünk? Nem.

1. Mert akkor törvény szerént nem szabad volt az Christus-

stusnak kovászos kenyérral élni; nem-is volt abban az időben kovászos kenyér. De minékünk szabad kovászos kenyérral élnünk, és vagyon-is minálunk minden időben.

2. Ha minékünk azért kell kovásztalan kenyérral élnünk az Vr vacsorájában, hogy az Christus azzal szerzette, az következik hogy az közönséges ételben-is kovász nélkül való kenyérral kell élnünk, mert az Christus az közönséges ételben-is, tudni illik az Húsvéti baránnak megh ételében, kovásztalan kenyérral élt.

3. Ha az Christus olyan kenyérral szerzette az vacsorát a melyel közönségesen éltenek, tehát minékünk is ollyannal kell. De az Christus ollyannal szerzette.

Az Ur vacsorája használat minden vétkek ellen? Használat. R. GYÖRG

1. Azt mondgya az Christus: *Jövelek én hozzám mindnyájan kik megh fáradtatok, és megh terheltettek, és én megh nyugodlak titeket.* Math. 11. 28.

2. Nem jöttem hogy az igazakat hinám, hanem az bűnösöket Math. 9. 13. *pénitenciára.*

Hogy penig azt mondgya Bellarminus, hogy az Christus csak az hitre és pénitenciára való első hivatalrol szoll, nem az sacramentomrol, nem állhat megh. Mert így ez az kedves vigasztalás csak azokra tartoznék akik még nem tértenek meg; az mely nem igaz. Mert ugyan ott azt mondgya az Christus: *Irgalmafságomat akarok, és nem áldozatot.* Hát az az vigasztalás tartozik mind azokra, az kikre az irgalmafságh tartozik.

Ez az szó. Ez, mit mutat?

R. SIGM.

Az kenyeret, nem a Christus testét.

1. Az kenyér az melyet megh szegünk, avagy nem Christus testével való közösülésünk-é? 1. Cor. 10. 16. 2. AZ

Tertull.

2. Az Christus az kenyeret ő testének nevezte,
Ez az én testem, az az, az én testemnek ábrázattya.

Tertull.

Irenaeus.

3. Az Christus az kenyeret mely teremtetett állat ő testé-
nek mondotta.

Bonavent.

4. Nem testet jelent, hanem az kenyérnek állattját.

R.GYÖRG.

*Az Úr Vacsorájában az szájokba kellé az embereknek ad-
ni az kenyeret? Nem.*

1. Mert az Christus nem az szájokba adta az tanítvá-
nyoknak. Megh bizonyittya ezt Maldonatus Jesuita
midőn így szól felőle: Nem tudhatni bizonyosan
hogy ha az kezekbe adta-é Christus a Tanítványok-
nak avagy az szájokba; de, ugymond, igen hihet ő,
hogy az kezekbe adta légyen, mert azt mondgya:
Vegyétek. És mivel hogy az pohárt kezekbe adta:
Nem is volt szokás az Sidoknál az kenyeret más szá-
jában adni. Jansenius is így ért felőle.

2. Salmero nyilván mondgya, hogy az Apostolok ke-
zekbe vőrték.

3. Agoston Doctor azt mondgya: Mely szorgalmas
gondot viselünk mi arra, mikor mi velünk az Chri-
stus teste közölterik, hogy semmi abból az mi ke-
zünkől az földre ne esék.

4. Cyrillus is azt mondgya: üregh kézzel veszszük el az
Christus testét.

R. SIGM.

*Csak ezek az kevés szok-é. Ez az én testem, az megh
szentelő igék? Nem.*

1. Ezeknek az szoknak ki mondása előtt megh szentel-
te Christus az kenyeret, mert meg szegte, és az tanit-
ványoknak adta. *Vöré Jesus az kenyeret, és mikor hálákat
adot volna, megh szegé, és adá az ő tanítványinak, és men-
da, &c.*

Math. 26. 26.

2. Ha csak azok az négy szoczkák szentelik meg az ké-

nyeret

nyeret, hát az Papnak semmi könyörgése nincsen az
Vr vacsorájában; mert azokban az szokban nincsen
könyörgésnek formája, holot semmit sem kívánnak,
sem hálákat nem adnak. És ha szinté könyörgő szok
volnának is, nem az Papé hanem az Christus-é vol-
nának, mert így mondgya: *Ez az én testem*, nem így:
Ez az Christus teste. De az könyörgésnek az Papénak
kell lenni, az mint az Apostol mondgya: *Az háláadás- 1. Cor. 10. 16.*
nak pohára mellyet megh szentelünk. Hát magunk csele-
kedetivel kell megh áldanunk avagy megh szentel-
nünk.

*Ezekben az sacramentomban lévő szokban vagyon-e fi-
gura? Vagyon.* R.GYÖRG.

1. Mert egy dolgot más természeti szerént különböz-
dolognak nem mondhatni tulajdon értelmé szerént.
De az kenyér és az test egymástul természet szerént
külömböző állatok. Hát egyiket az másiknak tulaj-
don értelemmel nem mondhatni.

2. Az ki a Christus testét az kenyérnek színe s-izi alatt,
és az kenyérben, az kenyérrel, és az kenyér alatt
mondgya lenni, az meg nem tarttya az Christus szá-
vait. De a Papiftak az kenyérnek színe s-izi alatt, az
Lutheranufok penigh az kenyérben, az kenyérrel, és
az kenyér alatt mondgyák lenni az Christus testét.
Hát sem az Papifták, sem az Lutheranufok nem tart-
tyák megh tulajdon-képpen az Christus szavait.

Azt mondgya Bellarminus: Miért nem hisztek ezek-
nek az Christus szavainak: *Ez az én testem?* Erre
így felelek:

1. Miért né hisztek ti is, holot azt mondgyátok, hogy a
kenyérnek és bornak színe s-izi alatt vagyon a Chri-

sus

stus teste, holot à Christus azt nem mondotta? Másodszor miért nem hiszitek el ezeket:

Ian. 10. 7.

En vagyok az juboknak ajtaja.

Ian. 14. 6.

En vagyok az ut.

Ian. 15. 5.

En vagyok az szóló tö.

ugyanott.

Ti szóló veszfzők vattok.

Ian. 15. 1.

Az én Atyám szólóban való munkás.

Luc. 22. 20.

2. Azt mondgya az Christus: *Ez pohár amaz új Testamen-
tum az én véremben.* Az miképpen ezeket az Christus
szavait hiszszük igazaknak lenni, azon- képpen ama-
zokat is. De ezeket tulajdon értelem nélkül hiszszük
igazaknak lenni, hát azokat az Christus szavait-is
igy hiszszük igazaknak lenni.

R. GYÖRG.

Az megbszentelő igéket csak futtogva kelle ki mondani? N.

1. Az Christus fel szoval mondotta, hogy meg hallanák
à tanítványok. Hát minekünkis ugy kel kimondanuk.
2. Mert hazudaz áldozó Pap az lasu szoval való imád-
kozásbá. Mert mikor csak egyedül imadkozik nē iga-
zán imádkozik így: *Álázatos könyörgéssel kérünk tégedet.*
3. *Mindenek épülésre legyenek.* De azoknak az szoknak
futtogva való ki mondása nem épülésre való, mert
csak egyedül maga hallya az áldozó Pap. Azt mond-
gya Bellarminus, hogy az keresztségben lévő szo-
kat az kisddek nem értik, de ezzel semmit nem bi-
zonyíthat. Mert nem az Egyházi szolgában vagyó
az vétkek, hanem à kisddekben vagyó az fogyatko-
zás, az kik idejeknek miatta elégtelenek az értelem-
re. Az keresztségben lévő szokot penigh fel szoval
mondgya ki az Egyházi szolga.

1. Cor. 14. 26

*Ezek az igék. Igyatok ebből mindnyájan, parancsoló
igék-e? Azok.*

1. Mert ha ez nem parancsolat, ez sem hát *Egyétek*

2. 158

2. Igy mondgya az Evangelista: *Vövé Jésus az kenyéret, és Math. 26. 26.
mikor hálákat adot volna, megh szegé és adá az ő tanítvá-
nyinak, és monda: Veg yétek, egy étek.* Ezt is mindgyárt
utánna mondgya az Apostol: *Hasonlatos- képpen az po- 1. Cor. 11. 25
hárt is.* Hát valaminr hogy parancsolat az hogy *Egyé-
tek*, szintén olyan parancsolat ez is *Igyatok*.
3. Meg határozással mondarik: *Igyatok ebből mindnyájá.* Math. 26. 27.
4. Semmi okat nem adhatni ennek, hogy ez *Egyétek* miért
legyen parancsolat, ez penigh *Igyatok* ne legyen.
5. Azt mondgyatok hogy parancsolat az Papra nézve.
Miért nem hát egyebekre nézve is.

*Az Istennek hatalma által az kenyér el változhatik-e
Christus testévé, avagy lehet az Christus teste az
kenyérben, az kenyérrel, és az kenyér alatt? Nem.*

1. Nem szabad az Isten hatalmából semmi erőstítő bi- R. SIGM.
zonfágot ki hozni, ha arról való akarattját nyilván
nem tudhatni.
2. *Tévelyetek mivel hogy nem tudgyatok az írásokat, sem az R. GYÖRG.
Istennek hatalmát.* Mert nem terjed ki az Istennek ha- Math. 22. 29.
talma arra à melly magával ellenkezik, és természet
ellen való: De hogy á Christus teste à kenyérbē egy-
szer s mind fok ezer helyeken volna, magával ellen-
kezik és természet ellenvaló: Azért az Isten hatal-
ma arra ki nem terjed. Másodszor az szent írás ez il-
lyen sacramentomi szollásnak modgyával jelenti az
kenyérnek tisztire nézve való változását.
3. Az mivel ellenkőző dologh találtatik az szent írás- R. SIGM.
ban, azt nem állathattjuk az Istennek hatalmáról.
De ezzel az mondással, hogy egy test több helyeken
lehet egyszer s mind; ellenkőző dolog találtatik az Math. 22. 6.
az szent írásban.

Z

Csu.

Csuda tétel által az kenyér elváltozik-e Christus testévé, avagy lehet-e az Christus teste az kenyérben, az kenyérről, és az kenyér alatt? Nem.

R. GYÖRG. 1. Meg szüntünk immár az csuda tételek minek utánna csuda tételekkel meg erősített az Evangelium.

R. SIGM. 2. Az csudákat az külső érzékenységek által megh tudhattuk, különben nem lehetnénk bizonyosok az csuda felől. De itt semmi érzékenységgel csudát nem ísmérlhetünk: Azért itt semmi csuda nincsen.

R. GYÖRG. 3. Az csudák nem terjednek ki az természet ellen való dolgokra. De ez természet ellen való dologh.

R. SIGM. 4. Az csudák nem fordították el az dolgoknak állattját. De ez el fordítaná haugy volna. Azért.

R. GYÖRG. 5. Az víz oly borrá változott, mely az előtt nem volt. 1. Tim. 2. 7. Hát az kenyér sem változik. Christus testévé mely már volt az előtt.

R. SIGM. 6. Az Moisés veszfűje csuda tétel által oly kigyová változat mely az előtt nem volt. Hát az kenyér sem változik csuda tétel által Christus testévé, mely volt annak előtte. Mois. köny. 4. 3.

R. GYÖRG. 7. Az Babyloniai kemenczében csuda lőtt az tűzben, de ugyan megh maradt az igaz valóságos tűz. Hát az Ur vacsorájában is megh marad az igaz valóságos kenyér. Dan. 3. 23.

R. SIGM. 8. Az Jordan vizében és az veres tengerben nagy csuda lőtt, mind az által sem az Jordán sem az veres tenger megh nem változtatta az ő természetit. Hát az kenyér sem változtattya megh az ő természetit az sacramentomban. 1. Ios. 3. 16. Moiss. köny. 14.

R. GYÖRG. 9. Az Christus csuda tétel által járt az vizen, mindazáltal ugyan megh maradt az ő igaz emberiségében. Hát az kenyér is meg marad. Matth. 14. 26.

10. Hogy

10. Hogy ott csuda volna sem az hit, sem az szent irás, R. SIGM. sem az okoságh, sem az külső érzékenységek nem mutatták. Hát ott semmi csuda nincsen.

AZ MISERŐL.

Mit kell érteni az Mifének nevezeti felől?

1. Ez az szo *Missa*, (Magyarul Mife) sem nem Görög, sem nem Sidó szo, az mint ő maga Bellarminus megh vallya. Deak szonak mondgya lenni. Megh engedgyük mi hogy Deak szo. De

2. Ez az szo ebben az jegyzésben az első három száz éztendőkben né volt az Anyaszentegyházban; az 4. dik száz éztendőben csak egyedül Ambrus kezdette emlegetni, az után jobban jobban el hatalmazott.

3. Az *Missa substantivé* az *femininum* genusban sohul nincsen az Doktoroknál, hanem vagyon *missio*, (az az küldés,) ismét *missum absoluté*, (az az küldetöt, bocsattatott) mert *missa* (az az bocsattatott) *adjectivum*.

4. Némelleyek az népnek el bocsátásából hozzák ki, mint Bellarminus. Hát ez az szo nem annak az áldozatnak állattjából jó ki, hanem csak valami véle együt lévő dologbol, az az, az kösségnek el bocsátásatul vétetett és azt jegyzi az mi a sacramentó előt, és az sacramentom végbe vitelének utánna volt.

Az Mife az élőkért és holtakért való külső, valóságos, és engesztelő áldozat-e? Nem.

1. Az külső áldozat látható, de az Mifének áldozattya nem látható.

Megh bizonyitom.

Mert az látható áldozatban az megh áldozando állat látható. Mert lehetetlen hogy ott látható áldozat legyen, az hol az megh áldozando állat láthatatlan. De

Z 2

az

az Misében az megh áldozando állat nem látható.
 2. Az misében ezt mondják: *Kérünk tégedet kegyelmes Atyánk, hogy ezeket az ajándékokat mellyekkel néked áldozunk, megh áldgyak és te nálád kedvesek legyenek.* Az honnét ezt mondom ellene: Avagy kenyéret áldoznak meg, avagy Christus testét és véré. Ha kenyéret áldoznak meg, hamis léfzen az Tridentumi gyűlésnek sentenciája, azhol az Christus teste és vére mondatik megh áldoztatni. Ha az Christus testét és véré áldozzák megh, miért imádkoznak így, hogy áldgya megh és vegye kedvesen az Christus testét és véré? Nem áldoré az Christus? Nem kedves-é az Atyánál? És ő karnak-é az Atya között és az Fiú között közben-járokká lenni.

3. Ha az Christus valóságosan megh áldoztatik az Misében, hát az Christus valóságosan megh öltetetik az Misében, mert az Christus áldozattya együtt volt az ő halálával.

4. Az valóságos áldozatban el válik az vér a testtől; az Misében nem; mert azt mondgyátok, hogy az vér együtt vagyon a testtel a természetnek folyása szerént.

5. Az valóságos áldozatban az áldozatra rendeltetett állatnak megh kell változni. De az Christus teste és vére megh nem változik. Hogy penigh azt mondgyák; hogy az kenyér Christus testévé változik, semmit nem használ; mert az áldozatra rendeltetett állatnak kell megh változni. Így hát az kenyér volna az áldozatra rendeltetett állat.

REGYÖRG. 6. Minden igaz áldozatok meg vannak az szent írásbā. De az Misének áldozattya nincsen, avagy mutalsák meg. Mért ez: *Az Melchisedech az Salemnek királya*

Mof. 1. köny.
14. 18.

ván

ván Abram eleibe kenyéret és bort: nem bizonyította az Misét, mert nincsen ott megh áldozta, hanem eleibe vitte, nem az Istennek, hanem Abrahamnak, kenyéret és bort, nem az Christus testét és véré; mert még nem születtetet volt az Christus szűz Mariától. Más az hogy semmi változás nem volt az Melchisedech kenyérében és borában. Hát a Misében sem lehet. Nem is úgy vagyon az írásban: *Mert az magoságos erős Istennek Papja vala,* hanem: *Es az magoságos erős Istennek Papja vala,* az mint Bellarminus vélelmezében. Az menyiben azért Melchisedech Király volt, megh vendégelte Abrahamot, az menyiben penigh Pap volt, megh áldotta és dézmát vett tőle. Másodszor az Apostol Sid. 7. igen szorgalmason megh mutattya a Christus és Melchisedech között való hasonlatosságot, mindazáltal arról az kenyérről, és arról az áldozatról semmit nem emlekezik. Hát ebben az dologban Melchisedech nem ábrázolta az Christust.

Az Christust penigh ilyenképpen ábrázolta Melchisedech.

1. Az Melchisedech Király és Pap volt egyszer s mind: Sid. 7. 1. ily az Christus is.

2. Békefegnek Királya volt: így az Christus is békefegnek Fejedelme. Mof. 1. köny. 14. 18.

3. Megh áldotta Abrahamot: így az Christus is megh Sid. 7. 1. áld minden hívőket, az kik Abraham fiai.

4. Sem atya sem anyja nő volt: így az Christusnak is. Dan. 8. 14. 15. és 16. lekezik, semmiben nem segiti az Misét.

1. Mert az törvényi áldozatról szól, mely Antiochustól

Z 3

fel.

tul félbe szakasztatott, és annak utánna telyletséggel elvétetett, mikor Jerusalemben város a Romaiaktól elrontatott. Mert az Christus Math. 24. nyilván szölli arról az pusztulástól, midőn azt mondgya: *Mikoron látandó jártok amaz pusztító uralkodást mely az szent helyen fogh állani, mely megmondatot az Daniel Prophetától.*

3. Az Misének áldozati szántalan sok. De az Christus áldozattya csak egy volt, az mint az Apostol mondgya Sid. 10. *Megh szenteltettünk az Jesus Christusnak testének egyszer való áldozattyanak általa.* És, *Egyetlen egy áldozattyával tökéletesekké tőtte mind örökké azokat az kik megh szenteltetnek.*

Sid. 10. 14.

R. SIGM.

Math. 26. 26. 27.

Math. 26. 26.

R. GYRG.

Sid. 1. 6.

- Az Misében vagyon-e áldozat? Nincsen.*
1. Az Christus mikor az Vacsorát szörzötte, sacramentot osztott az tanítványoknak, nem áldozatot tőtt az Aryának.
2. Az Christus így mondotta: *Vegyétek, egyétek, nem így: Áldozatok megh.*
- Az új testamentomban vannak-e tulajdon-képpen való Papok? Nincsenek.*
1. Az új testamentomban senki Papnak nem mondatik hanem csak egyedül az Christus, avagy mutassátok megh hol vagyon emlekezett az új testamentomban az tulajdon-képpen való Papokrol.
2. Az hol örökké való, és halhatatlan Pap vagyon, nem kell ott más Papnak lenni. De az új testamentomban örökké való és halhatatlan Pap vagyon tudni-illik az Christus. Hát nincsenek többen.

Oka ez.

Mert az ő testamentoban azért voltanak sok Papok hogy azok megholtanak. Sid. 7. De immár, mivel hogy ki

ada-

adatot az örökké való Pap, azok megh szüntennek. Az penigh csak semmi, hogy Bellarminus azt mondgya: Hogy nem szölli ott az Apostol az ő testamentombéli Papokrol.

Mert ugyan ezen oka vagyon az új testamentomban is. Mert ezek is olyan halandok mint azok voltak. Hát immár mivel hogy halhatatlan Papunk vagyon, hijában tészünk halando Papokat.

Innét sem bizonyította meg; *Es tőttél minket az mi Isten- tan-jel. 1. 10. nünknek Királyokká és Papokká. Ti választatott nemzet- 1. Pet. 2. 9. sűgh, Királyi Papságh, szent nép vadtok.*

AZ CHRISTUS KÉT TERMESZETINEK R. SIGM.

EGYMASSAL VALÓ KÖZÖLTETESERŐL.

Az Christus két természetinek tulajdonfogi közösültek-e valos. gonon egymással? Ugy: nem.

1. Valóságos közösültek a Christus személyére nézve; mert mind a két természetnek tulajdonfagit valóságoson mondhatni az Christus személyéről: ilyen-képpen, Az Christus megholt, Az Christus halhatatlan.
2. Az természetekre nézve nem közösültek valóságoson, hanem csak az szöllésnek modgyára nézve; mert egyik természetnek tulajdonfagit nem mondhatni az másiktól, az mint nem mondhatni ezt igazán: Az Christus emberi természetrel láthatatlan, halhatatlan, véghetetlen, örökké való. Isteni természetiről sem mondhatni ezt, hogy halando, látható, és testes volna. Mert:
1. Az Istennek állattya szerént való tulajdonfaga nem közölthetik mással, hanem ha minden tulajdonfagi, és ha az Isteniség is közölthetik; mert az Istennek való-

valóságos tulajdonsága nem egyéb az Istennek állat-
tyánál.

2. Ha az mindenűt valóság és a mindenhatóság közöl-
tetik, az ő emberi természetivel, hát az örökké va-
lóság-is, mett az örökké valóság nē valóságoson kü-
lőmb természet az mindenűt valóságtul és az min-
denhatóságtul. De az örökké valóság nem közöl-
tethetik mással.

Azt mondgyák ez ellen a Lutheranusok, hogy az jószág
az Istennek állattya szerént való tulajdonlaga, mind
azáltal még-is közöltetik az teremtetett állatokkal.

Mi azt mondgyuk erre, hogy az Istennek állattya sze-
rént való jósága nem közöltetik az teremtetett álla-
tokkal, hanem csak más jószágot ad külső-képpen az
teremtetett állatokba. Mert ha állattya szerént való,
jóságát közlené, az ő állattya-is kellene közleni.

3. Ha az Christus teste mindenűt vagyon, hát nem igaz
emberi test.

R. GYÖRG.

Az Christus teste mindenűt vagyon-e? Nincsen.

1. Mert ha az Christus teste az Isteni természettel való
eggyesüléséért vagyon mindenűt, nem fogantatha-
tot hát Mariának méhében, nem-is születtetetet
onnét, mert immár mindenűt volt.

2. Ha mindgyárt az eggyesülés után kezdet lenni min-
denűt, nē nevedet hát az Christus fogantatása és
születtetése után; mert ahhoz az mi véghetetlen semmi
nem adattathatik. Nevedett pedig, mert azt mōd-
gya az irás: *Gyaporodik vala bölcsességben, testének álla-
pattyában.*

2862. 92.

3. Ha mindenűt volt az Christus teste, nem halhatot hát
meg az Christus; mert az halál az léleknek az testül
való

való elválása. De ha az Christus teste mindenűt va-
gyon, mindenkor eggyesülve volt hát lelke testével.
AZ EMBERI ELMETŐL TALALTATOT

SACRAMENTUMOKROL.

Az Bérmlás Sacramentom-e? Nem.

1. Az szent írásban sem pelda sem parancsolat nincsen
az Bérmlásról.
2. Az sacramentomban oly dolognak kell lenni az mely-
ből áll az sacramentom, és formájának kell lenni. De
az Bérmlásban sem oly dolog nincsen az miből ál-
lana, sem formaja nincsen.
3. Az Apostolok keresteltének, és az Ur vacsoráját ki
szolgáltatták, de hogy valakit bérmlának volna, so-
hun nincsen az szent írásban.

Az pœnitencia tartás sacramentom-e? Nem.

1. Az sacramentomban Istentől szereztetett külső jegy-
nek kell lenni. De az pœnitencia tartásban nincsen.
Hát nem sacramentom.
2. Az pœnitentia tartásban való igérettel semmi Isten-
től szöröztetet külső jegy nincsen őszve foglalva.

AZ GYONASROL

Az fülbe való gyónás szükséges-e? Nem.

1. Erről az gyónásról sem példánk sem parancsolatunk
nincsen az szent írásban.
2. Lehetetlen dolog hogy minden vétkeit meg valhaf-
sa az ember, mert azt mondgya David: *Kicsoda tud. Solt. 19. 13.*
hattya az vétkeket.
3. Mi közöm nekem az emberekkel, hogy hallják az én Agost.
bűneimről való vallás tételemet, mint ha ők fel épít-
hetnének engemet az én erőtlenségimből; fölötté
szorgalmatos az emberi nem az más életének vizsgálá-
lása.

A a

lálá.

láfában, igen rest penigh az magáénak megh jobbítáfában,

Chryfost.

4. Az te bűneidet azért vald' megh hogy azokon bándogdyl, ha szégyenled más előtt azokat megh vallani, lelkedben vald' megh azokat minden nap; nem mondom hogy az te szolgatársodnak vald' megh, ki tenéked azokat szemedre hánnya, hanem az ílleńek vald' megh, az ki tégedet azokbol megh gyógyitson.

Ambr.

5. Az könyhullatáfok mossák el az vétket, melyet szoval szégyen megh vallani.

Az végső kenet sacramentom-e? Nem.

1. Az sz. írásban nyilván vannak azok az igék mellyekkel az új testamentombéli sacramentumok szőíőztettek. De az végső kenetűl az sz. írásban nincsenek nyilván semmi igék mellyekkel szőíőztetet volna.
2. Az új testamentombéli sacramentumok az Christusul szőíőztettek. De az végső kenet nem szőíőztetett az Christusul.
3. Ha az kenet azért sacramentom, hogy az Apostolok kentenek és gyógyítottanak, hát az kezkenűvel, fárral, és nyállal való gyógyítás is sacramentom léfzen, mert az Christus így cselekedett.

Az fel szentelés sacramentom-e? Nem.

1. Az sacramentomnak nyilván való igékkel kell szerzetni. De az fel szentelés nem szőíőztetett nyilván való igékkel, az mint megh vallya Bellarminus.
2. Az fel szentelésben nincsen az megh igazito kegyelem felűl való ígert; mert így minden emberkie tartoznék.
3. Az sz. írásban nyilván kell lenni annak az dolognak az mibűl áll az sacramentom, és formájának kell léfni.

De

De az fel szentelés felűl semmi efféle nincs en az sz. írásban.

Az házasság sacramentom-e? Nem.

Az házasság volt mind világ kezdetűl fogva, az hitetleneknél és a Tűrűkűknél is vagyon, mindazáltal nem volt sacramentom, és most sem az. Bellarminus azt mondgya, hogy az házasság nem volt sacramentom az ő testamentombű, és most sem az az hitetleneknél, hanem csak az keresztyéneknél. De csak gyermekeskedik. Mert

1. Miért nem mutattya meg okát eűnek az szent írásbol.
2. Minékűnk semmi egyéb ígertűnk nincsen az házasságban, mint Adámnak, Abrahámnak, és Zachariasnak, Erseberttel volt, mindazáltal az ő házasságok nem volt sacramentom.
3. Azt mondgyátok hogy az Papok házassága tisztatalanág, mikor el tiltjátok az Papokat az házasságtul. Miért mondgyátok hát sacramentomnak lenni.

AZ BűNERT VALO ELEGH TE-

TEL RűL.

Mikor a bűn megh bocsáttatik fen marad-e még is az idő szerűnt való bűntetés? Nem.

1. Meg igazulván az hitnek általa békeségűnk vagyon Istennel. Rom. 3. 1.
2. Az hitetlennek hitetlensége el nem vészti őtet az nap, mellyen ki tereűd az ő hitetlenségebűl. Ezech. 33. 13.
3. Az Christus meg fizetűtt es eleget tűtt mi érettűnk. Hát ha mi eleget téfűnk az bűntetés által, kétfűszer vészti megh rajtunk az fizetűt.

Azért az bűntetésűrt, mely az bűn bocsánat után megh marad, eleget tehetűnk-e? Nem.

1. Az hitetlennek hitetlensége el nem vészti őtet az nap, mellyen ki tereűd az ő hitetlenségebűl. ugyanott.

Aa 2

2. Megh

- Rom. 5. 1. 2. *Megh igazulván az hitnek általa békefegünk vagyon Isten-
nel. Hát ha békefegünk vagyon véle nem büntet
minket.*
Az könyörgés, bűjtölés, és alamisna elég tévő cselekedeteké? N.
- Eph. 1. 7. 1. Csak egyedül az Christus tött eleget mi éröttünk.
- Luc. 17. 10. 2. Ezekkel mind tartozunk mi. Hát nem elég tévő cse-
lekedetek.
3. Az bűjtölés és az alamisna hit nélkül és könyörgés
nélkül semmit sem használ. Az hit penig Isten aján-
doka, és az imádság alázatossággal való könyörgés
és supplicálás nem elég tétel.

R. GYÖRG.

AZ BŰNRŐL.

Halálosé minden bűn? Az.

- Gal. 3. 10. 1. *Atkozot valaki megh nem marad mind azokban, melyek
megh irattattak az törvének könyvében.*
- Matth. 22. 37 2. *Az ki nem szereti az Istent tellyes szűből, által hágja
az a törvént, és méltó az halálra. De az ki kicsiny do-
logba vétkezik, nem szereti az az Istent tellyes szű-
ből. Azért által hágja a törvént.*
Az gonosz kívánság valóságos vétke-e? Az.
- Rom. 7. 7. 1. *Az gonosz kívánságot is nem tudtam volna ha az törvény
nem mondotta volna: Ne kívánniad.*
- v. 23. 2. *Az kívánság ellenkezik az Isten törvényével. Bűn hát.*
3. *Az kívánságnak indulati né szabadosok. Vétkek hát.*
4. *Az gonosz kívánságot még az ujjonnan születet-
tekben is gyűlöli az Isten.*
Vagyon-e eredendő bűn? Vagyon.
- Solr. 51. 7. 1. *Az én anyám bűnben melegített engemet az ő méhében.*
- Rom. 5. 19. 2. *Mert miképpen hogy egynek engedetlenfége által sokan
bűnösök lőtenek.*
- Rom. 3. 23. 3. *Mindnyájan vétkeztenek, és az Isten dűcsőfegérül el ma-
radtak.*

4. Val.

4. *Vallyon s-penigh kicsoda tehet tisztát az tisztátalanból.* Job. 14. 4.
5. *Az kisdetek meg hálnak. Vagyon hát credendő bű-
nök. Mert az halál bűnnek földgya.*
6. *Ha az kisdeteknek nincsen bűnök, hát az Christus
nem holt meg ő éröttük, mert ő az bűnösökért holt
megh.*
Az Maria eredendő bűn nélkül volté? Nem.
1. *Meg holt. Az bűnnek földgya penig az halál.* Rom. 6. 23.
2. *Az szent irás senkit egyebet az Christusnál ki nem
választ az bűnösök közül.* Sid. 4. 15.
3. *Nem volna így ő néki üdvözítője az Christus.*
4. *Imádkozot ilyen képpen. Bocsásd meg minékünk az mi
véteinket.* Matth. 6. 12.

*Az eredendő bűn nemzés által származik-e az fiakra, avagy
csakugy ha ők is hasonló vétet cselekednek? Nemzés által.*

1. *Az én anyám bűnben melegített engemet az ő méhében.* Solt. 51. 7.
2. *Mert miképpen hogy egynek engedetlenfége által sokan
bűnösök lőtenek.* Rom. 5. 19.

*Az eredendő bűn avagy az kívánságh az keresztség
után valóságos vétke-e? Az.*

1. *Az Scholasticusok Mestere azt mondgya: Hogy az cre-
dendő bűn meg bocsáttatik az keresztségben; mert
el vétetik annak ereje és hatalma, de megh marad az
ő mivoltára nézve.*
2. *Az gonosz kívánságot is nem tudtam volna ha az törvény
nem mondotta volna: Ne kívánniad.* Rom. 7. 7.
3. *Az kívánságh ellenkezik az Isten törvényével.* v. 23.
- Megh bocsáthato-e az szent Lélek ellen való vétke? Nem.*
1. *Soha örökké megh nem bocsáttatik.* Marc. 3. 29.
2. *Azért az vétkeért nem kell imádkozni.* 1. Ian. 5. 16.
3. *Lehetetlen dolgh, hogy az kik égszer megh világosítat-
tak, és megh kóftoltak az mennyei ajándékot &c. Ha elvesznek,
Aa 3 hogy*

hog y ismét megh ujította annak az megh térés által.

- Sid. 10. 26. 4. Ha szabad akaratunk szerént vétkezünk az igazságnak ismérétének utánna, nincsen az után az mi bűncinkert áldozat.

AZ SZABAD AKARATROL.

Az lelki dolgokban az embernek akaratjátul függé az, hog y az Istennek kegyelme ő benne hathato legyen? Nem.

- Ezech. 36. 26. 1. El vészem az kő szívet az ti testetekből, és adok ti néktek hus szívet. Hát Isten adgya.

- Solt. 51. 12. 2. Az Isten teremti uj szívet az emberben.

- Ephes. 2. 13. 3. Meg holtunk az bűnben. Hát semmit nem munkálkodunk.

- Phil. 2. 1. 4. Isten adgya mind az akaratot s mind az végbe vitelt. Adatik é minden embereknek elégséges kegyelem az meg té, ésic? Nem.

- Math. 13. 12. 1. Néktek adatot hog y az mennyeknek országának titkait értehesetek, azoknak penigh nem adatot.

- Math. 11. 21. 2. Ha Tyrusban és Sidonban azok az Isteni öröklöttek volna, melyek ti bennetek löttek, régen gyász ruhában és hamuban ülvén, megh tértek volna.

- W. 13. 26. 3. Vallást tészek te előtted én Atyám, földnek ménynek Ura, hog y elrejtödted ezeket az bölcséktől, és az értelmesepektől, és azokat megh jelentetted az kis gyermekeknek, Jól vagy Atyám, mert ez volt az te jó kedved.

- Rom. 10. 20. 4. Meghtalálnak azok az kik engemet nem keresienek.

- Phil. 2. 13. 5. Isten adgya mind az akaratot s mind az végbe vitelt.

- Rom. 9. 18. 6. Az Isten némellyeket megh vakit és meg keményit. Az az Istennek ajándéka tézené minket Isten előtt kedvesekké a melymi bennünk vagyon? Nem.

- Rom. 5. 10. 1. Mert ha mikoron ellenségi voltunk, meg békéletünk Istennel.

- Rom. 3. 24. 2. Megh igazulnak penigh ingyen, Isten kegyelméből.

3. Ki

3. Ki választot minket, kibet fiaivá fogadna az Jesus Christus Eph. 1. 5. által ő magában az ő akarattjának jó kedve szerént.

4. Az ő dicsőíseges kegyelme, gének dicséretire, melyből min- Eph. 1. 6. ket ingyen magának kedvesekké tölti amaz Szerelmesben.

Meg lehet-e hog y azon egy dologh szabad akaratból és egy szer s mind szükség s képpen is legyen?

1. Megh, de ez az szükségh nem valami erőszakul és kényszerítésül függ, hanem az Istennek változhatatlan tanácsátul és igazgatásátul.

2. Mint az vizeknek folyási, ug y az Királynak szíve az Ur- Field. 2. 1. 1. nak kezében vagyon, valahová akarja, oda hajttya azt.

3. Az embernek elméje gondolja meg az ő utát, de az Ur igaz- Field. 16. 9. gattya annak járását.

4. Ha el változtathattya az Szerecseny az ő bőrét, és az pár- 1erem. 13. 28. duoz az ő tarkaságát, ti-is jot cselekedhettek.

5. Az emberek semit egyebet nem cselekefsznek, ha- Apost. csel. 4. v. 27. 28. nem csak az mit az Istennek keze és decretoma el végezet.

6. Valaki bünt cselekefszik szolgája az bűnnek. Jan. 8. 34.

7. Bellarminus 5. köny. 3. rész. azt tanittya, hog y mi- nek utánna az embernek természeti megh romlot, szükség s képpen vétkezik az ember.

Az szabad akarat igazán mondatik é szolgának az bűn- nek állapotjában? Igazán.

1. Valaki bünt cselekefszik szolgája az bűnnek. ugyanott.

2. Mikor szolgát volnátok az bűnnek. Rom. 6. 20.

3. Mivel az ember szabad akaratja szerént löt a bűnnek Bernard. szolgája, melán vezttette el az ő szabad akaratját.

Az u jónnan nem születet ember hit nélkül és keval- képpen való Isten kegyelme nélkül cselekedhetik-e olyan jot mely az Istennek o ísék. Nem.

1. Valami hitből nincsen, bűn az.

Rom. 14. 23

2. Az

- Peld. 15. 8. 2. Az Isten teleneknek áldozattok gyűlöfeges az Urnak.
 Solt. 109. 7. 3. Az hitetlen embernek könyörgése bűn.
 Mof. 1. köny. 6. 5. 4. Az ő sziveknek minden indulatiya és gondolatiya szüntelē gonosz volna.
 Rom. 3. 12. 5. Mindnyájan az emberek el hajlottak, haszontalanokká lőtenek, nincsen ki jot cselekednek, nincsen csak egy is.

AZ MEGH IGAZITASROL.

Az megh igazito hit egyé az historiai, csudát cselekedő, és az ideig való hitel? Nem.

1. Mert ma sokaknak vagyon megh igazito hitek, de nincsen csudákat cselekedő hitek.
2. Az őrdögöknek vagyon historiai hitek, de nincsen megh igazito hitek.
3. Simon Magusnak volt hiti, de nem megh igazito, sem csudákat cselekedő hiti nem volt.

Az megh igazito hit bizodalom-e? Az.

- Matth. 9. 2. 1. Bizál fiam, megh bocsáttatnak néked az te bűncid.
 Jac. 1. 6. 2. De kérje hittel, semmit nem kételkedvén.
 Csak az hit igazit-e megh? Csak.
 Luc. 8. 50. 1. Csak higgy és megh tartatik.
 Rom. 3. 24. 2. Ingyen igazittatunk megh. Hát nem az jo cselekedetektől.
 1. 20. 3. Az törvénnek cselekedetiből egy test-is nem igazul megh Istennek előtte.
 11. 28. 4. Ezt mondgyuk bizonyos-képpen hogy az ember igazul hite nek általa, az törvénnek cselekedeti nélkül.
 Az bennünk való igazságé szerző oka az megh igazításnak? Nem.
 1. Az Christusnak engedelmessege által igazittatunk megh. Az Christus engedelmessege penigh nincsen mi bennünk, hanem minékünk tulajdonittatik.
 Rom. 4. 19.
 1. 1. 2. Tulajdonittatik az hit igazság gyaránt.

3. Az

3. Az melly igazság mi bennünk vagyon az nem tökéletes képpen való. Hát nem igazit megh.

Bizonyfok lehetünk-e az üdvösség felől? Bizonyfok.

1. Szent Pál, David, Abraham bizonyfok voltak hit által. 1. Tím. 4. 2. Sid. 11. 3. 2. Rom. 4. 3.
 2. Nem ez világnak lelkét vőttük, hanem az lelket melly az Istentől vagyon, hogy megh tudhassuk az mit nekünk aján-dékozott az Isten. 1. Cor. 2. 12.
 3. Hogy tudjátok hogy y néktek örök életetek vagyon. 1. Ian. 5. 13.
 4. Az szent Lélek téfszen bizonságot az mi lelkünkkel egyjút, hogy y mi Istennek fiai vagjunk. Rom. 8. 16.
 5. Kiben vagyon szabadságunk és bizodalommal való menetelünk az ő benne való hit által. Eph. 3. 12.

Az hitvek bizonyfok lehetnek-e az hitben való végigh megh maradás felől? Bizonyfok.

1. Valaki jándik az vízben, az mellyet én adok, megh nem szomjuhozik örökké, hanem az víz mellyet én adok nékie, lészen ő benne örök életre forro viznek kut feje. Ian. 4. 14.
 2. En bizonynal el hittem, hogy y sem halál, sem élet, &c. el nem szakaszhat minket az Istennek szerelmétől. Rom. 8. 38. 39.
 3. Valaki Istentől születtetet, bűnt nem cselekezik, mert annak magva vagyon abban, ingyen sem vétkezhetik, mivel hogy y Istentől születtetet. 1. Ian. 3. 9.
 4. Az ő szivekben adom az én felelmemet, hogy y el ne távozzanak én tőlem. Ier. 32. 40.
 5. Mi közszülünk mentenek ki, de nem mi közszülünk valok valának, mert ha mi közszülünk valok &c. 1. Ian. 2. 19.
 6. El hitesek (ha lehetne) az választottakat is. Math. 24. 24.
 Az hit olyezköz-e mellyel csak meg kel nyugodnunk az mit mások állatnak? Nem, hanem meg is kell tudnunk az mit kell hinni.
 1. Ez penig az örök élet, hogy y tégedet eg yedül ismérjenek lenni igaz Istennek. Ian. 17. 3.

B b

2. Kik

2. Tim. 3. 7. 2. Kik mindenkoron tanulnak, de soha az igazságnak ismeretire nem juthatnak.

Itt az Apostol kárhoztartya azokat az özvegyafszonyokat, az kik az igazságnak ismeretire nem juthatnak. Méltok hát mindenek az kárhoztatásra az kik az igazságnak ismeretire nem jutnak. Egyébképpen méltatlan feddötte volna őket az Apostol.

3. Tudgyák mit hisznek azok az kik az Istentől megtanítottak. De az hivek az Istentől megtanítottak. Es lesznek ugy mond mindnyájan Istentől tanítottak.

Ian. 6. 45.

Ian. 14. 20.

Eph. 3. 17.

4. Az napon megh tudjátok hogy én az én Atyámban vagyok, és ti én bennem, én is ti bennetek. Az Christus penigh hit által lakozik mi bennünk. Hát tudgyuk hogy az Christus mi bennünk lakozik, még penighit által.

Az hit néz-e az Istennek minden ígéjére?

Néz, de kiválképpen az ígéretekre.

2. Cor. 5. 18. 1. Ki magával minket meg békéltetett az Christus által, és adta az békéltetésnek szolgáltatását nekünk.

v. 19. 2. Mert az Isten Christusban vala, ki megh engesztelte magának ez világot, nem tulajdonitván nekik az bűnöket.

1. Cor. 2. 12. 3. Nem ez világnak lelkét vöttük, hanem az lelket mely az Istentől vagyon, hogy megh tudhassuk az mit nekünk ajándékozott az Isten.

Ian. 6. 47. 4. Bizony mondom néktek, az ki én bennem hiszen örök élete vagyon.

Rom. 8 v. 33. 34. 5. Kicsoda vádolja az Istennek választottit? Az Isten az az ki megh igazít. Kicsoda a ki kárhoztatna? Christus az az ki megh holt, sőt az ki fel támadott, ki az Istennek jobján vagyon, ki esedezik mi erőttünk.

6. Így hiszszük hogy az Isten irgalmas, az Christus mi érettünk születetet, szenyvedet, meg holt, fel táma-

dott.

dott, és hogy minékünk meg váltonk és közbenjárunk.

Az megh igazító hit az Istennek kiválképpen való irgalmaságában helyeztetet bizodalom-e, mellyel ember bizonyos lehet az ő üdvössége felől? Az.

1. Az hivek el hiszik azt, hogy ő erőttök holt megh az Christus. Mert azt mondgya sz. Pál: Ki szeretött engemet, és adta ő magát mi erőttünk. Hát az hit az Istennek kiválképpen való irgalmaságát nézi. Galat. 2. 20.

2. Az Apostoli Credoban azt mondgyuk: Hiszem bűneimnek bocsánatját.

3. Az Isten ezt az bizodalmat mindentől kívánja, mint az gutta ütött embertől: Bizzál fiam, megh bocsáttatnak te néked az te bűneid. Math. 9. 2.

4. Így az Apostolok is: Higggy az Ur Jesus Christusban és üdvözülj. Apost. czel. 16. 31.

5. Azt mondgya az Christus: Hisztek az Istenben, hidgyetek én bennem is. Ian. 14. 1.

Az hivek el vesztetik-e azt az hitet mellyet Isten egyszer nekik ad? Nem.

1. Soha senki ki nem ragadgya azokat az én kezemből. Ian. 10. 28.

2. El hitesek (ha lehetne) az választottakat is. Math. 24. 24.

3. Ha elesendik megh nem rontatik, mert az Ur tarttya őtet az ő kezével. Solt. 37. 24.

4. Az Christus imádkozik az hivekért hogy megh tartassanak, és az Atya megh halgattya az Christust imádságában. Ian. 17. 11. 20.

Az hit el válhatik-e az szeretettől és egyéb jó cselekedetektől? Nem.

1. Az cselekedetek nélkül való hit, megh holt állat. Iac. 2. 26.

2. Az hit, melly az szeretet által cselekeszik. Gal. 5. 6.

Bb 2

Az

*Az megh igazítás csak egy jédul az bűn bocsánatban állé?
Abban áll.*

- Rom. 4. 6. 1. Az David is boldognak mondgya az olyan embert, kit Isten igaznak tulajdonit cselekedet nélkül.
- v. 7. 2. Boldogok az, kiknek megh bocsáttattak az ő hamiságok, és az kiknek elfodóztettek az ő bűnök. Itt az igazságnak tulajdonitása, a bűn bocsánat, és a megh igazítás egyaránt véretik. Hasonlóképpen Apost. cscl. 13. az bűn bocsánat, és az megh igazítás azon egy értelemmel véretik, mikor azt mondgya az Apostol: *Azért légyen néktek tudotokra atyám fia, hogy ez által hirdettetik néktek az bűnnek bocsánattya. Es mindenekből az mellyekből az Mósés törvénye által megh nem igazíttathattatok, ez által minden, az ki hisz en megh igazul.*
- Apost. czcl. 13. v. 28. 29.

R. SIGM.

AZ TÖRVENYRŐL.

- Az erkölcsökre tartozó törvény le tétet-e? Le s. nem.*
- Le tétetett az kárhoztatásra és az megh igazításra nézve; mert semmi kárhoztatások nincsen immár azoknak kik az Jésus Christusban vannak; és, Az törvénynek cselekedetiből egy test-is nem igazul megh Istennek előtte: de nem tétetett le az életnek igazgatására nézve; mert az hit által az törvént erősfűtjük: és, Nem jöttem hogy el töröllyem hanem inkább hogy bé tölcsem: és, Megh szabadultunk az törvéntől, hogy szolgáljunk az léleknek újságában, és nem az börtűnek ofágában.

Bé tölthetjük-e az törvént? Nem.

1. Jan. 1. 8. 1. Ha azt mondgyuk hogy nincsen bűn mi bennünk, magunkat megh csalljuk, és igazságh mi bennünk nincsen.
- Peld. 24. 16. 2. Jollehet hétszer el esék is az igaz.
- Rom. 7. 18. 3. Akaratom vagyon az jora, hogy azt el végezzem, de nem tehetem.

4. Sok

4. Sok dolgokban esünk mindnyáján. Iac. 3. 2.
5. Az tanítványok nyakába oly igát vetvén, mellyet sem az mi Apost. czcl. 15. 10.
6. Valaki vétkezendik egy dologba, az egész törvénynek megh rontásába bűnos. Iac. 2. 10.

AZ JO CSELEKEDETEKRŐL.

Az jo cselekedetek megh igazítanak-e minket Isten előtt? Nem.

1. Az ember igazul hitnek általa, az törvénynek cselekedeti nélkül. Rom. 8. 28.
2. Az törvénynek cselekedetiből egy test-is nem igazul megh Istennek előtte. v. 29.
3. Ha azok örökösök az kik az törvényből vadnak, hijába valóvá lőtt az hit, az ígérlet-is haszontalanná lőtt. Rom. 4. 14.
4. Ha az törvény által vagyon az igazságh, tehát Christus ok nélkül holt megh. Galat. 2. 21.

Ezt mondgyák ellenünk az Abraham felől: Láttjátok Iac. 2. 24. hogy az cselekedetekből ismértetik az ember igaznak lenni, és nem csak az hitből. Erre ezt felelem, hogy az Apostol az megh igazításnak csak az emberek előtt való nyilván voltárol szoll, é szérént az Apostol mondása szérént: Az törvénynek cselekedetiből egy test-is nem igazul megh Istennek előtte; hát ember előtt megh igazulhat. Ennek az locusnak magyarázattját így erőlsitem megh.

1. Hogy immár annak előtte az Abraham megh igazított volt Isten előtt. Mof. 1. köny. 22.
2. Mert azt mondgya az Apostol: Ha az Abraham az cselekedetekből igazult megh, vagyon mivel dicsekedgyék, de nem Isten előtt. Hogy penigh az Apostol az hit nélkül való cselekedeteket rekeszrené ki, nem igaz.
1. Mert az Abraham cselekedetiről szoll, az mellyek hitből voltak. 2. Mert

2. Mert itt né cselekedet vettetik a cselekedetnek ellenébe, hanem az hit. És meg bizonyítom hogy szent Jacab az megh igazításnak emberek előtt való nyilván voltárol szoll: Mert azt mondgya: *Mutasd megh nekem az te hitedet az te cselekedetidből.*

Jac. 2. 18.

Az igaz aknak jó cselekedetek kötelesek-e, az az minden fog yartkozás nélkül való-e? Nem.

1. Mindenkör igazán mondgyuk ezt: *Es bocsásd megh mi nekünk az mi vétkeinket.*
2. Ha azt mondgyuk hogy nincsen bűn mi bennünk, magunkat megh csalljuk, és igazság mi bennünk nincsen.
3. Ne pörölly az te szolgáladdal.

Math. 6. 12.

1. Jac. 1. 8.

Solt. 143. 2.

Az jó cselekedetek érdemei-e az örök élni el vételére? Nem.

1. Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmaságot nyernek. Hát az örök élet irgalmaságból vagyon.
2. Az mi könyörgésünket az te nagy irgalmaságodban való bizodalomban vettyük.
3. Ha mind azokat megh cselekedenditek-is az mellyek néktek parancsoltattak, azt mondgyátok: *haszontalan szolgák vagyunk, mert az mit kellett cselekednünk, azt cselekedtük.*
4. Az Istennek ajándéka az örök élet.
5. Az ő irgalmaságából tartott meg minket.
6. Mert nem tökéletesek: Rész szerént vagyon bennünk az isméret, rész szerént az prophetálás.
7. Mert az jó cselekedetek Istene: Cselekedvén ti benne-tek azt, az mi ő előtte kedves.
8. Mert tartozunk azokkal: Ha mind azokat megh cselekedenditek-is, az mellyek néktek parancsoltattak, azt mondgyátok: *haszontalan szolgák vagyunk &c.*

Math. 5. 7.

Dan. 9. 18.

Luc. 17. 10.

Rom. 6. 23.

Tit. 3. 5.

1. Cor. 13. 9.

Sid. 13. 41.

Esa. 17. 10.

Az

Az jó cselekedetek szükségesek-e az üdvösségnek megh szerzésére? Nem.

1. Minden mi igazságunk olyan mint az vérbe fertőzött ruhá. Jerem. 64. 6.
2. Ha az mi bűneinket megh tartándod Isten: *Uram kicsoda maradhat megh.* Solt. 138. 1.

AZ BŐJTŐRŐL.

Az ételben való válogatás igaz bűjt-e? Nem.

1. Az ételben való válogatás ördögi tudomány. 1. Tim. 4. 3.
2. Senki titeket ne kárhoztasson az ételért avagy italért, Coloss. 2. 16.
3. Az Istennek országa nem ételben, nem italban áll. Rom. 14. 17.
4. Ellenkezik az keresztyéni szabadsággal; mert minde-
nek tiszták az tisztáknak; és, Valamit elő hozánd meg
egyének, semmit nem tudakozván felőle. Tit. 1. 15.
5. Az ki mindent megh észik, megh ne utállja azt az ki nem
észik megh mindent: Es az ki nem észik megh mindent, ne
kárhoztassa azt az ki mindent megh észik. 1. Cor. 10. 27.

Az-e az bűjt hogy valaki el fogja magát az ételtől, de nem az italtul? Nem.

1. Az ő testamentombéli szentek az kik bűjtőltenek mind az ételtől s mind az italtul el fogták magokat.
2. Eusebius hist. 2. köny. bizonyittya, hogy az első üdöbéli keresztyének az bortul-is megh tartoztatták magokat. Es Bellarminus az bűjtől való irásának 3. részében megh vallya, hogy az nap keleti Ecclesiák szinten úgy megh tartoztatták magokat az bor italtul, mint az hus ételtul.
3. Az bor gonosz kívánságra indit. Peld. 23. 33.
- Erdemesé-e elég tévő cselekedete az bűjt? Nem.*
1. Az Istennek országa nem ételben, nem italban áll. Rom. 14. 17.
2. Az Phariseus minden héten kétszer bűjtölt, az Publi-
Luc. 18. 12.

canus

canus nem bűjtölt, mindazáltal még sem érdemlette az Pharisaus az Isten előtt való megh igazulást.

2. Semmi érdemünk nincsen minékünk; mert haszontalan szolgálak vagyunk, az mit kellett cselekednünk azt cselekedtük.

Az Papisták bűjti Isteni tisztelet-e? Nem.

1. Mert Istenül nincsen parancsolva ez ilyen bűjt.
2. Azt mondgya az Isten: *Térjetelek meg en hozzám tellyes ti szívetek szerént bűjtöléssel-is, sirással-is, keférgéssel-is.* Ha az bűjt Isteni tisztelet, hát az sirás, és keférgés is az.
3. Az bűjt az testnek gyakorlása, az melynek kevés haszna vagyon.
4. Ha az bűjt Isteni tisztelet, miért nem bűjtölnek hát vasár nap, Húsvét napján, Pünkösöd napján, és Karácson napján?

Az negyven napi bűjtöt megh kell-e tartani? Nem.

1. Moisést és Illyést az ő testamentomban senki nem követte ebben az dologban.
2. Az Christust senki nem követte az tanítványok közül.
3. Sohul nincsen parancsolat rola. (zül.)
4. Lehetetlen dologh; mert senki nincsen az ki ebben az dologban követhetné az Christust.
5. Csak egyszer bűjtölt az Christus; így Illyes és Moises.

E. GYÖRG.

AZ SZARANDOK JARASROL.

Kell-e szarandokságot járni az szent helyekre, és az szenteknek ereklyéjékhez? Nem.

Sem példa sem parancsolat nincsen rola.

AZ ELEVE VALÓ EL RENDELESRŐL.

Az eleve való el rendelésnek vagyon-e valami oka mi bennünk? Nincsen.

1. Az mondgya az Christus: *Nem ti választottatok engemet, hanem én választottalak titeket.*

2. Szent

2. Szent Pál az választottakat kegyelemnek edényinek Rom. 9. 23. mondgya.
3. *Ki választott minket, kiket fiaivá fogadna az Jesus Chri-* Ephes. 1. 5.
stus által ő magában, az ő akarattjának jó kedve szerént.
4. *Mikor még az gyermekek nem születtek volna, és semmi* Rom. 9. 11.
jót vagy gonoszt nem cselekedtek volna, hogy az Istennek az ő választása szerént való végezése (mely né az cselekedetből, hanem az hívó Istenül volt,) az ő erősségében megh maradna. Azt mondá Isten néki. Az nag jobbik szolgál az kisebbiknek.

Az eleve láttatott hit-e oka az el választásnak? Nem.

Valakik az örök életre választattak valának, hívének. Az Apost. csel. 13. 48.
felső kérdésre való felelet-is ide tartozik.

Az eleve láttatott jó cselekedetek-e okai az el választásnak? Nem.

1. *Ki megh tartott minket, és hívott szent hivatallal, nem az* 2. Tim. 1. 9.
mi cselekedetünk szerént, hanem az ő végezése és kegyelme szerént, mely adatott minékünk az Christus Jesusban, örök üdőknek előtte.
2. *Nem az igaságnak cselekedetiből, mellyeket mi cselekedtünk* Tit. 3. 5.
volna, hanem az ő irgalmaságából tartott megh minket, az ujjonnan való születésnek fürdőjének, és szent Léleknek meghujításának általa.
3. *Ekképpen most-is az Isten sokakat megh hagyott az ő ke-* Rom. 11. 5.
gyelméből való választása szerént. És ugyanott: Hogy ha kegyelemből vagyon, tehát nem cselekedetekből: mert úgy az kegyelem nem volna kegyelem. v. 6.

Az választásban való kegyelem mindenekre tartozik-e? N.

1. *Sokan vadnak az hivatalosok, de kevesen vadnak az vá-* Math. 22. 14.
lasztottak.
2. *Ha mindenk el volnának választva, mindenk meg igazittatnának, és megh dicsőíttetnének, az mint az*

C c

Apo-

Apostol mondgya Rom. 8. 30. *Az kiket el választott, azokat el is hitta, és az kiket el hívott, azokat meg is igazította, az kiket meg igazított azokat meg is dicsőítette.*

3. Ha az választás mindenekre tartoznék, nem választás volna.

Az el választás megváltozhatatlan-e? Az.

Esa. 46. 10.
Mal. 3. 6.

1. Azt mondgya az Isten: *Az én tanácsom megáll.* Malachiasz azt mondgya: *En Ur Isten meg nem változom.*

Math. 24. 24.

2. *Hogy el hitesek (ha leberne) az választottakat is.*

3. Ha meg változható volna, hát az Christus el vesztene némelyeket azok közül az kiket az Atya néki adott.

Ian. 10. 28.

De csak égyet ízem veszt el: *En örök életet adok nékik, és soka el nem vesznek.*

Ian. 6. 39.

4. Ez pedig annak akarattya az ki engem el bocsátott, tudni illik az Atyáé, hogy valamit nékem adot, abban semmit el ne veszések, hanem fel támaszszam azt amaz utolsó napon.

R. SIGM.

AZ MEGH VETESRŐL.

Vagyon-e meg vetés? Vagyon.

Math. 22. 14.

1. Sokan vannak az hivatalosok, de kevesen vannak az választottak.

Ier. 6. 30.

2. Megh vettetett ezüstnek hijjátok őket, mert az Ur meg vetette őket.

Peld. 16. 4.

3. Mindeneket cselekedett az Ur ő magáért, az Istentelent is az büntetésnek napjára ő rendelte.

Rom. 9. 21.

4. Azt mondgya szent Pál: *Avagy nincsen-e az fazekasnak hatalma az sáron.*

Az bűn-e oka az meg vetésnek? Nem.

1. Mert ha az bűnért verette volna meg Isten az cimbereket, így mindeneket meg vetett volna, mert mindnyájan egyenlő-képpen voltunk az vezédcemnek sárában.

2. Azt

2. Azt mondgya az Christus: *Jól vagyon Atyám, mert ez volt az te jó kedved.* Math. 11. 26.

3. És szent Pál azt mondgya: *Ki mindeneket cselekeszik az ő akarattjának tanácsából.* Eph. 1. 11.

4. És nyilvánban: *Mikor még az gyermekek nem születtek volna, és semmi jót vagy gonoszt nem cselekedtek volna, Jacobot szerettem, az Esavot gyűlöltem.* Rom. 9. v. 11. 13.

5. *Avagy mondgya-e az föld edény annak ki azt formálta, miért csináltál engem ilyen módon.* V. 20.

6. *Avagy nincsen-e az fazekasnak hatalma az sáron, hogy azon sárból csinállyon némely edényt ékecségre, némelyet éktelenségre.* Rom. 9. 21.

Az meg vetés felől való Isten decretuma megváltozhatik-e? Nem.

1. Azt mondgya az Isten: *Az én tanácsom megáll.*

Esa. 46. 10.

2. *En Ur Isten meg nem változom.*

Mal. 3. 6.

VEGE AZ KERDESEKNEK.

Czak egyedül Istene az dicsőség.

☞ (:) ☞

